LIKKUTEI TORAH · THE CHASSIDISHE PARSHA

פרשת שלח

Parshas Shelach

The 18 maamarim of Likkutei Torah on the parsha.

The Hebrew and the translation

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA
likuteitorah.com/likkutei-torah/shelach/

Contents

PARSHAS SHELACH

Maamar 1 — שלח לך אנשים כו' — 4
"Send for yourself men" (Numbers 13:2)

Maamar 2 — ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו'... — 17
"And they said to the whole congregation of the Children of Israel" (Numbers 14:7)

Maamar 3 — ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר... — 43
"And now, please, let the power of Ado-nai be great" (Numbers 14:17)

Maamar 4 — ביאור ע"פ ועתה יגדל הנ"ל — 62
An explanation of "And now, let [the power] be great" (Numbers 14:17)

Maamar 5 — בפ' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם... — 71
In the section on the libations it is written, "When you come into the land of your dwellings"

Maamar 6 — ענין הנסכים — 98
The matter of the libations

Maamar 7 — ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים וגו' — 114
"And the Children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood" (Numbers 15:32)

Maamar 8 — קצת ביאור ע"פ מקושש עצים הנ"ל — 126
A brief explanation of "gathering wood"

Maamar 9 — והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו וגו' — 135
"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember" (Numbers 15:39)

Maamar 10 — ביאור ע"פ והיה לכם לציצית כו' הלב רואה כו' — 151
An explanation of the verse "And it shall be to you as tzitzis": "The heart sees"

Maamar 11 — והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען... — 158
"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember..."

Maamar 12 — ביאר ע"פ והיה לכם לציצית — 171
An explanation of the verse "And it shall be for you as tzitzis"

Maamar 13 — [נמשך לדרוש דלעיל] — 190
Continuing the Discourse Above

Maamar 14 — אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו' — 199
"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt" (Numbers 15:41)

Maamar 15 — מעט ביאור ע"פ אני דפ' ציצית — 218
A brief explanation on "I" in the section of tzitzis (Numbers 15:41)

Maamar 16 — אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים... — 227
"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt to be your G-d" (Numbers 15:41)

Maamar 17 — ביאור הדברים ע"פ אני כו' דפ' ציצית וענין... — 252
An explanation of the words on "I am [Havayah your G-d]" in the section of tzitzis

Maamar 18 — וישלח יהושע מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש... — 292
"And Yehoshua sent out from Shittim two men as spies, secretly" (Joshua 2:1)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 1

שלח לך אנשים כו'

"Send for yourself men" (Numbers 13:2)

◇

1 שלח לך אנשים כו'. ענין המרגלים שהיו נשיאי העדה אנשי שם כו' ומה טעם שלא רצו ליכנס לארץ ישראל.

"Send for yourself men," etc. [We must understand] the matter of the spies, who were princes of the congregation, men of renown, etc., and for what reason they did not want to enter the Land of Israel.

וגם להבין מהות מדרגת א"י [ארץ ישראל]. הנה כתיב הארץ אשר נתתי להם ארץ זבת חלב ודבש ומה שבח הוא זה.

We must also understand the essential nature of the level of the Land of Israel. Now, it is written, "the land that I have given them, a land flowing with milk and honey"; and what praise is this?

אך צריך להבין דהנה כל המצות מעשיות רובם ככולם תלוים דוקא בא"י [בארץ ישראל] ובפרט ענייני זרעים וקדשים (ובמדבר היו הקרבנות לפי שעה).

But this needs to be understood: all the practical mitzvos, nearly all of them, depend specifically on the Land of Israel, especially the matters of Zeraim (seeds) and Kodashim (holy things) (and in the desert the offerings were [only] for the time being).

הנה כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' וגו'

Now, it is written, "that not by bread alone does man live, but by all that comes forth from the mouth of Havayah," etc.

וצריך להבין היתרון שבלחם והלא האדם ג"כ במאמר נברא כמ"ש נעשה אדם כו' ולמה צריך האדם לקבל חיותו מהלחם דוקא.

And we need to understand the advantage that is in bread. For surely man, too, was created through an utterance, as it is written, "Let us make man," etc. So why must man receive his life-force specifically from bread?

אך הענין הוא כי מוצא פי ה' שבדצ"ח [שבדומם צומח חי] הוא ענין הרפ"ח ניצוצי' [ניצוצים] שנפלו בשבירת הכלים והאדם הוא מהתיקון

But the explanation is this: "that which comes forth from the mouth of Havayah" in the inanimate, vegetative and animal is the matter of the 288 sparks that fell in the breaking of the vessels, whereas man is from [the world of] Tikkun (rectification).

ולכן צריך האדם לקבל חיותו מדצ"ח [מדומם צומח חי] דוקא. לפי ששרה הרפ"ח ניצוצין הוא מאד נעלה כמבואר במ"א.

Therefore man must receive his life-force specifically from the inanimate, vegetative and animal. For the root of the 288 sparks is very lofty, as is explained elsewhere.

2 וכמו כן ענין ירידת הנשמה לעוה"ז השפל דוקא הוא כדי לאכפייא לסטרא אחרא בכדי שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כיתרון אור הבא מן החשך דוקא.

So too, the matter of the soul's descent specifically into this lowly world is in order to subdue the sitra achra (the other side), so that through this "the glory of the Holy One, blessed be He, is exalted," like the advantage of light that comes specifically from darkness.

וכמו עד"מ מגרעין הנזרע בארץ שע"י הרקבון שנרקב ונפסד בארץ הוא צומח אח"כ בתוספת רב וכיתרון האורכו'.

It is like, by way of analogy, a seed sown in the ground: through the decay, as it rots and decomposes in the ground, it afterwards sprouts with great increase; and like "the advantage of the light," etc.

3 וביאור הענין דהנה אליהו אמר בתיקונים אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינן להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגלין כו'.

The explanation of the matter: Eliyahu said in the Tikkunim, "You are He who brought forth ten rectifications, and we call them ten Sefiros, to conduct through them hidden worlds that are not revealed," etc.

עלמין הוא מלשון העלם ונק' בזוהר היכלות היכל החסד היכל הגבורה היכל הזכות כו' ובתוכם נשמות שנהנין מזיו השכינה ומלאכים שעומדים באהבה ויראה ופחד כו'

"Worlds" (almin) is from the word he'elem, concealment. In the Zohar they are called heichalos (chambers): the Chamber of Chesed (kindness), the Chamber of Gevurah (restraint), the Chamber of Merit, etc. Within them are souls that delight in the radiance of the Shechinah (Divine Presence), and angels that stand in love, awe and dread, etc.,

כמו מחנה מיכאל בחי' אהבה ומחנה גבריאל בחי' יראה ופחד כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] נהר דינור יוצא מזיעתן של חיות כו'

such as the camp of Michael, the level of love, and the camp of Gabriel, the level of awe and dread, as our Sages, of blessed memory, said, "The river of fire comes forth from the sweat of the Chayos," etc.

ואומרים שירה כל אחד ואחד לפי השגתו וההיכל הוא בחינת כולל שכולל כל הפרטיות שבתוכו

And they sing song, each and every one according to his comprehension. And the chamber is the level of an encompassing [whole], which encompasses all the particulars within it;

כמו היכל החסד כללותו הוא חסד והפרטיות שבתוכו הוא חכמה שבחסד חסד שבחסד כו' וכל הע"ס [העשר ספירות] וכמשל העיגול ובית שכוללים כל הפרטיות שבתוכם.

for example, the Chamber of Chesed: its general and collective expression (klalus) is Chesed, while the particulars within it are Chochmah (wisdom) of Chesed, Chesed of Chesed, etc., and all of the Ten Sefiros; as in the analogy of the circle and of a house, which encompass all the particulars within them.

4 וזהו פי' לאנהגא בהון עלמין עלמין הם בחי' ההיכלות בחי' הכוללת ולאנהגא הוא בחינת הפרטיות שבתוכם וההיכל הוא מעלים ומסתיר אור א"ס ב"ה שלא יתגלה להם כ"א לפי השגתם שלא יהיו בטלים באי"ס ב"ה

And this is the meaning of "to conduct through them worlds": "worlds" are the level of the chambers, the encompassing level, and "to conduct" is the level of the particulars within them. And the chamber conceals and hides the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it is revealed to them only according to their comprehension, so that they should not be nullified in the Infinite One (Ein Sof), blessed be He.

לפי שהם בעלי גבול מאין ליש ואינם מערך ומהות א"ס ב"ה שאין לו תחלה ואין לו תכלה

For they are finite beings, [brought] from nothing into something, and they are not of the same order and essence as the Infinite One, blessed be He, who has no beginning and no end.

ולכן צריך ההיכל להעלים ולהסתיר כו' (ובבחי' אצילות הוא בחי' אורות וכלים) עד שבהשתלשלות רבות נעשה שמים וארץ גשמיי' [גשמיים] שאין נראה בתוכם אלקות כלל כ"א בבחי' יש ודבר נפרד בפ"ע [בפני עצמו] בחי' סט"א [סטרא אחרא]

Therefore the chamber must conceal and hide, etc. (and on the level of Atzilus, it is the level of lights and vessels), until, through many [links in] the chain of descending worlds (hishtalshelus), physical heavens and earth were made, in which no G-dliness at all is seen, but only the level of a yesh (something), a thing separate unto itself, the level of the sitra achra (the other side).

וזהו ענין ירידת הנשמה לעוה"ז השפל דוקא ירידה לצורך עליי' [עליה] כדי לאכפיא לס"א [לסטרא אחרא] ע"י סור מרע

And this is the matter of the soul's descent specifically into this lowly world, a descent for the sake of an ascent: in order to subdue the sitra achra through "turn away from evil."

ועל ידי זה אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין

And through this "the glory of the Holy One, blessed be He, is exalted" in all the worlds,

שלא יהיו הכלים וההיכלות בבחינת מסתירים אור א"ס ב"ה רק שיהי' [שיהיה] בחי' כלים לקבל גילוי אור א"ס ב"ה ע"י בחי' ועשה טוב מצות מעשיות רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא

so that the vessels and the chambers will not be in the mode of concealing the Infinite Light, blessed be He, but rather will be the level of vessels to receive the revelation of the Infinite Light, blessed be He, through the level of "and do good": the practical mitzvos, "the 248 commandments, the 248 limbs of the King."

רק שמתחלה צריך להיות בחי' סור מרע בחי' אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'

Only, first there has to be the level of "turn away from evil," the level of the subjugation of the sitra achra, as it is written, "And you shall not stray after your heart and after your eyes," etc.

ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] ואז יכולים לקבל ע"י בחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה ע"י רמ"ח מ"ע [מצות עשה] דאורייתא מחכמה נפקת והמצות הם רמ"ח המשכות מחכמה עילאה

And through this "the glory of the Holy One, blessed be He, is exalted," and then they can receive, through the level of "and do good," the revelation of the Infinite Light, blessed be He, below, by means of the 248 positive commandments; for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," and the mitzvos are 248 drawings-down from the supernal Chochmah.

ולכן נקראים אברין דמלכא כמשל האברים שנמשך בתוכם חיות מהמוח כנראה בחוש שבמוח מרגיש כאב של כל האברים כו' כמו כן ע"י המצות נמשך א"ס ב"ה מבחי' חכמה עילאה לעלמין סתימין ועלמין דאתגליין.

That is why they are called "the limbs of the King," as in the analogy of the limbs, into which life-force is drawn from the brain, as is seen plainly: in the brain one feels the pain of all the limbs, etc. So, too, through the mitzvos the Infinite One, blessed be He, is drawn from the level of the supernal Chochmah into the hidden worlds and the revealed worlds.

5 וחלב ודבש הם בחי' תרין דרועין חו"ג [חסד וגבורה] ימינא ושמאלא וביניהו כלה כו' וכמ"ש ומתחת זרועות עולם כו'.

And milk and honey are the level of the "two arms," Chesed (kindness) and Gevurah (restraint), "right and left, and between them the bride," etc.; and as it is written, "and beneath are the everlasting arms," etc.,

שהוא בחי' המשכת אלקות ע"י מצות מעשיות רמ"ח אברין דמלכא וארץ ישראל מכוונת כנגד א"י [ארץ ישראל] שלמעלה

which is the level of the drawing down of G-dliness through the practical mitzvos, "the 248 limbs of the King." And the Land of Israel is aligned directly opposite the Land of Israel above

(עיין בשה"ש [בשיר השירים] רבה ס"פ כמגדל דוד בפי' מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ"ק [בית המקדש] שלמעלה)

(see Shir HaShirim Rabbah, at the end of the section "Like the tower of David," on the explanation of "the place (machon) of Your dwelling": "aligned (mechuvan) opposite Your dwelling," this is the Holy Temple above).

ולכן עיקר המצות הוא באי״י [בארץ ישראל] דוקא והמרגלים היו במדרגה גבוה מאד ולא רצו להשפיל א״ע [את עצמו] למצות מעשיות

Therefore the main part of the mitzvos is specifically in the Land of Israel. And the spies were on a very high level, and they did not want to lower themselves to the practical mitzvos,

שהוא בחי׳ המשכת אור א״ס ב״ה למטה ואמרו על א״י [ארץ ישראל] שהיא אוכלת יושביה שהיה בדעתם שאם יהיה גילוי אור א״ס ב״ה למטה כמו למעלה יתבטלו ממציאותם לגמרי.

which is the level of the drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below. And they said of the Land of Israel that it "consumes its inhabitants," for it was their view that if there were a revelation of the Infinite Light, blessed be He, below as [there is] above, they would be completely nullified out of their existence.

וזהו אוכלת יושביה ורצו להיו׳ [להיות] במדבר דוקא ומדברך נאוה שהוא המשכת אור א״ס ב״ה לבחי׳ הדבור בחי׳ מלכות בחי׳ א״י [ארץ ישראל] שלמעלה ונקראת בשם בחי׳ ארץ לפי שהיא בחי׳ התחתונה שבאלקות כמ״ש והארץ הדום רגלי כו׳.

And this is [the meaning of] "consumes its inhabitants." And they wanted to be specifically in the desert (midbar), [as in] "and your speech (midbarech) is lovely," which is the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, into the level of speech, the level of Malchus (sovereignty), the level of the Land of Israel above. And it is called by the name "land" because it is the lowest level within G-dliness, as it is written, "and the earth is My footstool," etc.

(ועמ״ש בד״ה והיה מספר בני ישראל) וכתיב ה׳ בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא בחי׳ הדבור דבר ה׳ ששרשו מחכמה

(And see what is written in the discourse beginning "And the number of the Children of Israel shall be.") And it is written, "Havayah founded the earth with wisdom": "the Father (Abba) founded the Daughter," the level of speech, the word of G-d, whose root is from Chochmah (wisdom).

וכנראה ממשל התינוק שכל זמן שאין לו מוחין דיניקה בשלימות אע״פ [אף על פי] שיש לו קול אותיות פשוטים אעפ״כ [אף על פי כן] אינו יכול לדבר ולצרף את האותיות והוא מחמת שאין החכמה בשלימות לחלק הקול ולצרף האותיות כרצונו כו׳.

And this is seen from the analogy of an infant: as long as he does not have the intellect (mochin) of nursing in full, although he has voice [and] simple letters, he nevertheless cannot speak and combine the letters; and this is because the Chochmah is not complete, to divide the voice and combine the letters as he wishes, etc.

ורצו המרגלים שיהיו כל ההמשכות מחכמה עילאה לבחי' דבור א"י [ארץ ישראל] שלמעלה ששם יש ג"כ בהמ"ק [בית המקדש] וירושלים וכל הבחי' (כמ"ש בגמרא בפ"ק [בפרק קמא] דתענית דף ה' ע"א ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פ' שלח דקס"א ע"ב)

And the spies wanted all the drawings-down from the supernal Chochmah to be into the level of speech, the Land of Israel above, where there is also a Holy Temple and Jerusalem and all the levels (as is written in the Gemara, in the first chapter of Taanis, page 5a, and in the Zohar, Part III, Parshas Sh'lach, page 161b).

אבל יהושע וכלב אמרו טובה הארץ מאד מאד שע"י א"י [ארץ ישראל] שלמטה דוקא בחי' מצות מעשיות דוקא יומשך בחי' אור א"ס בחי' מאד בלי גבול בבחי' עלמין סתימין ועלמין דאתגלין וזהו מאד מאד. ב' פעמי' [פעמים] מאד. עלמין סתימין ועלמין דאתגלין

But Yehoshua and Kalev said, "The land is very, very good": for specifically through the Land of Israel below, the level of the practical mitzvos specifically, there will be drawn down the level of the Infinite Light, the level of me'od ("very"), without limit, into the level of hidden worlds and revealed worlds. And this is "very, very": "very" twice, hidden worlds and revealed worlds.

כי באמת עיקר כוונתו יתּ' שיהי' [שיהיה] דירה בתחתונים דוקא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו'

For in truth His essential intent, may He be blessed, is that there be a dwelling place among the lower realms specifically, as our Sages, of blessed memory, said, "The Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms," etc.,

ושיהיה נגלה לעין כל בשר ושיהיה הגילוי למטה כמו למעלה ואדרבה ביתר שאת ויתרון א ור הבא מן החשך דוקא כו'.

and that it be revealed to the eye of all flesh, and that the revelation be below as it is above, and even more, with greater eminence, and [with] the advantage of light that comes specifically from darkness, etc.

כי באמת כל שהוא מדרגה היותר גבוה מאד מתגלה בדבר היותר תחתון דוקא ביתר שאת

For in truth, whatever is a very much higher level is revealed specifically in the lowest thing, with greater eminence.

ולמשל מבר שכל גדול שא"א לו לגלות חכמתו להמקבל שכלו בדבור כי אם ברמז במעשה דוקא יכול לגלות ביתר שאת כענין מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] די לחכימא ברמיזא.

For example, a man of great intellect cannot reveal his wisdom in speech to the one who receives his intellect; only by a hint, in an action specifically, can he reveal [it] with greater eminence, like the saying of our Sages, of blessed memory, "For the wise, a hint is enough."

עוד משל מחותם של אבן טוב בהיר שע"י בהירותו אינם ניכרים האותיות בו ונכרים ונתגלים האותיות על השעוה דוקא בגילוי לעין כל

Another analogy: a seal of a bright precious stone, in which, because of its brightness, the letters are not discernible, while on the wax specifically the letters are discernible and revealed, openly to every eye.

וז"ש [וזהו שכתוב] וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' וכו' שע"י מעשה שהוא בחי' הסתכלות בל"ב חוטין הגשמיים יבא מזה לוזכרתם את כל מצות ה'

And this is [the meaning of] what is written, "And you shall see it and remember all the commandments of Havayah," etc.: that through an action, which is the level of looking at the thirty-two physical threads, one comes from this to "and remember all the commandments of Havayah."

לפי שהטלית הוא בחי' אור מקיף והציצית שהם ל"ב חוטין בחינת ל"ב נתיבות החכמה שנמשכים ע"י או"מ [אור מקיף] ואי אפשר שיורמז כי אם במעשה דוקא היפך מחשבת המרגלים כו'.

For the tallis is the level of encompassing light (Or Makif), and the tzitzis, which are thirty-two threads, are the level of the thirty-two paths of Chochmah, which are drawn down through the encompassing light; and it is impossible for this to be hinted except through an action specifically: the opposite of the thinking of the spies, etc.

6 ומשה רבינו ע"ה [עליו השלום] שהיה מבחי' דור דעה ובמדרגה גבוה מאד נעלה לא היה לו באפשרות לבא לא"י [לארץ ישראל]

And Moshe our Teacher, peace be upon him, who was of the level of the "generation of knowledge" and on a very high and exalted level, was not able to come to the Land of Israel.

ואף על פי כן התפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן לבא לארץ ישראל מפני שזהו עיקר המכוון ותכלית הבריאה כנ"ל ואעפ"כ [ואף על פי כן] לא זכה ויהושע דוקא מכניס כו':

Even so, he prayed 515 prayers, the numerical value of va'eschanan ("and I pleaded"), to come into the Land of Israel, because this is the essential intent and the purpose of creation, as mentioned above. Nevertheless he did not merit [it], and it is specifically Yehoshua who brings [them] in, etc.

7 ב (וזהו דא"י [דארץ ישראל] ארץ שבעה עממין שע"י בירור ז' מדות דתהו ע"י המצות מעשיות עי"ז נמשך גילוי אור א"ס בכולהו עלמין ודרך כלל הם ג"כ ז' היכלות.

2. (And this is [why] the Land of Israel is the land of seven nations: for through the refinement of the seven emotive attributes (middos) of Tohu by means of the practical mitzvos, through this the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) is drawn down into all the worlds; and in general terms they are also the seven chambers.

משא"כ מדבר זהו ההמשכה רק למעלה בפנימית ולא בחיצוניות עלמין והיכלות דעשי' [דעשיה] ועיין מזה באגה"ק [באגרת הקודש] סד"ה ויעש דוד שם שכדי להמשיך הגילוי בעשי' [בעשיה] זהו ע"י המעשה דוקא כו' ע"ש.

Whereas the desert: this is the drawing down only above, in the inner dimension (pnimiyus), and not in the outer dimension (chitzoniyus) of the worlds and chambers of Asiyah (Action). And see about this in Iggeres HaKodesh, at the end of the discourse beginning "And David made a name," that to draw down the revelation into Asiyah, this is through action specifically, etc.; see there.

ובאמת כדי להיות ההמשכה למטה היינו ע"י שההמשכה ממקום עליון יותר כמ"ש במ"א ע"פ אל עליון גומל חסדים טובים.

And in truth, for the drawing down to be below, this comes about through the drawing down being from a higher place, as is explained elsewhere on [the words] "G-d Most High, who bestows good kindnesses."

וגם להפך שבמעשה דוקא לפי שהוא למטה מבחי' הדבור יוכל להיות הגילוי מבחי' עליונה יותר וכענין לחכימא ברמיזא מה שא"א להתגלות ע"י אותיות הדבור כו'.

And also the reverse: specifically in action, because it is below the level of speech, there can be the revelation from a higher level, like the matter of "for the wise, by a hint," what cannot be revealed through the letters of speech, etc.

וביאור ענין זה יובן ממ"ש במ"א בביאור ע"פ ששים המה מלכות כו' אחת היא יונתי כו' גבי מעלת הנשמות על המלאכים שמבחי' דבור כו' ע"ש.

The explanation of this matter will be understood from what is written elsewhere, in the explanation on the verse "There are sixty queens," etc., "One is she, my dove," etc., regarding the superiority of the souls over the angels, who are from the level of speech, etc.; see there.

ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי ע"י שמתקן מעשיו כו' נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה ע"ש והיינו לפי שעי"ז ממשיכים ממקור החי"ע [החכמה עילאה] ופנימיותה

And see what is written on the verse "And the earth is My footstool," that through his rectifying his deeds, etc., his mind and heart become a thousand times as pure; see there. That is, because through this one draws down from the source of the supernal Chochmah (wisdom) and its inner dimension.

ועוד כי א"א ג"כ להמשיך גילוי חי"ע [חכמה עילאה] ע"י התורה כי"א ע"י מעשה המצות והוא כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] שם סד"ה ויעש דוד שם וז"ל [וזה לשונו] לכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] האומר אין לי אלא תורה בלי גמילות חסדים אפילו תורה אין לו אלא בתורה ובגמ"ח [ובגמילות חסדים]

And further, [it is] because it is also impossible to draw down the revelation of the supernal Chochmah through the Torah except through the deed of the mitzvos. And this is as written in Iggeres HaKodesh, there, at the end of the discourse beginning "And David made a name"; these are its words: "Therefore our Sages, of blessed memory, said: One who says, 'I have only Torah,' without acts of kindness, even Torah he does not have, but rather [he must engage] in Torah and in acts of kindness.

כי הנה אורייתא מחכמה נפקת ובאורייתא מתקיים עלמא ובאינון דלעאן בה כי בדיבורם ממשיכים הארות והשפעות חי"ע [חכמה עילאה] מקור התורה לבחינת אותיות הדבור שבהן נברא העולם כו'

For behold, 'the Torah comes forth from Chochmah,' and 'through the Torah the world is sustained, and through those who toil in it'; for by their speech they draw down illuminations and influences of the supernal Chochmah, the source of the Torah, into the level of the letters of speech, with which the world was created, etc.

והרי המשכה זו היא בחי' ירידה גדולה ולזה צריך לעורר חסד עליון הנמשך כמים ממקום גבוה למקום נמוך באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] בצדקה וחסד תתאה שממשיכים חיים וחסד להחיות רוח שפלים ונדכאים

Now, this drawing down is the level of a great descent, and for this one must arouse the supernal Chesed (kindness), which flows like water from a high place to a low place, through an arousal from below, by charity and the lower Chesed, by which they draw down life and kindness to revive the spirit of the lowly and the crushed.

וז"ש [וזהו שכתוב] אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל כו' כי אני ה' עושה חסד כו' כי החסד הוא הממשיך חיי החכמה למטה ואם לאו הרי נקראת חכמתו לבדו בלי המשכת חיים ממנה ח"ו [חס ושלום] עכ"ל [עד כאן לשונו]

And this is [the meaning of] what is written, 'Let not the wise man glory in his wisdom,' etc., 'but rather in this let him glory,' etc., 'that I am Havayah who does kindness,' etc. For Chesed is what draws the life of Chochmah down below; and if not, then it is called 'his wisdom' alone, without the drawing down of life from it, G-d forbid." End of quote.

וכנודע שגם למעלה המשכת החי"ע [החכמה עילאה] בבחי' אותיות הדבור נמשך ע"י המדות עליונות וזהו בחי' יעקב אותיות יבקע המשכת החכמה הבוקע דרך המדות ונמשך בהדבור.

And as is known, above too the drawing down of the supernal Chochmah into the level of the letters of speech is drawn through the supernal emotive attributes; and this is the level of Yaakov, [whose] letters are yivka ("will break through"): the drawing down of Chochmah that breaks through by way of the emotive attributes and is drawn into speech.

וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר ס"פ קדושים) (דפ"ו ע"א) ע"פ אתם עדי כו' ועמ"ש ג"כ מזה ע"פ והיה לכם לציצית גבי כי מאיש לוקחה זאת.

And as is explained elsewhere on the saying of the Zohar at the end of Parshas Kedoshim) (page 86a), on the verse "You are My witnesses," etc. And see also what is written about this on the verse "And it shall be tzitzis for you," regarding "for this one was taken from man."

ומכ"ז [ומכל זה] יובן ענין חטא המרגלים

And from all this, the matter of the sin of the spies will be understood.

כי הנה עם היות אשר התורה נק' מדבר כמ"ש במדרש רבה פ' חקת פי"ט ע"פ וממדבר מתנה. אך עכ"ז [עם כל זה] כתיב בה הכל לעשות בארץ. ארץ היינו בחי' מצות מעשיות. כי גם להיות המשכות ח"ע [חכמה עילאה] לבחי' הדבור א"א כי"א ע"י קיום המצות מטעם הנ"ל.

For although the Torah is called "desert," as is written in Midrash Rabbah, Parshas Chukas, chapter 19, on the verse "And from the desert, Mattanah ('gift')," nevertheless it is written in it that all is "to do in the land." "Land" means the level of the practical mitzvos. For even the drawings-down of the supernal Chochmah into the level of speech cannot come about except through the fulfillment of the mitzvos, for the reason mentioned above.

8 וע"ז נאמר אל יתהלל חכם בחכמתו כו' אלא ע"י חסד ומשפט וצדקה בארץ דייקא ע"ז ממשיכים בחי' ח"ע [חכמה עילאה]. ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול.

And of this it is said, "Let not the wise man glory in his wisdom," etc., but rather through "kindness, justice and righteousness in the land" specifically: through this one draws down the level of the supernal Chochmah (wisdom). And see what is written in the discourse beginning "When you hearken to the voice."

עוד יש לבאר כללות ענין זה באופן אחר קצת עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה וידבר דעשרת הדברות בענין עסק התורה שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה ואפילו חפצי שמים וע"ש בענין אם אין חכמה אין יראה.

This matter as a whole can be further explained in a somewhat different way, according to what is written in the discourse beginning "And [G-d] spoke" of the Ten Commandments, on the matter of occupying oneself with the Torah, of which it is said, "and all desirable things cannot compare to it," even the desires of Heaven; and see there on the matter of "if there is no wisdom there is no fear."

9 ועד"ז לא רצו המרגלים ליכנס לארץ ולקיים המצות רק להיות במדבר ומדברך נאוה כו'

And in the same way, the spies did not want to enter the Land and fulfill the mitzvos, but only to be in the desert, [as in] "and your speech (midbarech) is lovely," etc.

אך באמת טעו בזה טעות גדול כמש"ש [כמה שכתוב שם] בענין אם אין יראה אין חכמה שא"א כלל להמשיך אור התורה כי"א בהקדים תחלה בחי' קיום המצות

But in truth they made a great error in this, as is written there on the matter of "if there is no fear there is no wisdom": that it is not at all possible to draw down the light of the Torah except by first putting before it the level of the fulfillment of the mitzvos.

וזהו אם אין יראה כו' וכמאמר קדשנו במצותיך ועי"ז אח"כ ותן חלקנו בתורתך

And this is "if there is no fear," etc.; and as in the words "sanctify us with Your commandments," and through this, afterwards, "and grant our portion in Your Torah."

ובמתן תורה שהיה התגלות התורה בתחלה זהו הוראת שעה אבל לדורות א"א להיות כן וגם ישראל הבינו זה ולכן הקדימו נעשה לנשמע כו' ע"ש באריכות:

And at the Giving of the Torah, where the revelation of the Torah came first, this was a ruling for that hour alone, but for all generations it cannot be so. And Israel, too, understood this, and therefore they put "we will do" before "we will hear," etc.; see there at length.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 2

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו'...

"And they said to the whole congregation of the Children of Israel" (Numbers 14:7)

1 ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר כו' טובה הארץ מאד מאד

"And they said to the whole congregation of the Children of Israel, saying," etc., "The land is very, very good."

אם חפץ בנו הוי' והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. הנה להבין ענין דקדוק לשון הכתוב במה שאמר מאד מאד שני פעמים.

"If Havayah desires us, He will bring us to this land and give it to us, a land that flows with milk and honey." Now, [we need] to understand the matter of the precise wording of the verse, in that it says "very" (me'od) two times: "very, very."

2 וכן ארץ אשר היא זבת כו'. יש להקדים שרש ענין המעשה דמרגלים למעלה במה שלא רצו ליכנס לארץ ישראל וגינו אותה כו'.

And likewise, "a land that flows," etc. [To explain this,] we must first preface [an explanation of] the root, above, of the episode of the spies: that they did not want to enter the Land of Israel, and disparaged it, etc.

הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים] דשרש המרגלים הוא מבחי' עולם המחשבי' הנק' לאה כי הם היו מדור המדבר שנקראו דור דעה

Now, it is explained in Etz Chaim that the root of the spies is from the level of the World of Thought, which is called Leah. For they were of the generation of the desert, who were called "the generation of knowledge" (dor de'ah);

ועל כן לא רצו להשפיל א"ע [את עצמו] ליכנס לארץ ישראל שהוא מבחי' עולם הדבור הנק' רחל.

and therefore they did not want to lower themselves to enter the Land of Israel, which is from the level of the World of Speech, which is called Rachel.

3 ולהבין ביאור הדברים הללו בהיות ידוע שעיקר המצוה בכניסת א"י [ארץ ישראל] הוא כמ"ש לעשות בארץ כו'.

To understand the explanation of these things: it is known that the main point of the mitzvah in entering the Land of Israel is as it is written, "to do in the land," etc.,

דהיינו לקיים שם התורה והמצות כי יש כמה מצות שתלוי' [שתלויות] בארץ דוקא כמו בנין בית המקדש ודומיהן כו'.

that is, to fulfill the Torah and the mitzvos there. For there are a number of mitzvos that depend on the Land specifically, such as the building of the Beis HaMikdash, and the like, etc.

4 והענין הוא כי הנה עיקר התורה והמצות הוא להבדיל בין הטהור ובין הטמא

The explanation is this. The main point of the Torah and the mitzvos is "to distinguish between the pure and the impure."

דהיינו בחי' ברורים לברר הטוב מן הרע שעל ידי השבירה דמלכין קדמאין דתהו נפלו רפ"ח ניצוצין דתהו ונתלבשו בנוגה להיות מעורבי' [מעורבים] טו"ר [טוב ורע] כידוע והם צריכים עלייה

That is, the level of refinements (beirurim): to refine the good from the evil. For through the shattering of the primordial kings of Tohu, two hundred and eighty-eight sparks of Tohu fell and became enclothed in nogah, so that they are a mixture of good and evil, as is known; and they need an ascent.

והיינו ע"י שיתבררו ויופרדו תחלה מן הרע הקשור בהם ואז יהיו יכולים אחר כך להתעלות למעלה למקור שרשן

This comes about through their first being refined and separated from the evil that is bound up with them; and then, afterwards, they will be able to ascend on high, to the source of their root.

והוא ענין המצות מעשיות מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה] שע"י הל"ת [הלא תעשה] נפרד הטוב מן הרע וע"י העשיה הוא בחי' עליית הטוב למעלה כו'.

And this is the matter of the practical mitzvos, the positive commandments and the prohibitive commandments: through the prohibitions the good is separated from the evil, and through the doing there is the ascent of the good on high, etc.

דהיינו עד"מ כשעושה איזה מצוה כגון שנוטל אתרוג לנענע בו או צמר ועושה ממנו ציצית שהאתרוג והצמר הם מבחי' נוגה שהטוב מעורב שם ברע וכשעושה בו המצוה הרי הוא ממשיך בו השראת אור א"ס

That is, for example, when one does some mitzvah, such as taking an esrog to wave it, or [taking] wool and making tzitzis from it: the esrog and the wool are from the level of nogah, where the good is mixed with the evil; and when one does the mitzvah with it, he draws into it the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof),

ונכלל הטוב (דניצוצות דתהו שנתלבש בתוך האתרוג והצמר על ידי השבירה) באור א"ס הנמשך ע"י המצוה הזאת.

and the good (of the sparks of Tohu that became enclothed within the esrog and the wool through the shattering) is included in the Infinite Light that is drawn down through this mitzvah.

ואמנם זה אינו כ"א כשנתברר תחלה ונפרד מן הרע ונעשה בחי' כלי להשראת אור א"ס אזי ע"י שיעשה המצוה ימשיך אור א"ס להיות שורה בו ועי"ז יתכלל בו כו'.

However, this is only when it has first been refined and separated from the evil, and has attained the level of a vessel for the indwelling of the Infinite Light. Then, through his doing the mitzvah, he will draw down the Infinite Light to dwell in it, and through this it will be included in it, etc.

5 והוא ענין דקדוקי המצות להיות האתרוג כך וכך דוקא ובאם שחיסר בו אחת מדקדוקיו הוא פסול.

And this is the matter of the fine details of the mitzvos: that the esrog must be such-and-such specifically, and if one of its details is lacking in it, it is invalid.

וכן הציצית אם חסר חוט א' הם פסולים דהיינו שאינם בחי' כלי להשראת אלקות ועכ"פ [ועל כל פנים] מובן מזה שעיקר התורה והמצות הוא לברר הטוב מן הרע שנתערב על ידי השבירה להפרידו מהרע ולהעלותו לשרשו כו'.

Likewise the tzitzis: if one thread is missing, they are invalid; that is, they are not at the level of a vessel for the indwelling of G-dliness. At any rate, it is understood from this that the main point of the Torah and the mitzvos is to refine the good from the evil with which it became mixed through the shattering, to separate it from the evil and to raise it up to its root, etc.

אך באמת אין זה מובן האיך יגרום האדם בחי' השראת אור א"ס ע"י שעושה המצוה

But in truth this is not understood: how can a person bring about the indwelling of the Infinite Light by doing the mitzvah?

כי מה שייכות והתחברות יש לו לאלקות על ידי שלובש התפילין ומתעטף בציצית לגרום ע"ז המשכת אור א"ס או לגרום הפרדת הטוב מן הרע על ידי שהוא סור מרע כו':

For what relation and connection does he have with G-dliness through putting on the tefillin and wrapping himself in tzitzis, that he should thereby bring about a drawing down of the Infinite Light? Or that he should bring about the separation of the good from the evil through his "turning away from evil," etc.?

6 ב אך הענין יובן ע"פ מה שכתוב בזהר כד אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין.

2. But the matter will be understood in light of what is written in the Zohar: "When the sitra achra (the other side) is subdued, the glory of the Holy One, blessed be He, rises up in all the worlds."

דהנה ידוע שיש שני בחי' בכללות ההשתלשלות העולמות והם הנק' עגולים ויושר והם ג"כ בחי' נפש ורוח כידוע.

For it is known that in the chain of descending worlds (hishtalshelus) as a whole there are two levels, which are called Iggulim (Circles) and Yosher (Uprightness); and they are also the levels of Nefesh and Ruach, as is known.

7 וההפרש ביניהם הוא דבבחי' עגולים האורות הם כלולים שם בהתכללות בבחי' העלם מבלי התחלקות לפרטי פרטיות בבחי' גילוי ועל כן נקרא בחי' עגולים כמו שהעיגול הוא בהשוואה אחת ואין בו התחלקות כו'.

The difference between them is that in the level of Iggulim the lights are included there in inter-inclusion, in a state of concealment, without division into minute particulars in a state of revelation. Therefore it is called the level of Iggulim: just as a circle is uniform throughout, and there is no division in it, etc.

8 ובחי' היושר הוא כשמתגלים האורות ומתחלקים לפרטי פרטיות להיות כלולים מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו'. והמשל בזה הוא כמו העילה שמקיף את העלול וכוללו

The level of Yosher is when the lights are revealed and divide into minute particulars, so that they are comprised of ten, and [each of the] ten of ten, etc. The analogy for this is like the cause, which encompasses the effect and includes it:

דהיינו כמו עד"מ הרב שמשפיע שכל לתלמידו שכאשר צריך להשפיע השכל אליו מצטרך לירד ממדרגתו ולצמצם את שכלו לעיין על כלי השגת התלמיד כו'

that is, by way of analogy, like a teacher who imparts an idea to his student. When he needs to impart the idea to him, he must come down from his level and contract his intellect, attending to the vessels of the student's comprehension, etc.,

ומשפיע השכל לפי ערכו אכן בעצמות שכלו הרי הוא כולל כל שכל של התלמיד מראשו לסופו.

and he imparts the idea according to [the student's] measure. Yet in the essence of his intellect, he includes the whole of the student's intellect, from its beginning to its end.

9 וגם ההשפעה שמשפיע להתלמיד שהיא באמת כציור ואופן שכל של התלמיד הרי היא כלולה בשכל של הרב בסקירה אחת בלתי התחלקות לחלקים

And even the influence that he imparts to the student, which in truth is in the form and manner of the student's intellect, is included in the teacher's intellect in a single glance, without division into parts.

והנה גם אחר שנמשכה מהרב להתלמיד הנה בתחלת השגתו אזי שכל התלמיד הוא מוקף עד״מ מאור אותו השכל ששופע לו מהרב ואור אותו השכל עודף על שכל התלמיד והשגתו ומקיפו מכל צד.

Now, even after it has been drawn from the teacher to the student, at the beginning of his comprehension the student's intellect is, by way of analogy, encompassed by the light of that idea which flows to him from the teacher; and the light of that idea exceeds the student's intellect and comprehension, and encompasses it on every side.

10 וביאור הענין היינו כי התלמיד בתחלת קבלתו השכל הנשפע לו אינו משיג השכל לעומקו עדיין

The explanation of the matter is this: at the beginning of his receiving the idea imparted to him, the student does not yet grasp the idea in its depth;

דהיינו שהשגתו השכל הוא רק דרך כלל בלתי התחלקות לעמוד על כל חלקי השכל והסברו׳ [והסברות] כל דבר בפ״ע [בפני עצמו].

that is, his grasp of the idea is only in a general way, without division, [so as] to fully comprehend all the parts of the idea and the explanations, each thing by itself.

11 וע״כ כללות אותו השכל הוא מקיף לשכל התלמיד בבחי׳ מקיף לבד עדיין ובלתי התחלקות. וזהו משל לבחי׳ ע״ס [עשר ספירות] דעגולים.

Therefore that idea as a whole still encompasses the student's intellect in the manner of an encompassing [light] alone, without division. And this is an analogy for the level of the Ten Sefiros of Iggulim.

אמנם הנה אחר כך כשמתבונן התלמיד בשפע השכל וירד לעומקו וישיגו היטב אז יהיה אדרבה שכלו מקיף לאותו שפע השכל שיכנס בו שפע השכל בבחי׳ אור פנימי ממש שישיגנו יפה

But afterwards, when the student contemplates the flow of the idea, goes down into its depth and grasps it well, then, on the contrary, his intellect will encompass that flow of the idea: the flow of the idea will enter into it as an actual inner light, for he will grasp it well,

וגם יעמוד על כל חלקי הסברות שבו כל אחד על מכונה בפ״ע [בפני עצמו] ולא בדרך כלל לבד

and he will also fully comprehend all the parts of the reasonings within it, each one in its proper place, by itself, and not only in a general way.

והוא עד"מ בחי' יושר שהוא בחי' או"פ [ועמ"ש עוד מענין לא קאים אינש אדעתיה דרביה עד ארבעים שנין בדרוש בגדי לבן דכה"ג [דכהן גדול] בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר].

And this is, by way of analogy, the level of Yosher, which is the level of inner light (Or Pnimi). [And see further what is written on the matter of "A person does not fully grasp his teacher's mind for forty years," in the discourse on the white garments of the Kohen Gadol (High Priest), in the Biur on "For on this day He shall atone."]

12 ולכן נקרא עגולים בחי' נפש ויושר הוא בחינת רוח שהוא מעלה ומדרגה עליונה מבחי' נפש ובא אחר כך וכענין מוחין דגדלות שבא אחר מוחין דקטנות

Therefore Iggulim is called the level of Nefesh, and Yosher is the level of Ruach, which is a higher quality and degree than the level of Nefesh and comes afterwards, like the matter of the mature intellect (mochin degadlus), which comes after the immature intellect (mochin dekatnus);

וכמ"ש בזהר ח"ב [חלק ב'] צ"ד ב' בר נש כד אתיילד יהבין ליה נפשא כו' זכה יתיר יהבין ליה רוחא כו' (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער עגולים ויושר ענף ג').

and as it is written in the Zohar, Part II, 94b: "When a person is born, they give him a Nefesh, etc. If he merits more, they give him a Ruach," etc. (And as is written in Etz Chaim, Sha'ar Iggulim VeYosher, Branch 3.)

והנה ממשל זה יובן למשכיל למעלה ענין העגולים ויושר דבחי' העגולים הוא שאורות עליונים הנמשכים מן המאציל ית' אינן נגלים עדיין בבחי' גילוי רק הם בבחי' העלם

Now, from this analogy the discerning will understand the matter of Iggulim and Yosher above. The level of Iggulim is that the supernal lights drawn from the Emanator, may He be blessed, are not yet manifest in a state of revelation, but are only in a state of concealment.

והם כלולים יחד בלתי התחלקות לפרטיות להיות דבר בפני עצמו כח החכמה בפ"ע [בפני עצמו] וכח החסד בפ"ע [בפני עצמו] כו' אלא הם כלולים ומוקפים יחד בהשוואה אחת

And they are included together, without division into particulars, [each] to be a thing by itself: the power of Chochmah by itself and the power of Chesed by itself, etc.; rather, they are included and encompassed together, uniformly, as one.

והיינו מפני שאינו בבחי' גילוי רק בבחי' העלם.

And this is because it is not in a state of revelation, but only in a state of concealment.

ובחי' יושר הוא בחי' האורות כשהם יורדים ומתגלים שאז הם בבחי' התחלקות כל ספי' [ספירה / ספירות] בפ"ע [בפני עצמו] החכמה מיוחדת בכלי בפ"ע [בפני עצמו] והבינה בפ"ע [בפני עצמו] והיינו מפני שנתלבשו בכלים ונמשכו בבחי' גילוי כו'

The level of Yosher is the level of the lights when they descend and are revealed, for then they are in a state of division, each Sefirah by itself: Chochmah distinct, in a vessel of its own, and Binah by itself. And this is because they have become enclothed in vessels and have been drawn forth in a state of revelation, etc.

(וגם הם בבחי' התכללות שמתכללים זה עם זה כמו אברי האדם שאע"פ [שאף על פי] שהן רמ"ח אברים מכל מקום מתקשרים זה עם זה שגידי המוח יש ברגל כו' והרי הן אדם אחד

(Yet they are also in a state of inter-inclusion, for they are included in one another, like the limbs of a person: although they are two hundred and forty-eight limbs, they are nevertheless bound to one another, for the sinews of the brain are in the foot, etc., and so they are one person.

ועמ"ש בפ' נח בדרוש דור הפלגה בענין ההפרש בין נקודים לברודים ועמ"ש בפ' שמות ע"פ מי שם פה לאדם).

And see what is written in Parshas Noach, in the discourse on the generation of the Dispersion, on the matter of the difference between Nekudim and Berudim; and see what is written in Parshas Shemos on the verse "Who has given a mouth to man?")

והנה שני בחינות הללו עיגולים ויושר הם נמצאים בכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין

Now, these two levels, Iggulim and Yosher, are found in all the worlds, from the head of all levels to the end of all levels:

דהיינו לפני אצילות ובאצילות עד בחי' עשר ספירות דעגולים דעשיה וע"ס [ועשר ספירות] דיושר דעשיה וכללות ענינם הוא כנ"ל שהעגולים המה האורות כשהם נעלמים וכלולים בהתכללות מבלי התחלקות כו'.

that is, before the World of Atzilus (Emanation) and in Atzilus, down to the level of the Ten Sefiros of Iggulim of the World of Asiyah (Action) and the Ten Sefiros of Yosher of Asiyah. And their matter in general is as mentioned above: the Iggulim are the lights when they are concealed and included in inter-inclusion, without division, etc.

13 ומהם הוא שנמשכו כל ההעלמות וההסתרות שנעלם ונסתר בחי' חיות האלקות היורד להחיות הנבראים ואינו נתגלה לנבראים רק בצמצום כו'.

And it is from them that all the concealments and hidings are drawn, whereby the G-dly life-force that descends to give life to the created beings is concealed and hidden, and is revealed to the created beings only in tzimtzum (contraction), etc.

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שיש בחי' היכלות למעלה יש היכלות דאהוי"ר [דאהבה ויראה] ויש היכלות הרצון

As is written in Etz Chaim, there are chambers (heichalos) above: there are chambers of love and awe, and there are chambers of will.

וכללות ענין ההיכל הוא שמעלים את בחי' האור והחיות ומסתירו שלא יתגלה לנבראים כמו שהוא בעצמו אלא מתצמצם כפי שיעור יכולת כלי הנברא להכיל אורו שאילו היה מתגלה יותר מכדי המדה היה מתבטל ממציאותו לגמרי.

And the matter of a chamber in general is that it conceals the light and life-force and hides it, so that it should not be revealed to the created beings as it is in itself, but rather it is contracted according to the measure of the capacity of the created being's vessel to contain its light. For if it were revealed beyond the measure, [the created being] would be nullified out of its existence entirely.

14 וכדי להיות התהוות בחי' אהבה מוגבלת בנבראים שהוא בחי' מחנה מיכאל וכן יראה מוגבלת במחנה גבריאל כו'

In order for there to come into being, in the created beings, a limited love, which is the level of the camp of Michael, and likewise a limited awe in the camp of Gavriel, etc.,

מבחי' האור והחיות הנמשך מאור א"ס יתי שהוא בלתי מוגבל הוא דווקא ע"י צמצום והעלם האור כידוע.

from the light and life-force that is drawn from the Infinite Light (Or Ein Sof), may He be blessed, which is unlimited, it is specifically through a contraction and concealment of the light, as is known.

והצמצום שמצמצם את האור להיות ממנו התהוות אהבה מוגבלת הוא הנק' בחי' היכל האהבה כלומר שהוא ההעלם הגורם המשכת האהבה כו'.

The contraction that contracts the light, so that a limited love may come into being from it, is what is called the level of the chamber of love; that is to say, it is the concealment that causes the drawing forth of the love, etc.

וכן עד"ז בהיכל הרצון כו' וכנודע. (וע' מ"ש בפ' וישב בד"ה שיר המעלות כו' היינו כחולמים בענין אלביש שמים קדרות שמים הם העגולים הם מלובשים בבחי' קדרות כו' שהוא העלם והסתר כו' ע"ש.

And so too, in the same way, with the chamber of will, etc., as is known. (And see what is written in Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "A Song of Ascents... we were like dreamers," on the matter of "I clothe the heavens in blackness": the heavens are the Iggulim, and they are clothed in the level of blackness, etc., which is concealment and hiding, etc.; see there.

ועד"ז יש לפרש ענין השראת והתלבשות העגולים בההיכלות וע' בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ד ה' ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש בית).

Along these lines one may explain the matter of the resting and enclothement of the Iggulim in the chambers. And see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapters 4 and 5; and see what is written in the discourse beginning "Let them bring royal apparel," and in the discourse beginning "A Psalm, a song for the dedication of the House," on the matter of food, clothing [and] a house.)

וכן עד"ז בחי' הכלים הם מגבילים את האורות ומעלימים אותם שלא יתגלו כמו שהם אלא יהיו נגבלים בתוכם ושיהיה התגלות החיות רק הארה מועטת

So too, in the same way, the vessels limit the lights and conceal them, so that they should not be revealed as they are, but should be limited within them, and so that the revelation of the life-force should be only a slight glimmer;

והיינו בכדי להיות התהוות הנבראים שהם מוגבלים כידוע ושרש כל השרשים להעלמות אלו הוא מבחי' עיגולים וכנ"ל

and this is in order for the created beings, which are limited, to come into being, as is known. And the root of all the roots of these concealments is from the level of Iggulim, as mentioned above.

(ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מ"א פ"ה במש"ש [במה שכתוב שם] לזה צריך שנודיעך ענין הלבושים וההיכלות מה ענינם כו' ע"ש).

(And see Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 5, in what is written there: "For this we must make known to you the matter of the garments and the chambers, what they are," etc.; see there.)

והנה אעפ"י [אף על פי] שהעלמות אלו הם בודאי מבחי' קדושה עליונה כי המכוון בצמצום זה הוא בשביל שיתהוו הנבראים וכמבואר במ"א בפי' כי הוי"ה הוא האלקים שהצמצום דשם אלקים הוא עצמו בחי' הוי' כו'

Now, although these concealments are certainly from the level of supernal holiness, for the intent in this contraction is that the created beings should come into being, as is explained elsewhere on the meaning of "that Havayah is Elokim": that the contraction of the Name Elokim is itself the level of Havayah, etc.,

עכ"ז [עם כל זה] בריבוי ההשתלשלות עד שנמשך בעגולים דעשיה שמהם נתהוו שמים וארץ הגשמיים

nevertheless, through the manifold chain of descending worlds (hishtalshelus), until it was drawn into the Iggulim of the World of Asiyah (Action), from which the physical heavens and earth came into being,

שהם מבחי' העגולים וכנראה בעליל שהשמים הם עגולים בטבען וכן כדור הארץ הוא עגול (וגם יסוד הרוח שבארץ הוא מבחי' עגולים)

which are from the level of the Iggulim, as is plainly seen: the heavens are round by their nature, and likewise the globe of the earth is round (and the element of air that is on the earth is also from the level of Iggulim),

הנה בריבוי ההשתלשלות נתהווה מזה צמצום גמור והעלם גדול שנתעלם בחי' כח האלקי המחיה את העולם ונתלבש בלבושים רבים ועצומים כי עולם הוא מלשון העלם כנודע.

through the manifold chain of descent there came about from this a complete contraction and a great concealment, so that the G-dly power that gives life to the world became concealed and enclothed in many and mighty garments; for olam (world) is from the term he'lem (concealment), as is known.

ושרש כל השרשים להעלים זהו מבחי' ההעלם דעגולים העליונים שהאור מתעלם בהם ואינו מתגלה שמזה נמשך באצילות להיות הכלים מכסים על האורות ומעלימים אותם

And the root of all the roots of concealment is from the level of the concealment of the supernal Iggulim, in which the light is concealed and not revealed. From this it follows in the World of Atzilus (Emanation) that the vessels cover the lights and conceal them,

שיהיה גילוי החיות מוגבל בתוכם בגבול שמזה הוא הגורם שבריבוי ההשתלשלות יהיה בחינת העלם גמור שיתעלם הכח האלקות ויתלבש בלבושים רבים עד שיהיה נראה כאלו העולם הוא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] (וכמ"ש מזה בסש"ב [בספר של בינונים] פרק כ"א כ"ב):

so that the revelation of the life-force should be limited within them, within a boundary. And this is what causes there to be, through the manifold chain of descent, a complete concealment, so that the G-dly power is concealed and enclothed in many garments, until it appears as if the world were an existent (yesh), a thing by itself. (And as is written about this in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapters 21 [and] 22.)

15 ג והנה באתערותא דלתתא הוא אתערותא דלעילא ע"י שהאדם מעמיק ונותן דעת ולב לראות איך שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

3. Now, through an arousal from below there is an arousal from above, by a person's delving deeply and applying his mind and heart to see how the Holy One, blessed be He, renews the work of creation every day, continually.

וכמ"ש וידעת היום וגו' וכולא קמיה כלא חשיב ממש ומה שהעולם נדמה ליש ודבר הוא מצד ההעלם וההסתר שמתעלם הכח האלקות אבל באמת אין עוד מלבדו כו'

As it is written, "Know this day," etc.; and "All before Him is considered as nothing," truly. That the world seems to be an existent and a thing is because of the concealment and hiding by which the G-dly power is concealed; but in truth "there is nothing else besides Him," etc.

נמצא שהוא פועל שיועבר הצמצום וההעלם שמתעלם הכח האלקות ולהיות מתגלה בבחינת גילוי.

It follows that he [the person] brings about the removal of the contraction and the concealment by which the G-dly power is concealed, so that it becomes revealed in a state of revelation.

16 ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] זו גורם אתערותא דלעילא שגם למעלה לא יהיו בחי' הכלים מעלימים את האורות ומגבילין אותן ושיהיו בוקעין ומתגלין למטה כמו שהם ממש ולא יהי' [יהיה] בחי' ההסתרות והצמצומים כו'.

And through this arousal from below he brings about an arousal from above: that above, too, the vessels will not conceal the lights and limit them, and that [the lights] will break through and be revealed below exactly as they are, and there will not be the hidings and the contractions, etc.

והיינו כמו שיהיה לעתיד לבא דכתיב ונגלה כבוד הוי' וגו' שלא יסתיר העולם על אור קדושתו ב"ה

This is like what will be in the time to come, as it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed," etc., when the world will not conceal the light of His holiness, blessed be He;

וכמו שהיה לפני החטא שהיה העולם מזוכך ביותר עד שלא היה מסתיר כלל על גילוי אלקותו ית' שהרי אדה"ר [אדם הראשון] גם כשהיה מלובש בגוף השיג בג"ע [בגן עדן] סודות התורה כו'

and as it was before the sin, when the world was exceedingly refined, so that it did not conceal the revelation of His G-dliness, may He be blessed, at all. For Adam, the first man, even while he was clothed in a body, grasped the secrets of the Torah in Gan Eden, etc.

וגם כללות השתלשלות העולמות היה מזוכך ביותר משהם עתה שאור א"ס היה מתגלה בהם ביותר וכמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת דמה שכעת נק' בחי' ז"א דאצילות היה אז מדרגה זו בבחי' עולם הבריאה

The chain of descending worlds (hishtalshelus) as a whole, too, was more refined than they are now, so that the Infinite Light (Or Ein Sof) was revealed in them more; as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, that the degree that is now called the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes) of the World of Atzilus (Emanation) was then the level of the World of Beriah (Creation).

והרי בחי' הבריאה דעתה הרי הוא רחוק מאד בערך מז"א דאצילות שהרי בחי' אצילות הוא בחי' אלקות והוא כח מכחותיו ואור א"ס שורה בו בתכלית הגילוי משא"כ בריאה היא יש מאין כו' והם נבראים נפרדים ומחודשים מאין ליש והם בעלי גבול וכנודע

Now, the level of Beriah of the present is very far removed in rank from Z'eir Anpin of Atzilus. For the level of Atzilus is the level of G-dliness, and it is one of His powers, and the Infinite Light dwells in it in utmost revelation; whereas Beriah is something from nothing, etc., and they are separate created beings, brought into being anew from nothing to something, and they are bounded, as is known.

ובחטא אדם הראשון הוא שנתגשמו העולמות להיות אור א"ס מאיר בהם ע"י העלם וצמצום עד שבעה"ז [שבעולם הזה] הגשמי אור א"ס מוסתר בהם בתכלית כנ"ל.

And it was through the sin of Adam, the first man, that the worlds became coarse, so that the Infinite Light shines in them through concealment and contraction, until in this physical world the Infinite Light is utterly hidden in them, as mentioned above.

17 וכאשר למטה נעשה אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] דהיינו העברת הצמצום וההסתרה שיהיה בחי' גילוי אלקות בנפש האדם על ידי זה נעשה למעלה גם כן גילוי אלקות שלא יהיו בחי' כלים המסתירים את האורות כו'.

And when below there comes about the subduing of the sitra achra (the other side), that is, the removal of the contraction and the hiding, so that there is a revelation of G-dliness in the soul of man, then through this there comes about above, too, a revelation of G-dliness, so that there will not be vessels that hide the lights, etc.

18 וז"ש [וזהו שכתוב] והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני הוי"ה. ולכאורה אין זה טעם שלפי שהוא ית' קדוש צריכים ישראל להיות ג"כ קדושים.

And this is [the meaning of] what is written, "You shall sanctify yourselves and you shall be holy, for I, Havayah, am holy." Seemingly, this is no reason: that because He, may He be blessed, is holy, Israel must also be holy.

אך הענין בפי' והתקדשתם כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] קדש את עצמך במותר לך דהיינו להיות אתכפייא סט"א [סטרא אחרא] שלא יסתירו השמים והארץ וכל גשמיות העולם על אור קדושתו ית'

But the matter is [this]: the meaning of "You shall sanctify yourselves" is as our Sages, of blessed memory, said, "Sanctify yourself in what is permitted to you": that is, that there be a subduing of the sitra achra (the other side), so that the heavens and the earth and all the physicality of the world should not conceal the light of His holiness, may He be blessed.

וע"ז יהיה למעלה ג"כ קדוש אני הוי' כו' דקדוש הוא לשון הבדלה כנודע.

And through this there will also be, above, "I, Havayah, am holy," etc.; for kadosh (holy) is a term for separation, as is known.

19 והיינו שיהיה בחי' גילוי עצמות אלקותו יתי' שלמעלה מצמצום הכלים שמגבילים האורות כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל.

That is, there will be a revelation of the essence of His G-dliness, may He be blessed, which is above the contraction of the vessels that limit the lights; for through an arousal from below [there is] an arousal from above, as mentioned above.

וזהו ענין המאמר בזוה"ק [בזוהר הקדוש] כד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] לתתא אסתלק יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין דהיינו ע"י דאתכפיא סט"א [סטרא אחרא] שהועבר הצמצום וההסתרה דשמים וארץ הגשמיים עי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין

And this is the matter of the saying in the holy Zohar: "When the sitra achra (the other side) is subdued below, the glory of the Holy One, blessed be He, rises up in all the worlds." That is, through the sitra achra being subdued, whereby the contraction and the hiding of the physical heavens and earth is removed, through this "the glory of the Holy One, blessed be He, rises up in all the worlds":

דהיינו שגם למעלה מת גלים האורות ובוקעים דרך הכלים כנ"ל ואסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] בכולהו עלמין הם עלמין סתימין ועלמין דאתגלין

that is, that above, too, the lights are revealed and break through the vessels, as mentioned above. And "the glory of the Holy One, blessed be He, rises up in all the worlds": these are the hidden worlds and the revealed worlds.

וזהו המכוון בתורה ומצות שגורמים עי"ז השראת אור א"ס

And this is what is meant [in saying] that through the Torah and mitzvos one brings about the indwelling of the Infinite Light (Or Ein Sof).

דהיינו כנ"ל דכד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] בסור מרע ועשה טוב אזי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא שיהיה למעלה העברת כל ההעלמות המעלימים את גילוי אור וחיות כו'

That is, as mentioned above: when the sitra achra is subdued through "turn away from evil and do good," then, through an arousal from below [there is] an arousal from above, so that above there will be a removal of all the concealments that conceal the revelation of light and life-force, etc.,

עד שגם צמצום הכלים המגבילים את האורות ומסתירים אותו יועבר ג"כ שיהיו האורות בוקעים ומתגלים למטה כנ"ל (ועמ"ש בפ' חקת ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון כו').

until even the contraction of the vessels, which limit the lights and hide it [the light], will also be removed, so that the lights will break through and be revealed below, as mentioned above. (And see what is written in Parshas Chukas on the verse "Therefore the rulers say, 'Come to Cheshbon,'" etc.)

ועתה יובן ג"כ שרש ענין קיום המצות בארץ ישראל דוקא וכמ"ש לעשות בארץ כו'.

Now the root of the matter of fulfilling the mitzvos in the Land of Israel specifically will also be understood, as it is written, "to do in the land," etc.

כי הנה כתיב בה באי"י [בארץ ישראל] ארץ אשר היא זבת חלב ודבש. פי' לשון זבת הוא לשון מפעיל שעושה להיות זב חלב ודבש.

For it is written of it, of the Land of Israel, "a land that flows with milk and honey." The meaning is that the term zavas ("flows") is a causative term: that it causes milk and honey to flow.

20 והענין הוא כי חלב ודבש הם בחי' כללות השתלשלות ע"ס [עשר ספירות] שהם בחי' מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] שהם חסדים וגבורות חלב הוא בחי' חסדים ודבש הוא בחי' גבורות

The explanation is this. Milk and honey are the level of the chain of descent of the Ten Sefiros as a whole, which are the level of [the Names] Mah and Ban, which are chassadim (kindnesses) and gevuros (severities): milk is the level of chassadim, and honey is the level of gevuros.

כי דבש נק' דין דגדלות כנודע שלכך נאמר כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו כו'.

For honey is called "the judgment of maturity" (din degadlus), as is known; and that is why it is said, "For no leaven and no honey shall you burn," etc.

ושניהם הן בחי' מוחין דגדלות חלב הוא בחי' מוחין דגדלות דחסדים וכמשל חלב האם שמגדל את הולד וממשיך בו שכל כו'.

And both of them are the level of mature intellect (mochin degadlus): milk is the level of the mature intellect of chassadim, like the analogy of the mother's milk, which makes the child grow and draws intellect into him, etc.

וכך למעלה הוא בבחינת בינה שמגדלת אברים דז"א ע"י השפעת השכל והוא הנק' בחינת חלב דאימא. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] עשה להדדים במקום בינה כו'.

So too above, it is in the level of Binah (understanding), which makes the limbs of Z'eir Anpin (the emotive attributes) grow through imparting intellect; and this is what is called the level of the milk of Imma. As our Sages, of blessed memory, said, "He made for her breasts in the place of understanding (binah)," etc.

ובע"ח [ובעץ חיים] (שער הכללים ספ"ג [סוף פרק ג']) מבואר ג"כ בענין אלדד [אלדד] ומידד [ומידד] שהם שני דדים דאימא שמהם יוצא החלב לז"א לגדלו כו' (ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ חכלילי כו' ולבן שנים מחלב).

And in Etz Chaim (Sha'ar HaKelalim, end of chapter 3) it is also explained, on the matter of Eldad and Meidad, that they are the two breasts (dadim) of Imma, from which the milk issues forth to Z'eir Anpin to make it grow, etc. (And see what is written in Parshas Vayechi on the verse "Red of eyes," etc., "and white of teeth from milk.")

ודבש הוא בחי' מוחין דגדלות דגבורות שהרי נק' דין דגדלות והיינו שהם בחינת גילוי האורות היפך בחי' הצמצום של הכלים כו'

And honey is the level of the mature intellect of gevuros, for it is called "the judgment of maturity." That is, they are the level of the revelation of the lights, the opposite of the contraction of the vessels, etc.

(וע' פע"ח [פרי עץ חיים] שער כוונת השופר ספ"א [סוף פרק א'] בענין דבש ועמ"ש בפ' תבא ע"פ היום הזה ה' אלקיך מצוך וכו').

(And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Kavanas HaShofar, end of chapter 1, on the matter of honey; and see what is written in Parshas Savo on the verse "This day Havayah your G-d commands you," etc.)

וזהו ענין זבת חלב ודבש שהם מוחין דגדלות שהוא היפך ההעלם והצמצום שהוא בחי' מוחין דקטנות כו'

And this is the matter of "flowing with milk and honey": they are mature intellect, which is the opposite of the concealment and the contraction, which is the level of immature intellect (mochin dekatnus), etc.

ומזה נמשך גם בגשמיות שיהיה החלב נוטף מן העזים ומן התאנים כו'. והוא מחמת סיבת בקיעת האורות את הכלים למעלה כנ"ל.

And from this it follows in physicality, too, that the milk drips from the goats, and [the honey] from the figs, etc. And this is on account of the cause, the lights' breaking through the vessels above, as mentioned above.

וזהו כללות ענין מצות דכניסת א"י [ארץ ישראל] לקיים שם התוהמ"צ [התורה והמצות] דכתיב לעשות בארץ כו'. ופי' לעשות הוא לתקן כמו ועשתה את צפרניה ותרגומו ותתקן כו'.

And this is the matter of the mitzvah of entering the Land of Israel as a whole: to fulfill there the Torah and the mitzvos, as it is written, "to do in the land," etc. And the meaning of "to do" is to rectify (letaken), as in "and she shall do her nails," whose Targum is "and she shall rectify," etc.

והיינו לתקן בארץ שיהיה בחי' ארץ זבת חלב כו' שיבקעו האורות את הכלים ויתגלו למטה ע"י קיום התורה ומצות שיקיימו בא"י [בארץ ישראל] דבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא כנ"ל:

That is, to rectify in the land, so that there will be the level of "a land flowing with milk," etc.: that the lights will break through the vessels and be revealed below through the fulfillment of the Torah and mitzvos that they will fulfill in the Land of Israel; for through an arousal from below [there is] an arousal from above, as mentioned above.

21 ד ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ ענין המעשה דמרגלים שלא רצו ליכנס לא"י [לארץ ישראל] מפני ששרשם הוא מבחי' לאה עולם המחשבה כו' (כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער הארת המוחין פ"א)

4. After all the above, the matter of the episode of the spies will also be understood: that they did not want to enter the Land of Israel because their root is from the level of Leah, the World of Thought, etc. (as is written in Etz Chaim, Sha'ar Hearas HaMochin, chapter 1).

וטענו למה צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מל' דאצילות סוף כל דרגין כו'

And they argued: Why must [we] descend into the level of the World of Speech, which is the level of Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), the end of all levels, etc.,

בכדי לקיים שם התורה ומצות בדבור ובמעשה שע"ז יהיה בחי' גילוי אור א"ס שיבקעו האורות כו'

in order to fulfill there the Torah and mitzvos in speech and in deed, so that through this there will be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), that the lights will break through, etc.?

הלא זה אפשר לקיים גם ע״י התורה ומצות ברוחניות ולא בעשייה גשמיות דהיינו כי גם בעולם המחשבה יש כל פרטים הנמצאים בדבור ובמעשה מאחר שהדבור נמשך מן המחשבה.

Surely this can be fulfilled also through the Torah and mitzvos in spirituality, and not in physical doing. That is, in the World of Thought, too, there are all the particulars that are found in speech and in deed, since speech is drawn from thought.

22 וא״כ כל מצוה ומצוה שמקיים בדבור או במעשה גשמיות יכול הוא לקיימה ברוחניות בבחינת מחשבה. ועי״ז יהיה ג״כ למעלה בחי׳ גילוי אור א״ס כו׳.

If so, each and every mitzvah that one fulfills in speech or in physical deed, he can fulfill in spirituality, in the level of thought; and through this there will also be, above, a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), etc.

וכדוגמא שאמרו באברהם קיים אברהם את כל התורה כולה עד שלא ניתנה

As in the example of what they said of Avraham: “Avraham fulfilled the entire Torah before it was given.”

וא״א לומר שקיים כל התורה בפועל ממש שהרי יש כמה מצות שלא היה אפשר לו לקיימם כלל. אלא שקיים אותם ברוחניות שהמשיך כל האורות עליונים הנמשכים ע״י המצות כו׳.

And it is impossible to say that he fulfilled the entire Torah in actual practice, for there are a number of mitzvos that he could not possibly fulfill at all. Rather, he fulfilled them in spirituality: he drew down all the supernal lights that are drawn down through the mitzvos, etc.

23 וכמו כן היו סבורים המרגלים שיקיימו המצות ברוחניות דהיינו בבחינת עולם המחשבה כו׳ ועל כן לא רצו ליכנס לארץ ישראל.

Likewise, the spies were of the opinion that they would fulfill the mitzvos in spirituality, that is, in the level of the World of Thought, etc.; and therefore they did not want to enter the Land of Israel.

אך באמת היו מוטעים שהעיקר הוא לעשותם בארץ דוקא וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כמה תפלות התפלל משה ליכנס לאי"י [לארץ ישראל] ושאלו וכי לאכול מפירותיה היה צריך אלא לקיים את המצות התלוים בה

But in truth they were mistaken, for the main thing is to do them in the Land specifically, as our Sages, of blessed memory, said: How many prayers Moshe prayed to enter the Land of Israel! And they asked: Did he then need to eat of its fruits? Rather, [it was] to fulfill the mitzvos that depend on it.

והיינו שצריך להמשיך את האורות העליונים שיבקעו את הכלים כו' שאי אפשר לגרום המשכה זו אם לא ע"י מעשה דוקא ולא במחשבה כו'.

That is, one must draw down the supernal lights so that they break through the vessels, etc.; and it is impossible to bring about this drawing down except through deed specifically, and not in thought, etc.

24 והטעם הוא משום דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה וכמאמר נעוץ תחלתן בסופן וכו' שכל דבר שהוא גבוה ומרומם יותר בעצם יתלבש דוקא בדבר היותר נמוך. וכענין מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] די לחכימא ברמיזא כו'.

The reason is that "the last in deed was first in thought," as in the saying, "Their beginning is wedged in their end," etc.: whatever is higher and more exalted in essence becomes enclothed specifically in the lowest thing. It is like the matter of the saying of our Sages, of blessed memory, "For a wise man, a hint suffices," etc.

דהיינו כשיש שכל עמוק מאד אשר א"א להסבירו לזולתו ע"י אותיות הדבור מגודל עמקותו אשר לא יכילו אותו אותיות הדבור ולא יהיה יכול להוגבל בהן עכ"ז [עם כל זה] יוכל להבינהו לזולתו ע"י רמז בתנועה גשמיות כו'.

That is, when there is a very deep idea that cannot be explained to another through the letters of speech because of its great depth, for the letters of speech cannot contain it and it cannot be limited within them, nevertheless one can make another understand it through a hint, with a physical gesture, etc.

25 ונמצא שיש יתרון לתנועה ורמיזה שהיא גשמיות יותר מאותיות הדבור שהם רוחניים בזה שדבר הגבוה יותר יתלבש בהם דוקא ולא בדבור כו'.

It follows that a gesture and a hint, which is physical, has an advantage over the letters of speech, which are spiritual, in that the higher thing becomes enclothed specifically in them, and not in speech, etc.

וכמו כן יובן למעלה שלהיות המשכה עליונה להיות גילוי בחינת מוחין דגדלות שיבקעו האורות את הכלים אי אפשר לעורר זה כ"א ע"י מעשה דוקא ולא ע"י בחינת המחשבה משום דנעוץ תחלתן בסופן כו'. (ועיין במשנה פ"ב דיבמות דף ק"ד ע"ב כל דבר שהוא מעשה כו')

So too it will be understood above: for there to be a supernal drawing down, so that there will be a revelation of the level of mature intellect (mochin degadlus), that the lights break through the vessels, it is impossible to arouse this except through deed specifically, and not through the level of thought, because "their beginning is wedged in their end," etc. (And see the Mishnah, chapter 12 of Yevamos, page 104b: "Anything that is a deed," etc.)

וע"כ ביקש משה ליכנס לארץ דוקא

And therefore Moshe asked to enter the Land specifically.

(ועיין מ"ש בפ' ויצא ע"פ וללבן שתי בנות. ועמ"ש ע"פ ראשי המטות מענין יתרון בחי' המעשה דוקא משא"כ בבחי' מחשבה כו' ובד"ה מי מנה עפר יעקב כו' ועמ"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות).

(And see what is written in Parshas Vayeitzei on the verse "And Lavan had two daughters"; and see what is written on the verse "The heads of the tribes," on the matter of the advantage of the level of deed specifically, which is not so with the level of thought, etc.; and in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov," etc.; and see what is written on the verse "Let them bring royal apparel.")

וזהו שכתוב טובה הארץ מאד מאד.

And this is what is written, "The land is very, very good."

פי' ב' פעמים מאד הם כנגד עלמין סתימין דלא אתגלין שהם היכלות דאו"א [דאבא ואימא] ועלמין דאתגלין שהם היכלות דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] כו'. שבשני מיני עולמות הללו בוקעים ויורדים ומתגלים האורות עליונים למטה.

The meaning is that the two times "very" correspond to the hidden worlds that are not revealed, which are the chambers of Abba and Imma (Chochmah and Binah), and the revealed worlds, which are the chambers of Z'eir Anpin (the emotive attributes) and Nukva (the feminine / Malchus), etc.: in these two kinds of worlds the supernal lights break through and descend and are revealed below.

26 ובכללות ענין גילוי ובקיעת האורות כנ"ל הוא ע"י המשכת בחינת הכתר עליון שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים כו'.

In general, the matter of the revelation and the breaking through of the lights, mentioned above, is through drawing down the level of the supernal Keser (the Crown), which is above the bounds of enclothement in vessels, etc.

וזהו שכתוב אם חפץ בנו הוי' חפיצה הוא בחינת פנימית הכתר שהוא בחינת הטעם והענג שיש ברצון כו'.

And this is what is written, "If Havayah desires us": desire (chafitzah) is the level of the inner dimension (pnimiyus) of Keser, which is the level of the relish and the delight that is in will, etc.

ורצון הוא בחינת חיצוניות הכתר וכמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון כו'. וכאן הוא אומר אם חפץ בנו הוי'

And will (ratzon) is the level of the outer dimension (chitzoniyus) of Keser, as is written in the discourse beginning "And I was with Him as a nursling," etc. And here it says, "If Havayah desires us":

דהיינו שיתגלה פנימיות הכתר שהוא למעלה מגדר ההלבשה בכלים שעי"ז יהיה ג"כ למטה בקיעת האורות כו' (וע' בזהר פ' שלח דק"ס סע"א [סוף עמוד א])

that is, that the inner dimension of Keser, which is above the bounds of enclothement in vessels, will be revealed, so that through this there will also be, below, the breaking through of the lights, etc. (And see the Zohar, Parshas Sh'lach, page 160, end of side a.)

וכל זה הוא ע"י שטובה הארץ כו' משום דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן.

And all this is through "the land is good," etc., because "their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning."

ויובן זה עוד עפמ"ש בת"א [בתורה אור] פ' מקץ סד"ה רני ושמחי בת לא זו מחבבה עד שקראה בתי כו' עד שקראה אמי כו'

This will be understood further in light of what is written in Torah Ohr, Parshas Mikeitz, at the end of the discourse beginning "Sing and rejoice, daughter": "He did not cease to cherish her until He called her 'My daughter,' etc., until He called her 'My mother,' etc.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב רני ושמחי בת שבחינת בת תתעלה ביתר שאת ולהיות אשת חיל עט"ב [עטרת בעלה] עכ"ל [עד כאן לשונו].

And of the time to come it is written, 'Sing and rejoice, daughter,' for the level of 'daughter' will be elevated with surpassing loftiness, and become 'a woman of valor, the crown of her husband,'" end of quote.

27 והנה בחינת בת זהו ענין ירושלים של מטה ובחינת אמי זהו ענין ירושלים של מעלה והיא בחינת עולם המחשבה בחינת ה' גדולה לאה אם הבנים כו'

Now, the level of "daughter" is the matter of the Jerusalem below, and the level of "My mother" is the matter of the Jerusalem above, which is the level of the World of Thought, the level of the great hei, Leah, "the mother of the children," etc.

והם רצו להמשיך הכל ע"י ירושמ"ע [ירושלים של מעלה] לבד אך באמת א"א להגיע לזה כ"א ע"י ירושמ"ט [ירושלים של מטה] כי זה השער להי' והיא בחינת כעיר שחוברה לה יחדו כו' לבחינת ירושמ"ע [ירושלים של מעלה]

And they [the spies] wanted to draw down everything through the Jerusalem above alone; but in truth it is impossible to attain this except through the Jerusalem below, for "this is the gate to Havayah," and it is the level of "like a city that is joined together with it," etc., to the level of the Jerusalem above.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע [בירושלים של מעלה] עד שיכנס בירושמ"ט [בירושלים של מטה].

And therefore our Sages, of blessed memory, said: The Holy One, blessed be He, swore that He would not enter the Jerusalem above until He enters the Jerusalem below.

28 ועוד זאת שהרי נאמר כי הנני בא ושכנתי בתוכך דוקא בבחינת ירושמ"ט [ירושלים של מטה] כו' שבחינת בת תתעלה ביתר שאת כנזכר לעיל

Moreover, it is said, "For behold, I come, and I will dwell in your midst": specifically in the level of the Jerusalem below, etc.; for the level of "daughter" will be elevated with surpassing loftiness, as mentioned above.

והיינו בבחינת קיום המצות במעשה גשמיות דוקא שנקרא בחינת עבד וע"ז דוקא נאמר הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד.

That is, in the level of fulfilling the mitzvos in physical deed specifically, which is called the level of a servant; and of this specifically it is said, "Behold, My servant shall prosper; he shall be exalted and lifted up, and be very high."

וזהו טובה הארץ מאד מאד כמו בחי' וגבה מאד.

And this is "The land is very, very good," like the level of "and be very high."

ועוד י"ל [יש לומר] כי הנה מבואר בשל"ה [בשני לוחות הברית] ר"פ ויחי בענין מ"ש ג"פ [ג' פעמים] היכל ה' המה (בירמיה סי' ז' ד') וכן ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה' (שם ססי' [סוף סימן] כ"ב) נז' [נזכר] ג"פ [ג' פעמים] ארץ.

It may further be said: for it is explained in the Shelah, at the beginning of Parshas Vayechi, on the matter of what is written three times, "The Heichal (Sanctuary) of Havayah," "are these" (in Jeremiah, chapter 7, [verse] 4), and likewise "Land, land, land, hear the word of Havayah" (there, end of chapter 22), where "land" is mentioned three times:

כי גם למעלה באצילות יש ג"כ ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [וירושלים של מעלה] שהם ה' תתאה וה' עילאה. והבחי' הג' זהו ירושמ"ט [ירושלים של מטה] ממש שבעשי' [שבעשיה] הגשמיות בעוה"ז.

for above, too, in the World of Atzilus (Emanation), there are also a Jerusalem below and a Jerusalem above, which are the lower hei and the upper hei; and the third level is the actual Jerusalem below, in the physical World of Asiyah (Action), in this world.

והיינו כי המצות הם בשלשה בחינות מחדומ"ע [מחשבה דיבור ומעשה] כמ"ש לקמן בד"ה ועתה יגדל נא ובד"ה וישלח יהושע כו' מרגלים חרש.

That is, the mitzvos are in three levels, thought, speech and action, as is written below, in the discourse beginning "And now, I pray, let [the power] be great," and in the discourse beginning "And Yehoshua sent," etc., "spies, secretly."

29 וזהו ענין ג' פעמים קדוש שממשיכים ע"י מבחינת סכ"ע [סובב כל עלמין] לג' עולמות בראתיו יצרתיו אף עשיתיו

And this is the matter of "holy" three times: through this we draw down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to the three worlds, "I created it, I formed it, I also made it,"

שהן בחינת מחשבה ודבור ומעשה שהן הן ג' בחי' היכל הנ"ל והן הן ג"כ ג' בחינות תורה ועבודה וגמ"ח [וגמילות חסדים] כמ"ש במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר.

which are the levels of thought, speech and action. These are themselves the three levels of Heichal mentioned above, and they are also the three levels of Torah, divine service (avodah) and acts of kindness (gemilus chassadim), as is written elsewhere, in the discourse beginning "For on this day He shall atone."

30 ועפ"ז [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] שדור המדבר שהם בחינת ומדברך נאוה רצו להמשיך בבחינת דבור ומחשבה שהם הם ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [וירושלים של מעלה] שבעולם העליון היינו ה' תתאה וה' עילאה כנ"ל. אבל בבחינת זו הג' דארץ שלמטה לא רצו.

According to this, it may be said that the generation of the desert (midbar), who are the level of "and your speech (midbarech) is comely," wanted to draw down in the level of speech and thought, which are the Jerusalem below and the Jerusalem above that are in the upper world, that is, the lower hei and the upper hei, as mentioned above. But this third level, of the land below, they did not want.

31 והיינו דקסברו שיוכלו להמשיך ע"י ירושמ"ט [ירושלים של מטה] וירושמ"ע [וירושלים של מעלה] שבעולם העליון והיינו ע"י דבור ומחשבה לבד כנ"ל.

That is, they held that they would be able to draw down through the Jerusalem below and the Jerusalem above of the upper world, that is, through speech and thought alone, as mentioned above.

אכן באמת עיקר כל ההמשכות הוא ע"י עשיה דוקא ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' אף עשיתיו.

But in truth the main point of all the drawings-down is through doing (asiyah) specifically. And see what is written about this in the discourse beginning "Who has counted the dust of Yaakov," on the meaning of "I also made it."

ושם נתבאר דאף מרבה בחינה רביעית שלמעלה מכל הג' בחינות דבראתיו יצרתיו עשיתיו שבחינה זו נמשך ומתגלה ע"י העשיה דוקא. ויש לומר ג"כ שזהו ענין התגלות קדש העליון שלמעלה מבחינת ג"פ קדוש בוי"ו. ועמ"ש סד"ה שיניך כעדר הרחלים [ג' פעמים]

And there it is explained that "also" (af) comes to include a fourth level, which is above all three levels of "I created it, I formed it, I made it," and that this level is drawn down and revealed through the doing specifically. And it may also be said that this is the matter of the revelation of the supernal Kodesh (holiness), which is above the level of the three times Kadosh (holy) with a vav. And see what is written at the end of the discourse beginning "Your teeth are like a flock of ewes."

ואפ"ל [ואפשר לומר] ששלשה בחינות היכל הנ"ל זהו ג"כ ג' המדריגות דלא זז מחבבה עד שקראה בתי ואחותי ואמי וכו':

And one can say that the three levels of Heichal mentioned above are also the three degrees of "He did not cease to cherish her until He called her 'My daughter,' and 'My sister,' and 'My mother,'" etc.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 3

ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר...

"And now, please, let the power of Ado-nai be great"
(Numbers 14:17)

1 ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים וגו'. הנה כתיב היום לעשותם ואמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וגדול התלמוד שמביא לידי מעשה.

"And now, please, let the power of Ado-nai be great, as You have spoken, saying: Havayah is slow to anger (erech apayim), etc." Now, it is written, "Today to do them," and our Sages, of blessed memory, said, "Study is not the main thing, but deed," and "Great is study, which brings one to deed."

וגם בזהר הקדוש הפליא להגדיל בשבח המעשה דמצות אינון לבושין וכשחסר מצוה אחת הוי לבושא חסירא.

And in the holy Zohar, too, it goes to wondrous lengths in magnifying the praise of deed: that the mitzvos are garments, and when one mitzvah is lacking, it is a deficient garment.

ולכן אדם צריך לבא בגלגול עד שיקיים כל התרי"ג מצות ולהיות כהן ולוי ג"כ כדי שיקיים המצות התלויות בהם.

Therefore a person must come [back] in a reincarnation (gilgul) until he fulfills all the 613 mitzvos, and must also be a Kohen and a Levite, so as to fulfill the mitzvos that depend on them.

ולהבין כל זה איך נעשו לבושין ממעשה המצות ומהו ענין לבוש זה ולמה צריכה הנשמה להיות לה לבוש (ועמ"ש מזה בפ' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן ובמ"א).

And [we need] to understand all this: how garments are made from the doing of the mitzvos, what this garment is, and why the soul needs to have a garment (and see what is written on this in Parshas Chayei Sarah, on the verse "And Avraham was old," and elsewhere).

הנה נודע שירידת הנשמה בעולם הזה היא צורך עלייה כי הנשמה קודם בואה לעולם הזה היתה בבחינת עמידה וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו. ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

Now, it is known that the soul's descent into this world is for the sake of an ascent. For the soul, before its coming into this world, was in the level of standing (amidah), as it is written, "As Havayah lives, before Whom I have stood." "And I will give you walking (mehalchim) among these who stand."

וע"י קיום המצות בעוה"ז נעשה לה בחינת הליכה ונתתי לך מהלכים וגו' (וכמבואר מזה לעיל בפ' וישב בד"ה כה אמר ה' כו' ונתתי לך מהלכים כו').

And through fulfilling the mitzvos in this world, the level of walking (halichah) comes about for it: "And I will give you walking, etc." (as is explained on this above, in Parshas Vayeshev, in the discourse beginning "Thus says Havayah, etc.: And I will give you walking, etc.").

כי בחי' עמידה הוא בחי' ובכל נפשך שאהבה ויראה היא מוגבלת לפי שיעור השגת הנפש ודביקותה באלהים חיים.

For the level of standing is the level of "and with all your soul," in which love and awe are limited according to the measure of the soul's comprehension and its cleaving to the living G-d.

והענין כי הנה נודע שהמלאכים נק' עומדים כמ"ש שרפים עומדים לפי שעומדים כל ימיהם במדרגה אחת

And the explanation is: it is known that the angels are called "those who stand," as it is written, "Seraphim stand," because all their days they stand at one level:

מיכאל באהבה גבריאל ביראה והאהבה והיראה היא לפי ערך השגתם אשר השגה זו היא באור א"ס ב"ה הממלא כולא עלמין דהיינו שממלא לכל עולם לפי מדרגתו ותכונתו.

Michael in love, Gavriel in awe; and the love and the awe are according to the measure of their comprehension, and this comprehension is of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which fills all worlds (memalei kol almin), that is, which fills each world according to its level and its nature.

2 וכך היא מעלת הנשמות קודם בואן לעולם הזה ולכך היא בבחי' עמידה שעומדת תמיד כל הימים במדרגה אחת כפי ערך מדרגתה ותכונתה בכל עולם לפי מה שהוא כך מקבל מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] לפי ערכו ותכונתו.

And such is the station of the souls before their coming into this world; and therefore [the soul] is in the level of standing, for it stands always, all the days, at one level, according to the measure of its level and its nature in each world, according to what [that world] thus receives from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), according to its measure and its nature.

מה שאין כן עוה"ז הוא עולם המעשה שיכול האדם לשנות את טבעו מרע לטוב ולהפוך את לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא.

This is not so with this world, which is the world of action, in which a person can change his nature from bad to good, and turn his heart from one extreme to the other, and "darkness is transformed into light."

לפי שבעוה"ז שהעולם מעלים ומסתיר על אור ה' הממלא כל עלמין ואינו מתגלה כמו למעלה. שורה אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בבחי' מקיף מלמעלה על הנפש

Because in this world, where the world hides and conceals the light of G-d that fills all worlds, and it is not revealed as [it is] above, the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin) rests over the soul from above, in the level of an encompassing [light] (makif).

וכמ"ש אשר אנכי מצוך היום וגו' שבחי' אנכי הוא בחי' סובב כל עלמין נמשך בבחינת היום לעשותם דוקא

And as it is written, "Which I (Anochi) command you today, etc.": for the level of "Anochi" is the level of the light that encompasses all worlds, which is drawn down specifically in the level of "today to do them"

(וכמבואר במ"א באריכות ע"פ ואמרת אליהם את קרבני לחמי כו')

(as is explained elsewhere at length on the verse "And you shall say to them: My offering, My bread, etc.").

וגדול כח בחי' אור המקיף מבחי' סוכ"ע לשנות ולהפך טבע האדם ומהותו למעלה מכדי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה ודביקותה באלהים חיים מתחלת יצירתה בבחינת אור פנימי לבד.

And great is the power of the level of the encompassing light (or makif), from the level of the light that encompasses all worlds, to change and transform a person's nature and essence, beyond what the soul could bear in its comprehension and its cleaving to the living G-d from the beginning of its formation, in the level of inner light (or pnimi) alone.

והנה בחי' הארה זו הבאה מבחינת אור מקיף וסוכ"ע נק' בשם הליכה שהולך ממדרגה למדרגה והמשכת בחי' אור מקיף זה תלוי בקיום התורה והמצות.

Now, this level of illumination, which comes from the level of the encompassing light and the light that encompasses all worlds, is called by the name "walking," for one goes from level to level; and the drawing down of this level of encompassing light depends on fulfilling the Torah and the mitzvos.

3 וזהו אם בחקתי תלכו שע"י חוקת התורה נעשה בחי' הליכה והיא אהבת ובכל מאודך שבק"ש [שבקריאת שמע]

And this is [the meaning of] "If you walk in My statutes": that through the statute of the Torah the level of walking comes about; and this is the love of "and with all your might" in the recital of Shema.

שאהבה זו בא ה מהתבוננות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע בברכת ק"ש [קריאת שמע] שתים לפניה שהם לקיום הק"ש [הקריאת שמע] המאיר לארץ כו' ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית.

For this love comes from contemplating the Infinite Light, blessed be He, that encompasses all worlds, in the blessings of the Shema, the two before it, which are for the fulfillment of the Shema: "Who gives light to the earth, etc.," and "In His goodness He renews each day, continually, the work of creation."

כי כל העולמות והברואים אינן אלא בחי' מעשה ועשיה גשמיות מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית (ועמ"ש במ"א בפי' סוף מעשה במחשבה תחלה לעיל בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע)

For all the worlds and the created beings are only the level of physical work and making: "How many are Your works, Havayah! You have made them all with wisdom" (and see what is written elsewhere on the meaning of "Last in deed, first in thought," above, in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' before 'we will hear'");

וחידושם הוא התהוותם מאין ליש רק מהארה בעלמא ואינו דרך התלבשות והשתלשלות עילה ועלול כו' שהרי הוא יתי קדוש ומובדל והוא המלך המרומם לבדו מאז.

and their renewal is their coming into being from nothing to something, only from a mere glimmer, and not by way of enclothement and a chain-like descent (hishtalshelus) of cause and effect, etc.; for He, may He be blessed, is holy and separate, and He is "the King Who alone is exalted from then (me'az)."

פי' שהוא לבדו יתי הוא מרומם ונעלה מגדר עלמין כמאז קודם בריאת העולם שהיה הוא לבדו בלי שום שינוי ח"ו [חס ושלום]

The meaning is that He alone, may He be blessed, is exalted and elevated above the bounds of worlds, as [He was] "then," before the creation of the world, when He was alone, without any change, G-d forbid;

והוא המתנשא מימות עולם והחיות המתפשט לתוך עלמין הוא רק המלך בלבד שבשביל שהוא מלך כו' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים כו'.

and He is the One "uplifted from the days of the world"; and the life-force that spreads into the worlds is only "the King" alone, for because He is King, etc., as it is written, "Your kingship is a kingship over all worlds, etc."

4 ולכך אומרים אח"כ ברחמיך הרבים רחם עלינו כי מאחר שהוא יתי המתנשא מימות עולם ואינו בגדר עלמין כלל כי הוא הסובב כל עלמין כו' הרי הרחמנות גדולה מאד על האדם שנתגשם ורחוק מאד מהי' בתכלית

And therefore we say afterwards, "In Your abundant mercies, have mercy on us": for since He, may He be blessed, is "uplifted from the days of the world," and is not within the bounds of the worlds at all, for He is the One Who encompasses all worlds (sovev kol almin), etc., the compassion for man is very great indeed, for he has become physical and is very far from G-d, utterly so.

ואומרים אדון עוזנו הגם שאין אור א"ס ב"ה נתפס ונקלט לתוך הנפש להיות תוכה רצוף אהבה בביטול זה מ"מ הרי הוא אדון עוזנו

And we say, "Master of our strength": even though the Infinite Light, blessed be He, is not grasped and absorbed within the soul, so that "its inside [be] inlaid with love" with this self-nullification (bittul), nevertheless He is "Master of our strength."

בחי' אדון זו מלכותו יתּ' וכמ"ש שום תשים עליך מלך בחינת מקיף ונמשך מזה ג' בחי' מקיפים להנשמה במחשבה דבור ומעשה.

The level of "Master" is His Kingship, may He be blessed, as it is written, "You shall surely set a king over yourself," the level of an encompassing [light] (makif); and from this are drawn three levels of encompassing [lights] (makifim) for the soul, in thought, speech and action.

5 וזהו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו. כי צור הוא לשון מחסה כמ"ש צור עוזי מחסי וכן מגן ומשגב

And this is [the meaning of] "Rock of our stronghold, Shield of our salvation, a Stronghold for us." For "rock" is a term for refuge, as it is written, "The rock of my strength, my refuge"; and so too "shield" and "stronghold."

והן הם מקיפים לשלשה בחי' מחשבה דבור ומעשה ונפש רוח ונשמה כנגד ג' בחי' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו

And they are the encompassing [lights] (makifim) for the three levels of thought, speech and action, and of nefesh, ruach and neshamah, corresponding to the three levels of "I have created it, I have formed it, I have also made it";

שמקיפים את נפש רוח ונשמה מכל צד להתכלל באור א"ס ב"ה ממש להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש.

for they encompass the nefesh, ruach and neshamah from every side, [so that they be] included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, itself, to be "bound up in the bond of life with Havayah" Himself.

וזהו והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך. פי' שעל ידי מצות הצדקה שתעשה תהיה נאסף ונקבץ בתוך בחי' כבוד ה' שיאסוף אותך לתוכו להתכלל באור ה' ממש

And this is [the meaning of] "Your righteousness shall go before you; the glory of Havayah shall gather you in." The meaning is: through the mitzvah of charity (tzedakah) that you will do, you will be gathered and assembled into the level of "the glory of Havayah," which will gather you into itself, to be included in the light of G-d itself

(שכל בחי' מקיף הוא המעלה למעלה וכמבואר במ"א בפ' מקץ בד"ה המגביהי לשבת כו' ע"ש), וזהו ענין לבושי הנשמה בעוה"ב [בעולם הבא] ולבוש זה נעשה ע"י המצות.

(for every level of makif is what raises upward, as is explained elsewhere, in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Who is raised high to sit, etc."; see there). And this is the matter of the garments of the soul in the World to Come; and this garment is made through the mitzvos.

כי הנה המצות הם גם כן בג' בחי' מחשבה דבור מעשה כי יש מצות התלויות במחשבה לבד ובכונת הלב שאם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא כלל

For the mitzvos, too, are in three levels: thought, speech and action. For there are mitzvos that depend on thought alone and on the intention of the heart, so that if he directed his heart he has fulfilled his obligation, and if not, he has not fulfilled it at all;

ויש התלויות בדבור כו' והן הם בחי' מקיפין כמאמר אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך בחי' קדש העליון ומובדל קדש מלה בגרמיה (ע' [ע"ז] זוהר אמור צ"ד ב'):

and there are those that depend on speech, etc. And they are the level of makifim, as in the words "Who has sanctified us with His commandments": that through the mitzvos the level of the supernal holiness (kodesh), which is separate, is drawn down; "kodesh is a thing apart by itself" (see Zohar, Emor, 94b).

6 ב אך תחלה צריך להמשיך מלמעלה למטה ברוך אתה מלך העולם בחינת אדון עוזנו, ועמ"ש מזה בפ' שמיני בביאור ע"פ לויתן זה סוף הדבור עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ברבות וארא פ"ח [פרק ח'] ומהו לבושו של הקב"ה עוז כו' ע"ש, ואח"כ אשר קדשנו במצותיו בבחי' המקיפין להעלות הנשמה ממטה למעלה לקדש העליון

2. But first one must draw down from above to below: "Blessed are You, King of the world," the level of "Master of our strength"; and see what is written on this in Parshas Shemini, in the explanation on the verse "This Livyasan," at the end of the discourse, according to what is written in [Midrash] Rabbah, Va'eira, chapter 8: "And what is the garment of the Holy One, blessed be He? Strength, etc."; see there. And afterwards, "Who has sanctified us with His commandments," in the level of the makifim, to raise the soul from below to above, to the supernal holiness.

כי הנה ב' בחי' יש במצות בעשייתם.

For there are two aspects in the mitzvos, in their being done.

האחד שעל ידי עשייתם מקיים מצות המלך ע"ד ותגזר אומר ויקם כו'.

The first: that by doing them one fulfills the King's command, in the manner of "You shall decree a matter, and it shall be established, etc."

והב' הוא להמשיך אור א"ס ב"ה ורצון העליון במצוה זו ששרשה ויסודתה בהררי קדש העליון אשר קדשנו במצותיו.

And the second is to draw down the Infinite Light, blessed be He, and the Supernal Will into this mitzvah, whose root and foundation is in the mountains of the supernal holiness: "Who has sanctified us with His commandments."

7 והנה תחלת עשיית המצות לא תהיה בשביל להמשיך אור א"ס ב"ה ורצון העליון ב"ה לבד

Now, the beginning of the doing of the mitzvos should not be for the sake of drawing down the Infinite Light, blessed be He, and the Supernal Will, blessed be He, alone,

שהרי זהו רק כמו שעושה בדרך סגולה או רפואה ע"ד משל או משא ומתן כדי להרויח שאין זו עבודה

for this is only like one who acts by way of a charm (segulah) or a remedy, for example, or of business, in order to profit, and this is not service;

ותחת אשר לא עבדת כתיב שהמצות צריכים להיות דרך עבודת עבד שמקיים גזירת רבו וציוויו אף גם בלי טעם ודעת ושום תשים עליך מלך כו'.

and it is written, "Because you did not serve": for the mitzvos must be in the manner of the service of a servant, who fulfills his master's decree and command even without reason and understanding; and "You shall surely set a king over yourself, etc."

ועל ידי זה נמשך ממילא אור א"ס ב"ה. משא"כ בלא קבלת עול מלכותו ית' אינו ממשיך כלום

And through this the Infinite Light, blessed be He, is drawn down of itself. Whereas without accepting the yoke of His Kingship, may He be blessed, one draws down nothing,

כי הוא המרומם לבדו המתנשא מימות עולם רק המלך כנ"ל (ועמ"ש מזה בפ' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים

for He is the One "Who alone is exalted," "uplifted from the days of the world," only "the King," as mentioned above (and see what is written on this in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "For with You is the source of life";

גם במ"א בביאור ע"פ וכל העם רואים כו' ואת קול השופר נת' [נתבאר] שלכך נתנה התורה בקול שופר שהוא מטיל חרדה לפי שקבלת עול מצות צ"ל בבחי' עבודת עבד כו' ועכ"ז [ועם כל זה] שופר ג"כ ע"ש [על שם] שפרו מעשיכם שהוא הממשיך תענוג להיות שמחה של מצוה).

also elsewhere, in the explanation on the verse "And all the people saw, etc., and the sound of the shofar," it is explained that the Torah was given with the sound of a shofar for this reason, because it casts trembling, since accepting the yoke of the mitzvos must be in the level of the service of a servant, etc.; and even so it is also [called] "shofar" on account of "Beautify (shapru) your deeds," for it is what draws down delight, so that there be joy in the mitzvah).

וכוונת המצוה הוא כדי להגדיל שמחה של מצוה שתהיה יותר מרב כל שכל ההשגות שהשיגו גדולי הצדיקים היה רק בעבור שמחת המצוה.

And the intention (kavanah) of the mitzvah is meant to increase the joy of the mitzvah, so that it be greater than "an abundance of everything"; for all the comprehensions that the great tzaddikim attained were only on account of the joy of the mitzvah.

כי הנה כתיב עוטה אור כשלמה שההארת אור התורה היא רק בחי' שלמה ולבוש לבחי' המצות דאורייתא מחכמה נפקת שבה מלובש רצון העליון ב"ה שרש המצות

For it is written, "Wrapping [Himself] in light as in a garment": the illumination of the light of the Torah is only the level of a garment and clothing for the level of the mitzvos, for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," in which the Supernal Will, blessed be He, the root of the mitzvos, is enclothed;

שהרי גם התורה אשר לפנינו הן בנגלה והן בנסתר היא מדברת בעניני המצות שהיא דרך ביאור ופירוש של כל המצות, ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב

for indeed the Torah that is before us, too, both in the revealed and in the hidden [dimensions], speaks of matters of the mitzvos, being by way of an elucidation and explanation of all the mitzvos; and see what is written in the discourse beginning "I have seen, and behold, a menorah of gold."

כמו כל מסכת סוכה שהיא פירוש למצות סוכה איך תהיה הסוכה וכן זבחים ומנחות כו' וכיוצא בזה הוא בנסתר,

Like the whole of tractate Sukkah, which is an explanation of the mitzvah of sukkah, how the sukkah is to be; and likewise Zevachim and Menachos, etc.; and it is the same in the hidden [dimension].

אלא שהמצוות עצמן הם רצונו יתי להיות המשכת אור א"ס ב"ה למטה בתרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן

and it is the same in the hidden [dimension]. But the mitzvos themselves are His will, may He be blessed, that there be a drawing down of the Infinite Light, blessed be He, below, in the 613 mitzvos of the Torah and the seven mitzvos of the Rabbis,

שהם תר"ך עמודי אור כמו עמוד המחבר מעלה ומטה שהוא רצונו יתי להיות לו דירה בתחתונים.

which are 620 pillars of light, like a pillar that connects above and below; this being His will, may He be blessed, to have a dwelling place among the lower realms.

8 וכמ"ש ושכנתי בתוכם והתורה היא חכמתו יתי המגבלת ומצמצמת על איזה אופן תהיה השראה ודירה זו,

And as it is written, "And I will dwell within them." And the Torah is His wisdom, may He be blessed, which limits and contracts [it, determining] in what manner this indwelling and dwelling shall be;

כמו מצות סוכה שעליה ביאור מצות סוכה שיעור איך תהיה הסוכה כשרה וצלתה מרובה מחמתה ושלא תהיה גבוה מעשרים אמה,

like the mitzvah of sukkah, on which there is the explanation of the mitzvah of sukkah, the measure of how the sukkah is to be kosher: that its shade be greater than its sun, and that it not be higher than twenty cubits.

וכיוצא בזה כל התורה מבארת ומפרשת אופני הצמצום והגבלה להגביל השראת והמשכת אור א"ס ב"ה

And similarly, the whole Torah elucidates and explains the modes of contraction and limitation, to delimit the indwelling and drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He,

שאינו שורה ומתגלה אלא בדרך שחייבה חכמתו יתי המגבלת ומצמצמת על איזה אופן תהיה השראה ודירה זו בתפילין מרובעות ורצועות שחורות וכן זבחים באיזה אופן כו'

which does not rest and become revealed except in the way that His wisdom, may He be blessed, has required, which limits and contracts [it, determining] in what manner this indwelling and dwelling shall be: in tefillin that are square and straps that are black; and likewise the offerings, in what manner, etc.

ולכן התורה היא מזון לנפש (וכמ"ש ותורתך בתוך מעי כמ"ש במ"א) ובחי' פנימית שנתפסת ונקלטת בהשגת הנפש

Therefore the Torah is food for the soul (as it is written, "And Your Torah is within my innards," as is explained elsewhere), and [it is] an inner level, which is grasped and absorbed in the soul's comprehension:

דהיינו אופני הצמצומים והגבלה כיצד תהיה השראת אור א"ס ב"ה הן ע"ד נגלה והן ע"ד הנסתר בגן עדן.

namely, the modes of the contractions and limitation, how the indwelling of the Infinite Light, blessed be He, is to be, whether in the manner of the revealed or in the manner of the hidden, in Gan Eden.

אבל המצוה עצמה אינו שורה בהתגלות פנימית הנפש רק בבחי' מקיף מלמעלה (וכמו שהתורה שהיא מבחי' חכמה היא בחי' שמלה ולבוש והיינו לבוש לבחי' רצון ותענוג העליון שהוא בחי' עצמיות שלמעלה מבחי' לבוש,

But the mitzvah itself does not rest in revelation within the inner being of the soul, but only in the level of a makif from above (just as the Torah, which is from the level of Chochmah (wisdom), is the level of a garment and clothing, that is, a garment for the level of the Supernal Will and Delight, which is the level of essence that is above the level of a garment;

ויובן זה ג"כ ממ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' הזהר פ' במדבר בדף קי"ח ע"א בד"ה ישראל מאן אתר מתברכאן שחכמה עילאה הנק' אבא הוא מלבוש הפנימי של אריך שהוא רצון העליון כו' ע"ש.

and this will also be understood from what the Ramaz wrote in his commentary on the Zohar, Parshas Bamidbar, folio 118a, in the passage beginning "Israel, from what place are they blessed?": that the supernal Chochmah, which is called Abba, is the inner garment of Arich [Anpin], which is the Supernal Will, etc.; see there.

וזהו שהתורה היא בחי' שלמה ולבוש לבחינת המצות. ועמ"ש עוד מזה בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר בענין לבושיה כתלג חיור.

And this is why the Torah is the level of a garment and clothing for the level of the mitzvos. And see what is written further on this in the explanation on the verse "For on this day He shall make atonement," on the matter of "His garment [was] white as snow."

וכך גם באדם ידיעת כוונת המצוה הוא רק כמו בחי' לבוש לגבי בחי' קבלת עול מצות בבחי' עבודת עבד וכדכתיב כי לי בני ישראל עבדים ופירושו מבואר במ"א שעל ידי שיהיו בבחי' עבדים אז יהי' [יהיה] לי ממש ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ וארשתיך לי ע"ש):

And so too in man, knowing the intention (kavanah) of the mitzvah is only like the level of a garment relative to the level of accepting the yoke of the mitzvos in the manner of the service of a servant; as it is written, "For the children of Israel are servants to Me," and its meaning is explained elsewhere: that through their being in the level of servants, they will then truly be "to Me"; and see what is written elsewhere, in the explanation on the verse "And I will betroth you to Me"; see there).

9 ג וזהו ועתה יגדל נא כח אדני אדני הוא בחי' מלכותו יתׄ' אדני אותיות דינא דמלכותא דינא.

3. And this is [the meaning of] "And now, please, let the power of Ado-nai be great." Ado-nai is the level of His Kingship, may He be blessed: Ado-nai has the letters of dina (law), [as in] "the law of the kingdom is law."

דהיינו עשיית המצות בבחינת מצות המלך וכח אדני הוא א"ס ב"ה הסובב כל עלמין הנמשך על ידי קבלת מלכותו יתׄ' במעשה המצות כנ"ל.

That is, the doing of the mitzvos as the command of the King. And "the power of Ado-nai" is the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Who encompasses all worlds (sovev kol almin), drawn down through accepting His Kingship, may He be blessed, in the doing of the mitzvos, as mentioned above.

10 ונקי בשם כח הוא ענין גילוי ההעלם כמשל הכח שביד האדם לזרוק האבן שהוא דומם וטבעו ליפול למטה

And it is called by the name "power" (koach): it is the matter of the revelation of what is concealed, like the analogy of the power in a person's hand to throw a stone, which is inanimate and whose nature is to fall downward.

וע"י כח הזורק נושא באויר והכח הזה כשהיה ביד האדם קודם זריקת האבן לא היה ניכר רק אחר שיצא מההעלם אל הגילוי לישא את האבן באויר.

And through the power of the thrower it is carried in the air. And this power, when it was in the person's hand before the stone was thrown, was not discernible, but only after it emerged from concealment into revelation, to carry the stone in the air.

וככל המשל הזה כך הוא כח אור א"ס ב"ה הנמשך מלמעלה כי כל העולמות והברואים הם לפניו יתי בחי' דומם

And just like this analogy in every respect is the power of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is drawn down from above. For all the worlds and the created beings are, before Him, may He be blessed, the level of the inanimate,

וכמ"ש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן מקום שכינתו יתי בעליונים הם המלאכים ונשמות נקרא בשם עפר (ע' [עיין] בזהר ח"ג [חלק ג'] קכ"ה א' ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם) כי אין ערוך אליו יתי

as it is written, "And of the dust that will be on the floor of the Mishkan": the place of His Shechinah (Divine Presence), may He be blessed, among the higher beings, which are the angels and souls, is called by the name "dust" (see the Zohar, vol. 3, 125a, and the Mikdash Melech there), for there is no comparison to Him, may He be blessed.

והכח הנמשך להם מלמעלה הוא הנושאם ומגביהם להתכלל באור ה' וכח זה הוא המלביש ומקיף את הנשמה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש וכבוד ה' יאספך

And the power drawn down to them from above is what carries them and lifts them up, to be included in the light of G-d. And this power is what clothes and encompasses the soul, so that it is "bound up in the bond of life with Havayah" Himself, and "the glory of Havayah shall gather you in":

שהוא כח הממשיך ממטה למעלה כמו הכח המושך את האבן למעלה באויר שכח ההוא מקיף את האבן מכל צד שאינו מניחו ליפול

for it is a power that draws from below to above, like the power that draws the stone upward in the air, for that power encompasses the stone from every side and does not let it fall

(ויי"ל [ויש לומר] שזהו פי' ישאהו על אברתו שהן המצות שנק' אברתו רמ"ח פיקודין רמ"ח איברים דמלכא שבהם ועל ידם ישאהו ומגביהם למעלה וע' ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' פנחס דרל"ח ב' אמנם במ"א ע"פ כנשר יעיר נתי' [נתבאר] שזה קאי על התשובה שעי"ז ישאהו כו' ע"ש).

(and it can be said that this is the meaning of "He carries it on His pinions (evraso)": these are the mitzvos, which are called "His pinions," [for] "the 248 commandments are the 248 limbs (eivarim) of the King," in which and through which He carries it and raises them upward; and see the Raaya Mehemna, Parshas Pinchas, 238b. However, elsewhere, on the verse "As an eagle stirs up," it is explained that this refers to teshuvah, that through it "He carries it," etc.; see there).

ולפי שהיה חטא המרגלים גדול מאד ביקש משה ועתה יגדל נא כח אדני שיומשך ויתפשט כח זה למטה עד שאפילו דבר שנפל למטה מאד יגביה וינשא בכח זה וזהו כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים.

And because the sin of the spies was very great, Moshe asked, "And now, please, let the power of Ado-nai be great": that this power be drawn down and spread below, so that even something that has fallen very far down would be lifted and raised by this power. And this is [the meaning of] "as You have spoken, saying: Havayah is slow to anger (erech apayim)."

כי הנה ארך אפים הוא כי פנים הוא גילוי ההשפעה בדרך התקרבות ואהבה וחיבה משא"כ אחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי.

For [the meaning of] erech apayim is: the "face" (panim) is the revelation of the flow of influence in a manner of closeness, love and affection, which is not so with the "back," "like one who throws [something] behind his shoulders."

וארך אפים פי' שיהא גילוי זה ארוך ונמשך עד למטה מאד והשפעה זו היא מבחינת כאשר דברת לאמר ה' ארך אפים

And erech apayim means that this revelation should be long and extend very far down. And this flow is from the level of "as You have spoken (dibarta), saying (lemor): Havayah is slow to anger."

דבור הוא בקול רם והכרזה (כדפי' בזהר ח"ג [חלק ג'] קל"ג א') והוא מעלמא דאתגליא ואמירה הוא בלב ובמחשבה ומבחי' גילוי שבדיבור מדרגות עליונים נעשה בחינת העלם במדרגות התחתונים כמשל דיבור הרב שנעשה מחשבה אצל התלמיד

Speech (dibbur) is with a loud voice and proclamation (as is explained in the Zohar, vol. 3, 133a), and it is from the revealed world (alma de'isgalya); and "saying" (amirah) is in the heart and in thought. And from the level of revelation that is in the speech of the higher levels, there comes to be the level of concealment in the lower levels, like the analogy of the teacher's speech, which becomes thought in the student.

ובחי' העלם זה הוא השרש של גילוי התהוות מדרגות התחתונים וכמ"ש בכתבי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שממלכות דאצילות נעשה כתר חכמה בינה דעת בבריאה כו' וכן ממלכות דבריאה ליצירה כו'.

And this level of concealment is the root of the revelation of the coming into being of the lower levels; as is written in the writings of the Arizal, that from the Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation) there come to be Keser (the Crown), Chochmah (wisdom), Binah (understanding) and Daas (knowledge) in Beriah (Creation), etc., and likewise from the Malchus of Beriah to Yetzirah (Formation), etc.

11 והנה המשכות גילוי העליון להיות העלם זה בתחתון הוא ע"י התורה כמ"ש וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר

Now, the drawing down of the revelation of the higher, so that it becomes this concealment in the lower, is through the Torah, as it is written, "And G-d spoke (vayedaber) all these words, saying (lemor)."

שמן הדבור של תלמוד תורה דבר ה' זו הלכה ואשים דברי בפיך נעשה בחינת אמירה והעלם להיות נמשך ההשפעה עד למטה במדרגה התחתונה

For from the speech of Torah study, "the word of Havayah: this is halachah," and "I have put My words in your mouth," there comes to be the level of "saying" and concealment, so that the flow is drawn down to below, to the lowest level.

והוא ענין מה שכתוב וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה שהאדם הוא הממשיך זיו השכינה בגן עדן משום דבאמת לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין ולאו משפט ידיעא דאיהו רחמי ולאו מכל אלין מדות כלל שבאתערותא דלתתא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] כמ"ש במ"א.

And this is the matter of what is written, "And He placed him in Gan Eden to work it and to guard it": for man is the one who draws down the radiance of the Shechinah (Divine Presence) in Gan Eden; because in truth, "not that You have a known righteousness, which is judgment, nor a known justice, which is mercy, nor any of these attributes at all"; for through an arousal from below there is an arousal from above, as is explained elsewhere.

12 והנה מן התורה נמשך הזיו בגן עדן העליון ומקיום המצות נמשך בגן עדן התחתון כמ"ש לעבדה ולשמרה לעבדה זו מצות עשה ולשמרה זו מצות ל"ת [לא תעשה] ואדם הראשון היה בגן עדן התחתון אשר בארץ.

Now, from the Torah the radiance is drawn down into the higher Gan Eden, and from fulfilling the mitzvos it is drawn down into the lower Gan Eden, as it is written, "to work it and to guard it": "to work it" is the positive commandments, and "to guard it" is the prohibitions. And Adam, the first man, was in the lower Gan Eden, which is on earth.

והגם שמעלת המצות בשרשם מאד נעל' [נעלה] למעלה מעלה מבחי' התורה דאורייתא מחכמה נפקת והמצות הן רצון העליון ב"ה כנ"ל. אך הענין הוא שמה שהוא מאד נעלה למעלה מעלה יוכל להתפשט ולהמשך יותר מטה מטה

And even though the stature of the mitzvos in their root is very exalted, far higher than the level of the Torah, for "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," whereas the mitzvos are the Supernal Will, blessed be He, as mentioned above, yet the explanation is that what is very exalted, far, far above, can spread and be drawn further down, lower and lower.

(ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ טובה הארץ מאד מאד)

(And see what is written above on the verse "The land is very, very good.")

ולכן כשביקש משה על חטא המרגלים אמר ועתה יגדל נא כח אד' דהיינו כח ואור הנמשך ע"י עבודת המצות (בחי' כי לי בני ישראל עבדים וכ"מ [וכל מקום] שנאמר לי אינו זז לעולם וכמ"ש במ"א)

And therefore, when Moshe pleaded over the sin of the spies, he said, "And now, please, let the power of Ado-nai be great": that is, the power and light drawn down through the service of the mitzvos (the level of "For the children of Israel are servants to Me," and wherever "to Me" is said, it never moves away, as is explained elsewhere).

כי לפי שהיה צריך להמשיך האור למטה יותר כדי שגם חטא המרגלים לא יהא מונע הוצרך להמשיך מלמעלה יותר

For since the light needed to be drawn down further below, so that even the sin of the spies would not hold it back, it was necessary to draw from higher above;

והוא שיומשך הכח של אד' שהוא רצה"ע [רצון העליון] ב"ה שלמעלה מעלה מבחי' התורה

that is, that the power of Ado-nai be drawn down, which is the Supernal Will, blessed be He, far above the level of the Torah.

ולכן אותו הכח של אד' יכול לירד ולהתפשט גם למטה מטה מאד ולהגביה שפלים שנפלו וירדו מטה מטה לקשרם ולהעלותם באור א"ס ב"ה

And therefore that power of Ado-nai can descend and spread even very, very far down, and lift up the lowly who have fallen and descended lower and lower, to bind them and raise them up into the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

וזהו כאשר דברת לאמר שמבחינת דבור התורה נעשה אמירה והעלם במדרגות התחתונים להיות מקור גילוי ההשפעה בג״ע [בגן עדן] לנשמות הנבראים כנ״ל.

And this is [the meaning of] "as You have spoken, saying": that from the level of the speech of the Torah there comes to be "saying" and concealment in the lower levels, to be the source of the revelation of the flow in Gan Eden for the created souls, as mentioned above.

כך יגדל נא כח אדני להיות ארך אפים שיתארך ויומשך גילוי זה למטה יותר וכענין שנשפל ונמשך כח התומ״צ [התורה ומצות] גם למטה בעוה״ז אפילו עכשיו

So too, "let the power of Ado-nai be great," so as to be erech apayim: that this revelation be lengthened and drawn further down; like the way the power of the Torah and the mitzvos was lowered and drawn down even below, in this world, even now:

שהרי המצות יש מהן שאדם אוכל פירותיהן בעוה״ז וכמ״ש אם בחקתי תלכו וגו׳ והשיג לכם דיש וגו׳ ונתתי שלום בארץ וגו׳ ואין מקרא יוצא מידי פשוטו.

for among the mitzvos there are some whose fruits a person eats in this world; and as it is written, "If you walk in My statutes, etc., your threshing shall overtake [the vintage], etc., and I will give peace in the land, etc."; and a verse does not depart from its plain meaning.

13 וזהו ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך. פי׳ והשיגוך שיגיעו עד למטה במקום שאתה שם וע״י המשכה גדולה זו יומשך להיות נושא עון שאפילו כבדות העון יהי׳ [יהיה] נושא ומגביה כמשל הכח המגביה את הדומם.

And this is [the meaning of] "And all these blessings shall come upon you and overtake you." The meaning of "and overtake you" is that they will reach all the way down, to the place where you are. And through this great drawing down, it will be drawn down so as to be "bearing (nosei) iniquity": that even the heaviness of the iniquity will be borne and lifted up, like the analogy of the power that lifts the inanimate.

14 ועובר על פשע שמפשע נעשה שפע ואתהפכא חשוכא לנהורא וכמאמר רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] זדונות נעשו כזכיות.

"And passing over transgression (pesha)": for from pesha (transgression) there comes to be shefa (abundance), and "darkness is transformed into light"; as our Sages, of blessed memory, said, "Deliberate sins become like merits."

ובזה יובן משי"כ [מה שכתוב] בחסד ואמת יכופר עון ואין אמת אלא תורה שהתורה מכפרת עונותיו של אדם וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] וכתיב וחטאך בצדקה פרוק.

And with this will be understood what is written, "Through kindness and truth iniquity is atoned for," and "truth is nothing but Torah": that the Torah atones for a person's sins, as our Sages, of blessed memory, said; and it is written, "And redeem your sin through charity."

15 ולכאורה אינו מובן איך יתוקן על ידי זה כל מה שפגם וחטא על הנפש.

Now, at first glance it is not understood how through this all that one has blemished and sinned against the soul can be repaired.

אך עם הנ"ל יובן שעל ידי עסק התורה בבחי' ונתתי דברי בפיך וכן ע"י קיום המצות בבחי' שום תשים עליך מלך נמשך כח של מעלה והוא הכח הנמשך למטה מלמעלה כמשל כח המגביה את האבן הדומם כנ"ל.

But with what was said above it will be understood: that through engaging in Torah in the manner of "And I will put My words in your mouth," and likewise through fulfilling the mitzvos in the manner of "You shall surely set a king over yourself," the power from above is drawn down; and it is the power drawn down below from above, like the analogy of the power that lifts the inanimate stone, as mentioned above.

אך גילוי זה הוא דוקא בבחינת היום לעשותם ולא למחר כנ"ל.

But this revelation is specifically in the level of "today to do them," and not tomorrow, as mentioned above.

וזהו ועתה יגדל נא כח. ועתה דייקא וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (במדרש רבה בראשית פרשה כ"א) אין ועתה אלא תשובה כי התשובה היא אתהפכא חשוכא לנהורא ודוקא עתה בחינת היום לעשותם

And this is [the meaning of] "And now, please, let the power be great." "And now," precisely. And this is what our Sages, of blessed memory, said (in Midrash Rabbah, Bereishis, section 21), "'And now' means nothing but teshuvah (return)": for teshuvah is "darkness transformed into light"; and specifically "now," the level of "today to do them,"

בזמן שהבחירה נתנה אל האדם שיהא יכולת בידו להפך לבו ולשנות טעמו לטוב אשר בבחינה זו דוקא הוא השראת אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין וכנ"ל בחינת כח הנ"ל

at the time when free choice has been given to man, so that it is within his power to turn his heart and change his taste toward good; for in this level specifically is the resting of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that encompasses all worlds (sovev kol almin), and, as mentioned above, the level of the "power" spoken of above.

(ועיין מענין ועתה יגדל נא בגמרא פ"ט דשבת דפ"ט ע"א ומ"ש ע"ז בספר שערי אורה תחלת שער שני. סנהדרין קי"א ב'. רבות פ' שלח פט"ז דרס"ז ג' ובפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך כח זח"ג [זהר חלק ג] פ' שלח דקס"א ב' פ' האזינו) (מ"ד [מיין דוכרין]) רצ"ה ב'

(And see on the subject of "And now, please, let [the power] be great" in the Gemara, chapter 9 of Shabbos, folio 89a, and what is written about it in the book Sha'arei Orah, at the beginning of the Second Gate; Sanhedrin 111b; [Midrash] Rabbah, Parshas Shelach, chapter 16, folio 267c; and in the Pardes, Erchei HaKinuyim, entry "Koach"; Zohar, Part III, Parshas Shelach, folio 161b; Parshas Haazinu) (mem-dalet), 295b;

פנחס דר"כ סע"א [סוף עמוד א] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם דרמ"ה ע"א במא"א [במאורי אור] אוף כ' [כתב] סעיף יוד ובאות עיין סעיף ע"ט

Pinchas, folio 220, end of side a, and in the Ramaz there, folio 245a; in Me'orei Or, letter kaf, section 10, and in the letter ayin, section 79;

רבות באיכה דס"ה א' ע"פ וילכו בלא כח ת"ז [תיקוני זהר] בהקדמה ד"ד ע"ב תקון כ"ב דס"ו ע"ב תקון נ"ה דצ"ה ע"א. בבחיי במקומו פ' שלח:

[Midrash] Rabbah on Eichah, folio 65a, on the verse "And they went without strength"; Tikkunei Zohar, in the Introduction, folio 4b, Tikkun 22, folio 66b, Tikkun 55, folio 95a; in Bachya, in its place, Parshas Shelach.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 4

ביאור ע"פ ועתה יגדל הנ"ל

An explanation of "And now, let [the power] be great" (Numbers 14:17)

1 ביאור ע"פ ועתה יגדל הנ"ל

An explanation of the verse "And now, let [the power] be great," mentioned above.

2 הנה ענין בכל נפשך ובכל מאדך שהוא בחי' עומדים ומהלכים עומדים הוא בחי' התלבשות האורות בכלים בכל עולם לפי השגתו בבריאה כך וביצירה כך כו' והיינו לפי שמקבל מבחינת מל' הממכ"ע [הממלא כל עלמין]

Now, the matter of "with all your soul and with all your might," which is the level of "those who stand" and "walkers": "those who stand" is the level of the enclothing of the lights in the vessels in each world according to its comprehension, in the World of Beriah (Creation) in one way and in Yetzirah (Formation) in another, etc. That is because it receives from the level of the Malchus (sovereignty) of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

אבל בעוה"ז נקראים נש"י [נשמות ישראל] בבחי' מהלכים מפני שמאיר בו סוכ"ע שלמעלה מהתלבשות בכלים והוא בחינת מאדך ומתחת זרועות עולם ולכך כל הבירורים הם עתה דוקא היום לעשותם

But in this world the souls of Israel are called the level of "walkers," because there shines in it the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above enclothing in vessels; and this is the level of "your might," and of "and beneath are the arms of the world." Therefore all the refinements (birurim) are specifically now: "today, to do them."

כי לפי שיש התגלות סוכ"ע יכול להפך ממהות למהות כנ"ל ומטעם זה נקרא מהלכים להיות אתהפכא מחשוכא כו'

For since there is a revelation of sovev kol almin, one can transform [things] from one essence to another, as mentioned above; and for this reason [they] are called "walkers," so that there be "transformation from darkness," etc.

אבל בעולם העליון א"א להיות היפוך ממהות למהות אלא כמו שהוא כן יקום כו' (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפ' בחקתי בד"ה מבואר בע"ח [בעץ חיים])

But in the supernal world there cannot be a transformation from one essence to another; rather, as it is, so it shall stand, etc. (And see what is written above, in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "It is explained in Etz Chaim.")

והנה גילוי בחי' זו דסוכ"ע שמאיר בעוה"ז יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] והוא בחי' מנוחה לחיי עולמים שהוא מל' חיות עולמות שיתעלה להיות בבחינת מנוחה משא"כ עתה יש עליות וירידות שונות בין שבת ליום טוב או יוה"כ [יום הכפורים] כו'.

Now, the revelation of this level of sovev kol almin that shines in this world will be in the Time to Come; and this is the level of "rest for the life of the worlds," which is Malchus, the life-force (chayus) of the worlds, which will be elevated to be in the level of rest. Whereas now there are differing ascents and descents, between Shabbos and Yom Tov or Yom Kippur, etc.

3 והנה תורה ומצות המצות הם לבושים שהם בחינת מקיפים כי הנה אומרים אדון עוזנו צור משגבנו כו'

Now, [as for] Torah and mitzvos: the mitzvos are garments, which are the level of encompassing [lights] (makifim). For we say, "Master of our strength, Rock of our stronghold," etc.;

שמל' דאצילות נעשה עתיק דבריאה וביצירה כו' ונק' צור כמו הסלע שמכסה מן הגשמים כו'

that is, the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation) becomes the Atik of the World of Beriah (Creation), and in Yetzirah (Formation), etc.; and it is called "Rock," like the crag that shelters from the rains, etc.

וכמו שבבי"ע נעשו ג' מקיפים ממלכות כך בבי"ע דאצילות שהן או"א [אבא ואימא] בריאה חג"ת [חסד גבורה תפארת] יצירה נה"י [נצח הוד יסוד] עשיה נעשים עליהם מקיפים מבחי' מל"דא"ס שנק' מל' דא"ק [דאדם קדמון] שנעשים עתיק כו'

And just as in Beriah, Yetzirah and Asiyah (Action) three encompassing [lights] were made from Malchus, so in the Beriah, Yetzirah and Asiyah of Atzilus — which are Abba and Imma (Chochmah and Binah), Beriah; Chesed (kindness), Gevurah (restraint) and Tiferes (beauty), Yetzirah; Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), Asiyah — encompassing [lights] are made over them from the level of the Malchus of the Infinite One (Ein Sof), which is called the Malchus of Adam Kadmon, which become Atik, etc.;

שנעתק מן המדות הנקרא יומין ומרומם ומתנשא מהן והוא מלשון המעתיק הרים כו' והוא ע"פ מ"ש המתנשא מימות עולם מן המדות ולאו מכל מדות אלין כלל כנ"ל

For it is removed (ne'etak) from the emotive attributes (middos), which are called "days" (yomin), and is exalted and uplifted above them. And it is from the expression "Who removes (ha-ma'atik) mountains," etc. And this is according to what is said, "Who is uplifted above the days of the world," [that is,] above the middos; and "not of any of these middos at all," as mentioned above.

ונגד זה יש ג' בחינות במצות. יש מהם תלוים במחשבה כמו ואהבת כו' ויש בדבור כו'.

And corresponding to this there are three levels in the mitzvos: some of them depend on thought, such as "And you shall love," etc., and some on speech, etc.

4 והנה אורייתא מחכמה נפקת מח"ס [מחכמה סתימאה] שהתורה נמשכת משערות דח"ס [דחכמה סתימאה] שמלובש בתוכה גבורה דעתיק והמצות נמשכות מגלגלתא דאריך שהוא כתר שבכתר שמלובש בה חסד דעתיק בחינת לבנונית כמ"ש ארחות הוי'

Now, "the Torah issues from Chochmah (wisdom)": from the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah). For the Torah is drawn from the hairs of the hidden Chochmah, within which the Gevurah (restraint) of Atik is enclothed; and the mitzvos are drawn from the Gulgalta (skull) of Arich [Anpin], which is the Keser (the Crown) within Keser, in which the Chesed (kindness) of Atik is enclothed, the level of whiteness, as it is written, "the paths of Havayah":

כמו האורח והשביל שהוא מקום פנוי כמו"כ [כמו כן] הן פנויים משערות והן תליסר אורחין דמתפלגין לז"א

like a path and a trail, which is an open space; so too, they are clear of hairs. And these are the thirteen paths that branch out to Z'eir Anpin (the emotive attributes),

וכמ"ש בזהר חד ארחא דמתפליג לתרי"ג פקודין דאורייתא כמ"ש כל ארחות הוי' חסד ואמת כו' משא"כ השערות המה בחי' צמצומים ע"י ה"ג [חמש גבורות] בחי' דינים.

and as is written in the Zohar, "one path that branches out into the 613 precepts of the Torah," as it is written, "All the paths of Havayah are kindness and truth," etc. Whereas the hairs are the level of contractions (tzimtzumim) through the five Gevuros, the level of judgments (dinim).

5 והענין כי אנו רואים כל התורה פי' וביאור טעם המצות כמו מצות ציצית יש ע"ז בתשבע"פ [בתורה שבעל פה] פרק התכלת

The explanation is: we see that the whole Torah is the interpretation and elucidation of the reason for the mitzvos. For example, on the mitzvah of tzitzis there is in the Oral Torah the chapter HaTecheiles.

ומצות ואזהרת שבת יש ע"ז מסכת שלימה והתורה שבאותה המצוה היא המגבלת ומצמצמת להיות המצוה בזו האופן דוקא ולא באופן אחר

And on the mitzvah and the prohibition of Shabbos there is a whole tractate. And the Torah within that mitzvah is what limits and contracts [it], so that the mitzvah be in this manner specifically and not in another manner.

משא"כ המצוה עצמה כמו שמפורשת בתורה אין בה הוכחה שתהיה כך דוקא וכמו כן בחי' גלגלתא תר"ך עמודי אור המשכות אלהות להאיר במצות תפילין עד"מ ודמיון

Whereas the mitzvah itself, as it is stated in the Torah, has in it no proof that it must be specifically so. And likewise, the level of Gulgalta, the 620 pillars of light, [are] drawings-down of G-dliness to shine into the mitzvah of tefillin, by way of example and illustration;

והוא הרצון פשוט בלי טעם ואח"כ בח"ס [בחכמה סתימאה] מוחא בחי' החכמה של המצות וע"י אותה החכמה נתצמצם הרצון שבהמצוה שיהיה כך דוקא כו'

and that is the simple will, without reason. And afterwards, in the hidden Chochmah, the Mocha (brain), [is] the level of the wisdom of the mitzvos; and through that wisdom the will within the mitzvah is contracted, so that it be specifically so, etc.

ולכן התורה יכולים כל האנשים להשיגה אלא שיש בזה כמה מדרגות וכמו ערך השגת רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] להשגתנו

Therefore, the Torah: all people are able to grasp it, except that there are several degrees in this, like the relation of the comprehension of Rabbi Shimon bar Yochai to our comprehension.

אך יהיה איך שיהיה יכולים הם להשיג זהו לפי ששרשה ממוחא שהיא חכמה אבל המצות א"א להשיג כלל והם חוקים:

But be that as it may, they are able to grasp [it]. This is because its root is from the Mocha (brain), which is Chochmah (wisdom). But the mitzvos are impossible to grasp at all, and they are statutes (chukim).

6 והנה מה ביקש משה ועתה יגדל נא כו' כאשר דברת לאמר ארך אפים כו'

Now, [as to] what Moshe asked, "And now, I pray, let [the power] be great," etc., "as You have spoken, saying: slow to anger," etc.:

כי הנה כתיב וינחהו בג"ע [בגן עדן] לעבדה ולשמרה כו' להמשיך גילוי אלקות בג"ע [בגן עדן] להיות מושג לנבראים יושבים ונהנין כו'

For it is written, "And He placed him in Gan Eden, to work it and to guard it," etc.: to draw down a revelation of G-dliness into Gan Eden, so that it be grasped by the created beings, [who] "sit and delight," etc.

והמשכה זו היא ע"י התורה שנקראת עוז (ע' [עיין] בפ' יתרו ע"פ בחדש השלישי ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ע"פ חגרה בעוז וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' אמור דצ"ג ב' בפי' ועוזו) כי שרשה מח"ס [מחכמה סתימאה] כו' שממנה נמשכים המדות ועי"ז מתגלה בג"ע [בגן עדן]

And this drawing-down is through the Torah, which is called "strength" (oz) (see in Parshas Yisro, on the verse "In the third month," and in Iggeres HaKodesh, on the verse "She girds with strength"; and see the Ramaz on Parshas Emor, page 93b, on the meaning of "and His strength"), for its root is from the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah), etc., from which the emotive attributes (middos) are drawn; and through this it is revealed in Gan Eden.

כי הנה כמו שמלכות דאצילות נעשה עתיק לבריאה שמבחינת דבור עד"מ נעשה מחשבה וכמ"ש וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר כו' שנעשה בחינת העלם שנקרא עתיק

For just as the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation) becomes Atik for the World of Beriah (Creation), so that from the level of speech, by way of analogy, it becomes thought; and as it is written, "And G-d spoke all these words, saying," etc.: that it becomes the level of concealment, which is called Atik.

ויש עתיק בבריאה כנודע מכוונת ב"ש [ברוך שאמר] שהוא לפני ש"ע [שמונה עשרה] ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא יג"מ [י"ג מדות] הרחמים והוא דבי"ע ואחר ש"ע [שמונה עשרה] ויעבור ה' הוא יג"מ [י"ג מדות] הרחמים דאצילות

And there is an Atik in Beriah, as is known from the kavanah of Baruch She'amar, which is before the Shemoneh Esreh, and nevertheless it is the Thirteen Attributes of Mercy, and it is [those] of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and after the Shemoneh Esreh, "And Havayah passed" is the Thirteen Attributes of Mercy of Atzilus.

ומבחי' יג"מ [י"ג מדות] הרחמים אלו דבי"ע נמשך בג"ע [בגן עדן] והיינו ע"י התורה שנעשה מבחי' דבור לאמירה כו'.

And from the level of these Thirteen Attributes of Mercy of Beriah, Yetzirah and Asiyah [G-dliness] is drawn into Gan Eden; and that is through the Torah, through which, from the level of speech (dibbur), it becomes saying (amirah), etc.

7 וכך ביקש משה ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת כו' שכמו שע"י התורה נעשה דברת לאמר כך ע"י המצות יגדל נא כח אדני.

And so Moshe asked, "And now, I pray, let the power of Ado-nai be great, as You have spoken," etc.: that just as through the Torah there comes to be "You have spoken, saying," so through the mitzvos "let the power of Ado-nai be great."

דהנה המצות נמשכים מאדני דינא דמלכותא דינא ושרשן בגלגלתא וכמו הזורק אבן שמתגלה כחו להגביה האבן כך ביקש משה שיתגלה כח אדני שהוא בכתר דא"א

For the mitzvos are drawn from Ado-nai, "the law of the kingdom is law," and their root is in the Gulgalta (skull). And like one who throws a stone, whose power to lift the stone is revealed, so Moshe asked that the power of Ado-nai be revealed, which is in the Keser (the Crown) of Arich Anpin.

כי במצות יש ב' בחי' הא' המצוה עצמה לפי שע"ז יומשך ונעשה יחוד למעלה על ידי אתרוג ושופר ואין זה עבודה שהרי יש לה טעם והרי זה דוגמת רפואה וסגולה כו'.

For in the mitzvos there are two levels. The first is the mitzvah itself, in that through it there is drawn down and made a union (yichud) above, through the esrog and the shofar; and this is not service, since it has a reason, and it is like a remedy and a segulah, etc.

8 ואמנם בחי' ב' נק' מצות המלך בלי טעם גם אלו לא היה נעשה היחוד ועכ"ז [ועם כל זה] כמו אלו נצטוה לחטוב עצים עד"מ

However, the second level is called "the command of the King," without reason: even if the union were not made, nevertheless [it is] as though one had been commanded to chop wood, for example.

וזהו נק' מצות המלך שאין לבקש שום טעם כלל רק קבלת עול

And this is called "the command of the King," for one is not to seek any reason at all, only accepting the yoke (kabbalas ol).

כי מאחר שמצד עצם מרומם הוא לבדו כו' והוא בחי' גולגלתא דחפיא על מוחא ועיקר צד סיבת חיבורו לנבראים הוא מצד היותו מלך כמ"ש המלך המרומם כו'

For since, from the side of [His] essence, "He is exalted alone," etc., and this is the level of the Gulgalta (skull) "that covers over the Mocha (brain)," and the chief ground of His connection with the created beings is by virtue of His being King, as it is written, "The King Who is exalted," etc.;

וא"כ ממילא מובן שא"א להמשיכו זולת ע"י קבלת עמ"ש כנ"ל וע"י דוקא נמשך ונעשה ג"כ היחוד למעלה.

If so, it is self-understood that it is impossible to draw Him down except through accepting the yoke of the kingdom of Heaven, as mentioned above; and specifically through this the union above is also drawn down and made.

9 וזהו מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] מצות צריכות כוונה דהיינו קבלת עול מצוה שמצות מלך היא וזהו ענין כח אדני שיש ב' בחי' אדני וכח אד'

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Mitzvos require intention (kavanah)"; that is, accepting the yoke of the mitzvah, that it is the command of the King. And this is the matter of "the power of Ado-nai": for there are two levels, Ado-nai and "the power of Ado-nai."

הא' הוא מלכות דאצילות והב' מלכות דא"ס כמ"ש בזהר ע"פ אם עונות תשמר יה אד' מי יעמוד שזה פלא מאחר שהעונות מגיעים בי"ה או"א [אבא ואימא] איך אד' מועיל שהוא למטה הרבה במדרגה.

The first is the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), and the second is the Malchus of the Infinite One (Ein Sof), as is written in the Zohar on the verse "If You keep [account of] iniquities, Yah, Ado-nai, who will stand?": that this is puzzling, for since the iniquities reach up to [the Name] Yah, Abba and Imma (Chochmah and Binah), how can Ado-nai help, when it is much lower in level?

אך באמת אדנ"י זה הוא מלכות דח"ס [דחכמה סתימאה] ונק' אד' מי שלמעלה מאצילות ונעלם הוא

But in truth, this Ado-nai is the Malchus of the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah), and it is called "Ado-nai, who (Mi)," which is above Atzilus, and it is hidden.

וזהו כי עמך הסליחה למען תורא עשרה עומקים הידועים וביקש שיגדל המשכות כח אדני מל' דח"ס [דחכמה סתימאה] באד' דאצילות

And this is "For with You is forgiveness, so that You may be held in awe": the well-known ten depths. And [Moshe] asked that the drawings-down of the power of Ado-nai, the Malchus of the hidden Chochmah, into the Ado-nai of Atzilus be made great.

(וע' בזוהר בלק קפ"ה ב' בענין אד' מי יעמוד ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם דפי' דבחי' אד' הוא בדיקנא דא"א כו'

(And see the Zohar, Balak, 185b, on the matter of "Ado-nai, who will stand," and the Ramaz there, who explains that the level of Ado-nai is in the beard of Arich Anpin, etc.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] שהוא בחי' מל' דח"ס [דחכמה סתימאה] והנה מל' דח"ס [דחכמה סתימאה] הוא בחי' אור מקיף דתיקון הראשון די"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פי"ב והיא מקבלת מפאת הראש שהוא מל' דגלגלתא כמש"ש [כמה שכתוב שם] פי"ג וזהו בחי' מן המצר קראתי כו'

And according to what is written [here], that it is the level of the Malchus of the hidden Chochmah: now, the Malchus of the hidden Chochmah is the level of the encompassing light of the first tikkun of the thirteen tikkunim of the beard (tikkunei dikna), as is written in Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, chapter 12; and it receives from the side of the head, which is the Malchus of the Gulgalta, as is written there, chapter 13. And this is the level of "From the straits I called," etc.

ולכן א"ש [אתי שפיר] שבחי' זו נמשך דוקא ע"י קבלת עול וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ וכל העם רואים כו'. והנה בפי' מי יעמוד פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם בינה דעתיק ועמ"ש עוד הרמ"ז [הרב משה זכות] בזה בפ' ויקרא) (בדף ט"ו ע"ב)

Therefore it is well [understood] that this level is drawn down specifically through accepting the yoke (kabbalas ol), as is written elsewhere, in the explanation of the verse "And all the people saw," etc. Now, on the meaning of "who (Mi) will stand," the Ramaz there explains [it as] the Binah of Atik; and see what the Ramaz writes further on this in Parshas Vayikra) (on page 15b).

וע' בזהר גדול (ח"א [חלק א'] מ"ב א') ואפשר זהו ענין כח אד' ההוא וע' במק"מ [במקדש מלך] ר"פ צו דכ"ו ע"ב בענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד],

And see in the Zohar [on] "great" (Part I, 42a); and perhaps this is the matter of that "power of Ado-nai." And see the Mikdash Melech at the beginning of Parshas Tzav, page 26b, on the matter of "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever."

אמנם לפמש"כ [לפי מה שכתוב] אד' מי היינו בחי' א' והוא הנק' כח אד',

However, according to what is written [here], "Ado-nai, who (Mi)" is one level, and it is what is called "the power of Ado-nai."

וע' עוד בפי' כח אד' בזהר ח"ג [חלק ג'] (דקס"א ב' ודף ר"כ ע"א ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ובזהר שם דרמ"ה א' ודרצ"ה ב' וע"ש דק"מ סע"א [סוף עמוד א])

And see further on the meaning of "the power of Ado-nai" in the Zohar, Part III (page 161b, and page 220a, and the Ramaz there; and in the Zohar there, page 245a and page 295b; and see there, at the end of page 140a).

וע' בזהר ח"א [חלק א'] (קס"ח ב') שיעקב נתן לדוד כ"ח שנים וזהו ג"כ המשכת בחי' כח אד'

And see in the Zohar, Part I (168b), that Yaakov gave David twenty-eight (koach) years; and this too is the drawing-down of the level of "the power (koach) of Ado-nai."

וזהו ג"כ ענין ברוך כבוד הוי"ה ממקומו כבוד הוא בחי' מל' ושיתברך ממקומו ושרשו היינו בחי' יגדל נא כח אד' וכו' וזהו ענין עושי דברו וכמ"ש במ"א:

And this too is the matter of "Blessed be the glory of Havayah from its place": "glory" is the level of Malchus, and that it be blessed from its place and its root, that is the level of "let the power of Ado-nai be great," etc. And this is the matter of "who do His word," as is written elsewhere.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 5

בפ' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם...

In the section on the libations it is written, "When you come into the land of your dwellings"

1 בפ' נסכים כתיב כי תבאו אל ארץ מושבותיכם כו' ועשיתם אשה לה' עולה וגו'. להבין למה שינה הכתוב לקרוא ארץ ישראל כאן בשם ארץ מושבותיכם יותר מבכל התורה שנק' ארץ כנען

In the section on the libations it is written, "When you come into the land of your dwellings," etc., "and you make a fire-offering to Havayah, a burnt offering," etc. We need to understand why Scripture changed [its wording] to call the Land of Israel here by the name "the land of your dwellings," rather than as in all the rest of the Torah, where it is called "the land of Canaan."

(וקושיא זו מבואר במדרש ס"פ שלח. ועיין עוד בקהלת רבה ע"פ הגדלתי מעשי. כי תבאו אל ארץ מושבותיכם ועשיתם עולה.

(This question is addressed in the Midrash at the end of Parshas Shelach. See also Koheles Rabbah on the verse "I made great my works": "When you come into the land of your dwellings... and you make a burnt offering."

ועוד שם ע"פ ושתה בלב טוב יינך זו פ' נסכים כי כבר רצה האלקים את מעשיך זו הכנסת ישראל לארץ שנאמר כי תבאו אל ארץ כו'.

And further there, on the verse "And drink your wine with a glad heart": this is the section of the libations; "for G-d has already favored your deeds": this is the bringing of Israel into the Land, as it is said, "When you come into the land," etc.

ונראה שפירשו ארץ מלשון רצון וכ"ה בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך ארץ ועמ"ש מזה ע"פ והארץ הדום רגלי וע"פ היום הזה ה' אלהיך מצוך).

It appears that they interpreted eretz, "land," as a term related to ratzon, "will"; and so it is in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, under the entry eretz. And see what is written about this on the verse "And the earth is My footstool," and on the verse "This day Havayah your G-d commands you.")

הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ב [פרק ב'] דברכות) כל הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים.

Now, our Sages, of blessed memory, said (Berachos, chapter 2): "Whoever recites the Shema without tefillin is as if he offered a burnt offering without a meal offering, and a sacrifice without libations."

וצריך להבין ענין דמיון זה שמדמה ק"ש [קריאת שמע] לעולה וזבח ותפילין למנחה ונסכים. והנה ענין הקרבנות שהיה יורד אש מן השמים על גבי המזבח ותאכל את העולה ואת חלבי השלמים.

We need to understand the meaning of this comparison, which likens the Shema to a burnt offering and a sacrifice, and tefillin to a meal offering and libations. Now, the matter of the offerings was that fire would come down from heaven onto the altar and consume the burnt offering and the fats of the peace offerings.

וכן הענין בק"ש [בקריאת שמע] כי הנה האדם הוא מורכב מד' יסודות אש רוח מים עפר כמ"ש מזה בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל]

And so it is with the Shema. For man is composed of four elements, fire, air, water and earth, as is explained about this in the discourse beginning "And the number of the children of Israel will be,"

שהם בחי' דומם צומח חי מדבר כנגד ד' אותיות של שם הוי' ב"ה שמשם נמשכו ונתהוו בחינות אלו ובחינת יסוד האש הוא בחינת החי (כמ"ש במ"א ע"פ כי תצא)

which are the levels of the inanimate, the vegetative, the animal and the speaking, corresponding to the four letters of the Name Havayah, blessed be He, from which these levels were drawn and came into being. And the level of the element of fire is the level of the animal (as is explained elsewhere on the verse "When you go out").

והנה כתיב שרפים עומדים שיש בחי' מלאכים וחיות הקדששנקראים שרפים מפני שהם מיסוד האש האלקי

Now, it is written, "Seraphim stand": that is, there is a level of angels and holy chayos that are called seraphim because they are from the G-dly element of fire;

ותמיד הם עומדים בהתלהבות מחמת שאין להם כ"א מחשבה אחת כל ימיהם ששת ימי בראשית שמשיגים רק זיו שכינתו ית' המחיה ומהוה אותם מאין ליש.

and they always stand in fervor, because all their days, since the six days of creation, they have only one thought: they apprehend only the glow of His Shechinah, may He be blessed, which gives them life and brings them into being from nothing to something.

ולכן יומם ולילה לא ישקוטו והיינו מפני שאין להם כ"א יסוד אחד פשוט שהוא יסוד האש האלהי ואינם מורכבים (עמ"ש בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הבכורים).

Therefore day and night they are never at rest; that is, because they have only one simple element, the G-dly element of fire, and they are not composite (see what is written in the explanation on the verse "And the kohen shall wave them with the bread of the first fruits").

משא"כ האדם שהוא מורכב מד' יסודות וגם הוא מלובש בגוף ונפש החיונית לא יוכל לעמוד במדרגה ומחשבה אחת כל ימיו.

Man, however, who is composed of four elements and is also enclothed in a body and a vital soul, cannot remain at one level and in one thought all his days.

אך הנה מ"מ יש בכח נפשו האלהית הצמאון מיסוד האש כרשפי אש שלהבת יותר מהמלאכים

Yet nevertheless, in the power of his G-dly soul there is the thirst that comes from the element of fire, like flashes of fire, a flame, more than in the angels.

כי אף שלמטה הנה מדרגת האדם גרועה ופחותה ממדרגת המלאכים היינו מפני שלמטה הוא מלובש בגוף ונפש החיונית.

For although below, the level of man is inferior to and lower than the level of the angels, that is because below he is enclothed in a body and a vital soul.

אבל שרש נשמתו למעלה כל אחד ואחד לפי מדרגתו

But the root of his soul is above, each one according to his level;

שלא כל הנשמה היא מלובשת בגוף רק הארה ממנה והשרש נשאר למעלה במקור חוצבה בעולם העליון שממנו נלקחה, עמ"ש ע"פ יונתי בחגוי וע"פ האזינו השמים.

for not all of the soul is enclothed in the body, only a radiance from it, while the root remains above, in the source from which it was hewn, in the higher world from which it was taken. See what is written on the verse "My dove, in the clefts," and on the verse "Give ear, O heavens."

2 והנשמות שבכל עולם ועולם הם ביתר שאת ומעלה לאין קץ על מדרגת המלאכים שבעולמות ההם והן הן אותן הנשמות עצמן שמתפשט הארתם להתלבש למטה בעוה"ז.

The souls in each and every world are of surpassing excellence, infinitely superior to the level of the angels in those worlds; and they are the very same souls whose radiance extends to be enclothed below in this world.

וזהו אע"ג [אף על גב] דאיהו לא חזי מזליה חזי פי' מזלא מלשון יזל מים והיינו שרש נשמתו למעלה שממנו נוזל ונמשך הארתו למטה.

And this is [the meaning of]: "Even though he does not see, his mazal sees." The word mazal is from the expression yizal mayim, "water shall flow"; that is, the root of his soul above, from which his radiance flows and is drawn down below.

3 והיינו לפי שישראל עלו במחשבה פי' כמו למשל באדם הגשמי הנה מחשבתו מיוחדת בנפשו והיו לאחדים יותר מדיבורו שהוא דבר נפרד ויוצא חוץ ממנו ובידו לחסום פיו ולשתוק.

That is because Israel arose in [G-d's] thought. The meaning is: as, by way of analogy, in a physical man, his thought is united with his soul and they become one, more than his speech, which is a separate thing and goes out of him; and it is in his power to close his mouth and be silent.

משא"כ בחי' המחשבה כי הנפש מלאה אותיות כך כנס"י [כנסת ישראל] מקור נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה עילאה ומיוחדים במהותו ועצמותו ממש

Not so with thought, for the soul is full of letters. So too the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the source of the souls of Israel, arose in the supernal thought and is united with His very being and essence.

(הגם דכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם מ"מ הרי אפס קצהו ושמץ מנהו תקח אזנינו להבין מעט מזעיר עד"מ) (ועמ"ש ע"פ אני ישנה ולבי ער)

(Although it is written, "For My thoughts are not your thoughts," nevertheless our ear may take in the merest edge of it and a faint whisper of it, to understand a tiny bit by way of analogy.) (And see what is written on the verse "I sleep, but my heart is awake.")

אלא שבהשתלשלות העולמות רבות ועצומות נשתלשל ונתפשט הארת הנשמה להתלבש בגוף ונפש הבהמית ועודנה בכחה לשלוט על הגוף ונפש הבהמית להסיר החמימות שבלבו לתענוגי העולם ותאוותיו מיסוד האש הטבעי ולהיות גובר בו יסוד האש האלהי.

Only, through the chain of descending worlds (hishtalshelus), in many and mighty [stages], the radiance of the soul has descended and spread forth to be enclothed in a body and an animal soul. And it still has the power to rule over the body and the animal soul: to remove the heat in his heart for the pleasures and desires of the world, [which comes] from the natural element of fire, and to make the G-dly element of fire prevail in him,

שמשכנו בלב להלהיב נפשו ולבו להכלל ולהבטל באחדותו ית' (ועמ"ש מזה בפ' אמור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל])

whose dwelling is in the heart, to set his soul and his heart aflame to be absorbed and nullified in His unity, may He be blessed (and see what is written about this in Parshas Emor on the verse "And I will be sanctified among the children of Israel").

ועי"ז מעלה גם יסוד האש הטבעי שבכח נפשו הבהמית להיות נכלל ועולה לה' כקרבן להיות שבכל עת שמגביר כח יסוד האש האלהי מתמעט ומתקרר כח יסוד האש הטבעי ונכלל בקדושה.

Through this he also raises up the natural element of fire in the power of his animal soul, so that it is absorbed and goes up to G-d like an offering: for whenever he strengthens the power of the G-dly element of fire, the power of the natural element of fire diminishes and cools, and is absorbed into holiness.

וזהו אש אוכלה אש וכן היה בקרבנות ממש שאש של קדושה של מעלה אכלה בעלי חיים שהם מבחינת יסוד האש:

This is [the meaning of] "fire consuming fire." And so it was in the actual offerings: the holy fire from above consumed animals, which are of the level of the element of fire.

4 ב אך עכ"ז [עם כל זה] הנה היסוד האש האלהי שבו הוא במדה וגבול ומתלבש בנפשו החיונית ולכן כשמשתמש בו בעניני גופו

2. Even so, the G-dly element of fire within him is in measure and limit, and is enclothed in his vital soul. Therefore, when he uses it in the affairs of his body,

כמו בכעס וקנאה ושנאה ודומיהם וכל מיני תאוות וכו' מתמעט ונחסר מן המדה ושוב לא יתלהב לבו כ"כ [כל כך] בעבודת ה'. ועצה היעוצה לזה הנה כתיב כי אתה תאיר נרי וה' יגיה חשכי.

such as in anger, envy, hatred and the like, and all kinds of desires, etc., it diminishes and falls short of its measure, and his heart will no longer be so aflame in the service of G-d. The counsel given for this: it is written, "For You light my lamp, and Havayah illumines my darkness."

פי' שע"י ההתבוננות באמונת ה' אחד באמת בעומק מחשבתו ולבו ולא די בזכרון הדברים במח' בלבד כ"א שיעמיק ויתקע מחשבתו בחוזק

That is: through truly contemplating the faith that G-d is One, in the depth of his thought and his heart; it is not enough merely to recall the matters in his mind, but he must go deep and fix his thought firmly;

ואזי יאיר לו יסוד האש האלהי להשלים חסרונו ויגיה חשכו וכמ"ש כי אשב בחשך ה' אור לי

then [G-d] will light up for him the G-dly element of fire, to make good its deficiency, and will illumine his darkness; as it is written, "Though I sit in darkness, Havayah is a light to me."

(ועמ"ש מזה בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת וסד"ה כי אתה נרי. ועמ"ש סד"ה כי ביום הזה יכפר גבי ושמתיך בנקרת הצור).

(See what is written about this in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter [of Zion]," and at the end of the discourse beginning "For You are my lamp." And see what is written at the end of the discourse beginning "For on this day He shall atone," regarding "And I will place you in the cleft of the rock.")

ולכן קורין ק"ש [קריאת שמע] פעמים בכל יום שבה מבואר ענין ההתבוננות כדלקמן להיות כי אי אפשר לאדם להיותו מלובש בגוף ונפש הבהמית ועוסק בדברים גשמיים כל היום לעורר את האהבה וההתלהבות כ"א ע"י ק"ש [קריאת שמע].

Therefore the Shema is recited twice every day, for in it the contemplation is set out, as will be explained below; because a person, being enclothed in a body and an animal soul and occupied with physical things all day, cannot arouse the love and the fervor except through the Shema.

ובכל יום מגביר כח יסוד האש האלהי וכנגדו מתמעט והולך כח יסוד האש הטבעי ועולה ונכלל בקדושה

And every day he strengthens the power of the G-dly element of fire, and correspondingly the power of the natural element of fire steadily diminishes, and rises and is absorbed into holiness;

עד שבמלאות הימים כימי שנותיו שבעים שנה או שמונים שנה יתמעטו כל הכחות שביסוד האש הטבעי ויעלו להכלל בקדושה

until, when the days are fulfilled, according to the days of his years, seventy years or eighty years, all the powers in the natural element of fire will have diminished and risen to be absorbed into holiness.

היינו כי בישראל גם כחות נפשו הבהמית הוא נצחי ונעשים כסא לקדושה (משא"כ עובדי כוכבים שנפשם הבהמית כלה והולכת ואין להם עלי' [עליה] כלל).

That is, because in a Jew even the powers of his animal soul are eternal, and they become a throne for holiness (which is not so with idolaters, whose animal soul steadily perishes and has no ascent at all).

ומדת ימי חייו אשר ניתנו לו מן השמים הוא כפי שיעור שצריך להעלות כ"כ [כל כך] כחות מנפש החיונית בכל כך פעמים אשר יקרא ק"ש [קריאת שמע],

The measure of the days of his life, which were given him from heaven, is according to the amount he needs to raise up: so many powers of the vital soul, in so many times that he will recite the Shema.

וענין הק"ש [הקריאת שמע] הוא שיתבונן ויעמיק במחשבתו להיות לזכרון על לבו כי הוי' שהוא היה הוה ויהי' [ויהיה].

And the substance of the Shema is that he should contemplate and go deep in his thought, so that it becomes a remembrance upon his heart, that Havayah is "He was, He is and He will be."

פי' שהיה הוה ויהיה הכל שוה אצלו והוא לבדו יחיד ומיוחד ואין בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] בין היה להוה ויהי' [ויהיה]

That is: "was," "is" and "will be" are all the same to Him; He alone is single and unique, and there is no change in Him whatever, G-d forbid, between "was" and "is" and "will be."

כמ"ש אני הוי' לא שניתי ואתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא כו' כי כולא קמיה כלא חשיב והוא עצמו יתי' הוא הוא אלהינו.

As it is written, "I, Havayah, have not changed," and, "You were the same before the world was created, and You are the same since it was created," etc., for all before Him is considered as nothing. And He Himself, may He be blessed, is our G-d (Elokeinu).

פי' מלשון ואת אילי הארץ לקח (ביחזקאל סימן י"ז) שהוא לשון כח דהיינו ששם הוי' ב"ה הוא הוא כחינו וחיותנו

The meaning [of Elokeinu] is from the expression "and the mighty (eilei) of the land he took" (Ezekiel, chapter 17), which denotes strength; that is, the Name Havayah, blessed be He, is itself our strength and our life-force;

דהיינו שהוא הוא מקור וחיות של כל נש"י [נשמות ישראל] שעלו במחשבה להכלל באחדותו ית' במהותו ועצמותו כנ"ל (ועמ"ש בפ' פנחס בד"ה קדש ישראל).

that is, He Himself is the source and life-force of all the souls of Israel, which arose in thought to be absorbed in His unity, in His being and essence, as mentioned above (and see what is written in Parshas Pinchas, in the discourse beginning "Israel is holy").

משא"כ שאר כל הנבראים שמקור חיותן הוא מבחי' מלך כמ"ש בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ומלכותו בכל משלה ואפילו עולמות עליונים כי מלכותך מלכות כל עולמים כתיב

This is not so with all the other creatures, the source of whose life-force is from the level of King, as it is said, "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," and, "His kingdom rules over all"; and even the higher worlds, for it is written, "Your kingdom is a kingdom of all worlds."

הגם שאין דבר נפרד חוץ ממנו ית' כמ"ש כי ממך הכל וכתיב כי הוי' הוא האלקים שההסתר וההעלם של שם אלהים הוא מבחינת שם הוי' כמ"ש במ"א וכהדין קמצא דלבושי' [דלבושיה] מיני' וביה מ"מ אין זה כ"א זיו והארה המתפשטת ממנו

Although there is nothing separate apart from Him, may He be blessed, as it is written, "For all is from You," and it is written, "that Havayah is Elokim," meaning that the hiddenness and concealment of the Name Elokim is from the level of the Name Havayah, as is explained elsewhere, and [it is] "like the locust whose garment is of itself and within itself"; nevertheless this is only a glow and a radiance that spreads forth from Him,

ואף גם זאת היא הארה מ ועטת כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]

and even this is a meager radiance, as our Sages, of blessed memory, said: "With the yud the World to Come was created."

שהזיו הזה והארה זו אינה אלא מעט מזעיר כמו למשל יו"ד שהיא אות הקטנה שבמחשבתו של אדם שהוא רק כמו ניצוץ אחד קטן.

For this glow and this radiance are nothing but a tiny bit, like, for example, a yud, the smallest letter, in a person's thought, which is only like one small spark.

אבל מקור נש"י [נשמות ישראל] מיוחדים במקור וחיי החיים א"ס ב"ה וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' לבנ"י [לבני ישראל] עם קרובו (וזהו אשר עשה האלקים את האדם ישר) (בקהלת סי' ז' כ"ט).

But the source of the souls of Israel is united with the Source and Life of all life, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He; as it is written, "His glory is above earth and heaven," etc., "...for the children of Israel, the people near to Him." (And this is [the meaning of] "that G-d made man upright" (Ecclesiastes, chapter 7, [verse] 29).)

פי' ישר היינו שכמו שהוא למעלה כך הוא למטה כמ"ש במ"א ע"פ פקודי ה' ישרים דפי' ישרים שבהם ועל ידם נמשך שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס למטה ממש כמו שהוא למעלה

The meaning of "upright" (yashar) is that as it is above, so it is below; as is explained elsewhere on the verse "The precepts of Havayah are upright," that the meaning of "upright" is that in them and through them it is brought about that the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) will be below exactly as it is above.

ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה'

And see what is written at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice," on the meaning of "to do what is upright in the eyes of Havayah."

וכך הוא ענין את האדם ישר. שנמשך בו הכח משם הוי' ממש וכמ"ש במדרש קהלת שזהו ענין מ"ש הן האדם היה כאחד ממנו.

And so too is the meaning of "man upright": that the power from the Name Havayah itself is drawn into him; and as it says in Midrash Koheles, that this is the meaning of what is written, "Behold, man has become like one of us."

5 ואיתא בבראשית רבה פכ"א בפי' הן האדם היה כאחד ממנו ר' [רבי] יהודה בר סימון אמר כיחידו של עולם שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד עכ"ל [עד כאן לשונו].

It is stated in Bereishis Rabbah, chapter 21, on the meaning of "Behold, man has become like one of us": "Rabbi Yehudah bar Simon said: Like the Unique One of the world, as it is said, 'Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One.'" End of quote.

והיינו כנ"ל שהכח הנמשך בו נמשך ביושר משם הוי' ממש שלא ע"י שום השתלשלות ושום אמצעיים כלל ואפילו לא ע"י העלם בשאר השמות

That is, as mentioned above, the power drawn into him is drawn straight (beyosher) from the Name Havayah itself, not through any chain of descent (hishtalshelus) or any intermediaries at all, and not even through concealment in the other Names.

משא"כ התהוות העולמות צבא השמים הן נמשכי' [נמשכים / נמשכין] משם הוי' ע"י השתלשלות והעלמים רבים עד שעי"ז אין נק' שם השפע כ"א על שם שאר השמות.

Not so the coming into being of the worlds, the host of heaven: they are drawn from the Name Havayah through a chain of descent and many concealments, until, through this, the flow is called by no name but that of the other Names.

לפי שהאור והשפע נתעכב ומתעלם בהן ומהן נמשך אח"כ השפע וגם עוד ע"י השתלשות רבות.

For the light and the flow are held back and concealed in them, and from them the flow is afterwards drawn, and moreover through many [further] stages of descent.

וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' שלח (דקנ"ח ע"ב) ע"פ היש בה עץ אם אין שיש ב' מיני שפע כו', ועיין עוד מענין את האדם (בזח"ג [בזהר חלק ג] ס"פ אמור דף ק"ז).

See the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) on Parshas Shelach (folio 158b), on the verse "Is there a tree in it or not," that there are two kinds of flow, etc. And see further on the subject of "man" (in the Zohar, Part III, at the end of Parshas Emor, folio 107).

ויש לומר שזהו פי' ישראל ישר אל פי' אל הוא לשון כח והיינו שנמשך בחי' הכח משם הוי' בבחינת ישר ממש,

One may say that this is the meaning of Yisrael: yashar Kel, for Kel denotes strength; that is, the level of strength is drawn from the Name Havayah in a manner that is truly straight (yashar).

וזהו ענין אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי' והיינו לפי שהכח והעוז נמשך בהם מבחינת מי כמוכה באלים הוי'

And this is the meaning of "Happy are you, Israel; who is like you, a people saved by Havayah": because the strength and might are drawn into them from the level of "Who is like You among the mighty (eilim), Havayah."

וע' מזה באד"ר [באדרא רבא] (דקכ"ח א') משמע דקאי על עתיק יומין ע"ש,

See about this in the Idra Rabba (folio 128a), which implies that it refers to Atik Yomin; see there.

ועמ"ש במ"א בפי' מי כמוכה באלים הוי' ע"פ מאמר הזח"ג [הזהר חלק ג] פי' אמור (דף צ"ד סע"א [סוף עמוד א]) דקאי על שם הוי' נגד שאר השמות שהן הן בבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אבל שם הוי' הוא בחינת סוכ"ע אני הוי' לא שניתי.

And see what is explained elsewhere on the meaning of "Who is like You among the mighty, Havayah," according to the statement of the Zohar, Part III, Parshas Emor (folio 94, end of side a), that it refers to the Name Havayah as against the other Names, which are of the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), whereas the Name Havayah is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): "I, Havayah, have not changed."

עכ"פ [על כל פנים] מובן מזה הענין דהכח הנמשך ומתגלה משם הוי' הוא למעלה מעלה מבחינת הכח הנמשך משאר השמות

At any rate, it is understood from this that the power drawn and revealed from the Name Havayah is far, far above the level of the power drawn from the other Names.

ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד' ומ"ש בפי' העונה יהא שמיה רבא מברך בכל כחו. דפי' כחו הוא ענין גילוי ההעלם.

And see what is written on the verse "And now, let the power of Ado-nai be great, I pray," and what is written on the meaning of "One who responds 'May His great Name be blessed' with all his power": that the meaning of "his power" is the revelation of what is hidden.

6 וא"כ פי' הוי' אלקינו היינו שהכח והעוז של הנשמות שזהו פי' אלקינו הוא נמשך מעצמות שם הוי' ממש שהוא הוא עצמו הוא מקור וכח וחיות של נשמות

If so, the meaning of "Havayah is our G-d (Elokeinu)" is that the strength and might of the souls, which is the meaning of Elokeinu, is drawn from the very essence of the Name Havayah; He Himself is the source, the strength and the life-force of the souls.

ועמ"ש סד"ה וידבר כו' וארא אל אברהם בפי' וידעתם כי אני הוי' והייתי לכם לאלקים פי' שבחינת הוי' לבדו הוא בעצמו יהי' [יהיה] לכם בבחינת אלקים השורה עליכם.

And see what is written at the end of the discourse beginning "And He spoke," etc., "And I appeared to Avraham," on the meaning of "And you shall know that I am Havayah" and "I will be to you as Elokim": that is, the level of Havayah alone will itself be to you as the level of Elokim, which rests upon you.

7 ו עד"ז יש לפרש מ"ש במדרש רבה פ' ואתחנן ע"פ אשר לו אלקים קרובים אליו

And in the same way one may explain what is said in Midrash Rabbah, Parshas Va'eschanan, on the verse "that has Elokim close to it":

אשר לו גוי קרוב אין כתיב כאן אלא אשר לו אלקים קרובים אליו עכ"ל [עד כאן לשונו]. ויש לפרש שהם עיקר לגבי שם אלקים לפי שנמשכים משם הוי' שלמעלה משם אלקים.

"'That has a nation close to it' is not written here, but 'that has Elokim close to it.'" End of quote. One may explain that they [Israel] are the principal in relation to the Name Elokim, because they are drawn from the Name Havayah, which is above the Name Elokim.

8 ובזה יתכן דאין להקשות על המדרש הנ"ל דקאמר אשר לו גוי קרוב אין כתיב כאן דהא כתיב לבני ישראל עם קרובו

With this, perhaps there is no difficulty with the Midrash cited above, which says, "'That has a nation close to it' is not written here," when it is written, "for the children of Israel, the people near to Him."

אלא דכאן נאמר על שם הוי' והתם נאמר על שם אלקי'.

Rather, here it is said of the Name Havayah, and there it is said of the Name Elokim.

9 וזהו מ"ש כי קרוב אליך הדבר פי' הדבר הוא מל' כמ"ש באשר דבר מלך והוא ענין שם אלקים והוא בחינת קרוב אליך כמ"ש אשר לו אלקים קרובים אליו.

And this is [the meaning of] what is written, "For the word is near to you." The meaning: "the word" is Malchus (sovereignty), as it is written, "Inasmuch as the word of a king..."; and this is the Name Elokim, and it is the level of "near to you," as it is written, "that has Elokim close to it."

ובמדרש רבה ס"פ נצבים ע"פ כי קרוב אליך הדבר מאד אמר להן הקב"ה בני אם יהיו דברי תורה קרובים לכם אף אני קורא אתכם קרובים שכן כתיב לבני ישראל עם קרובו הללוי"ה.

And in Midrash Rabbah, at the end of Parshas Nitzavim, on the verse "For the word is very near to you": "The Holy One, blessed be He, said to them: My children, if the words of Torah are near to you, I too call you near, as it is written, 'for the children of Israel, the people near to Him, Halleluyah.'"

10 והענין יש לבאר ע"פ מ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין שהתורה נק' מפתחות הפנימיות שע"י התורה נמשך גילוי בחי' פנימיות דהיינו גילוי אור א"ס ב"ה ממש וכו' ע"ש.

The matter may be explained according to what is written in the discourse beginning "When you hearken to the voice," on the Torah's being called "the inner keys": through the Torah is drawn the revelation of the level of the inner dimension (pnimiyus), that is, the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) itself, blessed be He, etc.; see there.

ועוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בד"ה יונתי בחגוי שלהמשיך ההמשכה מבחינת שרש הנשמה שבה נאמר הוי' אלקינו ממש

And further, according to what is written in the discourse beginning "My dove, in the clefts," that to draw down the flow from the level of the root of the soul, of which it is said, in the full sense, "Havayah is our G-d,"

להמשיך משם האור מלמעלה למטה לבחינת הנשמה שבגוף זהו ע"י התורה א"כ לשיהיו עם קרובו ממש זהו ע"י אם יהיו דברי תורה קרובים לכם.

to draw the light from there, from above to below, to the level of the soul in the body: this is through the Torah. If so, for them to be truly "the people near to Him" is through "if the words of Torah are near to you."

11 וזהו שמע ישראל פי' שמע מלשון אסיפה כמו וישמע שאול והענין לאסוף ולקבץ כל הכחות ורצונות שביסוד האש הטבעי ע"י עקירת הרצון מהם

And this is "Hear (Shema), O Israel." Shema is a term of gathering, as in "And Shaul gathered (vayeshama)"; the idea is to gather and collect all the powers and desires in the natural element of fire, by uprooting the will from them;

דהיינו להתחרט על העבר ולקבל עליו להבא שלא ישוב עוד לכסלה, והיינו מפני שהוא בחי' ישראל שעלו במחשבה והוי' הוא אלהינו שהוא הוי' אחד שמיוחדים בו ית' כנ"ל

that is, to regret the past and to take upon himself for the future that he will not return again to folly. This is because he is of the level of Israel, who arose in thought, and Havayah is our G-d, which is [the meaning of] "Havayah is One": that they are united with Him, may He be blessed, as mentioned above;

ועל ידי כן יתלהב לבו כנ"ל. וזהו ואהבת בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע.

and through this his heart will be set aflame, as mentioned above. And this is [the meaning of] "And you shall love ... with all your heart (levavcha)": with both your inclinations, with the good inclination and with the evil inclination.

פי' שגם היצה"ר [היצר הרע] שהוא כח יסוד האש הטבעי הוא העולה ונכלל לאהבה את ה' בהתלהבות הנ"ל:

That is, even the evil inclination, which is the power of the natural element of fire, is what rises and is absorbed into loving G-d with the fervor mentioned above.

12 ג אך אמנם ענין זה ומדרגה זו להגביר יסוד האש האלהי שבנפשו להלהיב לבו לדבקה בו אין זו עבודה תמה ותמידית (וכמ"ש לא תהו בראה לשבת יצרה) (בישעיה סי' מ"ה י"ח)

3. However, this matter and this level, strengthening the G-dly element of fire in one's soul to set one's heart aflame to cleave to Him, is not a complete and constant service (as it is written, "He did not create it for chaos (tohu); He formed it for dwelling (lasheves)") (Isaiah, chapter 45, [verse] 18).

ועמ"ש סד"ה וישלח יעקב מלאכים בענין בן עזאי ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"א [הזהר חלק א] וירא דקי"ב א' בפסוק וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו'

And see what is written at the end of the discourse beginning "And Yaakov sent messengers," regarding Ben Azzai; and see what is written elsewhere on the Zohar, Part I, Vayeira, folio 112a, on the verse "And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father," etc.

וזהו ענין לשבת יצרה והוא בחינת ארץ מושבותיכם כדלקמן וע"ז אמרו הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כו'.

And this is the meaning of "He formed it for dwelling," and it is the level of "the land of your dwellings," as will be explained below. And of this they said, "One who recites the Shema without tefillin," etc.

13 וענין התפילין דרך כלל הוא כלל כל התורה והמצות מעשיות כי הוקשה כל התורה לתפילין כמו שבתפילין מלובשים מוחין עליונים שבעשר ספירות עליונות בתמונות אותיות גשמיות

The matter of tefillin, in general terms, is that which encompasses the whole Torah and the mitzvos of action, for the whole Torah is likened to tefillin: as in tefillin the supernal intellect (mochin) of the ten supernal Sefiros is enclothed in the forms of physical letters.

והוא כי צריך האדם להשפיל עצמו ולומר די לעבד להיות כרבו ולעשות מכון לשבתו להיות לו דירה בתחתונים.

And this is because a person must lower himself and say, "It is enough for the servant to be like his master," and make a fixed place for His dwelling, so that He has a dwelling place among the lower realms.

דהיינו במקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות שהם מדברים מענינים תחתונים גשמיים והם כלים מכלים שונים ויין מלכות שהוא אור א"ס ב"ה המלובש בהם רב כיד המלך

That is, in Scripture, Mishnah and Talmud, halachos and aggados, which speak of lower, physical matters; and they are "vessels differing one from another," and "royal wine," which is the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, enclothed in them, "in abundance, according to the hand of the king."

שהוא ענין היד הגדולה (עמ"ש סד"ה אם בחקתי תלכו ובפ' בשלח ע"פ וירא ישראל) וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים.

This is the matter of "the great hand" (see what is written at the end of the discourse beginning "If you walk in My statutes," and in Parshas Beshalach on the verse "And Israel saw"), as it is written, "And Israel saw the great hand that Havayah had wrought in Egypt."

פי' הגדולה היא התפשטות אשר נתפשטה עד אין קץ ותכלית והיא ענותנותו אשר עשה ה' במצרים.

The meaning: "great" is an expansion that has spread forth without end or limit; and it is His humility, "which Havayah wrought in Egypt."

פי' כי פעל ועשה בחי' שם הוי' אפילו בארץ מצרים שהוא בחינת מצרים וגבולים כמו כל עניני הלכות זרעים מועד כו' שהם מדברים מעניני העולם הגשמי

That is, the level of the Name Havayah acted and wrought even in the land of Egypt (Mitzrayim), which is the level of straits (meitzarim) and boundaries, like all the matters of the laws of Zera'im, Mo'ed, etc., which speak of the matters of the physical world

(ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה כו' בת"א [בתורה אור] פ' בשלח. ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ [השמיני עצרת] בפי' זה היום עשה הוי' ועמ"ש בד"ה לך לך מארצך ובד"ה באתי לגני גבי אריתי מורי.

(and see what is written in the discourse beginning "And Israel saw the great hand," etc., in Torah Ohr, Parshas Beshalach. And see what is written in the discourse beginning "On the eighth day, an assembly (Shemini Atzeres)," on the meaning of "This is the day Havayah has made"; and see what is written in the discourse beginning "Go forth from your land," and in the discourse beginning "I have come into My garden," regarding "I have gathered My myrrh."

ופי' היד הגדולה י"ל [יש לומר] ע"ד מ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] שהחכמה מלבשת לבחינת חסד עילאה בחינת ורב חסד ועמ"ש מזה בד"ה הי' יחתו מריביו ומבחינה זו נמשך להיות התפשטות החכמה עילאה גם למטה כנ"ל ועמ"ש מענין זה ג"כ בד"ה שחורה אני ונאוה)

The meaning of "the great hand" can be explained along the lines of what is said in the Idra Zuta: that Chochmah (wisdom) clothes the level of supernal Chesed (kindness), the level of "and abundant in kindness"; and see what is written about this in the discourse beginning "Havayah, those who contend with Him shall be broken"; and from this level it comes about that there is an expansion of supernal Chochmah even below, as mentioned above. And see what is written on this subject also in the discourse beginning "I am black but comely.")

ואפילו בעסקים ומו"מ [ומשא ומתן] אם הוא נושא ונותן באמונה הרי עולם זה חסד יבנה וגם אח"כ יתן צדקה מיגיעו שהוא ממדת החסד והוא ענף החכמה כמ"ש מוריד הטל מכלכל חיים בחסד

And even in business affairs and commerce, if he deals faithfully, then this world "is built with kindness"; and afterwards, too, he will give charity from his toil, which is of the attribute of Chesed, and it is a branch of Chochmah, as it is said, "He causes the dew to descend; He sustains the living with kindness";

וגם כמו שהחכמה תחיה כו', כך בצדקה שנותן לעני מחיה נפשו

and also, just as "wisdom gives life," etc., so through the charity he gives to the poor man he revives his soul.

רק אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו כו' בק"ש [בקריאת שמע] כנ"ל אזי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות שורה ה' אחד גם בתורה ומצות מעשיות (ועמ"ש בפ' וארא סד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל]).

Only, if "he sets his heart upon Him, his spirit and his breath to Him," etc., in the Shema, as mentioned above, then "spirit brings spirit and draws down spirit," so that the One G-d rests also in the Torah and the mitzvos of action (and see what is written in Parshas Va'eira, at the end of the discourse beginning "Therefore say to the children of Israel").

והנה ענין עבודה זו להמשיך דירתו ית' בתחתונים להיות אין עוד מלבדו היא למעלה מעלה ממדרגת התלהבות הנק' בשם גדפין לבד

Now, this service, drawing down His dwelling, may He be blessed, among the lower realms, so that "there is nothing else besides Him," is far, far above the level of fervor, which is called only "wings" (gadfin);

לפי שעכ"פ [שעל כל פנים] מוכרח להיות שיצייר איזה יש ודבר בפני עצמו בחינת לב ונפש שמתלהב

because in any case he must necessarily picture some existence, a thing in itself: a heart and soul that is aflame.

משא"כ בבחינת אין עוד וביטול במציאות לגמר י לא ימציא מקום לעצמו כלל ואין לו רצון אחר כי אם רצון השי"ת [השם יתברך] ורצון ה' הוא שוה למטה כמו למעלה כמ"ש במ"א (ע"פ בהעלותך את וסד"ה וארא אל אברהם כו') והנה ע"ז נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה

Not so at the level of "there is nothing else" and self-nullification (bittul) of one's existence entirely: he leaves no place for himself at all, and he has no other will but the will of G-d, may He be blessed; and G-d's will is the same below as above, as is explained elsewhere (on the verse "When you raise up..." and at the end of the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc.). And of this it is said, "Last in deed, first in thought."

והנה בחינה זו נק' ארץ כנען מלשון הכנעה והשפלה (עמ"ש סד"ה ויהי בשלח פרעה ועמ"ש ע"פ וישב יעקב) שנופל ומשפיל א"ע [את עצמו] למטה.

Now, this level is called "the land of Canaan" (Kena'an), from the term for submission (hachna'ah) and lowliness (see what is written at the end of the discourse beginning "And it came to pass, when Pharaoh sent," and see what is written on the verse "And Yaakov dwelt"), for he falls and lowers himself below.

ובבחינ' [ובבחינת / ובבחינה] זו כתיב רגליה יורדות מות וכו' כי מאחר שהוא מקושר למטה בענינים גשמיים אפשר לו ליפול ח"ו [חס ושלום] בתאוות גשמיים וע"ז כתיב ובערת הרע מקרבך

And of this level it is written, "Her feet go down to death," etc.; for since he is bound below in physical matters, he can fall, G-d forbid, into physical desires. And of this it is written, "And you shall eradicate the evil from your midst."

(ועמ"ש במ"א בפי' מ"ש בירושלמי ומטבע ארוך פותח בברוך וחותם בברוך בפי' בראשית בד"ה להבין ענין הברכות, וע' סד"ה ביום השמיני שלח גבי ולפני קרתו ובפי' וארא בביאור ע"פ לכן אמור בפי' אל הארץ אשר נשאתי את ידי כו')

(And see what is explained elsewhere on the meaning of what is said in the Jerusalem Talmud, "and a long formula opens with 'Blessed' and closes with 'Blessed,'" in Parshas Bereishis, in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings"; and see the end of the discourse beginning "On the eighth day he sent," regarding "and before His cold"; and in Parshas Va'eira, in the explanation on the verse "Therefore say," on the meaning of "to the land concerning which I raised My hand," etc.)

וכתיב כי יביאך אל ארץ הכנעני כו' גדולים ועצומים כו' וכתיב וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בם עד אבוד הנשארים והנסתרים מפניך.

And it is written, "When He brings you to the land of the Canaanite," etc., "great and mighty," etc.; and it is written, "And also the hornet will Havayah your G-d send among them, until those who are left and those who hide from you perish."

וענין הצרעה כי הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שהצרעה היתה מסמא את עיניהם מלמעלה ומסרסם מלמטה. וביאור הענין הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שמזיעתן של חיות יוצא נהר דינור על ראש רשעים בגיהנם.

The matter of the hornet: our Sages, of blessed memory, said that the hornet would blind their eyes above and castrate them below. The explanation of the matter: our Sages, of blessed memory, said that from the sweat of the chayos the river of fire (nehar dinur) goes forth upon the head of the wicked in Gehinnom.

פי' זיעה הוא ארס וחימה וכמ"ש (ירמיה כ"ג י"ט) הנה סערת ה' חימה יצאה וגו'

That is, "sweat" is venom and wrath, as it is written (Jeremiah 23:19), "Behold, a storm of Havayah, wrath has gone forth," etc.

והוא פסולת שלהם כי בכל עולם ועולם יש בחינת טוב ורע

And it is their waste; for in each and every world there is the level of good and evil.

ואין ר"ל [רוצה לומר] רע ממש ח"ו [חס ושלום] אלא רע מלשון כעס וחימה והוא ענין חו"ג [חסד וגבורה] שבכל העולמות (וע' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בפ' בראשית בענין פי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע]) וכן הענין באדם שהוא עולם קטן יש בו ג"כ בחינות אלו

And this does not mean actual evil, G-d forbid, but ra in the sense of anger and wrath; and this is the matter of Chesed and Gevurah (restraint) in all the worlds (and see the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Bereishis, on the meaning of the Tree of Knowledge of good and evil). And so too with man, who is a small world: these levels are in him as well,

וצריך לעורר הגבורות שבו על עצמו דהיינו על הרע שבו שהוא מסטרא דס"מ [דסמאל] ונוקביה שהם הם הרשעים. וכמ"ש על ראש רשעים יחול.

and he must arouse the Gevuros in him against himself, that is, against the evil in him, which is from the side of Samael and his female counterpart, which are "the wicked"; as it is written, "it shall whirl upon the head of the wicked."

14 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. ופי' לעולם כי הרי תמיד יש לו בחי' הרוגז

As our Sages, of blessed memory, said: "A person should always rouse the good inclination to rage against the evil inclination." The meaning of "always": for he always has in him the level of anger (rogez),

שהוא מצד הגבורה שאין לך אדם שאינו כלול מטוב ורע והרע היינו הרוגז והחימה והכל הוא מסטרא דרע וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] רע לשמים ורע לבריות

which comes from the side of Gevurah (restraint); for there is no person who is not composed of good and evil, and the evil is the anger and the wrath, and all of it is from the side of evil, as our Sages, of blessed memory, said, "bad to Heaven and bad to people."

והרוגז והכעס ישפוך על הרע שבו שיקצוף מאד ויחרה אפו למה הוא כך

And the anger and the rage he should pour out on the evil within him, so that he is very angry and his wrath is kindled: why is he like this?

והתעוררות בחי' הגבורה הנ"ל הוא מזיעתן של חיות שהוא ההתלהבות בפ' ראשונה של ק"ש [קריאת שמע] ויש בה בחינת גבורות ג"כ

And the arousal of the level of Gevurah mentioned above is from "the sweat of the chayos," which is the fervor in the first section of the Shema; and it too has in it the level of Gevuros.

לכן צריך הוא לשפוך חמתו וירגיז על יצרו הרע ביתר שאת

Therefore he must pour out his wrath and rouse anger against his evil inclination with greater intensity.

כאשר יעמיק בשכלו ענין ההתבוננות באמונת ה' אחד ושישראל עלו במחשבה ושלכן רוצה לדבק מחשבתו להתכלל באחד אז יעשן אפו מדוע לא היה כזאת בכל עת ואפילו שלא בשעת התפלה.

When he goes deep with his intellect into the contemplation of the faith that G-d is One, and that Israel arose in thought, and that therefore he wishes to cleave with his thought, to be absorbed in the One, then his anger will smoke: why was he not like this at all times, even when not at the time of prayer?

15 וזהו ענין פ' שניה שבק"ש [שבקריאת שמע] וחרה אף כו' שנמשך מהתלהבות הפרשה ראשונה ולכך כתיב התם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים

And this is the matter of the second section of the Shema, "And the anger will be kindled," etc., which is drawn from the fervor of the first section. That is why it is written there, "and you turn aside and serve other gods."

כי באמת שלא בשעת התפלה אינו כעוברי רצונו וכפורק עול ח"ו [חס ושלום] אף בשעה שאינו עובד ה' כלל

For in truth, when it is not the time of prayer, he is not like those who transgress His will, or like one who casts off the yoke, G-d forbid, even at a time when he is not serving G-d at all.

משא"כ בשעת ק"ש [קריאת שמע] בהתלהב לבו ידמה בעיניו מה שהיה רחוק מה' כל היום כאלו פורק עול ח"ו [חס ושלום] ממש וכמ"ש פן יפתה לבבכם מיחודו ואחדותו

Not so at the time of the Shema: when his heart is aflame, it will seem in his eyes that his having been far from G-d all day is as if he had actually cast off the yoke, G-d forbid; as it is written, "lest your heart be enticed," [away] from His oneness and unity;

והרי זה כאלו וסרתם ועבדתם והיטב יחרה לו ובזה הוא מקרר הכעס והחימה שברע גמור ולא יהיה רע לאחרים כלל.

and this is as if "you turn aside and serve." And he will be exceedingly angry; and through this he cools the anger and the wrath that are in the utter evil, and he will not be bad to others at all.

16 וזהו ענין הצרעה שמסרס את הרע פי' שמקררו להיות כמו סריס שאין בו חמימות ולכן אינו מוליד

And this is the matter of the hornet, which castrates the evil: that is, it cools it so that it is like a eunuch, who has no heat in him and therefore does not beget.

וגם מסמא את העינים פי' שלא יביט על אחרים לא במילי דעלמא ולא בעבודתם בעין רעה וקנאה שמצד הרע

It also blinds the eyes: that is, he will not look at others, neither in worldly matters nor in their service [of G-d], with an evil eye and envy, which come from the side of evil.

כי אין הברכה שורה אלא על דבר הסמוי מן העין וכן ברכת ה' היא המשכת אלהות אינה שורה כ"א בעין טובה:

For blessing rests only on a thing hidden from the eye; and so too the blessing of G-d, which is the drawing down of G-dliness, rests only with a good eye.

17 ד ובזה יובן ענין המרגלים שלא רצו ליכנס לארץ כנען שהוא ענין ההשפלה למטה במצות מעשיות שהם ענינים הגשמיים באמונת יחודו בתחתונים כי אמרו ארץ אוכלת יושביה היא.

4. With this the matter of the spies will be understood. They did not want to enter the land of Canaan, which is the matter of lowering [oneself] below, into the mitzvos of action, which are physical matters, in the faith in His unity among the lower realms; for they said, "It is a land that consumes its inhabitants."

פי' יושביה אין תופסין מקום לעצמן כלל ומבטלין עצמן ליחודו ית' שבתחתונים להיות אין עוד כו' כי היו דור דעה כו' ושרש נשמתם למעלה מעלה.

That is: its inhabitants take up no place for themselves at all, and nullify themselves to His unity, may He be blessed, among the lower realms, so that "there is nothing else," etc. For they were the generation of knowledge (dor de'ah), etc., and the root of their souls was far, far above.

18 וגם החתי והיבוסי והאמורי יושב בהר שהם הם השבעה אומות עובדי כוכבים שבאמת היו דרים בה בעת ההיא ושרשם משבע מדות דעולם התהו

And also, "the Hittite, the Jebusite and the Amorite dwell in the mountains": these are the very seven idolatrous nations who in truth were living in it at that time; and their root is from the seven attributes (middos) of the World of Tohu,

והם שרש השבע מדות רעות אשר צריך ליזהר מאד שלא ליפול בהמדות ההם ח"ו [חס ושלום] כי רגליה יורדות מות כו' וכמ"ש שבעה גוים גדולים ועצומים כו'.

and they are the root of the seven evil attributes, regarding which one must take great care not to fall into those attributes, G-d forbid; for "her feet go down to death," etc.; and as it is written, "seven nations, great and mighty," etc.

אך באמת אמר ועצומים ממך ממך דוקא פי' שאתה מגדלם כמ"ש ירמיהו ואתם למדתם אותם עליכם אלופים לראש

But in truth it says, "and mightier than you" (mimcha): mimcha, "from you," specifically, meaning that you make them great; as Yirmeyahu says, "And you have trained them as chiefs over you, at the head."

כי מה שנחשבו לאלופי' [לאלופים] ודבר גדול הוא מחמתכם שאתם מחשיבים אותם ליש וגדול הוא בעיניכם.

For that they are regarded as chiefs and as something great is because of you: because you regard them as something (yesh), and it is great in your eyes.

אבל באמת צריך להקטין אותם בעיניו וכמ"ש כלב סר צלם מעליהם וה' אתנו פי' שהוי' נמשך אתנו במקרא משנה כו' וכלים מכלים שונים כנ"ל

But in truth one must make them small in his eyes; as Kalev said, "Their shade has departed from them, and Havayah is with us." That is, Havayah is drawn down with us in Scripture, Mishnah, etc., and "vessels differing one from another," as mentioned above.

(וענין שילוח המרגלים היה ע"ד שמברכים על המצות עובר לעשייתן והיינו שקודם העלאת מ"נ [מיין נוקבין] שהוא העלאת הדבר הגשמי שבו נעשית המצוה כמו האתרוג דנוגה צריך תחלה להיות המשכת מ"ד [מיין דוכרין] מלמעלה המעורר העלאת מ"נ [מיין נוקבין] כו'

(The matter of the sending of the spies was along the lines of blessing over the mitzvos before their performance. That is, before the raising of mayin nukvin (feminine waters), which is the raising of the physical thing with which the mitzvah is done, such as the esrog, which is of nogah, there must first be a drawing down of mayin duchrin (masculine waters) from above, which arouses the raising of mayin nukvin, etc.

ועד"ז קודם שנכנסו כל ישראל לארץ שלח מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] איש אחד שנשמתם נמשכו מבחינת אחד כולם אנשים שהיו מבחי' עלמא דדכורא והוא ענין מ"ד [מיין דוכרין] לעורר המ"ן [המיין נוקבין] כו',

In the same way, before all Israel entered the Land, Moshe our teacher, peace be upon him, sent "one man," whose souls were drawn from the level of "One"; "all of them men," who were from the level of the masculine world (alma dedechura); and this is the matter of mayin duchrin, to arouse the mayin nukvin, etc.

אך עד"מ כשצריכים להגביה איזה דבר שהוא ענין המ"נ [המיין נוקבין] צריך להשפיל א"ע [את עצמו] למטה כדי להגביהו והם לא היה בהם שפלות זו להשפיל א"ע [את עצמו] למטה.

But, by way of analogy, when one needs to lift something up, which is the matter of the mayin nukvin, one must lower oneself down in order to lift it; and they did not have this lowliness, to lower themselves down.

אבל באמת ע"י השפלה והכנעה זו אזי אח"כ אותו הדבר שמגביה נושא את נושאיו ומגביה אותו למעלה מעלה ויובן ממ"ש במ"א ע"פ הרע"מ [הרעיא מהימנא] פ' תשא בענין אבנא למשקל בה דא יו"ד כו') וזהו ענין מנחה ונסכים.

But in truth, through this lowering and submission, afterwards the very thing that he lifts "carries its carriers" and lifts him far, far above. This will be understood from what is explained elsewhere on the Raaya Mehemna, Parshas Ki Sisa, on the matter of "a stone to weigh with: this is the yud," etc.) And this is the matter of the meal offering and the libations.

שהמנחה היא מבחינת צומח (והצומח הוא מיסוד המים היפך החי שהוא בחי' אש)

For the meal offering is of the level of the vegetative (and the vegetative is from the element of water, the opposite of the animal, which is the level of fire).

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח שהוא בחינת דומם וכך ענין התפילין ושאר המצות מעשיות ירדו ונשתלשו בבחי' דומם כגון התפילין שבפסוק ואהבת שבק"ש [שבקריאת שמע].

And "every offering of your meal offering you shall season with salt," which is the level of the inanimate. And so is the matter of tefillin and the other mitzvos of action: they descended and were drawn down by stages into the level of the inanimate, such as the tefillin in the verse "And you shall love" of the Shema.

וכן קדש לי כל בכור שהוא בחינת חכמה עילאה נתגשם על הקלף ואותיות בדיו שהם ענינים גשמיים

And likewise "Sanctify to Me every firstborn," which is the level of supernal Chochmah, was made physical on the parchment and in letters of ink, which are physical things;

רק שצריך להסיר הרע שבהם כמ"ש ובערת הרע מקרבך ואז נקרא ארץ מושבותיכם כמ"ש וישב ה' מלך לעולם.

only, one must remove the evil in them, as it is written, "And you shall eradicate the evil from your midst." And then it is called "the land of your dwellings," as it is written, "And Havayah sits as King forever."

פי' ישיבה הוא מלשון הורדה והשפלה שהיושב מוריד ומשפיל עצמו ממקום עמידתו להיות לו דירה בתחתונים

The meaning: sitting (yeshivah) is a term of bringing down and lowering, for one who sits brings down and lowers himself from the place where he stood, so that He has a dwelling place among the lower realms.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] משחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה ובבהמ"ק [ובבית המקדש] כתיב כי האמנם ישב אלקים על הארץ (מ"א [מלכים א'] סי' ח' כ"ז) וכמ"ש מזה ברבות תרומה פל"ד קנ"ב א'. ובפ' נשא פי"ב קרוב לר"פ.

And as our Sages, of blessed memory, said: "Since the Holy Temple was destroyed, the Holy One, blessed be He, has in His world only the four cubits of halachah." And of the Holy Temple it is written, "Will G-d indeed dwell on the earth?" (I Kings, chapter 8, [verse] 27). And as is explained about this in Midrash Rabbah, Terumah, chapter 34, 152a, and in Parshas Naso, chapter 12, near the beginning of the chapter.

ועד"ז מעין זה הוא בעסק התורה כמ"ש ברבות פ' שמות פרשה ה' ע"פ בשבתו עם זקני ארץ ובפ' שמיני ס"פ י"א

And along these lines, something like this applies to the study of Torah, as is written in Midrash Rabbah, Parshas Shemos, chapter 5, on the verse "when he sits among the elders of the land," and in Parshas Shemini, at the end of chapter 11.

אך היינו ע"י שמתחלה נודע בשערים בעלה ע"י שיעמיק ויתבונן בגדולת א"ס ב"ה כפי עומק מחשבתו לכל חד לפום שיעורא דיליה כמו דמשער בלבו כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] וירא דק"ג ע"א וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל ר"פ במדבר

But this is through, first, "Her husband is known in the gates": through his going deep and contemplating the greatness of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, according to the depth of his thought, "to each one according to his own measure, as he measures in his heart," as is written in the Zohar, Part I, Vayeira, folio 103a, and as was explained above at the beginning of Parshas Bamidbar.

והיינו כי ישיבה ודירה זו עושין ישראל בכוונתם בתפלתם כו' דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח

That is, this sitting and dwelling Israel make through their intention in their prayer, etc., for "spirit brings spirit and draws down spirit."

(ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה בענין פי' גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו)

(And see what is written at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first," on the meaning of "mighty in strength, who do His word, to hearken to the voice of His word.")

ולכן נקרא ארץ מושבותיכם דייקא שאתם מיישבים אותה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך ע"י ההלכות המלובשים בדברים תחתונים כמו דומם וצומח שבנסכים וד"ל [ודי למבין]

Therefore it is called "the land of your dwellings," precisely: that you settle it. And as our Sages, of blessed memory, said, "Do not read banayich ('your children') but bonayich ('your builders')": through the halachos that are enclothed in lower things, like the inanimate and the vegetative in the libations; and this suffices for one who understands.

(ועמ"ש ע"פ וישב יעקב כו' בארץ כנען וזהו כענין ארץ מושבותיכם המבואר כאן שאתם מיישבים אותה ועי' [ועיין] בזהר בפ' בהר) (דק"ח ע"א) ההי"ד [הדא הוא דכתיב] כי תבאו וגו' ושבתה הארץ נייחא ודאי

(And see what is written on the verse "And Yaakov dwelt," etc., "in the land of Canaan"; and this is like the matter of "the land of your dwellings" explained here, that you settle it. And see the Zohar, in Parshas Behar) (folio 108a): as it is written, "When you come," etc., "the land shall rest": rest, indeed.

ועמ"ש סדי"ה המגביהי לשבת ועיין ברבות בשלח ר"פ כ"ג ע"פ נכון כסאך מאז בענין המשל אגוסטוס יושב כו' ע"ש

And see what is written at the end of the discourse beginning "Who is enthroned on high"; and see Midrash Rabbah, Beshalach, at the beginning of chapter 23, on the verse "Your throne is established from of old," regarding the parable "Augustus is seated," etc.; see there.

וזהו ועתיק יומין יתיב. ועמ"ש ע"פ תבנה ותכונן עיר סיחון. וע"פ וכל בניך כו' בענין בוניך.

And this is [the meaning of] "and the Ancient of Days (Atik Yomin) sat." And see what is written on the verse "Let the city of Sichon be built and established," and on the verse "And all your children," etc., on the matter of "your builders."

ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] דקמ"א ע"ב ע"פ כתפארת אדם לשבת בית ועמ"ש מענין בית וחצר הפנימית בד"ה וארשתיך לי:

And see the Zohar, Part III, folio 141b, on the verse "according to the beauty of a man, to dwell in a house"; and see what is written on the matter of the house and the inner courtyard in the discourse beginning "And I will betroth you to Me."

19 קיצור. ענין השרפים הם מבחי' יסוד האש האלקי וכמ"כ [וכמו כן] יש בחינה זו בנפש האלקית רק שהוא כלולה מד"י [מד' יסודות].

Summary. The matter of the seraphim: they are from the level of the G-dly element of fire. And likewise this level is in the G-dly soul, only that it is composed of the four elements.

וכתיב והוי' יגיה חשכי. והיינו ע"י ק"ש [קריאת שמע] בהתבוננות באמרו הוי' אלקינו ועי"ז יבא לבחינת ואהבת.

And it is written, "And Havayah illumines my darkness." That is, through the Shema, with contemplation, when he says "Havayah is our G-d"; and through this he will come to the level of "And you shall love."

וזהו אש אוכלה. ועכ"ז [ועם כל זה] להגביר רק יסוד האש האלקי אין די כ"א שצ"ל אח"כ המשכה ע"י מצות וזהו הוקשה כל התורה לתפילין וזהו את היד הגדולה כו'

And this is "fire consuming [fire]." Even so, strengthening only the G-dly element of fire is not enough; rather, there must afterwards be a drawing down through mitzvos. And this is [the meaning of] "The whole Torah is likened to tefillin," and this is "the great hand," etc.

אך בהשוב צריך ליזהר שלא יפול והיינו על ידי לעולם ירגיז. וזהו ענין מנחה ונסכים. ארץ מושבותיכם:

But in the returning (shov) one must take care not to fall, and that is through "A person should always rouse to rage." And this is the matter of the meal offering and the libations. "The land of your dwellings."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 6

ענין הנסכים

The matter of the libations

◇

1 ענין הנסכים. כתיב בפ' צו (ז' י"ח) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו כו'

The matter of the libations (nesachim). It is written in Parshas Tzav (7:18), "And if any of the flesh of the sacrifice of his peace-offerings is at all eaten," etc.

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דזבחים י"ג ב' כ"ח ב' ושאר דוכתי) בשתי אכילות הכתוב מדבר כו' ואחת אכילת מזבח. וצריך להבין ענין הקרבנות שהיו מקריבין ע"ג [על גבי] המזבח מן הבקר כו'.

And our Sages, of blessed memory, said (in the first chapter of Zevachim, 13b [and] 28b, and in other places) that "the verse speaks of two eatings," etc., "and one is the eating of the altar." Now we need to understand the matter of the offerings that they would offer upon the altar, "from the cattle," etc.

ולמה נק' בשם אכילה כנ"ל וכמ"ש (ויקרא ג' י"א) לחם אשה לה' וכתיב לחמי לאשי כו'.

And why is it called by the name "eating," as mentioned above, and as it is written (Leviticus 3:11), "the bread of the fire-offering to Havayah"; and it is written, "My bread for My fire-offerings," etc.?

ולהבין ענין הנסכים שהיו מנסכין היין ע"ג [על גבי] המזבח ויורד לשיתין (סוכה מ"ט א') שמחוללין ויורדין עד התהום אשר הוא לכאורה פלא היפך הקרבן

And [we need] to understand the matter of the libations: they would pour the wine upon the altar, and it would go down into the shissin (the cavities) (Sukkah 49a), which are hollow and go down to the deep (tehom). This is seemingly a wonder, the opposite of the offering,

שהוא בחי' העלאה שהיה שוחט הפר או הכבש בחי' חי ונוטל חיותו ממנו שהחיות עולה למעלה

which is the level of ascent: one would slaughter the bull or the lamb, the level of the animal (chai), and take its life-force from it, so that the life-force rises upward;

וגם עתר ענן הקרבן עולה למעלה אבל הנסכים הן מצומח ומורידין למטה לתהום. ולמה הנסכים דוקא יין.

and also the thick cloud of the offering rises upward. But the libations are from the vegetable [king-dom], and they bring down below, to the deep. And why are the libations specifically wine?

וגם שהקרבן אינו לריח ניחוח אלא עם הנסכים כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (בפ"ב [בפרק ב'] דברכות י"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כו' כזבח בלא נסכים ועמ"ש עוד מזה סד"ה ויקהל משה.

Also, the offering is not "a pleasing fragrance" except together with the libations, as our Sages, of blessed memory, said (in the second chapter of Berachos, at the end of 14b): "Whoever recites the Shema without tefillin," etc., "is like [one who offers] a sacrifice without libations." And see what is written further on this at the end of the discourse beginning "And Moshe assembled."

והענין הוא ע"פ מ"ש ויין ישמח לבב כו' החדלתי את תירושי המשמח אלקים כו' כי שמחה הוא בחי' גילוי ההעלם שע"י היין או ביום חתונתו ושמחת לבבו יוצא העלם ומצפוני לבבו מן ההעלם לגילוי.

The explanation of the matter is according to what is written, "And wine gladdens the heart," etc., [and] "Shall I give up my wine that gladdens Elokim," etc. For joy is the level of the revelation of what is hidden: through wine, or "on the day of his wedding" and [in] the joy of his heart, what is hidden and the secret places of his heart go out from concealment into revelation.

כי הנה בכל דבר הנמצא במציאות יש בחי' פנימית ובחי' חיצוניות. פנימית הוא בחי' קבלת שפעו וחיותו ודביקותו בעילתו. וחיצוניות הוא בחי' השפעה לזולתו. כי אין לך עשב כו' שאין לו מזל כו'.

For in everything that exists there is the level of the inner dimension (pnimiyus) and the level of the outer dimension (chitzoniyus). The inner dimension is the level of receiving its flow and its life-force, and its cleaving to its cause. And the outer dimension is the level of bestowal upon what is other than itself. For "there is no blade of grass," etc., "that has no mazal," etc.

2 והנה בכל פרי או עשב או תבואה יש ב' בחי' טעם הפרי שהוא בחי' רוחני ועצם ממשות הפרי

Now, in every fruit, herb or grain there are two aspects: the taste of the fruit, which is the spiritual aspect, and the very substance of the fruit itself.

והרי בבחי' הטעם יש ב' כחות כח לקבל שפעו מן כוכבי מרום שהן המצמיחים כמ"ש ממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים.

And in the aspect of the taste there are two powers. [One is] a power to receive its flow from the stars on high, which are what make [things] grow, as it is written, "From the bounty of the sun's produce, and from the bounty of the moons' yield."

3 וכן כל כוכב פרטי מצמיח עשב פרטי. וכח ההשפעה להשפיע שפעו וטעמו בגוף חומר הפרי וכן גבוה מעל גבוה.

So too, each individual star makes an individual herb grow. And [the other is] the power of bestowal, to bestow its flow and its taste into the material body of the fruit. And so too, "one higher than the high."

וכן בבחי' החי חיותו שהוא בחי' פנימית ורוחנית הוא דבוק בעילתו שהוא בחי' פני אריה פני שור שבמרכבה.

So too in the level of the animal (chai): its life-force, which is the inner and spiritual aspect, cleaves to its cause, which is the level of the face of the lion [and] the face of the ox in the Chariot (Merkavah).

4 וכנודע שפני אריה הוא מקור נפש החיות ופני שור הוא מקור נפש הבהמות כו' והחיות שמחיה את גוף ובשר הבהמה הוא בחי' חיצוניות

As is known, the face of the lion is the source of the soul of the wild beasts, and the face of the ox is the source of the soul of the domestic animals, etc. And the life-force that gives life to the body and the flesh of the animal is the level of the outer dimension (chitzoniyus).

ועד"ז בבחי' נפש האדם שרש ופנימי' [ופנימיות / ופנימית] הנפש דבוק בעילתו בחי' פני אדם לקבל חיותו וחיצוניות הנפש הוא ההשפעה שמחיה את הגוף

In the same way in the level of the human soul: the root and inner dimension (pnimiyus) of the soul cleaves to its cause, the level of the face of man, to receive its life-force; and the outer dimension of the soul is the bestowal that gives life to the body.

וכן במלאכים כתיב ומקבלין דין מן דין שהכח שיש במלאך לומר קדוש הוא מקבל מלמעלה כמ"ש כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם

So too regarding the angels it is written, "and they receive from one another": the power that an angel has to say "Holy" it receives from above, as it is written, "For one higher than the high watches, and there are higher ones above them."

ונותנים גם כן רשות זה לזה שהוא בחי' השפעתו למלאך אחר זולתו המקבל שפעו ממנו.

And they also "give permission to one another," which is the level of its bestowal upon another angel besides itself, who receives its flow from it.

ועד"ז בכללות השתלשלות העולמות וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] שכל ההשתלשלות עילה ועלול הוא מבחינת חיצונית כו' (ר"ל [רוצה לומר] שסדר ההשתלשלות הוא שחיצונית העליון נעשה פנימית לתח תון משא"כ פנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון

In the same way in the chain of descending worlds (hishtalshelus) as a whole. And this is [the meaning of] what is written in Etz Chaim, that the whole chain of descent, cause and effect, is from the level of the outer dimension, etc. (That is to say, the order of the chain of descent is that the outer dimension of the higher becomes the inner dimension of the lower, whereas the inner dimension of the higher does not descend below to the lower.

וכמ"ש מזה ג"כ באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו וז"ל [וזה לשונו] ועוד זאת כמ"ש ופני לא יראו שפנימית העליון אינו יכול לירד למטה רק חיצוניותו ובחי' אחוריים שהוא נובלות חכמה עילאה וע' מזה ג"כ בד"ה ששים המה מלכות כו')

And as is also written on this at the end of Iggeres HaKodesh; these are its words: "And further, as it is written, 'But My face shall not be seen': the inner dimension of the higher cannot descend below, only its outer dimension and the level of the back (achorayim), which is the 'fallen fruit' (novlos) of the Supernal Chochmah (wisdom)." And see on this also in the discourse beginning "There are sixty queens," etc.)

הרי שבכל הנמצאים יש בחינת פנימית שהוא מלשון פנים (וע' בזהר אמור צ"ג ב' ע"פ בקשו פני) שפירושו לשון פונה כי פנו אלי כו' אל תפן כו'

Thus in all existing things there is the level of the inner dimension (pnimiyus), which is from the word panim (face) (and see in the Zohar, Emor, 93b, on [the verse] "Seek My face"), whose meaning is an expression of turning (poneh), [as in] "For they have turned to Me," etc., [and] "Do not turn," etc.

שהוא בחי' כל עילה שפונה ודבוק בעילתו וחיצונית הוא בחינת השפעת שפעו לחוץ ויש בחינה ממוצעת שהוא בבחי' עצמי' [עצמיות] שמחבר ב' הכחות הנ"ל

This is the level of every cause that turns toward and cleaves to its own cause. And the outer dimension is the level of the bestowal of its flow outward. And there is an intermediate level, which is in the level of its essence, which joins the two powers mentioned above.

(י"ל [יש לומר] ששלשה בחינות אלו הן חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] וע' בע"ח [בעץ חיים] שכ"ו [שער כ"ו] פ"א ואפשר שזהו ג"כ ענין שבכל כלי יש ג' בחי' פנימי אמצעי חיצון שסימנם סת"ר [סוף תוך ראש] סוף תוך ראש וכמ"ש במ"א) וג' כחות אלו הן בחי' אברהם יצחק ויעקב.

(It may be said that these three levels are Chochmah, Binah and Daas; Chesed, Gevurah and Tiferes; [and] Netzach, Hod and Yesod. And see Etz Chaim, Sha'ar 26, chapter 1. And perhaps this is also the matter that in every vessel there are three levels, inner, middle and outer, whose mnemonic is SaTaR: sof, toch, rosh (end, middle, head), as is written elsewhere.) And these three powers are the levels of Avraham, Yitzchak and Yaakov.

כי אברהם בחינת חסד ומים שיורדים מלמעלה הוא בחי' כח ההשפעה ויצחק בחינת אש שטבעו לעלות ויעקב הוא בחינת בריח התיכון שמבריח ומחבר ב' הכחות כאחד.

For Avraham, the level of Chesed (kindness) and of water, which comes down from above, is the level of the power of bestowal; Yitzchak is the level of fire, whose nature is to rise; and Yaakov is the level of "the middle bar," which runs through and joins the two powers as one.

5 וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש פי' שהיין הוא מעורר גילוי פנימית הנפש מן ההעלם לגילוי

And this is the matter of "And wine gladdens the heart of man." The meaning is that wine arouses the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the soul, from concealment into revelation.

והיינו לפי שהיין טמון ונעלם בענביו ויוצא מן ההעלם ע"כ טבעו לעורר גילוי ההעלם וכל השותה יין פניו מאדימות שהוא גילוי ההעלם

This is because wine is hidden and concealed in its grapes and comes out from concealment; therefore its nature is to arouse the revelation of what is hidden. And whoever drinks wine, his face turns red, which is the revelation of what is hidden.

והיינו כי הנפש החיונית מלובשת היא בדם והיין מעורר התגלות פנימית הדם וממילא מתגלה ג"כ פנימית הנפש החיונית המלובשת בפנימית הדם

That is, the vital soul is enclothed in the blood, and wine arouses the revelation of the inner dimension of the blood; and as a matter of course, the inner dimension of the vital soul, which is enclothed in the inner dimension of the blood, is also revealed.

אך אם שותה יותר מדאי גובר עליו השינה שהוא מחמת ריבוי גילוי ההעלם אין הכלי יכול לקבל רוב אור גילוי פנימית:

But if he drinks too much, sleep overcomes him. This is because of the abundance of the revelation of what is hidden: the vessel cannot receive the great light of the revelation of the inner dimension.

6 ב ומעתה נבא לבאר הטעם שהקרבנות נק' לחם ומאכל. כי הנה פעולת המאכל לחבר חיות הנפש עם הגוף.

2. And now we will come to explain the reason that the offerings are called bread and food. For the function of food is to join the life-force of the soul with the body.

והגם שבכח הנפש עצמו יש כח ההתפשטות להחיות הגוף. אך אעפ"כ אינו פועל פעולתו [אף על פי כן] אלא ע"י הלחם וכמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד וכתיב וסעדו לבכם עיין בפרש"י [בפירש רש"י / בפירוש רש"י] פי' שהלחם סועד ומעלה את הלב לקבל החיות מן המוח

And although in the power of the soul itself there is the power of extension to give life to the body, even so it does not accomplish its effect except through bread, as it is written, "And bread supports (yis'ad) the heart of man"; and it is written, "And support (sa'adu) your hearts" (see Rashi's commentary). The meaning is that bread supports and raises the heart to receive the life-force from the brain

(כי סעד הוא ענין סמך שלא יפול כמו להכין אותה ולסעדה (בישעיה סי' ט') דהיינו שלא תמוט

(for sa'ad is a matter of supporting, so that it should not fall, as in "to establish it and to support it") (in Isaiah, chapter 9), that is, so that it should not totter.

והיינו אחר שיתברר המאכל באצטומכא שהפסולת וחיצונית שבמאכל נדחה לחוץ והולך דרך הקרביים לחוץ והמובחר שבו עולה ללב ולמוח ואז יורד חיות מן המוח ללב ולכל האברים.

This is after the food has been refined in the stomach: the waste and the outer part of the food are pushed outside and go out by way of the intestines, while the choicest part of it rises to the heart and to the brain; and then life-force comes down from the brain to the heart and to all the limbs.

כך עד"מ זה יובן למעלה דהנה כתיב ואתה מחיה את כולם שחיות כל העולמות הוא ע"ד דוגמא חיות הנפש בגוף שיש בו בחינת פנימית וחיצונית כנ"ל והחיבור הוא ע"י בחי' לחם (וע' בסמוך)

So, by way of this analogy, it will be understood [how it is] Above. For it is written, "And You give life to them all": the life-force of all the worlds is after the pattern of the life-force of the soul in the body, in which there is the level of the inner dimension (pnimiyus) and the outer dimension (chitzoniyus), as mentioned above; and the joining is through the level of bread (and see shortly below).

והוא ענין הקרבנות והמאכל צריך להתברר תחלה והוא ענין מ"ש וכל קרבי את שם קדשו המו מעי לו כו'

And this is the matter of the offerings. And the food must first be refined; this is the matter of what is written, "And all my innards, [bless] His holy Name," [and] "My innards yearn for him," etc.

שיש מלאכים שהם בחי' עינים עיני ה' ויש בבחי' אזנים ויש בבחי' קרביים שהם המבררים כו'

For there are angels that are the level of eyes, "the eyes of Havayah"; and there are [angels] in the level of ears; and there are [angels] in the level of innards, which are the ones that refine, etc.,

שהפסולת נדחה לחוץ שהוא בחי' השפעה חיצונית שיורד בריבוי השתלשלות עד שמצמיח כל חציר ותבואה וכמ"ש וממגד תבואת שמש כו'

so that the waste is pushed outside, which is the level of outer bestowal, which descends through many [stages of] the chain of descent (hishtalshelus) until it makes all grass and grain grow, as it is written, "And from the bounty of the sun's produce," etc.

והמובחר עולה ללב שהוא בחי' כסה"כ [כסא הכבוד] שהוא רבוא רבבות מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריאל ביראה אשר בכללם נק' לב

And the choicest part rises to the heart, which is the level of the Throne of Glory, which is the myriads upon myriads of the camp of Michael in love and the camp of Gavriel in awe, which as a whole are called the heart.

שע"י הקרבנות מן הבקר מן הצאן סועד הלב העליון להיות עולה לקבל חיות מן המוח ריח ניחוח להויה והיינו שבחי' הבהמה עולה בבחי' פני שור וכתיב והחיות נושאות את הכסא כו'

So through the offerings, "from the cattle, from the flock," support is given to the supernal heart, so that it rises to receive life-force from the brain: "a pleasing fragrance to Havayah." That is, the level of the animal rises into the level of the face of the ox; and it is written, "And the Chayos carry the Throne," etc.

(וזהו וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש. כי על בהמ"ק [בית המקדש] ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מכון לשבתך מכוון נגד שבתך זה בהמ"ק [בית המקדש] שלמעלה והוא בחינת כסא הכבוד כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] שלח קס"א ב' דאקרי קדש הקדשים כו' ותמן הוא לבא שריא כו'

(And this is [the meaning of] "and on the day of the joy of his heart": "this is the building of the Holy Temple." For concerning the Holy Temple our Sages, of blessed memory, said, "'The place (machon) of Your dwelling': aligned (mechuvan) opposite Your dwelling," that is, the Holy Temple Above, which is the level of the Throne of Glory, as is written in Etz Chaim, Sha'ar Kisei HaKavod. And see the Zohar, Part III, Shelach, 161b, that it is called "the Holy of Holies," etc., "and there the heart dwells," etc.

וע"י הקרבן נעשה ההעלאה לקבל מבחי' חכמה עילאה ומלמעלה מעלה ועמ"ש בד"ה לבבתני אחותי)

And through the offering the ascent is effected, to receive from the level of Supernal Chochmah (wisdom), and from yet higher above. And see what is written in the discourse beginning "You have captured my heart, my sister.")

וזהו ענין מעשה הקרבנות בחי' העלאה ובחי' מאכל לחבר התפשטות החיות להחיות כל העולמות בבחי' ואתה מחיה כו'

And this is the matter of the act of the offerings: the level of ascent, and the level of food, to join the extension of the life-force, to give life to all the worlds, in the level of "And You give life," etc.

ובחי' הנסכים הוא בחי' המשכות וגילוי בחי' פנימית כמ"ש יאר ה' פניו אליך כו' נסך שכר להוי"ה בחינת סובב כל עלמין וזהו יין המשמח אלקים כו' בחי' המשכה מלמעלה למטה

And the level of the libations is the level of drawing down and of the revelation of the inner dimension, as it is written, "May Havayah make His face shine upon you," etc.; "a libation of strong drink to Havayah," the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). And this is "wine that gladdens Elokim," etc., the level of drawing down from above to below.

(הנה החילוק בין הזבח לנסכים לכאורה הוא ב' דברים. הא' כי הזבח הוא העלאה והלחם שסועד הלב היינו ג"כ שמגביהו שיקבל החיות מהמוח.

(Now, the difference between the sacrifice and the libations seemingly lies in two things. The first: the sacrifice is ascent; and the bread that supports the heart also means that it raises it up, so that it receives the life-force from the brain.

הב' כי ע"י הלחם הוא כללות התחברות הנשמה בגוף שלולי הלחם היה הנשמה מסתלקת מן הגוף עד"מ ולא היה נמשך ומתגלה אפי' [אפילו] חיצוניות החיות מהנפש בגוף וע"י הלחם הוא התחברות והתפשטות החיות מהנשמה בגוף,

The second: through bread there comes about, in general, the joining of the soul with the body. For without bread the soul would, by way of analogy, depart from the body, and not even the outer dimension of the life-force would be drawn from the soul and revealed in the body; and through bread there comes about the joining and extension of the life-force from the soul into the body.

אך עכ"ז [עם כל זה] פנימית החיות הוא עדיין בבחי' העלם בתוך הגוף וההתגלות היא רק בחי' חיצוני' והיין משמח וממשיך גילוי הפנימית כו'.

Nevertheless, the inner dimension of the life-force is still in a state of concealment within the body, and the revelation is only the level of the outer dimension; and wine gladdens and draws down the revelation of the inner dimension, etc.

וכך הנמשל למעלה עם היות שע"י הקרבן נעשה והחיות נושאות את הכסא העלאת בחי' ליבא הנ"ל לקבל מבחי' מוחא.

So too in the analogue Above: although through the offering there comes about "And the Chayos carry the Throne," the ascent of the level of the Heart (liba) mentioned above to receive from the level of the Brain (mocha),

ומזה נמשך להיות ואתה מחיה את כולם שמהלב יוצא החיות לכל האברים, עכ"ז [עם כל זה] פנימית החיות הוא עדיין בבחי' העלם והגילוי הוא רק בחינת חיצוניות, ולהיות גילוי הפנימית ממש זהו ע"י הנסכים שהן בחי' המשכה וגם גילוי הפנימית כו'.

and from this it follows that there is "And You give life to them all," as from the heart the life-force goes out to all the limbs, nevertheless the inner dimension of the life-force is still in a state of concealment, and the revelation is only the level of the outer dimension. And for there to be a revelation of the inner dimension itself, this is through the libations, which are the level of drawing down and also of the revelation of the inner dimension, etc.

אך אפשר לומר עוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] של"ט [שער ל"ט] דרוש ה' ולפעמים התחתון עולה ג"כ בי' בחי' כי לוקח גם פנימית של העליון ואז הוא ממש כמוהו כו' ע"ש.

But one could say further, according to what is written in Etz Chaim, Sha'ar 39, Derush 5: "And sometimes the lower also rises two levels, for it takes the inner dimension of the higher as well, and then it is truly like it," etc.; see there.

ומה שנת' [שנתבאר] למעלה בשם הע"ח [העץ חיים] שפנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון, אינו יורד דווקא אבל בבחי' עליי' [עלייה] התחתון לפעמים עולה כ"כ [כל כך] עד שלוקח גם פנימי' [פנימיות / פנימית] העליון כו' ועמ"ש סד"ה שובה ישראל.

And what was explained above in the name of Etz Chaim, that the inner dimension of the higher does not descend below to the lower, [means] specifically that it does not descend; but in the level of the ascent of the lower, it sometimes rises so high that it takes the inner dimension of the higher as well, etc. And see what is written at the end of the discourse beginning "Return, O Israel."

וא"כ לפ"ז [לפי זה] אפשר לומר שגם ע"י הזבח וההעלאה שהוא ענין והחיות נושאות את הכסא יוכל להיות ג"כ העליה כ"כ [כל כך] לפעמים עד שלוקח גם פנימית העליון.

If so, according to this, one could say that also through the sacrifice and the ascent, which is the matter of "And the Chayos carry the Throne," the ascent can sometimes also be so great that it takes the inner dimension of the higher as well.

אך עכ"ז [עם כל זה] הוא רק דרך עלייה מלמטה למעלה אבל להיות גילוי פנימית העליון למטה ממש זהו ע"י הנסכים. וזהו ענין יין המשמח אלקים שמשמח את ההעלם וההסתר הנמשך משם אלקים שלא יעלים ויסתיר שיהי' [שיהיה] גילוי הפנימית למטה)

Nevertheless, this is only by way of ascent from below to above; but for there to be a revelation of the inner dimension of the higher actually below, this is through the libations. And this is the matter of "wine that gladdens Elokim": it gladdens the concealment and hiding that are drawn from the Name Elokim, so that it should not conceal and hide, so that there will be a revelation of the inner dimension below.)

(ועי' בזח"א [בזהר חלק א] פי' נח דף ע' [שבעים] תחלת ע"ב ועי' בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא דף ד' ע"א ע"פ שתו ושכרו דודים וד"ז ב' ויחי דף רמ"ח א').

(And see the Zohar, Part I, Parshas Noach, page 70, at the beginning of side b; and see the Zohar, Part III, Vayikra, page 4a, on [the verse] "Drink, and be drunk, O beloved ones"; and page 7b; [and] Vayechi, page 248a.)

ולכן לכל קרבן היה נסכים כי עיקר ההעלאה הוא בשביל ההמשכה שאחר כך:

Therefore every offering had libations, for the main purpose of the ascent is for the sake of the drawing down that comes afterward.

7 וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים שאין קרבנו כלום שלא המשיך כלום בלא מנחה ונסכים

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Whoever recites the Shema without tefillin is as though he offered a burnt-offering without a meal-offering, and a sacrifice without libations": his offering is nothing, for he drew down nothing without a meal-offering and libations.

(ולכאורה מגמרא זו יש קצת קושיא על הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] והרע"ב [והרבינו עובדיה מברטנורא] שכ' [שכתב] בפי' המשניות פ"ד דמנחות מ"ב דאין הלכה כר"ש [כרבי שמעון] דאמר אם היה להם פרים מרובים ולא הי' [היה] להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקריבו כולן בלא נסכים

(Seemingly, from this Gemara there is something of a difficulty for the Rambam and Rabbi Ovadiah of Bartenura, who wrote in the commentary on the Mishnah, chapter 4 of Menachos, Mishnah 2, that the halachah is not like Rabbi Shimon, who said, "If they had many bulls and they did not have libations, they should bring one bull and its libations, and they should not offer them all without libations."

מיהו לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בספר ושב הכהן במנחות שם יתיישב זה וע"ש שדחה דברי התו"ט [התוספות יום טוב].

However, according to what is written in the book VeShav HaKohen on Menachos there, this will be resolved; and see there, where he rejects the words of the Tosefos Yom Tov.)

וענין מנחה ונסכים הוא בחי' המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה כו'. כי שמן הוא בחי' חכמה שמן שצף ע"ג [על גבי] יין

And the matter of the meal-offering and libations is the level of drawing down Chochmah, Binah and Daas below, etc. For oil is the level of Chochmah (wisdom): oil floats on top of wine;

וגם שהרי מכל דבר מוציאין שמן ואפי' מאבנים (והוא הנקרא אָלִים) והיינו לפי שכולם בחכמה עשית כו'.

and also, oil is extracted from everything, even from stones (and this is what is called alim). This is because "You made them all with wisdom," etc.

ע"כ נמצא בכל דבר בחי' שמן שהוא בחי' חכמה והסולת שבמנחות הוא בחי' דעת כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין התינוק יודע לקרות כו' וכן אמרו עץ הדעת חטה היתה

Therefore in everything there is found the level of oil, which is the level of Chochmah. And the fine flour in the meal-offerings is the level of Daas (knowledge), as our Sages, of blessed memory, said, "A child does not know how to call," etc.; and so too they said, "The Tree of Knowledge was wheat."

והנסכים שהם יין הוא בחי' בינה הרי שמנחות ונסכים הוא בחי' המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה ובלעדן לא המשיך כלום למטה

And the libations, which are wine, are the level of Binah (understanding). Thus the meal-offerings and libations are the level of drawing down Chochmah, Binah and Daas below, and without them he drew down nothing below

(ומבואר למעלה דחב"ד [דחכמה בינה ודעת] היינו בחי' פנימית וא"כ המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה זהו ענין גלוי הפנימית למטה), וכך ענין ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין

(and it was explained above that Chochmah, Binah and Daas are the level of the inner dimension (pnimiyus); if so, drawing down Chochmah, Binah and Daas below is the matter of revealing the inner dimension below). And so is the matter of the Shema without tefillin.

כי ק"ש [קריאת שמע] הוא התבוננות בהוי' אחד כלות הנפש בבחי' העלאה ותפילין המשכת אחד על הקלף גשמי ובלא תפילין שלא המשיך כלום כ"א ההעלאה כאלו הקריב עולה בלא מנחה כו' וד"ל [ודי למבין].

For the Shema is contemplation of "Havayah is One," the soul's expiring (kelos hanefesh), in the level of ascent; and tefillin are the drawing down of "One" upon the physical parchment. And without tefillin, when he has drawn down nothing, only the ascent, it is "as though he offered a burnt-offering without a meal-offering," etc. This suffices for one who understands.

וענין הניסוך שהיו מנסכין בשיתין ויורד לתהום הוא ע"פ מ"ש יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים כו'

And the matter of the libation, which they would pour into the shissin and it would go down to the deep, is according to what is written, "Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide between waters and waters," etc.,

בין מים עליונים למים תחתונים כו' שתחלה היו מים במים

"between the upper waters and the lower waters," etc. For at first there were "waters within waters,"

שהיו בחי' מים רוחניים ולא גשמיים (ועיין באלשיך פ' בראשית ע"פ והארץ היתה תהו כו') שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועיין ברבות בבראשית ס"פ ב' ור"פ תזריע אלא בחי' מים רוחניים שהוא בחי' חכמה

which were the level of spiritual waters and not physical ones (and see the Alshich, Parshas Bereishis, on [the verse] "And the earth was tohu (formless)," etc.), for it is written, "And the spirit of G-d hovered over the face of the waters" (and see the Midrash Rabbah on Bereishis, at the end of [chapter] 2, and at the beginning of Parshas Tazria); rather, [they were] the level of spiritual waters, which is the level of Chochmah,

וכנודע בענין אור מים רקיע וכן המים אין להם גוון כלל כו' ומקוה מטהר את הטמאים כו'

as is known regarding the matter of light, water, firmament. So too, water has no color at all, etc., and "a mikveh purifies the impure," etc.

וביום שני שהבדיל בין מים למים אז מים עליונים נעשו רוחניים יותר משהיו קודם ההבדלה ומים תחתונים נתגשמו להיות מים גשמיים כמשל חבית של יין כשהיא מעורבת עם השמרים אין היין צלול והשמרים אינם גסים כ"כ [כל כך].

And on the second day, when He divided between waters and waters, the upper waters then became more spiritual than they had been before the division, and the lower waters became corporeal, to be physical water. It is like the analogy of a barrel of wine: when it is mixed with the lees, the wine is not clear and the lees are not so coarse.

אבל כשהשמרים נופלים למטה אז היין נעשה צלול והשמרים נעשים גסים מאד כך קודם ההבדלה היו מים במים ואחר ההבדלה מים העליונים נתעלו ברוחני' [ברוחניים] ומים התחתונים נתגשמו.

But when the lees fall to the bottom, then the wine becomes clear and the lees become very coarse. So too, before the division there were waters within waters, and after the division the upper waters were elevated in spirituality and the lower waters became corporeal.

8 וביום הג' נאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד הוא התהום שנתרחקו עוד יותר

And on the third day it is said, "Let the waters under the heavens be gathered to one place," which is the deep (tehom), for they were distanced even further,

כמאמר גער בהן הקב"ה שהוא בחי' גבורות ודינים יותר וצריכים בירור והוא ע"י נביעתן מתחת לארץ מלמטה למעלה מתמתקין (עמ"ש בפ' תולדות ע"פ ויחפ רו עבדי יצחק ובפ' חקת ע"פ עלי באר כו')

as it is said, "The Holy One, blessed be He, rebuked them," which is the level of gevuros (severities) and judgments to a greater degree, and they require refinement. And this is through their welling up from beneath the earth, from below upward: [thus] they are sweetened (see what is written in Parshas Toldos on [the verse] "And Yitzchak's servants dug," and in Parshas Chukas on [the verse] "Spring up, O well," etc.).

וכן לנדה וזבה טהרתן במים חיים דוקא וכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מעין מטהר בכל שהוא (ועיין ע"פ ויקחו אליך פרה).

So too, for a niddah and a zavah, their purification is specifically in living waters; and so our Sages, of blessed memory, said, "A spring purifies with any amount" (and see on [the verse] "that they take to you a heifer").

וזהו ענין הנסכים שהיו מנסכים יין ויורד לתהום פי' שע"י גילוי בחי' פנימית יורד ההמשכה גם למטה מטה ונותן בהם כח להיות יכולים גם הם לעלות בקדש. וזהו בקדש הסך נסך כו'.

And this is the matter of the libations: they would pour wine, and it would go down to the deep. The meaning is that through the revelation of the level of the inner dimension (pnimiyus), the drawing down descends even very far below, and gives them power, so that they too are able to rise into holiness. And this is "In holiness pour a libation," etc.

9 והניסוך הוא ביין דוקא לפי שאין הגבורות נמתקות אלא בשרשן שהוא בחינת בינה דמינה דינין מתערין כו'.

And the libation is specifically with wine, because the gevuros are sweetened only in their root, which is the level of Binah (understanding), "from which judgments are aroused," etc.

והטעם שיש חילוק בנסכים בין פר לאיל כו' כמ"ש חצי ההין יהיה לפר ושלישית ההין לאיל כו'.

And the reason there is a difference in the libations between a bull and a ram, etc., as it is written, "Half a hin shall be for the bull, and a third of a hin for the ram," etc.:

היינו לפי שההמשכה הוא לפי ערך ההעלאה שהעלאת הפר הוא עליית עצמיות פני שור יורד ההמשכה מלמעלה ג"כ ביותר ריבוי חצי ההין

this is because the drawing down is in proportion to the ascent. Since the raising up of the bull is the ascent of the very essence of the face of the ox, the drawing down from above also descends in greater abundance, half a hin,

ויוכל להעלות יותר מדרגות התחתונים ודינים הקשים משא"כ האיל והכבש שאינן עצם פני שור גם המשכתו אינו כ"א שלישית ההין או רביעית כו'.

and it can raise up more of the levels of the lower ones and the harsh judgments; whereas the ram and the lamb, which are not the essence of the face of the ox, their drawing down too is only a third of a hin or a quarter, etc.

(ועיין מענין רביעית ההין בזח"ג [בזהר חלק ג] פי' שלח קס"ב ב'. בלק דף ר"ד א' ע"פ ומספר את רובע ישראל. ומענין חצי ההין ברע"מ [ברעיא מהימנא] ר"פ תשא דקפ"ז ע"ב ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער כ"א פ"ו בענין פי' דודי).

(And see on the subject of a quarter of a hin in the Zohar, Part III, Parshas Shelach, 162b; Balak, page 204a, on [the verse] "And numbered the fourth part of Israel." And on the subject of half a hin, in the Raaya Mehemna at the beginning of Parshas [Ki] Sisa, page 187b; and see Pri Etz Chaim, Sha'ar 21, chapter 6, on the explanation of dodi.)

וזהו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] והשתיה כדת של תורה אכילה מרובה משתיה פי' שההעלאה הוא ברבוי יותר מן ההמשכה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין טפה יורד מלמעלה אלא א"כ טפיים עולים כנגדו כו' וד"ל [ודי למבין]

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "And the drinking was according to the law" of the Torah: eating more than drinking. The meaning is that the ascent is in greater abundance than the drawing down; and as our Sages, of blessed memory, said, "No drop comes down from above unless two drops rise up opposite it," etc. This suffices for one who understands.

ובגמרא (ספ"ד [סוף פרק ד'] דסוכה דמ"ט ע"א) ע"פ וגם יקב חצב בו אלו השיתין ובמא"א [ובמאורי אור] אות יו"ד סעיף כ"ג דפי' יקב יחוד שמות הוי' אלקים שהוא גימטריא יקב

And in the Gemara (end of chapter 4 of Sukkah, page 49a), on [the verse] "And he also hewed out a winepress (yekev) in it": "these are the shissin." And in Me'orei Or, the letter yud, section 23, [it is written] that yekev means the union of the Names Havayah [and] Elokim, which is the numerical value of yekev.

והיינו כי הרקיע המבדיל בין מים למים הוא שם אלקים ע"ד כי שמש ומגן כו'

That is, the firmament that divides between waters and waters is the Name Elokim, along the lines of "For a sun and a shield," etc.

ובנסכים כתיב הסך נסך שכר לה' שממשיכים גילוי שם הוי' שהוא הפנימית להיות משמח שם אלקים כנ"ל וזהו ע"י יחוד השמות

And regarding the libations it is written, "Pour a libation of strong drink to Havayah": they draw down the revelation of the Name Havayah, which is the inner dimension, so as to gladden the Name Elokim, as mentioned above. And this is through the union of the Names,

דהיינו המשכת שם הוי' בשם אלקים והמשכה זו נמשך גם בבחינת מים תחתונים שמתחת לרקיע כו' וזהו וגם יקב חצב בו.

that is, the drawing down of the Name Havayah into the Name Elokim; and this drawing down extends also into the level of the lower waters that are beneath the firmament, etc. And this is "And he also hewed out a winepress in it."

10 ועיין עוד מענין יקב בזח"א [בזהר חלק א] ס"פ לך לך דצ"ו ע"ב. וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' משפטים דקט"ז סע"א [סוף עמוד א] פי' יקב יחוד קדושה וברכה וע"ש דקי"ט ע"א ובפ' פקודי דרס"ב ע"א ועמ"ש מזה סד"ה ואתה מרכבות קדש:

And see further on the subject of yekev in the Zohar, Part I, at the end of Parshas Lech Lecha, page 96b. And in the Raaya Mehemna, Parshas Mishpatim, page 116, at the end of side a, it explains yekev [as] yichud (union), kedushah (holiness), berachah (blessing); and see there, page 119a; and in Parshas Pekudei, page 262a. And see what is written on this at the end of the discourse beginning "And He came from the myriads of holiness."

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 7

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים וגו׳

"And the Children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood" (Numbers 15:32)

1 ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים וגו׳. ופי׳ בזהר (ר״פ שלח קנ״ז א׳) שיש שני מיני עצים עץ החיים ועץ הדעת והוא דייק איזה מנהון רב כו׳.

"And the Children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood," etc. And the Zohar explains (at the beginning of Parshas Shelach, page 157a) that there are two kinds of trees, the Tree of Life and the Tree of Knowledge, and he was examining closely which of them is greater, etc.

ולהבין זה צריך להבין ענין הקדושה שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] אדם מקדש את עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה,

To understand this, one must understand the concept of holiness of which our Sages, of blessed memory, said: "A person sanctifies himself a little below; they sanctify him a great deal from above."

ואינו ר״ל [רוצה לומר] השראת השכינה לבד שעל זה אמרו בפירוש שכינה שרויה כמו שאמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו.

And this does not mean only the resting of the Shechinah (Divine Presence), for of that they said explicitly "the Shechinah rests," as our Sages, of blessed memory, said that even one who sits and occupies himself with Torah, the Shechinah is with him.

אלא הענין הוא ע"פ מ"ש בגמרא (רפ"ו דברכות) אהא דכתיב ואספת דגנך וגו' וכתיב (ישעיה ס"א) ועמדו זרים ורעו וגו' דכאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וכאן כשאין עושין כו',

Rather, the concept is according to what is said in the Gemara (at the beginning of the sixth chapter of Berachos) concerning what is written, "And you shall gather in your grain," etc., and what is written (Isaiah 61), "And strangers shall stand and tend," etc.: that here [the verse speaks of] a time when Israel do the will of the Omnipresent, and here, when they do not do [it], etc.

והוא תמוה דאיך ואספת דגנך מדבר בשאין עושים כו' והלא לעיל מיניה כתיב ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם.

And this is puzzling: how can "And you shall gather in your grain" speak of when they do not do [it], etc., when just before it is written, "and to serve Him with all your heart and with all your soul"?

אך הענין דבפרשה זו לא נזכר ובכל מאודכם כמ"ש בפ' שמע ולכן נקרא עדיין אין עושין רצונו של מקום כו'.

But the explanation is that this section does not mention "and with all your might," as the section of Shema does; and therefore it is still called "they do not do the will of the Omnipresent," etc.

2 ולהבין זה הנה איתא בזהר דלית פולחנא כפולחנא דרחימותא ומדלא אמר ברחימותא מובן היות האהבה עצמה בחי' עבודה ועמל גדול להגיע אליה וכמו שמשה רבינו ע"ה [עליו השלום] לימד דעת לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך וגו'.

To understand this: it is stated in the Zohar that "there is no service like the service of love." And since it does not say "[service] with love," it is understood that love itself is a form of service, and great toil [is needed] to attain it; as Moshe Rabbeinu, peace be upon him, "taught knowledge": "to love Havayah your G-d, for He is your life," etc.

דהיינו לכשיתבונן איך הוא אוהב חיי נפשו ורוצה מאד בקיום חיותו שלא יפסוק ממנו ח"ו [חס ושלום], וזאת ישים האדם אל לבו

That is, when one contemplates how he loves the life of his soul and very much wants his life-force to endure, that it should not cease from him, G-d forbid, let a person take this to heart:

כי הוא יתי' הנה הוא עצמו החיות שבקרבו וחייו ממש שהוא חיי העולמים עליונים ותחתונים.

that He, may He be blessed, is Himself the life-force within him and his very life, for He is the life of the worlds, upper and lower.

3 וזהו ובכל נפשכם שכמה כחות יש באדם בנפש החיונית כמו הזן והדוחה והמעכל כו'. וכן בנפש השכלי כו'

And this is [the meaning of] "and with all your soul": for a person has many powers in the vital soul, such as the power that nourishes, the power that expels and the power that digests, etc.; and likewise in the intellectual soul, etc.

ולאהבה זו שתקבע בלבו צריך עבודה ועמל גדול ויגיעה רבה בהתבוננות הנ"ל במוחו ומחשבתו ונקרא אהבה זו אהבת עולם בחי' ממלא כל עלמין כנודע (וע' בספ"ב [בספר של בינונים] פמ"ד אהבה הכלולה כו'),

And for this love to be fixed in his heart, there is need for service and great toil and much effort in the contemplation mentioned above, in his mind and his thought. And this love is called "love of the world" (ahavas olam), the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), as is known (and see Sefer Shel Beinonim [the Tanya], chapter 44, "the love that comprises [all]," etc.).

ולכן היא בגדר גבול ומקום ויש לה הפסק וביטול בנטות לבבו כנ"ל.

Therefore it is within the bounds of limit and place, and it is subject to interruption and cancellation when his heart turns aside, as mentioned above.

אבל ענין בחי' ובכל מאדך היא אהבה בלי גבול ומדה ואין לה הפסק דכל מקום שנא' [שנאמר] מאד הוא בלי הפסק עולמית מחמת שבאה מבחי' סוכ"ע וכולא קמיה כלא חשיב.

But the level of "and with all your might" is a love without limit or measure, and it has no interruption, for wherever "me'od" is said, it is without interruption, ever; because it comes from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and "all before Him is considered as nothing."

כי הנה חיות כל העולמות עליונים ותחתוני' [ותחתונים] אינו אלא מרוח פיו יתי' כמ"ש וברוח פיו כל צבאם,

For the life-force of all the worlds, upper and lower, is only from the breath of His mouth, may He be blessed, as it is written, "and by the breath of His mouth, all their host";

כמו באדם הגשמי למשל רוח פיו הוא היוצא ונמשך מפנימיותו ותוכיותו אבל מ״מ אינו עצמותו ומהותו כלל

as, by way of analogy, in a physical person: the breath of his mouth is what goes out and is drawn forth from his inner dimension (pnimiyus) and his innermost core, but nevertheless it is not his essence and being at all,

כי אין גורם שינוי כלל בעצמותו בין קודם שיצא הדיבור או ההבל ממנו ובין אחר כך אלא הוא זיו והתפשטות הארה.

for it causes no change at all in his essence, whether before the speech or the breath went out from him or afterwards; rather, it is a radiance and a spreading forth of illumination.

כך כביכול חיות כל העולמות עליונים ותחתונים אינו אלא זיו והתפשטות הארה הנמשכת מאור אין סוף ב״ה תוך כל עלמין להחיותם

So too, as it were, the life-force of all the worlds, upper and lower, is only a radiance and a spreading forth of illumination drawn from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into all worlds, to give them life.

אבל בחי׳ סובב כל עלמין הוא מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין להחיותם שהוא בחי׳ עצמותו ומהותו ממש אלא סוכ״ע מעלה ומטה שוים ממש שאינם תופסים מקום כלל נגדו ח״ו [חס ושלום]

But the level of the light that encompasses all worlds is that which cannot be enclothed within worlds to give them life, which is the level of His very essence and being; rather, it encompasses all worlds, above and below being truly equal, for they take up no place at all in relation to Him, G-d forbid.

ולכן כתיב הודו על ארץ ושמים שבחי׳ ארץ נדמה לבחי׳ שמים דכולא קמיה כו׳.

And therefore it is written, “His splendor is upon earth and heaven,” for the level of earth is like the level of heaven, since “all before Him,” etc.

ואהבה זו מבחי׳ סוכ״ע לא תשתנה לעולם מחמת אהבות אחרות בשום אופן (עמ״ש בפ׳ ויחי ע״פ חכלילי ועמ״ש בפ׳ נח בד״ה מים רבים)

And this love, from the level of the light that encompasses all worlds, will never change because of other loves, in any way (see what is written in Parshas Vayechi on the verse “Darker [are his eyes than wine],” and see what is written in Parshas Noach in the discourse beginning “Many waters”),

כדכתיב מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה מאחר שאינה מתלבשת תוך כלי כנ״ל וכל חד לפום שיעורא דיליה יש לו בחי׳ אהבה זו

as it is written, “Many waters cannot quench the love,” since it is not enclothed within a vessel, as mentioned above. And each one, according to his own measure, has this level of love,

כדכתיב ועמך כולם צדיקים (ע׳ [עיין] בזהר ר״פ נח) וכתיב (בראשית י״ז י״א) והיה לאות ברית ביני וביניכם וכתיב (שמות ל״א י״ג) כי אות היא ביני וביניכם כו׳ ברית עולם (ע׳ [עיין] מ״ר [מדרש רבה] ס״פ דברים דרפ״ז ע״ג [עמוד ג׳])

as it is written, “And your people are all righteous” (see the Zohar at the beginning of Parshas Noach); and it is written (Genesis 17:11), “and it shall be for a sign of a covenant between Me and you”; and it is written (Exodus 31:13), “for it is a sign between Me and you,” etc., “an everlasting covenant” (see Midrash Rabbah, end of Parshas Devarim, page 287c).

פי׳ אות ברית הוא בחי׳ אהבה זו מבחי׳ סוכ״ע שאינה מתלבשת בתוככם רק שעומדת עליכם בבחי׳ מקיף ביני וביניכם ודי״ל [ודי למבין].

The meaning is: “the sign of the covenant” is this level of love, from the level of the light that encompasses all worlds, which is not enclothed within you but stands over you as an encompassing level (makif), “between Me and you”; and this suffices for one who understands.

וזהו שחז״ל [שחכמינו זכרונם לברכה] קראו אותו ית׳ בשם הקב״ה ולא בשאר שמות וכינוים כגון רחום כו׳ כי כל השמות וכינוים הם על שם התהוות הפעולה הנמשכת מאתו ית׳

And this is why our Sages, of blessed memory, called Him, may He be blessed, by the name “the Holy One, blessed be He,” and not by other names and appellations, such as “the Compassionate One,” etc.: for all the names and appellations are on account of the action that comes into being, drawn forth from Him, may He be blessed;

ואפילו שם הוי״ה הוא על שם שמהוה מאין ליש, מה שאין כן שם קדוש מורה על עצמותו שהוא קדוש ומובדל שאינו מתלבש תוך עלמין

and even the Name Havayah is on account of His bringing into being (mehaveh) from nothing to something. The name Kadosh (holy), however, indicates His essence: that He is holy and set apart, that He is not enclothed within worlds.

וקדוש ברוך הוא אין סוף המתלבש תוך ז"א דאיהו וגרמוהי חד (ועמ"ש מזה ע"פ צאינה וראינה).

And "the Holy One, blessed be He" is the Infinite One (Ein Sof) enclothed within Z'eir Anpin (the emotive attributes), for "He and His vessels are one" (ihu vegarmohi) (and see what is written on this on the verse "Go forth and see").

ואהבה הבאה מבחי' זו נקראת קדושה לשון נוקבא שמקבלת מקדוש כמ"ש ואל אישך תשוקתך (ע' [עיין] ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' אמור דף צ"ג א' ובפרדס ערך קדוש ועמ"ש ע"פ ראשי המטות בענין פי' קדושה זו ואיך פרישות מביאה לידי קדושה כו').

And the love that comes from this level is called kedushah (holiness), a feminine (nukva) form, for it receives from Kadosh, as it is written, "and your longing shall be for your husband" (see the Raaya Mehemna, Parshas Emor, page 93a, and the Pardes, under the entry "Kadosh"; and see what is written on the verse "the heads of the tribes" on the meaning of this holiness and how separation leads to holiness, etc.).

והנה בחינת אהבה זו שנקראת בשם אות ברית הנ"ל אינה באה להתגלות אלא על ידי כריתת ערלה החופפת ומכסה כו'

Now, this level of love, which is called by the name "the sign of the covenant" mentioned above, comes to be revealed only through cutting away the foreskin that covers over and conceals, etc.,

כמו שכתוב ומלתם את ערלת לבבכם (ועמ"ש מזה ע"פ ראה אנכי). וערלה אינו לשון אוטם אלא לי' [לשון] כיסוי וכו'.

as it is written, "Circumcise the foreskin of your heart" (and see what is written on this on the verse "See, I [set before you]"). And orlah (foreskin) is not a term for blockage but a term for covering, etc.

והוא בחי' אהבה רעה בתענוגות בני אדם אף שהוא בהיתר רק שהוא בחמימות והתלהבות התאוה כו',

And this is the level of a bad love for the delights of human beings, even though it is in what is permitted, only that it is with the heat and fervor of desire, etc.

וזה שכתוב יגיע כפיך כי תאכל, כלומר שהכפים יגיעים או הרגלים ושארי אברים החיצונים בלא לב כו',

And this is what is written, "The toil of your hands, when you eat [it]," that is, that the hands toil, or the feet and the other outer limbs, without the heart, etc.

ואף הקרים בטבע כמו יושבי אוהלים כו' בחי' נולד מהול כו' אעפ"כ [אף על פי כן] צריכים להטיף דם ברית למעט חלבו ודמו כו' למעט הנאות וצרכי גופו המונעים העבודה וכו'

And even those who are cool by nature, such as those who dwell in tents, etc., the level of one born circumcised, etc., must nevertheless draw a drop of the blood of the covenant, to diminish his fat and his blood, etc., to diminish the pleasures and the needs of his body that hinder the service [of G-d], etc.

וכמ"ש מיץ חלב יוציא חמאה ואמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שהקיא חלב שינק,

And as it is written, "The churning of milk brings forth butter"; and our Sages, of blessed memory, said: in whom do you find the butter of Torah? In one who vomits up the milk he suckled.

וענין החמאה הוא כמו למשל שמנונית הצף על החלב כך הוא בחי' אהבה הנ"ל שאינה מתלבשת תוך כלי כנ"ל

And the concept of butter is like, by way of analogy, the fat that floats on the milk; so is the level of the love mentioned above, which is not enclothed within a vessel, as mentioned above

(ועמ"ש בפ' ויחי ע"פ ולבן שנים מחלב ובפ' וארא ע"פ וארא כו' באל שדי שבחי' חלב בקדושה הוא הגדלת המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] ע"י אם הבנים שמחה, וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] קל"ו ב' בפי' רוחצות בחלב בחוורא דלעילא כו'.

(and see what is written in Parshas Vayechi on the verse "and white of teeth from milk," and in Parshas Va'eira on the verse "And I appeared," etc., "as Kel Shaddai": that the level of milk in holiness is the growing of the emotive attributes (middos), love and awe, through "the joyful mother of the children." And see the Zohar, Part III, page 136b, on the explanation of "bathing in milk," in the supernal whiteness, etc.

וא"כ מזה יובן דבחי' חמאה שהוא שומן החלב יתכן שזהו בחי' האהבה רבה שלמעלה מהכלי וז"ש [וזהו שכתוב] באברהם ויקח חמאה וחלב כו' וז"ש [וזהו שכתוב] (בישעיה ז' ט"ו) חמאה ודבש יאכל כו',

If so, it will be understood from this that the level of butter, which is the fat of the milk, may be the level of the great love (ahavah rabbah) that is above the vessel; and this is what is written of Avraham, "And he took butter and milk," etc.; and this is what is written (in Isaiah 7:15), "Butter and honey shall he eat," etc.)

אך במי אתה מוצא חמאה של תורה במי שהקיא כו׳ כי דוקא פרישות מביאה לידי קדושה

But in whom do you find the butter of Torah? In one who vomits up, etc.; for it is specifically separation that leads to holiness,

שבחי׳ אהבה רבה זו אינה באה אלא אחר מדרגת הפרישות שהוא להפריד הרע שבנפש הב המית כו׳ שהוא בחי׳ בירור עה״ד [עץ הדעת] טו״ר [טוב ורע]

since this level of great love comes only after the rung of separation, which is to separate the evil in the animal soul, etc., which is the level of the refinement (birur) of the Tree of Knowledge of good and evil;

והיינו ע״י בחי׳ אהבת עולם וע״י יבא אח״כ לבחי׳ קדושה ואה״ר [ואהבה רבה] זו שהוא בחי׳ עץ החיים:

and this is through the level of "love of the world" (ahavas olam). And through this one will afterwards come to the level of holiness and this great love, which is the level of the Tree of Life.

4 והנה כתיב והיה כעץ שתול על פלגי מים וגו׳. דהיינו בחינת עץ החיים

Now, it is written, "And he shall be like a tree planted by streams of water," etc.: that is, the level of the Tree of Life.

ולא יראה כי יבא חום וכו׳ פי׳ שלא יבטל ויפסיק האהבה זו מחמת חמימות ותאוות לדברים אחרים ח״ו [חס ושלום] כי המקיף מסמא עינים של החיצונים ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה כו׳.

"And he shall not see when heat comes," etc. The meaning is that this love will not be cancelled or interrupted because of heat and desires for other things, G-d forbid; for the encompassing [light] blinds the eyes of the external forces, and "many waters cannot quench the love," etc.

5 והנה כתיב אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. פי׳ כשישים האדם אל לבו ויעמיק באהבה רבה זו בתשוקה גדולה כמ״ש ואל אישך תשוקתך אז אליו יתי׳ יאסוף וימשיך למטה תוספת קדושה.

Now, it is written, "If he sets his heart toward Him, his spirit and his soul he will gather to Him." The meaning is: when a person takes [this] to heart and goes deep into this great love with great longing, as it is written, "and your longing shall be for your husband," then "to Him," may He be blessed, "he will gather," and draw down below an addition of holiness.

6 וזהו אדם מקדש את עצמו מעט פי' שאינו אלא מעט כמו שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] נדמה להם כהר וכו' אבל באמת אינו כן

And this is [the meaning of] "A person sanctifies himself a little": that is, it is only a little; as our Sages, of blessed memory, said, "It seems to them like a mountain," etc., but in truth it is not so.

מקדשין אותו הרבה מלמעלה שממשיך עליו בחינת סוכ"ע ע"י התורה והמצות שהמצות הם איברים דמלכא.

"They sanctify him a great deal from above": that he draws upon himself the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) through the Torah and the mitzvos, for the mitzvos are "the limbs of the King."

7 והוא כמו למשל שאם תופס באדם באחד מאבריו ימשיכנו אליו וכש"כ [וכל שכן] כשאוחז ביד ימינו והוא ע"י מצות צדקה וחסד דרועא ימינא וכו'

And this is, by way of analogy, like one who takes hold of a person by one of his limbs: he will draw him to himself; and all the more so when he grasps his right hand. And this is through the mitzvah of charity and Chesed (kindness), "the right arm," etc.

לכשיתבונן היטב שהתורה והמצות הם מבחי' סוכ"ע ועצמותו ית' ממש שוכן בתוכם א"כ כשעוסק בהם ומקבל התורה במוחו או עושה המצוה בידו הרי ממשיך עליו אור א"ס ב"ה בעצמותו ממש כו',

When one contemplates well that the Torah and the mitzvos are from the level of the light that encompasses all worlds, and His very essence, may He be blessed, dwells within them, then when he occupies himself with them, and receives the Torah in his mind or performs the mitzvah with his hand, he draws upon himself the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in His very essence, etc.

וזהו ועל יובל ישלח שרשיו שהוא בחי' יובל בחולים ויובל במלאפום ושניהם לשון הולכה כמ"ש לך יובילו מלכים שי, אלא שבחי' יובל במלאפום ר"ל [רוצה לומר] שהוא ית' מתנהג ומתמשך למטה ע"י התורה והמצות.

And this is [the meaning of] "and by a stream (yuval) it sends forth its roots": which is the level of yovel with a cholam and yuval with a melupum, and both are terms of conveying, as it is written, "To You kings shall bring (yovilu) gifts"; only that the level of yuval with a melupum means that He, may He be blessed, is led and drawn below through the Torah and the mitzvos.

8 ויובל בחולי"ם שהוא מנהיג וממשיך אותנו למעלה כמ"ש יובל היא תהיה לכם פי' שלכם תהיה אותו היובל שמוליך וממשיך

And yovel with a cholam is that it leads and draws us upward, as it is written, "It shall be a jubilee (yovel) for you": that is, that this yovel, which leads and draws, shall be yours;

ושבתם איש לאחוזתו וגו' להתכלל למהוי אחד באחד נשיקין כפולים. [עמ"ש בפ' בראשית ע"פ ושם אחיו יובל כו'.

"and you shall return, each man to his holding," etc.: to be included, to become one with One, "doubled kisses." [See what is written in Parshas Bereishis on the verse "And his brother's name was Yuval," etc.

9 והנה יובל הוא שנת החמשים דהיינו שער החמשים מנש"ב [מנ' שערי בינה] וזהו ענין שפי' יובל שהוא מנהיג וממשיך אותנו למעלה

Now, the yovel is the fiftieth year, that is, the fiftieth gate of the fifty gates of Binah (understanding). And this is why yovel was explained as that which leads and draws us upward.

וכמ"ש במ"א ע"פ וספרתם לכם כו' תספרו חמשים יום ששער החמשים הוא המחבר המאציל א"ס ב"ה לנאצלים כו'

And as is explained elsewhere on the verse "And you shall count for yourselves," etc., "you shall count fifty days": that the fiftieth gate is what joins the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, to the emanated, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] והיה כעץ כו' ועל יובל ישלח שרשיו שבחי' יובל הוא למעלה גם מבחי' עץ החיים (כמ"ש בזהר פ' אחרי דנ"ח ע"א ובפ' אמור דצ"ז ע"א ועיין באדר"ז [באדרא זוטא] דר"צ סע"ב [סוף עמוד ב] ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] יתרו דף פ"ג [דף פ"ג] סע"א [סוף עמוד א] משפטים דצ"ח ע"ב.

And this is what is written, "And he shall be like a tree," etc., "and by a stream (yuval) it sends forth its roots": for the level of yovel is higher even than the level of the Tree of Life (as is written in the Zohar, Parshas Acharei, page 58a, and Parshas Emor, page 97a; and see the Idra Zuta, page 290b, at the end; and the Zohar, Part II, Yisro, page 83a, at the end; Mishpatim, page 98b.

ועיין בפ' חיי שרה דקל"א ע"א ובגמרא פ"ט דבכורות דנ"ה ע"ב יובל שמו וברבות פ' אחרי ס"פ כ"ב. ובפ' פנחס קרוב לס"פ דרפ"ב א'. רות רבה ס"פ ויאמר הבי המטפחת דמ"ח ע"ד).

And see Parshas Chayei Sarah, page 131a; and the Gemara, chapter 9 of Bechoros, page 55b, "Yuval is its name"; and Midrash Rabbah, Parshas Acharei, end of section 22; and Parshas Pinchas, near the end of the parsha, page 282a; Ruth Rabbah, end of [the section on] "And he said, 'Bring the shawl,'" page 48, column d).

וגם יובן זה עוד ממ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' שלח קנ"ח ב' בפי' היש בה עץ אם אין שבחי' אין הוא למעלה מעלה גם מבחי' עץ החיים כו'

And this will also be understood further from what is written in the Zohar, Part III, Parshas Shelach, page 158b, on the explanation of "Is there a tree in it or not (ayin)?": that the level of Ayin is far, far above even the level of the Tree of Life, etc.

ושער החמשים שהוא בחי' יובל הוא הממוצע בין אין ליש כמ"ש במ"א. ועמ"ש בפרשה ואתחנן בד"ה וידעת היום בפי' ויעקוד אברהם כו' ממעל לעצים כו'.

And the fiftieth gate, which is the level of yovel, is the intermediary between nothing (ayin) and something (yesh), as is explained elsewhere. And see what is written in Parshas Va'eschanan, in the discourse beginning "And you shall know this day," on the explanation of "And Avraham bound," etc., "above the wood," etc.

10 והנה מזה יובן ענין חטא המקושש עצים ביום השבת, כי הנה שבתא דלילא הוא בחי' עליית הבירורים שנתבררו בכל ששת ימי המעשה

Now, from this the matter of the sin of the one who gathered wood on the Shabbos day will be understood. For the Shabbos of the night is the level of the ascent of the refinements (birurim) that were refined in all the six days of work,

והוא בחינת בירור עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] שנפרד הטוב מהרע ועולה למעלה ומתחבר בעץ החיים ולכן עיקר התגלות בחי' אהבה רבה הוא בשבת וכמ"ש במ"א ע"פ ויקהל משה כו'

and it is the level of the refinement of the Tree of Knowledge of good and evil, in which the good is separated from the evil and rises upward and is joined with the Tree of Life. And therefore the main revelation of the level of great love is on Shabbos, as is explained elsewhere on the verse "And Moshe assembled," etc.

והנה עץ החיים זהו בחי' שבתא דיומא ועי"ז אח"כ ועל יובל ישלח שרשיו הוא בחי' שבת שבתון שהוא מנחה דשבת עת רצון כו' כמ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] קכ"ט א',

Now, the Tree of Life is the level of the Shabbos of the day; and through this, afterwards, "and by a stream (yuval) it sends forth its roots" is the level of "Shabbos Shabboson," which is the Minchah of Shabbos, "a time of favor," etc., as is written in the Zohar, Part III, page 129a.

וחטא המקושש היינו שעוקר דבר מגידולו היינו שמפריד היש להיות נפרד בפ"ע [בפני עצמו] בבחי' דבר נפרד ולא יהיה בטל במקורו המחיה ומהוה אותו כו'

And the sin of the gatherer is that he uproots a thing from where it grows; that is, he separates the yesh (something) to be separate by itself, as a separate thing, and not nullified in its source, which gives it life and brings it into being, etc.

וביום השבת שאז התחברות עה"ד [עץ הדעת] ועה"ח [ועץ החיים] שהיש בטל כו' עליות העולמות כו'

And on the Shabbos day, when there is the joining of the Tree of Knowledge and the Tree of Life, when the yesh is nullified, etc., the ascents of the worlds, etc.,

לכן העוקר דבר מגידולו שהוא להיות יש בפ"ע [בפני עצמו] הפך הביטול במקורו הוא חייב כו' כי ע"י פוגם בעצים הנ"ל עה"ד [עץ הדעת] ועה"ח [ועץ החיים] כו',

therefore one who uproots a thing from where it grows, which is [to make it] a yesh by itself, the opposite of self-nullification (bittul) within its source, is liable, etc.; for through this he blemishes the trees mentioned above, the Tree of Knowledge and the Tree of Life, etc.

ועמ"ש מענין עה"ד [עץ הדעת] ועה"ח [ועץ החיים] בפ' בראשית ע"פ הן האדם כו' ולעיל בד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה ובפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה]:

And see what is written on the subject of the Tree of Knowledge and the Tree of Life in Parshas Bereishis on the verse "Behold, the man," etc.; and above, in the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first"; and in Parshas Balak, in the explanation of the verse "Who has counted."]

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 8

קצת ביאור ע"פ מקושש עצים הנ"ל

A brief explanation of "gathering wood"

◇

1 קצת ביאור ע"פ מקושש עצים הנ"ל

A brief explanation of [the verse] "gathering wood," mentioned above.

2 הנה פי' עושים רצונו של מקום וכו' כי מקום הוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו

Now, the meaning of "doing the will of the Omnipresent (Makom)," etc.: for Makom (Place) is the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin): "He is the place of the world, and the world is not His place."

הנה מקום אתי לכי ומעטי א"ע [את עצמו] שנעשית ראש לשועלים להחיות ב"ע בחי' מקום ורצונו של מקום שהוא כתר דרחל

"Behold, there is a place with Me": [to it was said,] "Go and diminish yourself," so that it became "a head to foxes," to give life to Beriah, Yetzirah and Asiyah: [this is] the level of Makom. And "the will of the Omnipresent" is the Keser (the Crown) of Rachel,

כי לעולם דברך נצב בשמים שכתר דרחל הוא בשמים ז"א בעלה

for "Forever, Your word stands firm in the heavens": the Keser of Rachel is "in the heavens," [which is] Z'eir Anpin (the emotive attributes), her husband;

וט"ס [וט' ספירות] אחרונות דילה הם לבדם שירדו למטה בעולם הבריאה [עמ"ש מזה פ' במדבר ועיין מק"מ [מקדש מלך] בפ' בחקתי דקי"ג ע"ב בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] ט' חלקים שבבריאה כו' ע"ש]

while her last nine Sefiros are the only ones that descended below, into the World of Beriah (Creation). [See what is written about this in Parshas Bamidbar; and see the Mikdash Melech on Parshas Bechukosai, folio 113b, in the name of Rabbi Chaim Vital: "the nine parts that are in Beriah," etc. See there.]

והנה מחצות לילה נקודת רחל (עיין מק"מ [מקדש מלך] פ' אמור ד"צ ע"א) תחת המטה (ע' [עיין] ביונת אלם פצ"ג) משבחת ומזמרת

Now, from midnight on, the point of Rachel (see the Mikdash Melech, Parshas Emor, folio 90a), beneath the bed (see Yonas Elem, chapter 93), praises and sings

בתשוקה נפלאה נר אלקים העולה מאליה בדביקה וחשיקה להתכלל בא' ממדותיו ית' שבבחי' אציי' דאיהו וגרמוהי חד כנ"ל

with wondrous longing, [as] "the lamp of G-d," rising of its own accord, with cleaving and passionate desire, to be included in one of His attributes, blessed be He, that are in the level of Atzilus (Emanation), where "He and His vessels (ihu vegarmohi) are one," as mentioned above.

וכמ"ש למען יזמרך כבוד כו' לעולם אודך שדוד המלך ע"ה [עליו השלום] הי' [היה] מרכבה לבחי' מלכות ואמר שירות ותשבחות תמיד כדי לעשות לה כלי כדי שתהיה מזמרת.

And as it is written, "So that glory may sing praise to You," etc., "forever I will thank You": for King David, peace be upon him, was a chariot for the level of Malchus (sovereignty), and he recited songs and praises constantly, in order to make a vessel for her, so that she would sing.

וזהו מזמור לדוד כמ"ש בזהר (קדושים פ"ד א') בענין דוד שפירא וכו' וזהו ולא שכיך כו'

And this is [the meaning of] "A psalm of David," as is explained in the Zohar (Kedoshim, 84a) concerning "David, the beautiful," etc.; and this is [the meaning of] "and is not stilled," etc.

ולכן יתכן שתהא פולחנא דרחימותא בכל נפשך הנ"ל ועדיין אין עושין רצונו של מקום כנ"ל, דהיינו אהבת ה' ית' לבחי' סוכ"ע

Therefore it is possible for there to be "the service of love" of "with all your soul," mentioned above, and still [they are] not doing the will of the Omnipresent, as mentioned above, that is, the love of G-d, blessed be He, for the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin)

(שבפרטות הוא עתיק דנוקבא ר"ל [רוצה לומר] כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] שכתר דנוק' [דנוקבא] נק' רצונו של מקום ולמטה זהו בחי' בכל מאדך. וענין בחי' ט"ס [ט' ספירות] דנוק' [דנוקבא] זהו למטה בחי' בכל נפשך כו',

(which, in particular, is Atik of Nukva (the feminine / Malchus); that is to say, as was explained above, that the Keser of Nukva is called "the will of the Omnipresent," and below, this is the level of "with all your might." And the matter of the level of the nine Sefiros of Nukva: below, this is the level of "with all your soul," etc.

ויובן עוד ענין זה ממ"ש במ"א ע"פ כי על כל כבוד חופה כבוד כלה הוא אהבת בכל נפשך למען יזמרך כבוד כו' ובכל מאדך רעותא דליבא זהו בחי' חופה ומקיף כו' כתר דנוק' [דנוקבא] כו' ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ממשיך התגלות סוכ"ע כו' ע"ש.

This matter will be understood further from what is explained elsewhere on [the verse] "For over all the glory [shall be] a canopy": "the glory" of the bride is the love of "with all your soul": "so that glory may sing praise to You," etc.; and "with all your might" is the desire of the heart (re'usa de'liba): this is the level of the "canopy" and of an encompassing [light] (makif), etc., the Keser of Nukva, etc.; and through an arousal from below (isarusa dilesata), an arousal from above (isarusa dileila) draws down the revelation of the light that encompasses all worlds, etc. See there.

וזהו עושין רצונו של מקום ע"ד עושי דברו והדר לשמוע כו' כמבואר בד"ה בשעה שהקדימו כו' הנ"ל)

And this is "doing the will of the Omnipresent," in the manner of "those who do His word," and afterwards "to hearken," etc., as is explained in the discourse beginning "At the time when they put ['we will do'] first," etc., mentioned above.)

שהוא ובכל מאדך ולכך נאמר גבי בחי' ובכל נפשכם ואספת דגנך וגו' מחמת שהוא עדיין בזו המדרגה להעלות ניצוצין קדישין המפוזרים בעסק מו"מ [משא ומתן] ובחרישה ובזריעה כו'.

which is "and with all your might." Therefore, regarding the level of "and with all your soul," it is said, "And you shall gather in your grain," etc., because it is still at this rung: to elevate the holy sparks scattered in the work of commerce, and in plowing and in sowing, etc.

וזהו שאמר רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] ע"ה [עליו השלום] אדם חורש בשעת כו' שהוא רק תיקון נוקבא בחי' מקום הנ"ל,

And this is what Rabbi Shimon bar Yochai, peace be upon him, said: "A man plows at the time of [plowing]," etc.: that it is only the rectification of Nukva, the level of Makom mentioned above.

אבל לעתיד ועמדו זרים ורעו וגו' שיהיו טפלים לישראל שיקיימו מצות שהאשה חייבת בהן

But in the time to come, "And strangers shall stand and tend," etc.: that they will be subordinate to Israel, that they will fulfill the mitzvos in which a woman is obligated.

וכמ"ש כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו' ויוכלו לעלות גם הם כו' רק שיהיו טפלים לישראל ע"י חרישה וזריעה.

And as it is written, "For then I will turn to the peoples a pure language," etc., and they too will be able to ascend, etc., only that they will be subordinate to Israel, through plowing and sowing.

אבל ישראל עצמן מפני שיהיו בבחינת ובכל מאודכם דהיינו תשוקה ורצון המקום לבחי' סוכ"ע לא יוכלו להשפיל עצמן לתקן בחי' מקום אלא שיאכלו מן המוכן.

But Israel themselves, because they will be at the level of "and with all your might," that is, the longing and will of Makom for the level of the light that encompasses all worlds, will not be able to lower themselves to rectify the level of Makom; rather, they will eat from what is prepared.

(ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בהר בטעמי מצות כי בימי החול כו' שני מציאות והכנות כו' והנה בשנה הז' כו' ע"ש ועמ"ש ע"פ והיה מדי חדש בענין ר"ח [ראש חודש] שאינו נק' בלש ון הפסוק יום המעשה כו' יעו"ש [יעויין שם] הטעם).

(And see the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Behar, in Ta'amei HaMitzvos: "for on the weekdays," etc., "two existences and preparations," etc., "and in the seventh year," etc. See there. And see what is written on [the verse] "And it shall be, from one new moon to the next," concerning Rosh Chodesh, that in the language of the verse it is not called "a day of work," etc. See there for the reason.)

משא"כ אכילה הוא ענין אחר שיש בחינה זו גם למעלה אכלו רעים וגם למטה מחזק המוח שממשיך מלמעלה מן הזמן בתוך הזמן בתורה.

Eating, however, is a different matter, for this aspect exists also above, "Eat, friends," and also below: it strengthens the mind, which draws down from what is above time into time, in the Torah.

ומיהו זהו לעתיד, אבל אנו עכשיו קיי"ל [קיימא לן] כרבי ישמעאל דאמר הנהג בהן מנהג דרך ארץ.

However, this is for the time to come; but we, now, hold as law like Rabbi Yishmael, who said, "Conduct yourself with them in the way of the world (derech eretz)."

וכמ"ש ואספת דגנך כו' באספך מגרנך כו' וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם.

And as it is written, "And you shall gather in your grain," etc., [and] "when you gather in from your threshing floor," etc. And our Sages, of blessed memory, said, "Many acted as Rabbi Yishmael, and it went well for them."

והבחיי הקשה על לשון מקושש דהוי"ל [דהוה ליה] מלקט ולכן פי' שרומז מקו שש ר"ל [רוצה לומר] שהפריד בענין ששה קצוות העליונים שהם הששה מדות העליונות כו' ע"ש.

And [Rabbeinu] Bachya raised a difficulty about the expression mekoshesh ("gathering"), for it should have said melaket; and therefore he explained that it alludes to mi-kav shesh ("from the line of six"), meaning that he made a separation in the matter of the six supernal extremities, which are the six supernal attributes, etc. See there.

ויש לבאר דבריו ע"פ מ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ט דשבת דפ"ט ע"א) ע"פ כי בושש משה באו שש שעות ולא בא כו'. וברבות כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] קנ"ו ב'.

His words can be explained according to what our Sages, of blessed memory, said (chapter 9 of Shabbos, folio 89a) on [the verse] "For Moshe delayed (boshesh)": "Six (shesh) hours came (ba'u), and he had not come," etc. And in the Rabbah on Ki Sisa, section 41, [folio] 156b.

ובפ' בהעלותך קרוב לס"פ (דף רס"ה ג') והרי ששה שעות ויותר ולא ירד כו' וע' מזה בזח"ב [בזהר חלק ב'] כי תשא (דקצ"א ע"ב) פקודי (דרל"ו ב').

And on Parshas Beha'alos'cha, close to the end of the section (folio 265c): "And here, six hours and more, and he had not come down," etc. And see about this in the Zohar, Part II, Ki Sisa (folio 191b) [and] Pekudei (folio 236b).

וברע"מ [וברעיא מהימנא] ס"פ שופטים (ער"ה סע"א [סוף עמוד א]) ובת"ז [ובתיקוני זהר] תקון י"ג (דף כ"ד ע"ב) שהפרישו בין שש דאיהו עמודא דאמצעיתא בחי' תפארת הכולל ששה קצוות ובין שבע שהיא בחינת מלכותו יתי' שע"ז נאמר שבע ביום הללתיך כו'.

And in the Raaya Mehemna at the end of Parshas Shoftim (folio 275, end of side a), and in the Tikkunei Zohar, Tikkun 13 (folio 24b): that they separated between "six" (shesh), which is the middle pillar (amuda de'emtza'isa), the level of Tiferes (beauty), which includes the six extremities, and "seven" (sheva), which is the level of His Malchus, blessed be He, of which it is said, "Seven [times] a day I praise You," etc.

והכוונה בזה ע"ד האומרים עזב הוי' את הארץ ונתן הממשלה ביד המזלות והכוכבים ששרשם מד' מחנות שכינה פני אריה פני שור כו'

The intent of this is along the lines of those who say, "Havayah has forsaken the land," and has given dominion into the hands of the constellations and the stars, whose root is from the four camps of the Shechinah (Divine Presence): "the face of a lion," "the face of an ox," etc.

וע"כ עשו תבנית שור כו' ואמרו כי מצרים שנאבדו כי עבדו למזל טלה אבל מזל שור חזק ממזל טלה לפי ששרשו מפני שור מהשמאל

Therefore they made "the likeness of an ox," etc. And they said that the Egyptians perished because they worshiped the constellation of the Lamb, but the constellation of the Ox is stronger than the constellation of the Lamb, since its root is from "the face of an ox on the left."

וכמ"ש ברבות כי תשא פמ"ב ושומטין אחד מהן ומכעיסין אותו בו שנאמר ופני שור מהשמאל והפרידו היחוד עליון דהוי' הוא האלקים.

And as is said in the Rabbah on Ki Sisa, section 42: "And they pull out one of them and provoke Him with it, as it is said, 'and the face of an ox on the left.'" And they separated the supernal unity of "Havayah is Elokim."

וכ"ז [וכל זה] עשו הערב רב אבל בישראל נאמר עם זו יצרתי לי (בישעיה סי' מ"ג כ"א)

All this the mixed multitude (erev rav) did; but of Israel it is said, "This people (am zu) I formed for Myself" (in Isaiah, chapter 43, [verse] 21).

וכמ"ש ברבות פ' אמור פכ"ז ע"פ שור או כשב א"ר [אמר רבי] לוי משל למטרונא שיצא עליה שם רע עם אחד מגדולי שרים ובדק המלך בדברים ולא מצא בהם ממש כו' לפיכך נעשה שור ראש לכל הקרבנות עכ"ל [עד כאן לשונו] יעו"ש [יעויין שם]

And as is said in the Rabbah on Parshas Emor, section 27, on [the verse] "An ox or a sheep": "Rabbi Levi said: [It is] like a noblewoman about whom an evil report went out with one of the greatest of the ministers; the king investigated the matter and found nothing of substance in it," etc.; "therefore the ox was made the head of all the offerings." End of quote; see there.

וע' במנחות (דנ"ג ע"ב) גבי יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו.

And see in Menachos (folio 53b) concerning "Let this one come and receive this from this One, for this people."

ופי' שנקרא עם זו ע"ש [על שם] שמחברים היחוד עליון דהוי' הוא האלקים ע"י שמאמינים בהשגחה פרטיות

The meaning is that they are called "this people (am zu)" on account of their joining the supernal unity of "Havayah is Elokim," through believing in individual providence.

וכמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ והמזלות וכל צבא השמים אין להם שום ממשלה בעצמן שהם רק שלוחי ההשפעה כגרזן ביד החוצב בו וכמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל

And as it is written, "Who is like Havayah our G-d, who is enthroned on high, who lowers [Himself] to look upon the heavens and the earth." And the constellations and all the host of the heavens have no dominion of their own at all, for they are only the messengers of the flow [of influence], like an axe in the hand of the one who hews with it; and as is explained about this in the discourse beginning "Return, O Israel."

וזהו פי' עם זו התחברות המדה השביעית הנק' זי"ן ונקרא ארץ עם הוא"ו שהוא עץ החיים

And this is the meaning of "am zu": the joining of the seventh attribute, which is called zayin and is called "earth," with (im) the vav, which is the Tree of Life

ונקרא ג"כ שמים שהוא ענין ההמשכה מאור א"ס ב"ה ע"י עמודא דאמצעיתא כו' כמאמר יחיד חי העולמים מלך.

and is also called "heavens," which is the drawing down from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, through the middle pillar, etc., as in the saying, "Unique One, Life of the worlds, King."

וכמ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] שם וזה ענין עם זו קנית. (ועיין ברבות ס"פ במדבר דף ר"כ ע"ד זח"ב [זהר חלק ב'] תשא קפ"ח א').

And as is written in the Raaya Mehemna there. And this is the meaning of "this people (am zu) whom You acquired." (And see the Rabbah at the end of Parshas Bamidbar, folio 220d; Zohar, Part II, Tisa, folio 188a.)

ועד"ז יובן ענין חטא המקושש שהפריד עץ הדעת מבחינת עץ החיים וזהו ענין מקו שש. כעין ענין הנ"ל. ועיין במק"מ [במקדש מלך] פ' שלח דקנ"ז ע"א והיינו שהפריד בין ו"ה דשם.

In the same way, the matter of the sin of the wood-gatherer will be understood: that he separated the Tree of Knowledge from the level of the Tree of Life, and this is the meaning of mi-kav shesh, similar to the matter mentioned above. And see the Mikdash Melech, Parshas Shelach, folio 157a. That is, he separated between the vav and the hei of the Name.

וזהו ענין שאני שחרחרת ששזפתני השמש ופי' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' אחרי דנ"ט ע"ב דלא אסתכל בי שמשא לאנהרא לי כי שמש היינו שמש הוי'.

And this is the meaning of "that I am swarthy, for the sun has gazed upon me"; and it is explained in the Zohar, Part III, Parshas Acharei, folio 59b: "that the sun did not look at me to shine upon me," for "the sun" is the "sun" of Havayah.

3 ובפ' תזריע דמ"ה ע"ב ששזפתני שזפתני מיבעי ליה אלא רמז הוא דקא רמיז בשש. דכד נהרא שמשא בשש נהורין נהיר. וכד אסתלק כל אינון שית נהורין אסתלקו

And in Parshas Tazria, folio 45b: "Sheshezafatni ('for [the sun] has gazed upon me'): it should have said shezafatni; rather, it is a hint, for it hints at 'six' (shesh). For when the sun shines, it shines with six lights, and when it withdraws, all those six lights withdraw."

ועמ"ש לעיל ע"פ נשא את ראש בני גרשון בענין ססגונא ששש בגוונין הרבה כו' ע"ש.

And see what is written above on [the verse] "Lift up the head of the sons of Gershon," concerning the sasgona, which "rejoices (sas) in many colors," etc. See there.

4 ועמ"ש מענין ששזפתני השמש בד"ה שחורה אני ונאוה.

And see what is written on the matter of "for the sun has gazed upon me" in the discourse beginning "I am black but comely."

אך הסתלקות זו אינו אלא ע"ד הנזכר ברבות סוף שה"ש [שיר השירים] ע"פ ברח דודי ודמה לך לצבי מה צבי זה בשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה

But this withdrawal is only along the lines of what is mentioned in the Rabbah at the end of Song of Songs, on [the verse] "Flee, my beloved, and be like a gazelle": "Just as this gazelle, at the time when it sleeps, has one eye open and one eye closed,

כך בשעה שישראל עושים רצונו של הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו ההי"ד [הדא הוא דכתיב] עיני ה' אל צדיקים ובשעה שאין עושין רצון הקב"ה הוא מביט להם בעינו אחת שנאמר הנה עין ה' אל יראיו.

so, when Israel do the will of the Holy One, blessed be He, He looks upon them with both His eyes, as it is written, 'The eyes of Havayah are toward the righteous'; and when they do not do the will of the Holy One, blessed be He, He looks at them with one eye, as it is said, 'Behold, the eye of Havayah is toward those who fear Him.'"

ועי"ש בפי' זרע אברהם בשם ר"ש [רבי שמעון] אלקבי"ץ. ועמי"ש סד"ה כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ה':

And see there in the commentary Zera Avraham, in the name of Rabbi Shlomo Alkabetz. And see what is written at the end of the discourse beginning "When you hearken to the voice," concerning "to do what is right in the eyes of Havayah."

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 9

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו וגו'

"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember" (Numbers 15:39)

1 והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו וגו'. להבין ענין ב' זכירות הללו למה.

"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember," etc.; "so that you remember," etc. To understand the matter of these two rememberings: why [both]?

גם להבין איך יהיה מצות ציצית מורה על זכירת כל המצות. הנה ציצית מלשון הסתכלות כמו מציץ מן החרכים שהוא ענין זיו והארה

Also to understand how the mitzvah of tzitzis can point to the remembering of all the mitzvos. Now, ציצית (tzitzis) comes from the language of gazing, as in "peering through the lattices," which denotes radiance and illumination;

דהיינו שיאיר ויתגלה בחינת גילוי אלהותו יתי שממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד

that is, that there shine and be revealed the level of the revelation of His G-dliness, may He be blessed, who fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin), before whom all is accounted as nothing, "in the heavens above and on the earth below; there is none else,"

כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים וגו'. הודו הוא זיו והארה ממנו כו' כמ"ש במ"א.

"for His Name alone is exalted; His splendor is over earth and heaven," etc. "His splendor" is a radiance and illumination from Him, etc., as is explained elsewhere.

2 והנה ענין בחינת גילוי זה פי' גילוי מציאותו ולא מהותו ח"ו [חס ושלום] צריך שיתגלה בלב האדם דוקא כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] הלב רואה כו'

Now, this level of revelation, meaning the revelation of His existence and not of His essence, G-d forbid, must be revealed specifically in a person's heart, as our Sages, of blessed memory, said: "The heart sees," etc.,

בקהלת רבה דפ"ז ע"א ר"פ דברתי אני עם לבי, ולא די לו בהסתכלות העינים שהם חב"ד [חכמה בינה ודעת] שלו בלבד שלכן נקראים חכמים עיני העדה אלא שצריך שתתפשט

in Koheles Rabbah, page 87a, at the beginning of the passage "I spoke with my heart." And it is not enough for him to have only the gazing of the eyes, which are his Chochmah, Binah and Daas, which is why the wise are called "the eyes of the congregation"; rather, it must spread

עד כי להיות נגעה עד בחי' נקודת לבו ממש שיהיה בבחי' הלב רואה ומרגיש ומתפעל בהרגשתו דהיינו התפעלות הפחד בלבו או התפעלות כרשפי אש מיסוד האש שבלבו

until it reaches the level of the very point of his heart, so that he is at the level of "the heart sees," and feels, and is stirred by what it feels: that is, a stirring of fear in his heart, or a stirring like "flashes of fire" from the element of fire in his heart.

כי להיות המוח עיקרו מיסוד המים והלחות שהוא קר בטבע ואינו פועל בנפשו שום השתנות ויש בו כבידות כידוע שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך,

For since the brain is fundamentally of the element of water and moisture, which is cold by nature, it effects no change in his soul, and there is heaviness in it, as it is known that water descends from a high place to a low place.

כך ראיית עיני השכל שבנפשו האלהית אינו פועל בנפשו החיונית שום התפעלות שיתפעל להשתנות טבעו ומהותו באשר הוא שם ולשנות את טעמו אל ההיפך לגמרי

So too the seeing of the eyes of the intellect in his G-dly soul does not bring about in his vital soul any stirring, such that it would be stirred to change its nature and essence where it stands and to change its taste to the complete opposite;

רק הוא כדקאי קאי בבחי' כבדות ועצלות במקום נמוך שהיה בו כ"א ע"י שיתלהב ויתלהט בנפשו

rather, it stays as it stood, in a state of heaviness and sluggishness, in the low place where it was; except through his being kindled and set ablaze in his soul

עד כי נגע עד נקודת לבו ששם הוא יסוד האש העולה למעלה כרשפי אש ושלהבת י"ה כשלהבת העולה מאליה ליפרד מן הפתילה בלי השקט ומנוחה, וכל השתנות הוא ע"י האש דוקא

until it reaches the point of his heart, where the element of fire is, which rises upward like "flashes of fire, a flame of Yah," like a flame that rises of itself to part from the wick, without quiet or rest. And all change comes specifically through fire,

כמו מצרף לכסף וכור לזהב עד כי הגו סיגים מכסף כו' [ועמ"ש מענין זה בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל].

as in "a crucible for silver and a furnace for gold," until "the dross has been removed from the silver," etc. [And see what is written on this subject in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel,"

3 ובד"ה במדבר סיני באהל מועד כי תבאו אל הארץ גבי ונפש כי תקרב ובד"ה ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב].

and in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting"; "When you come into the land," concerning "And when a soul offers"; and in the discourse beginning "And the king extended to Esther the golden scepter."]

והארה זו שמתלהט ומתלהב בלב האדם הוא ענין בחי' תכלת ולבן שבציצית כי בחינת לבן מורה על האהבה כרשפי אש כשלהבת מתלהב בלב האדם.

And this illumination, which blazes and flames in a person's heart, is the matter of the techeles (blue) and the white in the tzitzis. For the white indicates the love like "flashes of fire," like a flame blazing in a person's heart.

4 והתכלת מורה על הפחד שבלבו [והיינו כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הציצית פ"ד דלבן נמשך ממוח בינה ותכלת מאבא, ונודע דבינה היא מקור האהבה כרשפי אש

And the techeles indicates the fear in his heart. [This is as is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaTzitzis, chapter 4, that the white is drawn from the mind of Binah and the techeles from Abba. And it is known that Binah is the source of the love like "flashes of fire,"

וחכמה הוא בחי' יראה עילאה ואבא יסד ברתא היא בחינת יראה תתאה וכמ"ש במ"א ע"פ בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שימני כחותם.

and Chochmah is the level of the higher awe; and "Abba founded the daughter," who is the level of the lower awe; as is explained elsewhere on the verse "With wisdom He founded the earth; He established the heavens with understanding." And see what is written on this in the explanation on the verse "Set me as a seal."]

5 וזהו שכתוב אין פחד אלקים לנגד עיניו כי כל זמן שהוא עדיין בחי' לנגד עיניו שהוא בחי' ראיית השכל בלבד אין לו פחד אלהים

And this is what is written: "There is no fear of G-d before his eyes." For as long as it is still at the level of "before his eyes," which is the level of the intellect's seeing alone, he has no fear of G-d.

כי פחד הוא בלב דוקא שתפול עליו אימה ופחד בהתגלות הלב כ י הפחד מושרש ג"כ ביסוד האש שבלב כמו גוון התכלת שבאש ואור הנר התחתון שבפתילה ממש כנודע.

For fear is specifically in the heart, that terror and fear fall upon him in the revelation of the heart. For fear, too, is rooted in the element of fire in the heart, like the blue hue in a fire and the lower light of a candle, right on the wick, as is known.

6 והנה ציצית לשון נקבה כי כנסת ישראל מקבלת הארה זו מלמעלה מבחי' סובב כל עלמין כמ"ש מציץ מן החרכים מציץ לשון מפעיל ולשון זכר המשפיע

Now, ציצית (tzitzis) is a feminine form, because the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) receives this illumination from above, from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), as it is written, "peering through the lattices": מציץ (peering) is a causative form and a masculine form, that of the one who bestows;

שהקב"ה מפעיל ומשפיע הארה זו בכנס"י [בכנסת ישראל] להיות להם בחינת הארה זו בהתגלות הלב בחי' הלב רואה ומרגיש ומתפעל בתגבורת יסוד האש אלהי שבנפש האלקית

for the Holy One, blessed be He, brings about and bestows this illumination upon the Congregation of Israel, so that they have this illumination in the revelation of the heart, the level of "the heart sees," and feels and is stirred, through the strengthening of the G-dly element of fire in the G-dly soul.

והיינו ע"י חרכים וחלונות שהוא ענין לב נשבר רוח נשברה וכמאמר פתחי לי וגו' וכמ"ש במ"א

And this is through "lattices" and windows, which is the matter of a broken heart and a broken spirit, and as in the saying "Open to me," etc., and as is explained elsewhere.

[ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ זהב טהור כו' מלשון מציץ מן החרכים והוא אור האהבה רבה הבאה מלמעלה שהיא בחי' אהרן זקן אהרן כו' ע"ש,

[And see what is written in the discourse beginning "And you shall make a plate (tzitz) of pure gold," etc., [tzitz being] from the language of "peering through the lattices"; and it is the light of the great love (ahavah rabbah) that comes from above, which is the level of Aharon, "the beard of Aharon," etc.; see there.

ועמ"ש בביאור ע"פ ויקח קרח בענין זקן אהרן שהוא ענין א' עם חוטי הציצית, ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הציצית פ"ג [פרק ג'], ועמ"ש מענין אה"ר [אהבה רבה] דאהרן ע"פ בהעלותך את הנרות וע"פ ועשית בגדי קדש לאהרן כו' ע"ש.

And see what is written in the explanation on the verse "And Korach took," concerning "the beard of Aharon," that it is one matter with the threads of the tzitzis. And see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaTzitzis, chapter 3. And see what is written on the great love of Aharon on the verse "When you raise up the lamps," and on the verse "And you shall make holy garments for Aharon," etc. See there.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] דבחי' אה"ר [אהבה רבה] דאהרן זהו ענין חוטי הציצית א"כ יובן דבחינת בגדי קדש דאהרן שהם הלבושים הנעשים ממעשה המצות כמש"ש [כמה שכתוב שם] זהו עצמו ענין הרמוז בהטלית וכדלקמן]:

And according to what is written, that the great love of Aharon is the matter of the threads of the tzitzis, it will then be understood that the holy garments of Aharon, which are the garments made from the performance of the mitzvos, as is written there, are themselves what is alluded to in the tallis, as [will be explained] below.]

7 ב וזהו פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם. שהוא מענה כללות ישראל על מאמר פתחי לי שאמר הקב"ה

2. And this is [the meaning of] "I have taken off my robe; how shall I put it on? I have washed my feet; how shall I soil them?" This is the answer of Israel as a whole to the call "Open to me" that the Holy One, blessed be He, said.

כי להיות אור ה' מאיר ומתגלה בגילוי הלב של אדם להיות כמאמר פתחי לי, צריך להקדים לזה ב' בחינות אלו בחי' אלבשנה ובחינת אטנפם,

For in order that the light of G-d shine and be revealed in the revelation of a person's heart, as in the saying "Open to me," these two levels must come before it: the level of "shall I put it on" and the level of "shall I soil them."

ופי' ועניין בחי' אטנפם הוא להיות ממארי דחושבנא לחשוב כל מחשבה דיבור ומעשה אשר לא טובים מיום היותו ואפי' [ואפילו] חטאת נעורים כי לא די במה שכבר התחרט על עונותיו

And the explanation and meaning of the level of "shall I soil them" is to be one of the "masters of the reckoning," to reckon every thought, word and deed that were not good since the day he came to be, even the sins of youth. For it is not enough that he has already regretted his sins.

לכן כתיב רחצתי את רגלי פי' שכבר עשיתי תשובה איככה אטנפם איככה אוכל לבזות את עצמי ולטנפם

That is why it is written, "I have washed my feet," meaning, I have already done teshuvah (return); "how shall I soil them?": how can I disgrace myself and soil them,

דהיינו להזכירם עוד עלי לפי שקשה עלי הדבר, ורגלי הוא ענין קיום והעמדה של נפש האלהית רק צריך שיהיה תמיד לנגד עיניו כל הימים ויהיה נבזה בעיניו נמאס.

that is, recall them against myself again, because the thing is hard for me. And "my feet" is the matter of the standing and upholding of the G-dly soul. But it must always be before his eyes, all the days, and he must be "despised in his own eyes, loathsome."

8 ובחינת אלבשנה יובן בהקדים מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן התחנן משה שיכנס לארץ מפני הרבה מצות מעשיות שנצטוו ישראל ואי אפשר לקיימן כ"א בארץ ישראל,

And the level of "shall I put it on" will be understood by first introducing the saying of our Sages, of blessed memory, that with five hundred and fifteen prayers, the numerical value of ואתחנן ("And I entreated"), Moshe entreated to enter the land, because of the many mitzvos of action that Israel were commanded which can be fulfilled only in the Land of Israel.

כי המצות מעשיות שנוהגין בחוץ לארץ אינם אלא בערך חלק חמישית מרמ"ח מצות וארבע הידות אינו נוהג כ"א בארץ ישראל דוקא ורובן בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] קיים כמו קרבנות ודומיהן.

For the mitzvos of action that apply outside the Land are only about one fifth of the 248 mitzvos, and four parts do not apply except in the Land of Israel specifically, and most of them [only] when the Holy Temple stands, such as the offerings and the like.

9 ולהבין למה רצה משה רבינו ע"ה [עליו השלום] לקיים מצות מעשיות דוקא.

And to understand why Moshe Rabbeinu, peace be upon him, wanted specifically to fulfill mitzvos of action.

אך הנה כתיב וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה וגו' כי כל המצות נקראים בשם צדקה כי כמו שצדקה היא בחי' לבוש כמאמר לבושו צדקה.

But, behold, it is written, "And it shall be righteousness (tzedakah) for us if we take care to do the whole commandment," etc. For all the mitzvos are called by the name tzedakah. For just as tzedakah is the level of a garment, as in the saying "His garment is tzedakah,"

וכמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דב"ב [דבבא בתרא]) על פסוק וכבגד עדים כל צדקותינו מה בגד זה כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

and as our Sages, of blessed memory, said (in the first chapter of Bava Basra) on the verse "And all our righteous deeds are like a soiled garment": just as with this garment, each and every thread joins into a large garment, so too with tzedakah, each and every coin joins into a great sum;

כך כל המצות הם בחינות לבושין וכל נימא ונימא הם פרטי הלכות כהררים התלוין בשערה מצטרפין לחשבון גדול שהוא בחינת מקיף וסובב כל עלמין [ועמ"ש מענין חשבון גדול בביאור ע"פ וספרתם לכם.

so too all the mitzvos are garments, and each and every thread is the details of the laws, which are "like mountains suspended by a hair," joining into a great sum, which is the level of the encompassing (makif) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). [And see what is written on the matter of the "great sum" in the explanation on the verse "And you shall count for yourselves,"

10 ועי' בע"ח [בעץ חיים] שער א"א ספ"ה דחשבון גדול היינו למעלה באי"א בחינת סוכ"ע ולגדולתו אין חקר כו'

and see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, end of chapter 5, that the "great sum" is above, in Arich Anpin, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and "His greatness is unfathomable," etc.;

ועמ"ש במ"א ע"פ ואתה מרבבות קדש וע"פ הזהר פ' חיי שרה דקכ"ג א' גבי מאה שנה כו' עד ברזא דמאה ברכאן דכל יומא].

and see what is written elsewhere on the verse "And He came from the myriads of holiness," and on the Zohar, Parshas Chayei Sarah, page 123a, concerning "a hundred years," etc., up to "in the mystery of the hundred blessings of every day."]

11 והנה כתיב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף פי' שכך היתה כוונת הבריאה שלא ידע האדם ענין המעשה שבעולם מהו בחינת ראש ומהו בחינת סוף.

Now, it is written, "without man being able to find out the work that G-d has made from beginning to end." That is: such was the intent of creation, that man should not know, of the work that is in the world, what is the level of beginning and what is the level of end.

כמ"ש מזה ע"פ והיה מספר בני ישראל שהרי במדרגת ומעלת הבריאה שהיא דומם צומח חי מדבר הרי האדם שהוא המדבר הוא במעלה ומדרגה גבוה ועולה על כולנה.

As is explained about this on the verse "And the number of the children of Israel shall be": for in the rank and gradation of creation, which is mineral, vegetable, animal and speaking [being], man, who is the speaking [being], is of a high rank and level, surpassing them all.

12 והרי אנו רואים בחוש שהאדם צריך להחיות את גופו ממיני מאכל הבעל חי ואפי' [ואפילו] מבחי' צומח ודומם כמו מלח

Yet we see plainly that man needs to sustain his body with kinds of food from the animal, and even from the level of the vegetable and the mineral, such as salt.

כי המאכל אין צריך להאדם והאדם צריך לו

For the food does not need the man; the man needs it.

וגם אד רבה שהדומם שהוא עפר הנה ארץ ממנה יצא לחם וכל מיני צמחים להחיות את האדם כי סוף מעשה במחשבה תחלה.

And moreover, on the contrary, the mineral, which is earth, behold: "the earth, out of it comes bread," and all kinds of plants, to sustain man; for "last in deed, first in thought."

13 וזהו נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן מפני שכשם שהוא ית' א"ס כך לפעולותיו אין להם בחי' סוף

And this is [the meaning of] "their beginning is wedged in their end and their end in their beginning": because just as He, may He be blessed, is the Infinite One (Ein Sof), so His actions have no level of an end.

כי בכל בחינה ובחינה שיתכן לומר בחי' סוף יתכן לומר ג"כ בחי' ראש

For at every single level at which one could speak of an end, one could also speak of a beginning,

לפי שבאמת אין להם בחינת ראש ולא בחינת סוף ויש להם כל בחי' ראש ובחינת סוף. (ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים).

because in truth they have no level of a beginning and no level of an end, and they have every level of beginning and of end. (And see what is written on this in the discourse beginning "You are standing.")

וכך הוא הענין בבחינת לבושין שהם מצות מעשיות הנ"ל וכללותן הוא מעשה הצדקה לפי שהוא נותן מיגיעו ועמלו אשר עמל בכל כחות גופו שלכן נק' מצוה סתם וכמ"ש במ"א.

And so it is with the garments, which are the mitzvos of action mentioned above; and their general and collective expression (klalus) is the deed of tzedakah, because he gives from his effort and his toil, with which he toiled with all the powers of his body. That is why it is called simply "the mitzvah," as is explained elsewhere.

הנה כתיב והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך כבוד הוא בחינת לבוש כמאמר רבי יוחנן קרא למאני מכבדותא [ועמ"ש סד"ה זאת חנוכת המזבח מענין כבוד שהוא בחי' מקיף כו' ע"ש].

Now, it is written, "Your tzedakah shall go before you; the glory of Havayah shall gather you in." "Glory" (kavod) is the level of a garment, as in the saying, "Rabbi Yochanan called his clothes 'my honorers.'" [And see what is written at the end of the discourse beginning "This is the dedication of the altar," on kavod being the level of the encompassing (makif), etc. See there.]

יאספך הוא ענין אסיפה וכניסה לתוכו להקיפו מכל צדדיו ולהיות לו למחסה ולמסתור כבגד ששומרו מן הצינה וכדכתיב ה' שומרך ה' צלך שהמצות מעשיות להיותם בחי' דומם בחי' עשיה גשמיות.

"Shall gather you in" means gathering in and bringing within, to surround him on all sides and to be for him a shelter and a covert, like a garment that guards him from the cold, and as it is written, "Havayah is your guardian, Havayah is your shade." For the mitzvos of action, since they are at the level of the mineral, the level of physical action,

14 וכן כל פרטי הלכות שבש"ס [שבששה סדרים] להיותם גשמיים בערך יראת ה' ואהבתו לזאת הם בחי' מקיפין ואהבה ויראה הם בחינת תורת האדם דהיינו שהם מורים ומתגלים בפנימיותו ומהותו כמ"ש וזאת תורת האדם כו'.

and likewise all the details of the laws in the Shas (the Talmud), since they are physical in relation to the awe of G-d and the love of Him, are therefore the level of encompassing lights (makifim). And love and awe are the level of "the Torah of man," meaning that they teach and are revealed in his inner dimension (pnimiyus) and essence, as it is written, "And this is the Torah of man," etc.

15 ואין זאת אלא יראה כנודע [מענין בזאת יבא אהרן אל הקדש עיין בזהר ר"פ אחרי דף נ"ז ע"ב ועיין בזהר פ' בא דל"ז ע"ב ור"פ חקת]

And "this" (zos) is nothing but awe, as is known [from the matter of "With this shall Aharon come into the Sanctuary"; see the Zohar at the beginning of Parshas Acharei, page 57b, and see the Zohar, Parshas Bo, page 37b, and the beginning of Parshas Chukas],

שהיא בחינת התכלת שבציצית להיות פחד ה' נקבע בלב האדם וכשם שאי אפשר להיות ציצית בלי בגד כך אי אפשר להיות אהבה ויראה בלי הקדמת עשיית כל המצות שהם בחי' מקיפין ולבושין כנ"ל.

which is the level of the techeles (blue) in the tzitzis: that the fear of G-d be fixed in a person's heart. And just as there cannot be tzitzis without a garment, so there cannot be love and awe without first doing all the mitzvos, which are the level of encompassing lights (makifim) and garments, as mentioned above.

כמ"ש שש שנים תזרע שדך שהם שתא סדרי משנה ושש שנים תזמור כרמך שהם ששה סדרים תלמוד ואספת את תבואתה

As it is written, "Six years you shall sow your field": these are the six orders of the Mishnah; "and six years you shall prune your vineyard": these are the six orders of Talmud; "and you shall gather in its produce,"

דהיינו שתאסוף ותלקוט אותם בנפשך כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ותלמודו בידו ואז ע"י תוכל ג"כ שתהיה כבוד ה' יאספך וגו' [ועמ"ש מענין זה בפ' בהר ע"פ כי תבאו אל הארץ כו']:

that is, that you gather and collect them into your soul, as our Sages, of blessed memory, said, "and his learning in his hand." And then, through this, you will also be able [to bring about] "the glory of Havayah shall gather you in," etc. [And see what is written on this in Parshas Behar, on the verse "When you come into the land," etc.]

16 ג ובזה יובן מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שהתינוק בבטן אמו מלמדין אותו כל התורה כולה ואח"כ משכחין ממנו כיון שהגיע זמנו להולד בא מלאך וסטרו על פיו [ועמ"ש ג"כ מזה בד"ה שחורה אני ונאוה].

3. And with this will be understood the saying of our Sages, of blessed memory, that the infant in his mother's womb is taught the entire Torah, and afterwards he is made to forget it: once his time to be born arrives, an angel comes and strikes him on his mouth. [And see also what is written on this in the discourse beginning "I am black and comely."]

17 ולהבין למה מלמדין אותו ואח"כ משכחין ממנו אלא לפי שצריך להאיר בו אור ה'

And to understand why he is taught and afterwards made to forget: it is because the light of G-d must shine in him,

כדי שיהיה יראתו על פניו ואהבת ה' ופחדו בלבו לפיכך מלמדין אותו כל התורה כולה שהיא בחי' המקיפים וממנו יאיר לו אור ה' וכח אהבה ויראה.

so that "His awe be upon his face," and the love of G-d and the fear of Him in his heart. Therefore he is taught the entire Torah, which is the level of the encompassing lights (makifim), and from it the light of G-d and the power of love and awe will shine for him.

18 ואח"כ משכחין ממנו בכדי שתהיה זאת עבודת האדם לבחור בטוב. וכמאמר פתחי לי וגו'.

And afterwards he is made to forget, so that this be the service of man: to choose the good. And as in the saying "Open to me," etc.

אך הארת התורה שהאירה הארה גדולה ועצומה בנשמתו בטרם שנתלבשה לגמרי בגוף החומר היא הנותנת כח ועוז שמאיר בה אור התורה אחר שנתלבשה בגוף החומרי שתוכל להפכו מחשוכא לנהורא כו'

But the illumination of the Torah, which shone a great and mighty illumination in his soul before it was entirely enclothed in the material body, is what gives the strength and might for the light of the Torah to shine in it [the soul] after it has been enclothed in the material body, so that it can turn it [the body] from darkness to light, etc.,

ע"י הארת אור האהבה ויראה המאירים מהתורה כי הרשימו נשאר מהארה הנ"ל שיאיר לו אור האהוי"ר [האהבה ויראה] מתוך הרשימו שנשאר אחר השכחה.

through the illumination of the light of love and awe that shine from the Torah. For the impression (reshimu) remains from the illumination mentioned above, so that the light of love and awe will shine for him from within the impression that remains after the forgetting.

(וזהו משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו דמשכני לשון להבא והביאני לשון עבר והל"ל [והוה ליה למימר] תביאני.

(And this is [the meaning of] "Draw me, we will run after you; the king has brought me into his chambers": for "draw me" is a term for the future, and "has brought me" is a term for the past, and it should have said "will bring me."

אלא הפי' כי חדר ר"ת חסד דין רחמים וזהו ובדעת חדרים ימלאו כי הדעת הוא המחבר וממשיך התפשטות המוחין בהמדות. והדעת והמדות האלו מהם נמשך הלכות התורה כשר ופסול כו' כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] בהקדמה.

But the explanation is that חדר (chamber) is the initials of Chesed, Din, Rachamim (kindness, judgment, compassion). And this is "And with Daas (knowledge) the chambers are filled," for Daas is what connects and draws the extension of the intellect (mochin) into the emotive attributes (middos). And from this Daas and these middos are drawn the laws of the Torah, fit and unfit, etc., as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), in the introduction.

וגם כי התורה היא מפתחות הפנימיות וזהו ענין חדריו היינו בתי גואי וזהו הביאני לשון עבר דהיינו כשהנשמה היתה למעלה טרם ירידתה בגוף שמלמדין אותה כל התורה כולה והן הן חדריו

And also, the Torah is "the inner keys," and this is the meaning of "his chambers," namely "the inner rooms." And this is why "has brought me" is a term for the past: that is, when the soul was above, before its descent into the body, when they teach it the entire Torah; and these are indeed "his chambers."

ולכן עי"ז גם אח"כ כשנתלבשה בגוף החומרי. עכ"ז [עם כל זה] משכני ע"י שכבר הביאני כו' ונשאר רשימו כו' ועמ"ש עוד מענין אחריך נרוצה בד"ה אדם כי יקריב מכם).

And therefore, through this, also afterwards, when it has been enclothed in the material body, even so "draw me," because "he has already brought me," etc., and an impression remains, etc. And see what is written further on "we will run after you" in the discourse beginning "When a man of you brings an offering.")

וזהו פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה פי' מאחר שנשכח ממני התורה ע"י המלאך שסטרו על פיו א"כ קשה עלי הדבר להלביש עלי עוד בחינת התורה והמצות שהם בחינת לבושין כנ"ל.

And this is [the meaning of] "I have taken off my robe; how shall I put it on?": meaning, since the Torah was made forgotten from me by the angel who "struck him on his mouth," it is then hard for me to clothe myself again in the Torah and the mitzvos, which are garments, as mentioned above.

19 וזהו וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות הוי' פי' מה שתראו בחינת ציצית שהוא בחינת הארת אהבה ויראה שהם בחי' תכלת ולבן שבציצית והן הם תורת האדם היוצאין בנימין ושערות מבחי' מקיף ולבוש

And this is [the meaning of] "And you shall see it and remember all the mitzvos of Havayah": that is, what you will see, the level of tzitzis, which is the level of the illumination of love and awe, which are the techeles (blue) and the white in the tzitzis, and they are "the Torah of man," which issue as strands and hairs from the level of the encompassing (makif) and the garment,

שהוא בחינת מצות מעשיות שהם הנקראים מצות ה' לפי שאין נעשין עצמיות האדם כמו אהבה ויראה וגם הם מצות ה' ממש שהקב"ה מניח תפילין ומצלי.

which is the level of the mitzvos of action. These are the ones called "the mitzvos of Havayah," because they do not become the person's own essence as love and awe do; and they are also literally the mitzvos of Havayah, for the Holy One, blessed be He, puts on tefillin and prays.

וזהו ענין אשר קדשנו במצותיו כי הם מצות שלו ממש. משא"כ יראה לא שייך גבי הקב"ה לכך כתיב וזאת תורת האדם וגו'

And this is the meaning of "who has sanctified us with His mitzvos": for they are literally His own mitzvos. Whereas awe does not apply to the Holy One, blessed be He; that is why it is written, "And this is the Torah of man," etc.

(עמ"ש סד"ה צאינה וראינה בפי' וממדבר מתנה בחינת מדבר הוא כמ"ש ולא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחינת אדם משם שרש התורה ומשם נמשכה ונתלבשה בבחינת אדם.

(See what is written at the end of the discourse beginning "Go forth and see," on the explanation of "And from the wilderness, Mattanah (a gift)": the level of the wilderness is, as it is written, "where no man dwelt," which is above the level of man; from there is the root of the Torah, and from there it was drawn down and enclothed in the level of man.

וזהו ענין וזאת תורת האדם כו', ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] משמע דפי' וזאת תורת האדם היינו מה שנמשך ונתלבש בחב"ד [בחכמה בינה ודעת] דמל' דאצילות כו' ועיין בזח"א [בזהר חלק א] עמוד קכ"ו מענין וזאת תורת האדם).

And this is the meaning of "And this is the Torah of man," etc. And according to what is written [there], it implies that the meaning of "And this is the Torah of man" is what is drawn down and enclothed in the Chochmah, Binah and Daas of the Malchus of Atzilus, etc. And see the Zohar, Part I, column 126, on "And this is the Torah of man.")

וענין הזכירות הם ב' בחינות כנגד תכלת וכנגד לבן

And the matter of the rememberings: they are two levels, corresponding to the techeles and corresponding to the white.

כנגד תכלת יזכור על מצות לא תעשה (שהיראה היא מקור לשמירת מל"ת [מצות לא תעשה] כו' ועמ"ש מזה ע"פ שימני כחותם) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים פי' תמיד תהיו אתם אצליכם בבחינת זונים

Corresponding to the techeles, he is to remember the prohibitive commandments (for awe is the source of keeping the prohibitive commandments, etc.; and see what is written on this on the verse "Set me as a seal"): "And you shall not wander after your heart and after your eyes, you who go astray": meaning, you should always be, in your own estimation, in the state of "going astray,"

ולא תאמרו רחצתי את רגלי כבר כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע כו'

and do not say, "I have already washed my feet," etc., and as our Sages, of blessed memory, said, "Even if the whole world tells you, 'You are righteous,' be in your own eyes like a wicked person," etc.

וכנגד לבן יזכור על מצות עשה ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים פי' שגם בחי' האהבה והיראה שבכם יתעלו בעילוי עד שתהיינה ג"כ נכללות באור המקיף בחינת קדש העליון:

And corresponding to the white, he is to remember the positive commandments: "and you shall do all My mitzvos, and be holy": meaning, that also the love and the awe within you will be raised ever higher, until they too are included in the encompassing light (or makif), the level of the supernal holiness.

20 קיצור הענין כי כוונת הכתוב להזהיר את האדם ולהיות לזכרון תמיד לעיניו גודל מעלת קדושת מצות מעשיות שמהם נעשה לבוש מקיף לנשמתו ושרשו ומקורו מאור מקיף ולבוש עליון שעליו נאמר עוטה אור כשלמה ולבושיה כתלג חיור.

A summary of the matter: the intent of the verse is to caution a person, and to be a constant reminder before his eyes, of the great loftiness of the holiness of the mitzvos of action, from which an encompassing garment is made for his soul, whose root and source is from the encompassing light and the supernal garment of which it is said, "He wraps Himself in light as with a garment," and "His garment is white as snow."

כמאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שהקב"ה מתעטף בטלית לבנה כו' שהוא מקור ושרש כל המצות שמהם נעשה לבוש לנשמת אדם הנקרא חלוקא דרבנן.

As our Sages, of blessed memory, said, that the Holy One, blessed be He, wraps Himself in a white tallis, etc., which is the source and root of all the mitzvos, from which a garment is made for a person's soul, called "the robe of the Sages" (chaluka d'rabbanan).

21 והנה גדולת ומעלת לבוש זה וקדושתו יזכור האדם בראיית הציצית שהם רק ד' נימין נמשכין מהארת לבוש זה

Now, the greatness and loftiness of this garment, and its holiness, a person will remember by seeing the tzitzis, which are only four strands drawn from the illumination of this garment.

ומן ד' נימין אלו שהם ב' חוטי תכלת וב' חוטי לבן נמשכה הארת דחילו ורחימו לחב"ד [לחכמה בינה ודעת] של כנסת ישראל שהם כל הנשמות שבישראל והוא נקרא תורת האדם וגו'.

And from these four strands, which are two threads of techeles and two threads of white, there is drawn the illumination of awe and love (dechilu urechimu) into the Chochmah, Binah and Daas of the Congregation of Israel, which is all the souls in Israel; and this is called "the Torah of man," etc.

22 וא"כ אם מהארת ד' נימין לבד נמשכה הארה גדולה כזו דחילו ורחימו של כל נשמות ישראל שמעולם.

And if so, if from the illumination of four strands alone there is drawn so great an illumination, the awe and love of all the souls of Israel that ever were,

א"כ מה עצמה וגדלה מאד מאד מעלת קדושת הלבוש כולה בכבודה ובעצמה הנעשה מקיום המצות מעשיות.

then how exceedingly mighty and great is the loftiness of the holiness of the whole garment, in its glory and its very self, which is made from fulfilling the mitzvos of action!

23 וכן תלמוד תורה בפיו דעקימת שפתים הוה מעשה. וגם הענין בהלכות כולם הן בדברים גשמיים שלכן הן הם גופי תורה גופי דייקא.

And so too the study of Torah with one's mouth, for "moving the lips is an act." And also, the matter of the laws is that they are all about physical things; that is why they are "the bodies of the Torah," "bodies" precisely.

כמ"ש האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שקדושת הטלית גדלה מעלתה במאד מאד על קדושת הציצית שהם רק נימין הנמשכין מהטלית רק שמפני גודל מעלת קדושתה אינה יכולה להתלבש בטלית הגשמי ממש כמו בציצית

As the Arizal, of blessed memory, wrote, that the holiness of the tallis is exceedingly greater in its loftiness than the holiness of the tzitzis, which are only strands drawn from the tallis; only, because of the great loftiness of its holiness, it cannot be enclothed in the actual physical tallis as [it is] in the tzitzis.

ולכן אין בטלית הגשמי שום קדושה כלל ומותר להשתמש בה דברי חול משא"כ בציצית כשרים.

And therefore the physical tallis has no holiness at all, and it is permitted to use it for mundane things, which is not so with kosher tzitzis.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 10

ביאור ע"פ והיה לכם לציצית כו' הלב רואה כו'

An explanation of the verse "And it shall be to you as tzitzis": "The heart sees"

1 ביאור ע"פ והיה לכם לציצית כו' הלב רואה כו'

An explanation of the verse "And it shall be to you as tzitzis," etc.: "The heart sees," etc.

2 להבין ענין הלב. הנה איתא הלב מבין הלב שומע. ואיתא בכתבי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שיסוד אבא הוא בחזה [ועמ"ש בד"ה עיני כל בשם המגיד איש האלקי נ"ע [נשמתו עדן]].

To understand the matter of the heart. Now, it is stated: "The heart understands; the heart hears." And it is stated in the writings of the Arizal, of blessed memory, that the Yesod (foundation) of Abba is in the chest [and see what is written in the discourse beginning "The eyes of all," in the name of the Maggid, the G-dly man, whose soul is in Eden].

ולהבין מהו יסוד הנה כל דבר המשפיע ומחיה למה שלמטה ממנו אינו מחיה רק במדרגה התחתונה שלו מאחר שהוא גדול מאד מהעלול ולא יכול העלול להשיג עילתו ולא יכול לסובלו.

And to understand what Yesod is: everything that bestows upon and gives life to what is below it gives life only through its lowest level, since it is very much greater than the effect, and the effect cannot grasp its cause and cannot bear it.

ע"כ מוכרח לצמצם עצמו ולקשר א"ע [את עצמו] בבחי' תחתונה שלו למה שלמטה ממנו כדי להחיות אותו וזו הבחי' שבה משפיע נק' יסוד אבא בתוך יסוד אמא ונעשה מהם מוחין לז"א.

Therefore it must contract itself and bind itself, by its lowest level, to what is below it, in order to give it life. And this level, through which it bestows, is called the Yesod of Abba within the Yesod of Imma; and from them the intellect (mochin) of Z'eir Anpin (the emotive attributes) is formed.

3 והנה נראה מה שמבואר שם שמשתוין עד החזה ומתקבצין כל האורות בלב שהם ד' שמות מב' יסודות הנ"ל עולין לחשבון ל"ב [וע' בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב].

Now, let us see what is explained there: that they are equal down to the chest, and all the lights gather in the heart; these are four Names from the two Yesods mentioned above, which add up to the number thirty-two (ל"ב, the letters of lev, "heart") [and see the commentary of the Ramaz on the Zohar, Parshas Emor, page 93b].

ולהבין הענין ד"מ [דרך משל] הוא מכיון שיצא שכל מהמוח פתאום וכשהיה במוח הוא סתום מאד ואינו בהתגלות עד שאפילו הוא עצמו אינו משיגו.

To understand the matter, by way of analogy: it is when an idea comes forth from the mind suddenly. While it was in the mind it was very hidden and not revealed, to the point that even he himself did not grasp it.

4 ואחר כך כשמתחיל להתפשט מהמוח ולחוץ תיכף ומיד כשבא להתגלות מתלהב מאד ויכול לפעול בהתגלותו איזה דבר והלב הוא קיומו של הדבר שכיון שמתחזק איזה דבר בלב בחיזוק גדול לא יזוז ממנו לעולם.

And afterwards, when it begins to spread out from the mind and outward, at once, as soon as it comes to be revealed, he is filled with great fervor and can accomplish something through its revelation. And the heart is what makes the matter endure: once something takes hold in the heart with great firmness, he will never budge from it.

מה שאין כן כשעדיין אינו אצלו רק בשכל יכול לזוז ממנו תיכף מאחר שהלב עדיין מושרשת בתאוות גופניות

Whereas while it is still with him only in the intellect, he can budge from it at once, since the heart is still rooted in bodily desires,

מחמת שהיא קרובה יותר אל הגוף, ואע"פ [ואף על פי] שמשיג בשכל שצריך לדבק א"ע [את עצמו] בו ית' בכל נפשו וזהו תכלית הכל אעפ"כ [אף על פי כן] יכול הלב להמשיך אותו אחר תאות גופניות.

because it is closer to the body. And although he grasps with his intellect that he must cleave to Him, may He be blessed, with all his soul, and that this is the ultimate purpose of everything, nevertheless the heart can draw him after bodily desires.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הלב חומד כו' ועל כן צריך האדם להיות תמיד זריז ללחום מלחמת השכל עם הלב להטות אותה גם כן בכל כח התבוננותו בגדולתו ית' עד שתחפץ גם היא לדבק בו ית'.

As our Sages, of blessed memory, said: "The heart covets," etc. Therefore a person must always be diligent to wage the war of the intellect against the heart, to incline it too, with all the power of his contemplation of His greatness, may He be blessed, until it too desires to cleave to Him, may He be blessed.

5 וזהו ענין ב' בחי' צדיק וחסיד. צדיק נקרא דהנה אמרו איזהו גבור הכובש את יצרו

And this is the matter of the two levels, tzaddik and chassid. [One is] called a tzaddik because, as they said, "Who is mighty? He who conquers his inclination":

שצריך תמיד לכבוש את הלב בשכלו מאחר שהלב מושרש מאד בעניני עוה"ז אלא שהשכל נוטה לדבקה בו ית' וע"כ צריך תמיד ללחום מלחמתו ונק' צדיק.

that is, he must always conquer the heart with his intellect, since the heart is deeply rooted in the matters of this world, but the intellect inclines to cleave to Him, may He be blessed; therefore he must always wage its battle, and he is called a tzaddik.

משא"כ כשמרגיל א"ע [את עצמו] בהתבוננות כ"כ [כל כך] עד שתשרש הדבר בלב ג"כ וממילא הוא בטל מכל וכל

Whereas when he accustoms himself to contemplation so much that the matter becomes rooted in the heart too, then of itself he is utterly nullified

ולא יזוז ממנה בשום אופן זהו נק' חסיד [כן כתב בשע"ק [בשערי קדושה] להרח"ו [להרבי חיים ויטאל] ח"א [חלק א'] ש"ג. אכן בסש"ב [בספר של בינונים] פי' דזהו נק' צדיק ובחי' הא' נק' בינוני ע"ש].

and will not budge from it in any way: this is called a chassid [so wrote Rabbi Chaim Vital in Sha'arei Kedushah, Part I, Gate 3. However, in Sefer Shel Beinonim (Tanya) it is explained that this is called a tzaddik, and the first level is called a beinoni; see there].

6 וזה שאמר דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] תכלית שנאה שנאתים כו' כשראה שונאי ה' נעשה להם שונא גמור, ואף שהיה להם כמה מעלות גופניות שהיה ראוי לאהוב אותם מטבע הגוף

And this is what King David, peace be upon him, said: "I hate them with utmost hatred," etc. When he saw those who hate G-d, he became their complete enemy. And although they had several bodily virtues for which it would have been fitting to love them, by the nature of the body,

דהיינו מצד יפים וחכמתם שדרך הגוף לאהוב דברים כאלו, אעפ"כ [אף על פי כן] מפני שמושרשת אצלו כ"כ [כל כך] אהבתו ית' בלב גם כן הוא בטל מכל מדותיו נגדו והיה להם שונא גמור והוא ע"ד מה שכתוב ולבי חלל בקרבי.

namely, on account of their beauty and their wisdom, for it is the way of the body to love such things, nevertheless, because the love of Him, may He be blessed, was so rooted in him, in the heart too, he was nullified before Him with respect to all his emotive attributes (middos), and he was their complete enemy. And this is along the lines of what is written: "And my heart is void within me."

7 וזהו מחמת שמתפשט מהמוח לחוץ ששם הוא סתום ביותר כנ"ל. נחזור לענינינו שכל המשפיע למטה נקרא אותה בחי' יסוד

And this is because it spreads out from the mind outward, for there it is most hidden, as mentioned above. Let us return to our subject: that in everything that bestows below, that level is called Yesod.

ולכן כשאנו קוראים להוי' ב"ה אנו קוראים אותו באותה בחי' דהיינו במלת ברוך שהוא יסוד אבא כנודע

Therefore, when we call upon Havayah, blessed be He, we call Him by that level, namely with the word "Baruch" ("Blessed"), which is the Yesod of Abba, as is known;

דהיינו באותה בחי' שהוא מקושר אתנו להחיות אותנו באותה בחי' עצמה אנו יכולים לאחוז בו ולא יותר

that is, by the level at which He is bound to us to give us life: by that very level we are able to take hold of Him, and no more,

מאחר שלאותה בחי' הוא מצמצם א"ע [את עצמו] להשפיע למטה כנ"ל ע"כ באותה הבחי' יש לנו אחיזה כמו שכתוב כולם בחכמה עשית.

since it is to that level that He contracts Himself to bestow below, as mentioned above. Therefore at that level we have a hold, as it is written: "You have made them all with wisdom."

8 והנה אותן ב' היסודות מהם נעשים מוחין לז"א דהנה ז"א נקרא מלשון זעיר שהשכל הוא קטן יותר ממה שלמעלה

Now, from these two Yesods the intellect (mochin) of Z'eir Anpin (the emotive attributes) is formed. For Z'eir Anpin is so called from the word ze'eir, "small," because the intellect is smaller than what is above,

והוא חיות המתפשט לחיות העולמות [ועמ"ש בד"ה באתי לגני ובד"ה צאינה וראינה גבי שאו ידיכם קדש כו'] ואחר כך כשמתפשט עד החזה נעשה שם אורות הרבה ומשם נעשה בחי' רחל ולאה.

and it is the life-force that spreads out to give life to the worlds [and see what is written in the discourse beginning "I have come into My garden," and in the discourse beginning "Go forth and see," concerning "Lift up your hands in holiness," etc.]. And afterwards, when it spreads down to the chest, many lights are formed there, and from there the levels of Rachel and Leah are formed.

9 ואע"פ [ואף על פי] שלכאורה מובא בכתבי האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שבחי' לאה יונקת ממה שלמעלה דהיינו מבינה ותבונה

And although, at first glance, it is brought in the writings of the Arizal that the level of Leah draws nourishment from what is above, namely from Binah (understanding) and Tevunah,

וגם בחי' רחל יונקת משם שעל זה נאמר בחכמה יסד ארץ היינו בחי' רחל הנ"ל אבא יסד ברתא שהכל מחכמה נפקא זהו גם כן אמת.

and the level of Rachel too draws nourishment from there, for of this it is said, "With wisdom He founded the earth," that is, the level of Rachel mentioned above: "Abba founded the daughter," for everything issues from Chochmah (wisdom); this too is true.

אבל נראה דהנה ב' בחי' רחל ולאה הנ"ל הם נקראי' [נקראים] מחשבה ודבור [וכמ"ש בפי' שלח ע"פ טובה הארץ מאד מאד ובפי' ויצא ע"פ וללבן שתי בנות ובפי' תזריע בד"ה קא מפלגי במתיב תא דרקיעא כו' ע"ש]

But it appears that the two levels of Rachel and Leah mentioned above are called thought and speech [as is explained in Parshas Shelach on the verse "The land is very, very good," and in Parshas Vayeitzei on the verse "And Lavan had two daughters," and in Parshas Tazria in the discourse beginning "They were disputing in the Heavenly Academy," etc.; see there]:

עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא והם נק' בחי' אחוריים של השכל שאינו השכל בעצמו כשבא להתפשטות מחשבה ודבור.

[they are] the hidden world (alma de'iskasya) and the revealed world (alma de'isgalya). And they are called the level of the back (achorayim) of the intellect, which is not the intellect itself, when it comes to spread out into thought and speech.

10 וזהו שהם מאחוריים יסוד או"א [אבא ואימא]. ולהבין מהו אתכסיא ואתגליא דהנה במחשבה יש גם כן אותן האותיות עצמן

And this is [the meaning of] their being from the back of the Yesod of Abba and Imma. And to understand what "hidden" and "revealed" mean: in thought, too, there are the very same letters

מה שהוא מדבר שהנה מה שמחשב זהו מדבר אלא ששם הם מכוסים ואינו יודע רק הוא בעצמו ואח"כ יכול להבין אפי' [אפילו] אחר.

as what he speaks; for what he thinks is what he speaks, except that there they are covered, and no one knows [them] but he himself; and afterwards even another can understand.

11 והנה מחשבה ודבור יוצאים מהמדות כי מה שאוהב זהו מחשב ומדבר

Now, thought and speech issue from the emotive attributes (middos), for what he loves is what he thinks and speaks about.

והמדות נמשכים מהתבוננות השכל שמתחלה נופל לו בשכלו איזה דבר ואחר כך בהתבוננותו באותו דבר מתפשטים ללב ומשם נמשכים המדות לרצות הדבר או שלא לרצות

And the emotive attributes are drawn from the contemplation of the intellect: first some matter occurs to him in his intellect, and afterwards, as he contemplates that matter, [these] spread to the heart, and from there the emotive attributes are drawn, to want the thing or not to want it.

והלב היא קיומה של דבר שלפעמים השכל מחייב לאהוב איזה דבר וטבע הגוף אינו מניחו אבל כשמדבק שכלו כ"כ [כל כך] עד שגם בלבו נקבע הדבר לעשותו ממילא הוא בטל מכל המדות

And the heart is what makes a matter endure; for sometimes the intellect requires one to love something, and the nature of the body does not let him. But when he binds his intellect so strongly that the matter becomes fixed in his heart too, to do it, then of itself he is nullified with respect to all the emotive attributes.

ועל כן נאמר ביעקב וישק יעקב לרחל שהיה מותר לו בודאי מאחר שהיה בטל מכל תאוות גופניות מחמת התדבקותו בו ית' ואחר כך כשמתפשטים אותיות המחשבה לאותיות הדבור שם הוא יותר התגלות

Therefore it is said of Yaakov, "And Yaakov kissed Rachel," which was certainly permitted to him, since he was void of all bodily desires because of his cleaving to Him, may He be blessed. And afterwards, when the letters of thought spread into the letters of speech, there it is more revealed.

ולכן מאחר שהשכל יוצא מהמוח ללב שהכל מחכמה נפקא ע"כ יש בלב כל הבחי' דהיינו ראיה [וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה כו'] שמיעה והבנה,

And so, since the intellect goes out from the mind to the heart, for everything issues from Chochmah (wisdom), therefore the heart has all the levels, namely: seeing [as it is written, "And my heart has seen much wisdom," etc.], hearing and understanding,

וכמ"ש ברבות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי והיינו שיש בלב גם כן בחינת בינה כנ"ל שהם יסודות משתווין שם שבהם מתקשרים לחיות כל העולמות

as is written in [Midrash] Rabbah on Koheles, on the verse "I spoke with my heart." That is, the heart also has the level of Binah (understanding), as mentioned above, for they are the Yesods that are equal there, through which they bind themselves to give life to all the worlds.

אך אדם צ"ל תמיד זריז ונלבב לכבוש את יצרו ולעקור אותו ממחדו"מ [ממחשבה דבור ומעשה] לדבקה בו ית' כנ"ל:

But a person must always be diligent and wholehearted, to conquer his inclination and uproot it from thought, speech and action, in order to cleave to Him, may He be blessed, as mentioned above.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 11

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען...

"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember..."

1 והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם וגו' למען תזכרו ועשיתם וגו'. הנה כנסת ישראל נק' כלה והקב"ה נקרא בשם חתן, כמ"ש ביום חתונתו זה מתן תורה וכתיב ביום ההוא תקראי אישי וגו'.

"And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it and remember, etc. ... So that you remember and do, etc." Now, the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called a bride, and the Holy One, blessed be He, is called by the name groom, as it is said, "'On the day of his wedding': this is the Giving of the Torah," and it is written, "On that day you will call [Me] Ishi (my Husband), etc."

2 והענין כי הנה כתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת שכנסת ישראל נק' בשם אשה ע"ש [על שם] אש ה'

And the explanation is: it is written, "This shall be called Ishah (woman), for from Ish (man) this was taken." For the Congregation of Israel is called by the name Ishah on account of esh hei (fire [and the letter] hei);

כי בה' בראם ה' מוצאות הפה וברוח פיו כל צבאם שהוא מקור ומוצא הע"מ [העשרה מאמרות] שנברא בהם העולם דהיינו המאמר א' שיכול להבראות כו'.

for "with hei He created them": the five articulations of the mouth, and "by the breath of His mouth all their host," which is the source and origin of the Ten Utterances with which the world was created, that is, the one utterance [with which] it could have been created, etc.

3 וענין הה' הוא לפי שהוא אתא קלילא דלית ביה מששא שהוא הארה בעלמא היוצאת מהבל הלב לפה להיות מקור הדבור

And the meaning of the hei is this: it is "a light letter that has no substance" (asa kalila delis bei mamasha), for it is a mere glimmer that goes out from the breath of the heart to the mouth, to be the source of speech.

שההארה ההיא אינה נוגעת לעצמיות ומהות הנפש רק כח ההתפשטות ממנה שנמשך מבחי' חיצוניות בלבד שאין זו המשכת פנימי' [פנימיות / פנימית] הנפש,

For that glimmer does not touch the essence and being of the soul, but is only the power of extension from it, which is drawn from the level of the outer dimension (chitzoniyus) alone, for this is not a drawing-forth of the inner dimension (pnimiyus) of the soul.

וכך עד"מ החיות הנמשך להיות בריאות והתהוות העולמות מאין ליש ולהיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסובב כל עלמין אינו אלא זיו והארה מבחי' חיצוניות

And so, by way of analogy, the life-force (chayus) that is drawn forth for the creation and coming into being of the worlds from nothing to something, and to be the light that fills all worlds (memalei kol almin) and the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), is nothing but a radiance and glimmer from the level of the outer dimension;

דהיינו מבחי' מלכותו ית' שאינה אלא התפשטות לזולתו כו' שאין מלך בלא עם כו' כמ"ש במ"א,

that is, from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, which is only an extension to what is other than Himself, etc., for there is no king without a people, etc., as is explained elsewhere.

והארה והמשכה זו בכנס"י [בכנסת ישראל] מקור נשמות להיות להם אש והתלהבות להתלהב ולהתלהט ברשפי אש ותשוקה ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה נקרא אשה אש ה' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך

And this glimmer and drawing-forth in the Congregation of Israel, the source of souls, so that they have fire and fervor, to be kindled and set ablaze with flashes of fire and a yearning to be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is called Ishah: esh hei. And as it is written, "And your yearning shall be to your Ish (husband)."

וכתיב נר הוי' נשמת אדם שהנשמה קרויה נר כנר הדולק ממטה למעלה בטבע תולדתה וכשלהבת העולה מאליה קודם בואה לעוה"ז להתלבש בגוף הגשמי וגם אח"כ כל הבא למלא את ידו ולבו להי' הרי בכח נפשו לעורר את האהבה כו' כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים]:

And it is written, "The lamp of Havayah is the soul of man": for the soul is called a lamp, by its inborn nature like a lamp that burns from below upward and like a flame that rises of itself, before its coming into this world to be enclothed in the physical body; and afterwards too, whoever comes to fill his hand and his heart for G-d, it is within the power of his soul to arouse the love, etc., as is explained in Sefer Shel Beinonim (the Tanya).

4 אך להבין מאחר שהחיות נמשך להיות נבראים מאין ליש שהם בחי' עם עוממות נפרדים מאין יהי' [יהיה] להם הכח להיות להם בחי' ביטול והתכללות בבחי' א"ס כו',

But [we need] to understand: since the life-force is drawn forth so that there be created beings, from nothing to something, which are the level of am (a people), [as in] omemos (dimmed), separate [beings], from where will they have the power to have the level of self-nullification (bittul) and inclusion in the Infinite One (Ein Sof), etc.?

הנה ע"ז אמר הכתוב כי מאיש לוקחה זאת איש אש יו"ד כי יו"ד הוא בחי' חכמה עילאה שהיו"ד היא נקודה קטנה,

Now, about this the verse said, "For from Ish this was taken": Ish is esh yud (fire [and the letter] yud). For the yud is the level of supernal Chochmah (wisdom), since the yud is a small point.

וכך החכמה היא רק בחי' ברק המבריק במוח קודם שבאה לידי בינה והשגה בהתגלות המוח שהבינה הוא הרחבת הדעת והתרחבות המוח בדרך ארוכה ורחבה,

And so too, Chochmah is only the level of a lightning flash that flashes in the mind before it comes to Binah (understanding) and comprehension, in the revelation of the mind; for Binah is the broadening of daas (knowledge) and the expansion of the mind, in length and breadth.

וכך עד"מ בינה עלאה הוא עולם התענוג לנשמות שמתענגין ונהנין בהשכלתם והשגתם באור א"ס ב"ה והשגה זו נקרא בשם יש כמ"ש להנחיל אוהבי יש ונקי' ג"ע [גן עדן],

And so, by way of analogy, supernal Binah is the world of delight for the souls, who take delight and pleasure in their intellection and comprehension of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and this comprehension is called by the name yesh (something), as it is written, "To cause those who love Me to inherit yesh," and it is called Gan Eden.

אבל החכמה מאין כו' הוא בחי' עדן מקור התענוג כמו שאין תענוג נגלה בחכמה כשעדיין מבריק במוח קודם שמתגלה בבינה והשגה שאז מתגלה התענוג משא"כ בחכמה עדיין התענוג הוא במקורו בהעלם כי החכמה מאין כו' הוא בחי' ביטול ממש באור א"ס ב"ה,

But "Chochmah from ayin (nothing), etc." is the level of Eden, the source of the delight; just as no delight is revealed in Chochmah while it is still flashing in the mind, before it is revealed in Binah and comprehension, for then the delight is revealed, whereas in Chochmah the delight is still in its source, hidden. For "Chochmah from ayin, etc." is the level of actual self-nullification in the Infinite Light, blessed be He.

ובחכמה יסד ארץ להיות נמשך בחי' ביטול במקור ושרש נש"י [נשמות ישראל] ומשם יפרד ומתחלק לס"ר נש"י [נשמות ישראל] שהם שרשי הנשמות ובהם ענפים כו' להמשיך בהם ג"כ בחי' ביטול ולהיות להם ביטול היש בבחי' אשה ונר,

And "with Chochmah He founded the earth": so that the level of self-nullification is drawn into the source and root of the souls of Israel, and from there it separates and divides into the six hundred thousand souls of Israel, which are the roots of the souls, and in them are branches, etc., to draw into them, too, the level of self-nullification, so that they have the nullification of the yesh, in the level of Ishah and lamp (ner).

וזהו נר הוי' פי' שנמשך מבחי' הוי' להיות הנשמה בבחי' נר.

And this is [the meaning of] "the lamp of Havayah": that is, it is drawn from the level of Havayah that the soul be in the level of a lamp.

אך כיצד תהיה המשכת חכמה עילאה בבחי' גילוי למטה הנה הוא עד"מ כמו טפה ממוח הזכר שמוכרחת להתפשט תחלה בכל האברים כו',

But how will the drawing-down of supernal Chochmah be in a revealed manner below? It is, by way of analogy, like the drop from the brain of the male, which must first spread through all the limbs, etc.;

כך צ"ל התפשטות והמשכת החכמה ע"י רמ"ח אברין דמלכא שהם רמ"ח מצות שהמצות הם כלים לאור א"ס ב"ה המלובש בהם. כמו האברים שהם כלים לנשמה ורוח החיים המתפשט בהם

so there must be an extension and drawing-down of Chochmah through the 248 limbs of the King (ramach evarin deMalka), which are the 248 mitzvos; for the mitzvos are vessels for the Infinite Light, blessed be He, that is enclothed in them, like the limbs, which are vessels for the soul and the spirit of life that spreads through them.

והמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחי' ביטול לכללות נש"י [נשמות ישראל] שתהיינה בבחי' אשה ונר בגימ' ר"ן [בגימטריא] [רבינו נסים]

And it is the mitzvos themselves that draw the level of supernal Chochmah, the level of self-nullification, to the souls of Israel as a whole, so that they be in the level of Ishah and ner, [ner] being numerically 250 (resh-nun).

והיינו כמ"ש בזהר פ' תרומה דקס"ו ע"ב כי בחי' רמ"ח מצות הנמשכות למטה הן נמשכות ע"י ב' בחי' ימין ושמאל שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני

And this is as is written in the Zohar, Parshas Terumah, page 166b: that the 248 mitzvos that are drawn down below are drawn through two levels, right and left: "His left hand is under my head, and his right hand embraces me."

כי ההשפעה והמשכת אור א"ס ב"ה שנמשך למטה הוא בחי' חסד ומים שיורדים ממקום גבוה כו'.

For the flow and drawing-down of the Infinite Light, blessed be He, that is drawn down below is the level of Chesed (kindness), and water, which descends from a high place, etc.

אך אם היתה ההמשכה נמשכת להיות למטה כמו שהיא למעלה לא היו העולמות בבחי' יש ודבר נפרד כלל

But if the drawing-down were drawn down to be below as it is above, the worlds would not be in the level of yesh and a separate thing at all.

וצ"ל בחי' צמצום שיהיה בבחי' יש ואעפ"כ יהיה נמשך להם ביטול דהיינו שהביטול יהיה [ואף על פי כן] מן היש ודבר נפרד דייקא כו' וכמ"ש במ"א.

So there must be the level of tzimtzum (contraction), so that [they] be in the level of yesh, and nevertheless self-nullification be drawn to them; that is, that the self-nullification come specifically from what is yesh and a separate thing, etc., as is explained elsewhere.

[ועיין מ"ש בפ' מקץ סד"ה המגביהי לשבת פי' המגביה י' הוא יו"ד שבה"א [שבאות ה"א] שהדל"ת הוא בחי' דלית ליה מגרמיה כלום נעשה ה' ע"י היו"ד שבתוכה

[And see what is written in Parshas Miketz, at the end of the discourse beginning "HaMagbihi lashaves" ("Who is enthroned on high"): the meaning is "hamagbiha yud" (He who raises the yud), which is the yud that is in the hei; for the dalet is the level of "delis lei migarmei klum" ("it has nothing at all of its own"), [and] it becomes a hei through the yud within it;

והיינו בחי' המצוה שמצדק נעשה צדקה כו' ע"ש. נמצא ע"י המצוה נמשך היו"ד בתוך הדל"ת להיות נעשה ה'.

and this is the level of the mitzvah, by which from tzedek (righteousness) is made tzedakah (charity), etc.; see there. It follows that through the mitzvah the yud is drawn into the dalet, so that it becomes a hei.

5 וזהו ממש כענין המבואר כאן שהמצות הן הן שממשיכות בחי' חכמה עילאה בחי' אש יו"ד לכנ"י [לכנסת ישראל] שתהיינה בבחי' אש ה' כו',

And this is exactly like the matter explained here: that it is the mitzvos themselves that draw the level of supernal Chochmah, the level of esh yud, to the Congregation of Israel, so that they be in the level of esh hei, etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] במדרש שיר השירים ע"פ סמכוני באשישות בשתי אשות ובת"ז [ובתיקוני זהר] פי' תרין אשין אשא חיוורא ואשא סומקא ובתיקון ס"ד פי' באשישות איש ואשה והכוונה הכל א' דהיינו בחי' אש יו"ד ואש ה' הנ"ל]:

And this is [the meaning of] what is said in the Midrash on Song of Songs on the verse "Sustain me with ashishos (raisin cakes)": "with two fires (ishos)"; and in the Tikkunei Zohar it explains: "two fires, a white fire and a red fire"; and in Tikkun 64 it explains "with ashishos": "ish and ishah." And the intent is all one, namely the level of esh yud and esh hei mentioned above.]

6 ב אך הנה הארה והמשכה זו אשר בבחי' חכמה עילאה להמשיך בבחי' ביטול למטה בעולמות הנבראים הוא מאיר ונמשך מלמעלה מאור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן החכמה

2. But this glimmer and drawing-forth that is in the level of supernal Chochmah, to draw down in the manner of self-nullification (bittul) below, into the created worlds, shines and is drawn from above, from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is far, far above Chochmah.

כי הנה להיות גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה, הגם דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעא כו' מ"מ להיות גילוי אפי' [אפילו] בבחי' זו שיהא שייך לקרוא בשם חכים כלל

For in order that there be a revelation of the Infinite Light, blessed be He, in Chochmah — even though "He is wise, but not with a known wisdom, etc.," nevertheless, for there to be a revelation even in this manner, such that it be at all fitting to call [Him] by the name "wise" —

הרי א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו כו' והוא רם ונשא כו' אלא המשכה זו להיות גילוי זה הוא נקרא עד"מ בשם שערות

after all, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is as His Name: He has no end and has no, etc., and He is high and exalted, etc. Rather, this drawing-forth, for this revelation to be, is called, by way of analogy, by the name "hairs."

שכמו למשל שערות הראש שהן ממותרי מוחין שיניקתם ואחיזתן במוחין שבראש ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין עיקר החיות שבמוחין נמשך בהן שהרי אם חותכין אותן לא יכאב כלל אלא המשכה זו ממותרי המוחין שאינו נוגע לעצמיות ומהות החיות

For, as an illustration, the hairs of the head are from the surplus of the brain; their nourishment and their hold are in the brain that is in the head, and nevertheless the main life-force that is in the brain is not drawn into them, for if one cuts them there is no pain at all; rather, this is a drawing-forth from the surplus of the brain, which does not touch the essence and being of the life-force.

ואף גם זאת אינה אלא הארה מועטת ומצומצמת דרך חלל השערה כו',

And even this is nothing but a small and contracted glimmer through the hollow of the hair, etc.

כך הארה והמשכה זו להיות גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה הוא בבחי' שערות שאין לה ערך ויחוס לעצמיות ומהות אור א"ס ב"ה

So too, this glimmer and drawing-forth, for the Infinite Light, blessed be He, to be revealed in Chochmah, is in the level of hairs, which has no comparison or relation to the essence and being of the Infinite Light, blessed be He.

וזו היא הסיבה הגורמת להתחלקות ההשפעה וההמשכה בריבוי התחלקות לעולמות אין מספר וכולם אין דומין זה לזה שכל אחד ואחד מובדל מחבירו

And this is the cause that brings about the division of the flow and the drawing-forth into many divisions, into worlds without number, none of which are like one another, for each and every one is distinct from its fellow.

והיינו מפני הבדל השגתם באור א"ס ב"ה הנמשך להם שאין השגת א' דומה לחבירו

And this is because of the difference in their comprehension of the Infinite Light, blessed be He, that is drawn to them, for the comprehension of one is not like that of its fellow.

ולכן נק' שכליים נבדלים שאין הבדלם והתחלקותם אלא בבחי' שכלם והשגתם [דבלא"ה [דבלאו הכי] לא שייך בהם פירוד שאינו אלא בגשמיות שתופס מקום] שאין א' דומה לחבירו וכן בכל העולמות מעולם ועד עולם כו'

Therefore they are called "separate intellects," for their separateness and division is only in their intellect and comprehension [for otherwise separation does not apply to them, since it exists only in physicality, which occupies space], in that one is not like its fellow; and so it is in all the worlds, from world to world, etc.

ומשם נמשך בחי' ביטול שהוא המשכת השגת אור א"ס ב"ה גם בעולמות הנבראים לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה:

And from there the level of self-nullification is drawn, which is the drawing-forth of the comprehension of the Infinite Light, blessed be He, into the created worlds as well, to each and every one according to its own measure.

7 וזהו והיה לכם לציצית וראיתם אותו דקאי על פתיל תכלת דלעיל מיניה בפסוק הקודם ותכלת עמרא הוא בחי' ושער רישיה כעמר נקא שהם בחי' שערות הנ"ל

And this is [the meaning of] "And it shall be to you as tzitzis, and you shall see it": which refers to the "thread of techeles (sky-blue)" mentioned just before it, in the preceding verse. And "techeles is wool (amra)," which is the level of "and the hair of His head like pure wool," which is the level of the hairs mentioned above;

אלא שנצבע בגוון תכלת שכאשר נמשך למטה נעשה בחי' תכלת שהגוון ההוא הוא מנהורא תתאה הנאחזת בפתילה שכאשר מכלה איזה דבר גשמי הנאחז בו כמו פתילה או עצים משתנה הגוון לתכלת.

except that it is dyed with the color of techeles: for when it is drawn down below it becomes the level of techeles. For that color is from the lower light (nehora tata'ah) that grips the wick: when it consumes some physical thing that it holds onto, such as a wick or wood, the color changes to techeles.

8 וכך עד"מ אמרו תכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד בחי' מלכותו ית' שנק' ארץ אוכלת יושביה שמה שהעולמות מקבלים חיותם ממנה הוא ע"י ביטול והתכללות שמקבלים עליהם עול מלכות שמים ליבטל וליכלל במקורם.

And so, by way of analogy, [the Sages] said, "Techeles resembles the sea, and the sea [resembles] the sky, and the sky resembles the Throne of Glory," the level of His Malchus, may He be blessed, which is called "a land that consumes its inhabitants": for the way the worlds receive their life-force from it is through self-nullification (bittul) and inclusion, in that they take upon themselves the yoke of the Kingship of Heaven, to be nullified and included in their source.

משא"כ בחי' נפרד וסט"א [וסטרא אחרא] אין נמשך לו חיות משם (ועיין ברבות נשא פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד]. בנשיא השביעי דרנ"ז ע"ב. וחלק ליראיו תכלת שהוא מעין כבודו כו' ע"ש).

Whereas to the level of what is separate, and to the sitra achra (the other side), no life-force is drawn from there. (And see [Midrash] Rabbah on Nasso, section 14, at the seventh prince, page 257b: "And He gave a portion of techeles to those who fear Him, for it is like His glory, etc." See there.)

ומאחר שהעולמות הן נבראים בבחי' יש ה"ז [הרי זה] כמשל האור שנאחז בדבר גשמי וע"כ נקרא המשכה זו של התפשטות החיות מבחי' מלכותו ית' להחיות העולמות הנבראים מאין ליש בשם תכלת

And since the worlds are created in the level of yesh (something), this is like the analogy of the light that grips a physical thing. Therefore this drawing-forth of the extension of the life-force from the level of His Malchus, may He be blessed, to give life to the worlds created from nothing to something, is called by the name techeles,

שהוא המשכת הביטול להיות היש בטל (וזהו דומה לכסא הכבוד כי כסא בחי' ביטול כמו שהכסא בטל לגבי היושב עליה).

which is the drawing-forth of self-nullification, so that the yesh be nullified. (And this is [why] it resembles the Throne of Glory: for a throne is the level of self-nullification, just as the throne is nullified relative to the one who sits on it.)

וכ"ז [וכל זה] נמשך מבחי' שערות בחי' עמרא ושער רישיה כעמר נקא שהוא המשכת אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהחכמה כו' כנ"ל:

And all this is drawn from the level of the hairs, the level of wool (amra), "and the hair of His head like pure wool," which is the drawing-forth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that is far, far above Chochmah, etc., as mentioned above.

9 ג אך המשכה זו היא תלויה בעבודת ישראל למטה שהם הם הממשיכים באתערותא דלתתא ע"י מעשה המצות שעושין למטה מחמת שצווי המלך הוא, כך ע"ז מעוררים אתערותא דלעילא

3. But this drawing-forth depends on the service of Israel below: it is they who draw it down, by an arousal from below (isarusa dilesata), through the deed of the mitzvos that they do below because it is the command of the King. So through this they arouse an arousal from above (isarusa dileila),

שתהיה המשכת אור א"ס ב"ה בבחי' שערות נמשך בבחי' חכמה לרמ"ח אברין דמלכא הן המצות שתהיינה כלים ואברים להתפשט ולהתלבש בהן בחי' חכמה עילאה כדי שבהן וע"י יומשך הגילוי למטה ותהיינה המצות משפיעות בחי' גילוי החכמה,

so that there be a drawing-forth of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, in the level of hairs, drawn in the level of Chochmah to the 248 limbs of the King, which are the mitzvos, that they be vessels and limbs for the level of supernal Chochmah to spread and be enclothed in them, so that in them and through them the revelation be drawn down below, and the mitzvos be bestowers of the revelation of Chochmah.

וזהו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם כלומר שתעשו את המצות להיותן בבחי' זכרים המשפיעים גילוי החכמה ובחי' הביטול להיות למטה ביטול היש כנ"ל.

And this is [the meaning of] "And you shall remember (u'zechartem) all the commandments of Havayah and do them": that is to say, that you make the mitzvos to be in the level of males (zecharim), who bestow the revelation of Chochmah and the level of self-nullification (bittul), so that there be below the nullification of the yesh, as mentioned above.

אך ולא תתורו אחרי לבבכם אשר אתם זונים כו' זנות נק' בחי' התלהבות ורשפי אש זרה

But "and you shall not stray after your heart ... after which you are unfaithful (zonim), etc.": harlotry (zenus) is the name for the level of fervor and flashes of a strange fire,

כמו זונה הלהוטה אחרי זרים וסרה מאחרי בעלה שכל הנאות הצריכות לאדם ליהנות מעוה"ז תהיינה בקרירות וכאלו כפאו כו'.

like a harlot who is ardent after strangers and turns away from her husband. [The meaning is] that all the pleasures of this world that a person needs to enjoy should be with coolness, and as though he were compelled, etc.

10 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תורתן קבע ומלאכתן עראי פי' עראי דרך עראי בעלמא בלי התלהטות והתלהבות וחמימות הלב כלל שלא לעשותו עיקר כו',

And as our Sages, of blessed memory, said, "Their Torah fixed and their work occasional." The meaning of "occasional" is: merely in a passing way, without any ardor or fervor or warmth of the heart at all, so as not to make it the main thing, etc.

וכשם שהזונה אסורה לבעלה כמ"ש איש כי תשטה כו' והיא נטמאה כו', כך מי שנמשך אחרי אש זרה אשר לא לה' בהבלי העולם ותענוגות בני אדם לא יכול להיות בחי' אשה אש ה' לקבל מאיש א"ש [אתי שפיר] יו"ד.

And just as the harlot is forbidden to her husband, as it is written, "A man, if [his wife] goes astray, etc.," "and she was defiled, etc.," so one who is drawn after a strange fire that is not for G-d, in the vanities of the world and the pleasures of men, cannot be the level of Ishah, esh hei, to receive from Ish, esh yud.

וכמ"ש ברבות בקהלת (דפ"ז ע"א) ע"פ דברתי אני עם לבי הלב סוטה שנאמר אל ישט אל דרכיה לבך (במשלי סי' ז' כ"ה) הלב זונה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים אחריהם.

And as is written in [Midrash] Rabbah on Koheles (page 87a), on the verse "I spoke with my heart": "The heart goes astray (sotah), as it is said, 'Let your heart not go astray to her ways' (in Proverbs, chapter 7, [verse] 25); the heart is unfaithful (zonah), as it is said, 'And you shall not stray after your heart, etc., after which you are unfaithful.'"

וע"ז נאמר סור מרע ועשה טוב טוב זה האור, כלומר שכדי שיהיו מעשיו מאירים מאור א"ס ב"ה צ"ל תחלה סור מרע ולא תתורו אחרי לבבכם, לבבכם דייקא שהלב הוא מיסוד האש וע"ז למען תזכרו שנהיה אנחנו בחי' זכרים המשפיעים

And about this it is said, "Turn away from evil and do good": "good" is the light. That is to say, in order that one's deeds shine with the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, there must first be "turn away from evil," "and you shall not stray after your heart": "your heart" specifically, for the heart is of the element of fire. And through this, "so that you remember (tizkeru)": that we ourselves become the level of males (zecharim), who bestow.

[ובבחי' זו אמרו א"ת [אל תקרי] מורשה אלא מאורסה שהתורה היא בחי' כלה ומאורסה לנש"י [לנשמות ישראל] שהם בחי' דכר ומשפיע.

[And in this sense [the Sages] said, "Do not read morashah (inheritance), but me'orasah (betrothed)": for the Torah is the level of a bride, betrothed to the souls of Israel, who are the level of the male (dechar) and the bestower.

11 וכן נאמר קדש ישראל לה' ראשית תבואתה שישראל הוא ראשית ומקור התורה וכמ"ש ע"פ יונתי כו'].

And so it is said, "Israel is holy to Havayah, the first of His harvest": for Israel is the first and the source of the Torah, as is explained on the verse "My dove, etc."]

דהיינו שבכם ועל ידכם תהיינה המצות נקראים בשם כלים ואברים דמלכא להיות נמשך בהם אור א"ס ב"ה כי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא אתערותא דלעילא.

That is: in you and through you the mitzvos will be called by the name "vessels" and "limbs of the King," so that the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, be drawn into them; for on the arousal from below depends the arousal from above.

12 וזהו ועשיתם אתם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני והיינו ע"י ולא תתורו כי בעולמות הנפרדים מי שחושק לדבר א' ומתאוה אליו נעשה בחי' נוק' [נוקבא] שהוא מקבל לפי שהוא מקבל תענוג מאותו דבר שחושק,

And this is [the meaning of] "and you shall make them (atem)": "I account it to you as though you had made Me." And this is through "and you shall not stray." For in the separate worlds, one who desires something and craves it becomes the level of Nukva (the feminine), a receiver, because he receives delight from that thing which he desires.

משא"כ בעולם היחוד ע"י שהוא בחי' אשה אש ה' נעשה בחי' דכר כי נעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה במחשבה תחלה.

Whereas in the world of unity, through being the level of Ishah, esh hei, he becomes the level of the male (dechar); for "their end is wedged in their beginning," and "last in deed, first in thought."

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ אחור וקדם צרתני אחור למעשה בראשית

And as our Sages, of blessed memory, said on the verse "Behind and before You formed me": "behind": [last] in the work of creation.

שבמע"ב [שבמעשה בראשית] הנה אדה"ר [אדם הראשון] (שהיה כלול מכל הנשמות) נברא במאמר אחרון מכל הנבראים שהוא מאמר נעשה אדם ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא בחי' קדם כי נש"י [נשמות ישראל] עלו במחשבה וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית.

For in the work of creation, Adam, the first man (who was comprised of all the souls), was created with the last utterance of all the created beings, which is the utterance "Let us make man," and nevertheless he is the level of "before," for the souls of Israel arose in thought; and as it is said, "Bereishis (in the beginning): for the sake of Israel, who are called reishis (first)."

והייתם קדושים לאלקיכם. הנה קדוש בוי"ו היינו המשכת קדש העליון וג"פ [וג' פעמים] קדוש עד שהוי' צבאות.

"And you shall be holy to your G-d (Elokeichem)." Now, kadosh with a vav is the drawing-down of the supernal Kodesh (holiness); and "kadosh" [is said] three times, until "Havayah Tzevaos."

13 והמשכת קדושה זו היא בחי' שערות כנ"ל שזהו ענין קדושה כמ"ש גבי נזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו והמשכת בחי' שערות הנ"ל הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כנ"ל.

And the drawing-down of this holiness is the level of hairs, as mentioned above; for this is the concept of holiness, as it is written concerning the nazirite, "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow." And the drawing-forth of the level of hairs mentioned above comes through the arousal from below (isarusa dilesata), as mentioned above.

וזהו והייתם קדושים שאתם תהיו ממשיכים קדושה זו לאלקיכם פי' לבחי' אלקות השורה בכם שהוא בחי' מלכותו ית', וכמ"ש שום תשים עליך מלך כו'

And this is [the meaning of] "And you shall be holy": that you will draw this holiness "to your G-d (Elokeichem)," meaning, to the level of G-dliness that rests in you, which is the level of His Malchus, may He be blessed; and as it is written, "You shall surely set a king over you, etc.,"

שהוא בחי' יחודא תתאה בחי' ביטול היש כמו ואנחנו כורעים ומשתחוים ומודים וכמו וצבא השמים לך משתחוים, שאפילו בחי' ביטול שלהם נק' יש מי שבטל כו'.

which is the level of the lower unity (yichuda tata'ah), the level of the nullification of the yesh, like "And we bow and prostrate ourselves and give thanks," and like "And the host of heaven bow to You"; for even their level of self-nullification is called yesh: there is (yesh) someone who is nullified, etc.

משא"כ יחודא עילאה בחי' ביטול חכמה עילאה והחכמה מאין כו' ביטול ממש באור א"ס ב"ה שאינו תופס מקום כלל באמת לאמיתו וכענין ונחנו מה כו':

Whereas the higher unity (yichuda ila'ah) is the level of the self-nullification of supernal Chochmah, and "Chochmah from ayin, etc.": actual self-nullification in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, so that it does not occupy any place at all, in absolute truth; as in the matter of "And what are we, etc."

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 12

ביאר ע"פ והיה לכם לציצית

An explanation of the verse "And it shall be for you as tzitzis"

1 ביאר ע"פ והיה לכם לציצית

An explanation of the verse "And it shall be for you as tzitzis."

2 ענין התכלת. הנה ד' גוונין שבנר הנזכר בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת ספ"ד [סוף פרק ד'] בשם הזהר בראשית נהורא חיוורא כו' ונהורא תכלא כו' הוא התחתון הנאחז בפתילה

The matter of the blue (techeles). Now, of the four colors in the lamp mentioned in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, at the end of chapter 4, in the name of the Zohar on Bereishis, "the white light," etc., and "the blue light," etc., [the blue light] is the lower one, which is attached to the wick.

ולפי שמכליון הפתילה הוא דבר שאינו מינו כלה ונבער בו נשתנה האור לגוון תכלת וכך מל' דאצילות נק' נהורא תכלא שנעשית כליון לבי"ע שבטלים אליה ונכללים בה.

And because it is from the consumption of the wick, [where] something that is not of its own kind is consumed and burned up in it, the light changes to the color blue. And so, too, the Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation) is called "the blue light," for it becomes a consumption (kilayon) for [the worlds of] Beriah (Creation), Yetzirah (Formation) and Asiyah (Action), which are nullified to it and included in it.

3 והנה עד מל' דאצילות הוא השתלשלות הע"ס [העשר ספירות] מעילה לעילה בבחי' אחדות

Now, up to the Malchus of Atzilus there is the chain of descent (hishtalshelus) of the Ten Sefiros from cause to cause, at the level of oneness;

משא"כ בי"ע הם בחי' אחרת ודבר נפרד מלאכים ונשמות ביטול היש

whereas Beriah, Yetzirah and Asiyah are another level and a separate thing: angels and souls, [at the level of] the nullification of the yesh (something).

ולהיות כן הנה בבחי' האצילות הוא כמשל אשא חיוורא הנ"ל שהוא מראה האש בעצם שלא בא מדבר שאינו מינו ממש ודבר זר כמו כליון הפתילה אלא שהוא ביטול בעצם דבחי' ח"ע [חכמה עילאה] המתפשט בדרך השתלשלות בכל האצי'

And since this is so, at the level of Atzilus it is like the analogy of the white fire mentioned above, which is the appearance of the fire in its essence, which does not come from something truly not of its kind and a foreign thing, like the consumption of the wick; rather, it is an essential self-nullification (bittul), of the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which spreads by way of a chain of descent through all of Atzilus.

משא"כ בחי' המל' שנכללים בה עולמות הנפרדים שהוא דבר שאינו מינו ממש בחי' יש ודבר נפרד וכשאעפ"כ [וכשאף על פי כן] נכלל בבחי' ביטול היש זהו ענין נהורא תכלא שבא מכליון הפתילה כו'.

Whereas the level of Malchus, in which the separate worlds are included, [that] which is truly something not of its kind, the level of yesh and a separate thing: when it is nevertheless included at the level of the nullification of the yesh, this is the matter of "the blue light," which comes from the consumption of the wick, etc.

[ועמ"ש מזה בביאור ע"פ כי אתה נרי בסוף הדבור שנהורא תכלא נמשך מכליון הפתילה כנ"ל ונהורא חיוורא נמשך מהשמן שממנו נמשך אור צח כו'

[And see what is written on this in the explanation of the verse "For You are my lamp," at the end of the discourse: that the blue light is drawn from the consumption of the wick, as mentioned above, and the white light is drawn from the oil, from which a pure light is drawn, etc.;

והיינו כי השמן לא נק' דבר שאינו מינו כי שמן הוא בחי' חכמה עילאה שהוא בחי' התורה כו' ע"ש].

that is, the oil is not called something not of its kind, for oil is the level of the higher Chochmah, which is the level of the Torah, etc. See there.]

4 וזהו ענין ארץ אוכלת יושביה רק שהמרגלים אמרו זה ללה"ר [ללשון הרע] כי המרגלים שקרנים היו. אבל באמת זה הוא לשבח כי ואתם הדבקים בה' כו' כמ"ש בזוה"ק [בזוהר הקדוש] פ' בראשית דנ"א ע"א.

And this is the matter of "a land that consumes its inhabitants"; only, the spies said it as evil speech (lashon hara), for the spies were liars. But in truth this is praise, for "And you who cleave to Havayah," etc., as is written in the holy Zohar, Parshas Bereishis, folio 51a.

[ות"ח [ותא חזי] אע"ג [אף על גב] דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותוי, ישראל מתדבקן ביה תחותוי וקיימן בקיומא ההי"ד [הדא הוא דכתיב] ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם,

["And come and see: even though the way of this blue-black light is to destroy all that cleaves to it beneath it, Israel cleave to it beneath it and endure in [their] existence, as it is written, 'And you who cleave to Havayah your G-d are alive, all of you.'"

ופי' כי ענין דאורחיה לשיצאה זהו ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם.

And the explanation: the matter of "its way is to destroy" is along the lines of what our Sages, of blessed memory, said: "The Holy One, blessed be He, stretched out His little finger among them and burned them."

5 וזה היה הלה"ר [הלשון הרע] של המרגלים שהיא ארץ אוכלת יושביה לומר שעי"ז הביטול יתבטלו ממציאותם לגמרי כענין הושיט כו' ושרפם הנ"ל.

And this was the evil speech of the spies, that it is "a land that consumes its inhabitants": to say that through this self-nullification (bittul) they would be nullified out of their existence entirely, like the matter of "He stretched out," etc., "and burned them," mentioned above.

אבל באמת אינו כן כי אדרבה עיקר החיות הוא הביטול ואינו ביטול ממציאותם לגמרי ח"ו [חס ושלום]

But in truth it is not so, for on the contrary, the essence of life-force (chayus) is the self-nullification, and it is not a nullification out of their existence entirely, G-d forbid.

ושם שאני שהיה לעונש כו' ע"כ נתבטלו ממציאותם לגמרי. משא"כ בביטול דנש"י [דנשמות ישראל] כו' אדרבה ע"י ואתם הדבקים כו' חיים כולכם.

And there it is different, for it was as a punishment, etc.; therefore they were nullified out of their existence entirely. Whereas with the self-nullification of the souls of Israel, etc., on the contrary, through "And you who cleave," etc., "[you are] alive, all of you."

6 והטעם כמ"ש בזהר שם ת"ח [תא חזי] כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן אבל תתאי לאו הכי דאינון מלה גסה כו' ובגין כך אכיל ושצי לון,

And the reason is as is written in the Zohar there: "Come and see: all those that are above are included in that blue light, but the lower ones are not so, for they are a coarse thing," etc., "and therefore it consumes and destroys them."

הרי מבואר דנהורא תכלא לא אכיל ושצי רק מלה גסה דהיינו היש דק"נ [דקליפת נוגה] שהוא דבר זר לגמרי,

Thus it is explained that the blue light consumes and destroys only a coarse thing, that is, the yesh (something) of kelipas nogah, which is a thing entirely foreign,

ולא יוכל ליכלל בבחי' מלכות כ"א ע"י ביטול מהותו שכלה והולך לו הקליפה

and it cannot be included in the level of Malchus (sovereignty) except through the nullification of its essence, so that the kelipah (husk) is consumed and goes away.

משא"כ אינון דלעילא שהם בביטול דסט' [דסטרא] דקדושה אע"פ [אף על פי] שמתכללים בבחי' מל' בביטול עכ"ז [עם כל זה] אינה מכלה אותן ח"ו [חס ושלום] כ"א זהו תכלית שלימות מציאותם.

Whereas "those that are above," which are in the self-nullification (bittul) of the side of holiness: even though they are included in the level of Malchus in self-nullification, nevertheless it does not consume them, G-d forbid; rather, this is the ultimate perfection of their existence.

ואפשר שזהו ענין מראה הסנה שהראה הקב"ה למשה דכתיב והסנה בוער באש והסנה איננו אוכל. וכמ"ש במדרש רבה שמות (פ' ב') מכאן אמרו האש שלמעלה שורפת ואינה אוכלת.

And perhaps this is the matter of the vision of the thornbush that the Holy One, blessed be He, showed Moshe, as it is written, "and the thornbush was burning with fire, and the thornbush was not consumed." And as is written in the Midrash Rabbah on Shemos (section 2): "From here they said: the fire above burns but does not consume."

והיינו כדפי' שם דסנה היינו ישראל וכ"מ [וכן משמע] בגמרא ספ"ו דשבת (דס"ז ע"א) הסנה הסנה כו' משום דמייכת מכל אילני כו'

That is, as it explains there, that the thornbush is Israel. And so it is implied in the Gemara at the end of chapter 6 of Shabbos (folio 67a): "Thornbush, thornbush," etc., "because you are lower than all the trees," etc.

והיינו ע"ד כי אתם המעט מכל העמים כו' שמשפילים א"ע [את עצמו] ע"ד ואנכי עפר ואפר כו' וע' בת"ז [בתיקוני זהר] תחלת תקון י"ט (דל"ז ע"א)

And this is along the lines of "for you are the least of all the peoples," etc.: that they make themselves lowly, along the lines of "and I am dust and ashes," etc. And see the Tikkunei Zohar, the beginning of Tikkun 19 (folio 37a).

וז"ש [וזהו שכתוב] ורצון שוכני סנה ועיין פ' בת' דזבחים (קי"ח ב') ועמ"ש לעיל בד"ה במדבר סיני באהל מועד

And this is [the meaning of] what is written, "and the favor of Him who dwelt in the thornbush." And see the last chapter of Zevachim (118b). And see what is written above in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting."

וע"כ אע"פ [אף על פי] שהאש שורפת את הסנה היינו שיומשך רשפי אש האהבה בנש"י [בנשמות ישראל] ולהיות ביטול היש עכ"ז [עם כל זה] אינה אוכלת ומכלה אותם ממציאותם ח"ו [חס ושלום] כ"א אדרבה שזה הביטול הוא עיקר החיות כו'.

And therefore, even though the fire burns the thornbush, that is, that the flashes of the fire of love be drawn into the souls of Israel, and that there be the nullification of the yesh, nevertheless it does not consume them and destroy them out of their existence, G-d forbid; rather, on the contrary, this self-nullification is the essence of life-force (chayus), etc.

וע' מזה ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' שופטים דף רע"ד ע"ב ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם שהאש מכלה הקליפה ואינו מכלה הקדושה כו' ע"ש.

And see on this in the Raaya Mehemna, Parshas Shoftim, folio 274b, and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there: that the fire consumes the kelipah and does not consume the holiness, etc. See there.

וע' עוד מזה בזהר ח"ב [חלק ב'] דס"ט ע"ב. ח"ג [חלק ג'] דר"פ ע"ב וברבות בשיר השירים ר"פ סמכוני באשישות כו' ובאשו של סנה.

And see further on this in the Zohar, Part II, folio 69b; Part III, folio 280b; and in the Midrash Rabbah on Shir HaShirim, at the beginning of [the passage] "Sustain me with ashishos (raisin cakes)," etc., "and with the fire (esh) of the thornbush."

עוי"ל [עוד יש לומר] בפי' ואתם הדבקים כו' חיים ע"פ מ"ש בזהר פ' ויגש (דר"ז ע"ב) בגין דאצטרך לשבחא חי לחי כו' עד חיים כולכם.

One may further say, in explaining "And you who cleave," etc., "are alive," according to what is written in the Zohar, Parshas Vayigash (folio 207b): "because the living must praise the Living," etc., until "alive, all of you."

וע' בזהר פ' בהר דק"י ע"ב ע"פ ועשה טוב שכן ארץ כו' ע"ש ובזהר פ' ויחי (דרל"ז ע"א) ע"פ ואתם הדבקים ודרמ"ה ודו"ק [ודוק].

And see the Zohar, Parshas Behar, folio 110b, on the verse "And do good, dwell in the land," etc.; see there. And [see] the Zohar, Parshas Vayechi (folio 237a), on the verse "And you who cleave," and folio 245; and consider this carefully.]

וכמ"ש יראת ה' לחיים יראת ה' תוסיף ימים כו' מלכותך מלכות כל עולמים שזהו חיותם וקיומם מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה הנמשך בהם משא"כ דבר נפרד אין לו חיות ועיקר החיות הוא הביטול כנ"ל:

And as it is written, "The fear of Havayah [leads] to life," "The fear of Havayah adds days," etc. "Your kingship is a kingship of all worlds": for this is their life-force and their existence, from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is drawn into them; whereas a separate thing has no life-force, and the essence of life-force is the self-nullification, as mentioned above.

7 ב אך המשכה זו להיות ביטול זה נמשך בבחי' יש שיהי' [שיהיה] יש ובטל הוא מבחי' אבא

2. But this drawing-down, that this self-nullification (bittul) be drawn into the level of yesh (something), so that there be [something that is] yesh and [yet] nullified, is from the level of Abba (Chochmah),

כי אבא יסד ברתא [וזהו אם אין חכמה אין יראה כי מל' נק' יראה תתאה ושרשה מח"ע [מחכמה עילאה]]

for "Abba founded the daughter" [and this is "If there is no wisdom, there is no fear," for Malchus (sovereignty) is called "the lower fear," and its root is from the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah)].

ותכלת הוא גבורות דאבא כי זה הוא בחי' גבורה וצמצום להיות המשכה זו בבחי' יש להיות שם נמשך ג"כ בחי' ביטול כו'

And the blue (techeles) is the Gevuros of Abba, for this is the level of Gevurah (restraint) and contraction (tzimtzum): that this drawing-down be into the level of yesh, so that there, too, the level of self-nullification be drawn, etc.

[ר"ל [רוצה לומר] שכדי להוריד ולהמשיך הביטול גם למטה במקום נמוך דהיינו בבחי' יש זהו ע"י גבורה וכמ"ש בסידור בד"ה אדני שפתי תפתח

[That is to say: in order to bring down and draw the self-nullification also below, into a low place, that is, into the level of yesh, this is through Gevurah; and as is written in the Siddur, in the discourse beginning "Ado-nai, open my lips";

וזהו ע"ד שנתבאר בביאור ע"פ קול דודי שלהיות נמשך ההמשכה בפנימית בהכלי זהו בחי' גבורה ולא בחי' דין ח"ו [חס ושלום] אלא אדרבה כו' ע"ש

and this is along the lines of what was explained in the explanation of the verse "The voice of my beloved": that for the drawing-down to be drawn inwardly into the vessel is the level of Gevurah, and not the level of judgment (din), G-d forbid; rather, on the contrary, etc. See there.

ועמ"ש בד"ה הוי' יחתו מריביו בפי' וענין ויתן עוז למלכו ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא ע"פ כי אש יצאה מחשבון וכמ"ש מזה בביאור ע"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון].

And see what is written in the discourse beginning "Havayah, His adversaries shall be shattered," in the explanation of the matter of "and He will give strength to His king." And see the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Vayeira, on the verse "For a fire went out from Cheshbon," and as is written on this in the explanation of the verse "Therefore the rulers say: Come to Cheshbon."]

8 ולפי שתכלת מוחין דאבא ולבן מוחין דאימא לכן בזה הזמן אין תכלת לפי שלגודל מעלתו שהוא מבחי' אבא א"א לירד בזמן הגלות

And because the blue (techeles) is the intellect (mochin) of Abba (Chochmah) and the white is the mochin of Imma (Binah), therefore at this time there is no techeles; for because of its great loftiness, being from the level of Abba, it cannot descend in the time of exile.

וזהו חכמה בראש חכמה בסוף כי א"ס אינו שורה אלא בבחי' חכמה להיותו בחי' ביטול ולכך אור א"ס מתלבש בחכמה דא"ק [דאדם קדמון] וא"ק [ואדם קדמון] מתלבש בחכמה דאצילות כו'

And this is [the meaning of] "Chochmah at the beginning, Chochmah at the end": for the Infinite One (Ein Sof) does not rest except in the level of Chochmah (wisdom), since it is the level of self-nullification (bittul). And therefore the Infinite Light (Or Ein Sof) is enclothed in the Chochmah of Adam Kadmon, and Adam Kadmon is enclothed in the Chochmah of the World of Atzilus (Emanation), etc.

וחכמה עילאה היא בחי' ביטול ממש ונחנו מ"ה [מה] כי החכמה מאין תמצא ובינה יש רחובות הנהר התרחבות הדעת וההשגה משא"כ חכמה עומק המושג בחי' העלם ישת חשך סתרו בחי' עדן מקור התענוג

And the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) is the level of actual self-nullification, "and what (mah) are we," for "Chochmah is found from ayin (nothing)," while Binah (understanding) is yesh (something), "the broad places of the river (Rechovos HaNahar)," the broadening of the mind and of comprehension. Whereas Chochmah is the depth of what is grasped, the level of concealment, "He made darkness His hiding place," the level of Eden, the source of delight (taanug).

כי בבחי' חכמה עצמה לא ניכר שום תענוג רק בגילוי החכמה בהשגה בינה להנחיל אוהבי יש נק' ג"ע [גן עדן] העליון

For in the level of Chochmah itself no delight at all is discernible, only in the revelation of Chochmah in comprehension: Binah, "to bequeath yesh (substance) to those who love Me," is called the higher Gan Eden.

ומלכות הוא חכמה תתאה להיות ביטול היש ואנחנו כורעים ומשתחוים וצבא השמים לך משתחוים שיש מי שמבטל א"ע [את עצמו] ומשתחוה כו' (ועמ"ש בד"ה כי אברהם לא ידענו וח"ע [וחכמה עילאה] דאצילות היא בחינה ממוצעת כו' ע"ש).

And Malchus (sovereignty) is the lower Chochmah, so that there be the nullification of the yesh: "And we bow and prostrate ourselves," "and the host of heaven bow to You": that there is one who nullifies himself and prostrates himself, etc. (And see what is written in the discourse beginning "For Avraham did not know us," and [that] the higher Chochmah of Atzilus is an intermediate level, etc. See there.)

ונקראת אשה ה' מוצאות הפה התחלקות הדבור בעשרה מאמרות להיות כמה מיני צמצומים והתחלקות העולמות כמ"ש באדרא

And [Malchus] is called ishah (woman), [whose] hei [is] the five articulations of the mouth, the division of speech into Ten Utterances, so that there be many kinds of contractions (tzimtzumim) and the division of the worlds, as is written in the Idra.

ולכן נק' עולם הדבור בשם אשה כי מאיש לוקחה זאת

And therefore the World of Speech is called by the name ishah (woman), for "this one was taken from ish (man)."

שכדי להיות בחי' אשה ממטה למעלה ואל אישך תשוקתך נמשך מבחי' איש אש יו"ד פי' יוד הוא חכמה ונמשך בבחינת איש הוא ז"א שהוא בחינת מדות שהדבור מקבל מהמדות

[That is,] in order for there to be the level of ishah, from below upward, "and your desire shall be to your husband (ishech)," [this] is drawn from the level of ish (man): esh (fire) [and] yud. That is, yud is Chochmah, and it is drawn into the level of ish, which is Z'eir Anpin, which is the level of the emotive attributes (middos), for speech receives from the emotive attributes.

כי הגם דאבא יסד ברתא. מ"מ הרי השכל משפיע במדות תחלה כי הרי אנו רואי' [רואים] בחוש שלפי התגברות המדות ככה יהיה לו כח הדבור שמן המדות עולה למחשבה ולדבור כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים]

For although "Abba founded the daughter," nevertheless the intellect flows into the emotive attributes first. For we see from experience that according to the intensity of the emotive attributes, so will one have the power of speech, for from the emotive attributes it rises to thought and to speech, as is written in Sefer Shel Beinonim (the Tanya).

ודרך כלל הם רמ"ח מצות רמ"ח אברים דמלכא כי רמ"ח מצות הם ט"ס [ט' ספירות] דז"א שכ"א [שכל אחד / שכל אחת] כלול מט' ט' פעמים ט' הם פ"א וכל בחי' יש לה ג' בחי' רת"ס [ראש תוך סוף] א"כ ג"פ [ג' פעמים] פ"א הם רמ"ג וה"ח [וה' חסדים] המגדילים הרי רמ"ח

And in general, they are the 248 mitzvos, "the 248 limbs of the King," for the 248 mitzvos are the nine Sefiros of Z'eir Anpin, each of which is composed of nine; nine times nine is 81. And each level has three aspects, head, middle and end (rosh, toch, sof); if so, three times 81 is 243, and [with] the five Chasadim that bring growth, that makes 248.

שמרמ"ח מצות נמשך מלמעלה שיהא אשה אש ה'

So from the 248 mitzvos there is drawn from above that there be ishah, esh hei (fire of hei),

דהיינו שיהא ביטול היש ויהא כח להעלות ממטה למעלה ולהיות נר הוי' נ שמת אדם.

that is, that there be the nullification of the yesh, and that there be the power to raise up from below upward, and to be "the lamp of Havayah is the soul of man."

(ועמ"ש מזה בפ' מקץ בד"ה רני ושמחי בת איך שע"י המצוה נמשך הכח להיות נר הוי' נשמת אדם עד וזהו תתן אמת ליעקב.

(And see what is written on this in Parshas Mikeitz, in the discourse beginning "Sing and rejoice, O daughter [of Zion]": how through the mitzvah the power is drawn to be "the lamp of Havayah is the soul of man," up to "And this is 'You will give truth to Yaakov.'"

וכן בד"ה המגביהי לשבת גבי וענין נר של המצוה כו' ובד"ה כי אתה נרי) ובחינת נר נעשה כשנמשך הרמ"ח למטה בנוק' [בנוקבא] כי נתוסף תרין דרועין דיליה כו'.

And so, too, in the discourse beginning "Who is enthroned on high," regarding the matter of the lamp of the mitzvah, etc.; and in the discourse beginning "For You are my lamp.") And the level of ner (lamp) comes about when the 248 is drawn down below into Nukva (the feminine), for His two arms are added, etc.

(בזהר הרקיע ס"פ תרומה בדף קס"ו הקשה דא"כ אין כאן רמ"ח אברים כי הרי באדם הרמ"ח אברים הם עם ידיו כו' והאריך שם לבאר זה אבל חסר תשלום הענין.

(In Zohar HaRakia, at the end of Parshas Terumah, on folio 166, he raised the difficulty that, if so, there are not 248 limbs here, for in a person the 248 limbs are [counted] with his hands, etc.; and he expounded at length there to explain this, but the completion of the matter is missing.

אמנם בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת ספ"ד [סוף פרק ד'] הנ"ל פי' כי נר הם רמ"ח אברי המל' עם תרין דרועין דיליה וכמש"כ [וכמה שכתוב]).

However, in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, at the end of chapter 4, mentioned above, he explained that ner is the 248 limbs of Malchus with His two arms, and as written [above].)

וביאור הדבר כי להיות נמשך אור א"ס למטה מטה היה הכל בטל באור א"ס ולא היה התהוות היש כלל ע"כ הוכרח להיות הסתלקות וצמצום אחרי התפשטות והם בחינת תרין דרועין דילי' [דיליה] שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני

And the explanation of the matter: were the Infinite Light to be drawn down to the very lowest, everything would be nullified in the Infinite Light, and there would be no coming into being of yesh at all. Therefore there had to be withdrawal and contraction after expansion; and these are the level of His two arms, "His left hand is under my head, and His right hand embraces me."

(ועמ"ש ר"פ לך לך בד"ה הנה אברהם בפי' ויהי ערב ויהי בקר יום אחד) וע"כ יש בישראל ג' בחינות כהנים לוים וישראלים.

(And see what is written at the beginning of Parshas Lech Lecha, in the discourse beginning "Behold, Avraham," in the explanation of "And there was evening and there was morning, one day.") And therefore there are in Israel three levels: Kohanim, Levi'im and Yisraelim.

והנה שרש התהוות ההמשכה להיות אור א"ס בחכמה הגם דחכים ולא בחכמה ידיעא אך להיות גילוי בחינת חכים כו' הוא למעלה מהחכמה ונקרא א"א מבחינת שערות.

Now, the root of the coming into being of the drawing-down, that the Infinite Light be in Chochmah, although "[He is] wise, but not with a known wisdom," yet for there to be the revelation of the level of "wise," etc., is above Chochmah, and is called Arich Anpin, from the level of the hairs (se'aros).

9 ומשל שערות בשם המגיד נ"ע [נשמתו עדן] כמו שערות הראש שהן מותרי מוחין שאין נוגעין כלל אל עצמותו

And the analogy of the hairs, in the name of the Maggid, whose soul is in Eden: like the hairs of the head, which are the surplus of the brain, which do not touch his essence at all;

והראיה שאם חותכין אותן אין לו כאב כלל ומ"מ הם יונקים מן המוח בעודן על הראש ע"י אד שעולה מן המוח כו'.

and the proof is that if one cuts them he has no pain at all. And nevertheless they draw nourishment from the brain while they are on the head, through a vapor that rises from the brain, etc.

כך הנה המשכת אור א"ס ב"ה להיות חכים כו' הוא מה שאינו נוגע אל עצמות כלל שאין לו ערך ויחוס כו'

So, too, the drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to be "wise," etc., is something that does not touch the Essence at all, for He has no comparison or relation [to it], etc.;

כי הוא לבדו קודם שנברא העולם ואחר שנברא העולם ואין תופס מקום לפניו כלל ביטול המלאכים והנשמות שאם יהיו בטלים ונכללים באור א"ס ב"ה אינו נוגע אליו יתי כלל

for He is alone, before the world was created and after the world was created, and the self-nullification (bittul) of the angels and the souls takes up no place before Him at all: for if they are nullified and included in the Infinite Light, blessed be He, it does not touch Him, may He be blessed, at all.

רק המשכה זו היא עד"מ כמו בחי' שערות שהם ממותרי מוחין ומ"מ הם יונקים מעצמותו כו' (ועמ"ש בפ' תצוה ע"פ ועשית בגדי קדש)

Only, this drawing-down is, by way of analogy, like the level of the hairs, which are from the surplus of the brain, and nevertheless draw nourishment from his essence, etc. (And see what is written in Parshas Tetzaveh on the verse "And you shall make holy garments.")

והמשכה זו היא מגלגלתא למעלה מבחי' מוח שעי"ז הוא התהוות גילוי אור א"ס להיות בחינת חכמה כו'

And this drawing-down is from the Gulgalta (the skull), above the level of the brain, through which there comes about the revelation of the Infinite Light, to be the level of Chochmah (wisdom), etc.

והשערות הם המחלקין ההשפעה וההמשכה להיות השגות שונות באי"ס כמה בחינות רבבות מדרגות שהוא כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] שכליים נבדלים דבמה יבדל המלאך א' מחבירו אם לא בהשגתו מאחר שאין לו גוף ואין לו מקום גשמי.

And the hairs are what divide the flow and the drawing-down, so that there be different comprehensions of the Infinite One (Ein Sof), many levels, myriads of degrees. This is as the Rambam wrote of separate intelligences: for by what is one angel distinguished from another, if not by his comprehension, since he has no body and no physical place?

10 ועד"ז כל ההבדל שמעולם ועד עולם בכמה עולמות לאין קץ הוא ע"פ ההשגה כל חד וחד כו'

And in the same way, the whole difference from world to world, in many worlds without end, is according to the comprehension, each and every one, etc.

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] דקוצי דשערי מכה ברישא דז"א מאחוריו להיות התחלקות הדעת כי ג' מוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] והדעת נחלק לחו"ג [לחסד וגבורה] אהוי"ר [אהבה ויראה] כו'

And as is written in Etz Chaim, that the lock of hair (kotzei de-sa'arei) strikes the head of Z'eir Anpin from behind, so that there be the division of Daas (knowledge): for the three mochin are Chochmah, Binah and Daas, and Daas divides into Chesed and Gevurah, love and awe, etc.

וקוצי דשערי זה נמשך ונסתיים בנוק' [בנוקבא] כמ"ש בכוונת הציצית. עיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הציצית רפ"ג [ריש פרק ג'] וע"ש ג"כ בפ"ה דהיינו להיות נמשך מזה תכל ת.

And this lock of hair is drawn and ends in Nukva (the feminine), as is written in the intention of the tzitzis. See Pri Etz Chaim, Sha'ar HaTzitzis, beginning of chapter 3, and see there also in chapter 5: that is, that the techeles be drawn from this.

וזהו והיה לכם לציצית וע' ברבות בא פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] (דקל"א ע"ג [עמוד ג']) הציצית נתתי לכם שנאמר והיה לכם לציצית היינו כנ"ל בענין ואתם הדבקים כו'.

And this is "And it shall be for you as tzitzis." And see the Midrash Rabbah, Parshas Bo, section 15 (folio 131c): "The tzitzis I gave to you, as it is said, 'And it shall be for you as tzitzis'": that is, as mentioned above regarding "And you who cleave," etc.

וראיתם אותו דהיינו שבחי' שערות שער רישיה כעמר נקא יהיה נמשך למטה בתכלת מל' דאצילות:

"And you shall see it": that is, that the level of the hairs, "the hair of His head like clean wool," will be drawn down below into the techeles of the Malchus (sovereignty) of Atzilus.

11 ג ולהבין ענין וזכרתם את כל מצות ה' וזכרתם כלומר לעשות אותם זכרים משפיעים

3. And to understand the matter of "and you shall remember all the mitzvos of Havayah": "and you shall remember (u'zechartem)" means to make them males (zecharim), bestowers of influence.

כי הנה מבואר בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית בטעמי מצות כי ב' אותיות מ"צ ממצוה הם בא"ת ב"ש י"ה.

For it is explained in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Bereishis, on the reasons of the mitzvos, that the two letters mem-tzadi of mitzvah are, in the Atbash [substitution], yud-hei.

ועם ב' אותיות ו"ה דמצוה הרי הוא שם הוי' ונק' רמ"ח אברין דמלכא ומלכא הוא ז"א.

And with the two letters vav-hei of mitzvah, it is the Name Havayah; and [the mitzvos] are called "the 248 limbs of the King," and "the King" is Z'eir Anpin.

ולפעמים נקראו מצות המלך כי מצות המלך היא עיין בזהר ס"פ שלח דקע"ה ע"ב מצוה במל' ותורה בז"א

And sometimes they are called "the command of the king," [as in] "for it was the king's command"; see the Zohar at the end of Parshas Shelach, folio 175b: the mitzvah is in Malchus (sovereignty), and the Torah in Z'eir Anpin.

(ור"ל [ורוצה לומר] דא"כ הם במלי ולא בז"א ועוד כי רמ"ח אברים היינו עצמיות ז"א ממש משא"כ פי' ציווי המלך הם פקודתו לבד ולא עצמותו ואיבריו ממש, ועמ"ש מענין זה ג"כ בביאור ע"פ וידבר אלקים דעשרת הדברות ושם נת' בע"א [נתבאר] [באופן אחר] קצת).

(That is to say: if so, they are in Malchus and not in Z'eir Anpin. And moreover, "248 limbs" means the very essence of Z'eir Anpin itself, whereas the meaning of "the command of the king" is his order alone, and not his essence and his actual limbs. And see what is written on this subject also in the explanation of the verse "And G-d spoke," of the Ten Commandments; and there it was explained somewhat differently.)

אך הענין כי באמת למטה הוא מצות המלך אך שרשה למעלה היא בבחי' אברים דמלכא

But the matter is that in truth, below it is "the command of the king," but its root above is in the level of "limbs of the King,"

כי מאיש לוקחה זאת והיינו ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] של האדם ממשיך להיות המצוה אברין דמלכא

for "this one was taken from ish (man)." That is, through the arousal from below (isarusa dilesata) of the person, he draws [it down] so that the mitzvah is "limbs of the King."

כמשל מי שנוגע בצפרני רגליו של אדם מרגיש במוח כו' כך ע"י מצוה גשמיות שעושה למטה בשביל שכך מצות המלך סתם נוגע באור א"ס ב"ה השורה ומלובש בה

As in the analogy of one who touches the toenails of a person: [the person] feels it in the brain, etc.; so, through a physical mitzvah that one does below simply because such is the King's command, he touches the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, that rests and is enclothed in it;

ולהמשיך בחי' שערות דא"א ברמ"ח מצות רמ"ח אברים דז"א שיהיו הם המשפיעים בחינת המשכת חכמה עילאה ששרשו נמשך משערות דא"א והיינו שיומשך מזה הביטול למטה כו' כנ"ל דהיינו להיות אש ה' כו'.

and [so] to draw the level of the hairs of Arich Anpin into the 248 mitzvos, the 248 limbs of Z'eir Anpin, so that they be the bestowers of the level of the drawing-down of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), whose root is drawn from the hairs of Arich Anpin; that is, that from this the self-nullification (bittul) be drawn below, etc., as mentioned above; that is, to be esh hei (fire of hei), etc.

אך ולא תתורו אחרי לבבכם כו' כי באמת באצילות לא יגורך רע וכמ"ש מזה בביאור ע"פ במדבר סיני באהל מועד אבל בנוגה המשכת טו"ר [טוב ורע]

But [as for] "and you shall not stray after your heart," etc.: for in truth, in the World of Atzilus (Emanation) "evil does not dwell with You," and as is written on this in the explanation of the verse "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting"; but in nogah [there is] a drawing-down of good and evil.

הגם שיש שם ג"כ ע"ס [עשר ספירות] אך שהם מעורבים טו"ר [טוב ורע] כידוע ויכולה ההשפעה להחליף כו'

Although there are also Ten Sefiros there, only they are mixed, good and evil, as is known, and the flow can switch over, etc.

[ע"ד מ"ש בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] להאריז"ל [להאר"י זכרונו לברכה] גבי פי' ירדן שנוטל מזה ונותן לזה דהיינו קליפת נוגה אשר לפעמים היא קדושה ולפעמים היא קליפה נוטלין מזה ונותנין לזה בסוד הגניבה והעשיקה הנזכר בסבא דמשפטים עכ"ל [עד כאן לשונו].

[Along the lines of what is written in Likkutei HaShas of the Arizal, of blessed memory, regarding the explanation of "Yarden" (the Jordan), that it takes from this one and gives to that one, that is, kelipas nogah, which is at times holiness and at times kelipah (husk); they take from this one and give to that one, in the mystery of the theft and the oppression mentioned in the Saba of Mishpatim. End of quote.

12 ור"ל [ורוצה לומר] שע"י הנוגה נמשך היניקה מהקדושה גם להרע וכמ"ש מזה ע"פ ויקחו אליך פרה, ומ"ש בשם הסבא דמשפטים הוא בדף צ"ה ע"ב].

That is to say, through nogah nourishment is drawn from holiness also to the evil, as is written on this on the verse "And they shall take to you a heifer." And what is cited in the name of the Saba of Mishpatim is on folio 95b.]

וזהו ענין השקאת הסוטה מים המאררים לבדוק כו' ונקתה ונזרעה כו' [עיין ברע"מ [ברעיא מהימנא] פ' אמור דצ"ז א' ובזוהר נשא דקכ"ד א' ב' ובפי' ויחי דרמ"א ב'].

And this is the matter of giving the suspected wife (sotah) the waters that bring the curse to drink, to test, etc.; "and she shall be cleared and shall conceive," etc. [See the Raaya Mehemna, Parshas Emor, folio 97a; and the Zohar, Nasso, folio 124a-b; and in [Parshas] Vayechi, folio 241b.]

13 וכן בכל אדם שהוא מורכב מטו"ר [מטוב ורע] וצריך לעקור התשוקה וההתלהבות של אש זרה כו' ועי"ז אש ה' פי' אש של ה'.

And so, too, in every person, who is composed of good and evil and needs to uproot the desire and the fervor of a strange fire, etc.; and through this [there is] esh hei, meaning a fire of G-d.

וע"ד האמת אש ה' הה' עצמה היא בחי' אש והם ה"ג [חמש גבורות] של הנוק' [הנוקבא] העולים למעלה ומתמתקים בהמשכת אש יו"ד הם החסדים והם ה"ג [חמש גבורות] עליונים שהם חסדים שמלמעלה למטה

And according to the way of truth [the Kabbalah]: esh hei, the hei itself is the level of fire, and these are the five Gevuros of Nukva (the feminine), which rise upward and are sweetened through the drawing-down of esh yud (fire of yud), which are the Chasadim; and these are the higher five Gevuros, which are Chasadim [flowing] from above downward.

וזהו למען תזכרו שתהיו אתם הזכרים כי בהעלותך את הנרות ה"ג [חמש גבורות] של הנוק' [הנוקבא] אשה מזרעת תחלה יולדת זכר

And this is [the meaning of] "so that you shall remember (tizkeru)": that you yourselves be the males (zecharim). For "when you raise up the lamps," the five Gevuros of Nukva: "a woman who emits seed first gives birth to a male."

[ועיין בזהר פרשה תזריע (דמ"ב ע"ב) א"ר [אמר רבי] יוסי כו' ל ת לה בפומא אלא ילידו דילה אי להוי דכר ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ואז עוזר את החסדים כו' ע"ש]

[And see the Zohar, Parshas Tazria (folio 42b): "Rabbi Yosei said," etc., "she has nothing in her mouth but her offspring, that it be a male"; and in the commentary of the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) there: "and then it helps the Chasadim," etc. See there.]

וכמשל הנר של מטה שמדליק הנר של מעלה בעלות הלהב ממטה למעלה וכן נר מנר עד רום המעלות

And as in the analogy of the lower lamp that kindles the upper lamp, as the flame rises from below upward; and so lamp from lamp, up to the highest heights

(וכמו שנזכר בשבת עליות העולמות שמתקרב עולם לעולם ועולם לעולם עד רום המעלות כי כשעולה העליון הנה התחתון ג"כ עולה אחריו כו')

(and as is mentioned regarding Shabbos, the ascents of the worlds: that world draws near to world and world to world, up to the highest heights; for when the higher one ascends, the lower one also ascends after it, etc.).

ועי"ז ועשיתם את כל מצותי שהם הם העושים את המצוה להיות המשכת אור א"ס ב"ה במצוה ולהיות המצוה כלי לאור א"ס

And through this, "and you shall do (va'asisem) all My mitzvos": that it is they who make (ha'osim) the mitzvah, so that there be a drawing-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the mitzvah, and that the mitzvah be a vessel for the Infinite Light.

כי מצד שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף כו' הרי הוא רם ונשגב כו' אלא שנש"י [שנשמות ישראל] הם הם הממשיכים כו'

For inasmuch as the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is as His Name, having no end, etc., He is exalted and lofty, etc.; only, the souls of Israel are the very ones who draw [it] down, etc.

[וע' מ"ש מזה בפ' בחקתי בד"ה הנה מבואר בע"ח [בעץ חיים].

[And see what is written on this in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "It is explained in Etz Chaim."

14 ואפשר כי זהו עוד בחינה עליונה יותר מבחי' וזכרתם שנאמר תחלה לעשות אותם זכרים דהיינו מה שמעוררים ע"י המצוה גילוי והמשכת רמ"ח אברין דמלכא ז"א דאצילות שהוא הנקרא זכר חסדו

And perhaps this is a still higher level than the level of "and you shall remember," which is said first, to make them males: that is, what one arouses through the mitzvah, the revelation and drawing-down of the 248 limbs of the King, Z'eir Anpin of the World of Atzilus (Emanation), which is called "He remembered (zachar) His kindness."

אכן בחינת ועשיתם את כל מצותי היינו המשכת אור א"ס ממש ברמ"ח איברים דז"א

But the level of "and you shall do all My mitzvos" is the drawing-down of the very Infinite Light (Or Ein Sof) into the 248 limbs of Z'eir Anpin.

וכמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] קרוב לסופו ד"ה להבין מ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שכל המצות לתקן רמ"ח איברי ז"א ע"י המשכת אור א"ס בהן במוחין כו' ומקור המוחין הוא לבנונית כו' הוא עונג וחפץ עליון כו' ע"ש.

And as is written in Iggeres HaKodesh, near its end, [in] the passage beginning "To understand what is written in Pri Etz Chaim, that all the mitzvos are to rectify the 248 limbs of Z'eir Anpin through drawing the Infinite Light into them, into the mochin," etc., "and the source of the mochin is the whiteness (lavnunis)," etc., "which is the supernal delight and desire," etc. See there.

15 ועי' מ"ש בביאור ע"פ וארשתיך לי]. ועתה יובן ענין והייתם קדושים לאלקיכם.

And see what is written in the explanation of the verse "And I will betroth you to Me."] And now the matter of "and you shall be holy to your G-d" will be understood.

קדוש בחי' שערות כמ"ש בנזיר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו שהנזיר ממשיך בחי' שערות כמ"ש מזה בפ' אמור בד"ה ונקדשתי בתוך בנ"י [בני ישראל] דהיינו שממשיך מבחי' שערות דא"א.

"Holy" is the level of the hairs, as is written of the nazirite, "Holy he shall be; he shall let the locks of the hair of his head grow": for the nazirite draws down the level of the hairs, as is written on this in Parshas Emor, in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel"; that is, that he draws down from the level of the hairs of Arich Anpin.

16 ועד"ז הוא ענין קדוש דקדושה וג"פ [וג' פעמים] קדוש כנגד ג' קוצי דשערי [נראה דצ"ל הפי' כנגד ג' שמות הוי' שבמוחין עליונים דא"א שמהם נמשך הי"ג קוצין

And in the same way is the matter of "holy" in the Kedushah, and the three times "holy," corresponding to three locks of hair [it seems that the explanation must be: corresponding to the three Names Havayah in the higher mochin of Arich Anpin, from which the thirteen locks are drawn;

ואלו נמשכין ומאירין בז"א ע"י קוצי דשערי דא"א היורד מאחורי ז"א כמ"ש כ"ז [כל זה] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער חזרת העמידה ספ"ג [סוף פרק ג'] שהם כנגד ג' בחי' בי"ע שבאצילות והן חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד]

and these are drawn and shine into Z'eir Anpin through the lock of hair of Arich Anpin that descends behind Z'eir Anpin, as all this is written in Pri Etz Chaim, Sha'ar Chazaras HaAmidah, at the end of chapter 3], which correspond to the three levels of Beriah (Creation), Yetzirah (Formation) and Asiyah (Action) within Atzilus (Emanation), and these are Chochmah-Binah-Daas, Chesed-Gevurah-Tiferes, [and] Netzach-Hod-Yesod.

וזהו ג"כ ענין ג' קוצין שיש בצורת אות יוד קוץ העליון והיוד עצמו וקוץ התחתון כו' [ועיין בפרדס שער י"א פי"ז [פרק ז']] ועי"ז נמשך להיות הוי' צבאות להיות המשכות החיות בעולמות.

And this is also the matter of the three tips (kotzin) in the form of the letter yud: the upper tip, the yud itself, and the lower tip, etc. [And see Pardes, Sha'ar 11, chapter 7.] And through this it is drawn to be "Havayah of Hosts (Tzevaos)," so that there be the drawings-down of life-force (chayus) into the worlds.

17 וזהו והייתם קדושים לאלקיכם ולא כתיב להוי' אלא היינו לבחי' מלכות שהוא בחי' יחודא תתאה כורעים ומשתחוים ביטול היש ופי' שישראל הם הממשיכים בחי' שערות לבחי' מל' להיות ביטול כנ"ל

And this is "and you shall be holy to your G-d (Elokeichem)"; and it is not written "to Havayah," but rather this is to the level of Malchus (sovereignty), which is the level of the lower unity (yichuda tata'ah), "bowing and prostrating," the nullification of the yesh (something). And the meaning is that Israel are the ones who draw the level of the hairs into the level of Malchus, so that there be self-nullification (bittul), as mentioned above;

דהיינו שעי"ז יומשך הביטול גם בבי"ע להיות ביטול היש וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך כו':

that is, that through this the self-nullification be drawn also into Beriah, Yetzirah and Asiyah, so that there be the nullification of the yesh. And this is [the meaning of] "Do not read 'your children' (banayich), but 'your builders' (bonayich)," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 13

[נמשך לדרוש דלעיל]

Continuing the Discourse Above

◇

1 [נמשך לדרוש דלעיל]

[Continuing the discourse above.]

2 אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. פי' דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בענין קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל [תלמוד לומר] כוי קדושתי למעלה מקדושתכם.

"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt." The explanation: our Sages, of blessed memory, said concerning "You shall be holy": "Might [this mean] like Me? The verse teaches, etc.: 'My holiness is above your holiness.'"

והפי' בזה הוא כי הנה יש אתערותא דלעילא שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתערותא דלעילא וזהו ענין והייתם קדושים לאלקיכם וכנ"ל שישראל ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ממשיכים אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בחי' ג"פ [ג' פעמים] קדוש כו'.

The explanation of this is that there is [one kind of] arousal from above: through an arousal from below, an arousal from above [is drawn]. This is the meaning of "and you shall be holy to your G-d," as mentioned above: that Israel, through the arousal from below, draw down the arousal from above, the level of the threefold "holy," etc.

אכן יש אתערותא דלעילא קודם אתערותא דלתתא להעלות ממטה למעל' [למעלה / למעלת] ואתערותא דלעילא זו גדלה מעלתה מאד מאותה שע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] יכולה להגיע אליה.

However, there is [also] an arousal from above that comes before the arousal from below, to raise up from below to above. This arousal from above is far greater in stature than the one that comes through the arousal from below, for the arousal from below cannot reach it.

3 וכמאמר הבעש"ט [הבעל שם טוב] ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] על הבת קול שמכרזת שהם הרהורי תשובה והם באים מלמעלה שאין אדם עושה מאומה מצד עצמו

As in the saying of the Baal Shem Tov, of blessed memory, about the heavenly voice (bas kol) that proclaims: that these are thoughts of teshuvah (return), and they come from above, for a person does nothing of his own accord.

והיינו כמו תחלת הבריאה כי חפץ חסד הוא ועל המשכה זו ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] קדושתי למעלה מקדושתכם. דאם כפשוטו אינו מובן כלל מה צריך לומר שקדושתו ית' למעלה כו'.

This is like the beginning of creation, "for He desires kindness." It is about this drawing-down that our Sages, of blessed memory, said, "My holiness is above your holiness." For if [it were meant] in its plain sense, it is not understood at all: why would one need to say that His holiness, may He be blessed, is above, etc.?

4 ועל המשכה זו נאמר אני ה' כו' אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים שאני הוצאתי להיות אתערותא דלתתא.

And about this drawing-down it is said, "I am Havayah, etc., who brought you out of the land of Egypt": that it was I who brought [you] out, so that there would be an arousal from below.

ואח"כ אני הוי' אלהיכם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] קורא בתורה שממשיך גילוי א"ס בהתורה ודרך כלל כל המצות הם הם לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה קוב"ה [קודשא בריך הוא] ז"א מעולמות א"ס ושכינתיה מלכות המקננת בבי"ע שרש ומקור נש"י [נשמות ישראל].

And afterward, "I am Havayah your G-d": an arousal from above through an arousal from below, [as with] one who reads the Torah, drawing down a revelation of the Infinite One (Ein Sof) into the Torah. And in general, all the mitzvos are, in themselves, "for the sake of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah": the Holy One, blessed be He, is Z'eir Anpin (the emotive attributes), from the worlds of Ein Sof, and His Shechinah (Divine Presence) is Malchus (sovereignty), which nests within Beriah, Yetzirah and Asiyah, the root and source of the souls of Israel.

והנה בי"ע הם עולמות הנפרדים ואינו מגיע שם היחוד עליון רק היחוד הוא בבחינת מל' דהיינו בבחי' ביטול שיהא בטול היש כו':

Now, Beriah, Yetzirah and Asiyah are the separate worlds, and the higher union does not reach there; rather, the union is in the level of Malchus, that is, in the level of self-nullification (bittul): that there be the nullification of the yesh, etc.

5 ד והנה מזה יובן גם כן ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ ויקח קרח טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה כו'.

4. Now, from this we can also understand the saying of our Sages, of blessed memory, on the verse "Korach took": "A tallis that is entirely techeles: is it obligated in tzitzis, or exempt?" etc.

והענין מבואר לקמן בביאור על פי ויקח קרח דטענת קרח היה דהרי הטלית הוא הא"מ [האור מקיף] עצמו וחוטי הציצית הם רק המשכה מצומצמת בבחינת שערות שאינו ערוך לגבי עצמיות המקיף.

The matter is explained below, in the explanation on the passage "Korach took": Korach's argument was that the tallis is the encompassing light (or makif) itself, while the threads of the tzitzis are only a contracted drawing-down, in the manner of hairs, which bears no comparison to the essence of the encompassing [light].

6 ואם כן איך יתכן שהטלית דתכלת והא"מ [והאור מקיף] עצמו לא יהיה בו המצוה כלל רק ע"י החוטין כו' וכוונתו היה שבזה יחלוק ג"כ על כהונת אהרן כו'.

If so, how could it be that the tallis of techeles, the encompassing light itself, should have no mitzvah in it at all, but only through the threads, etc.? His intention was that by this he would also contest the priesthood of Aharon, etc.

ובאמת עיקר המצוה הוא על ידי חוט דתכלת דוקא לפי שעל ידי זה דייקא נמשך בהאדם בחינת א"פ [אור פנימי] שיהיה לו אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' ע"ש.

But in truth, the essence of the mitzvah is specifically through the thread of techeles, because precisely through it the level of inner light (or pnimi) is drawn into the person, so that he will have love and awe, etc. See there.

7 וע"פ מה שכתוב כאן בענין חוט דתכלת יובן זה בתוספת ביאור

In light of what is written here about the thread of techeles, this will be understood with further explanation.

והוא כי הנה מבואר למעלה שהתכלת הוא מבחי' מוחין דאבא. שהוא להמשיך בחי' הביטול למטה במל' כדי להיות ביטול היש נהורא תכלא.

It is this: it was explained above that the techeles is from the level of the intellect (mochin) of Abba (Chochmah), whose [purpose] is to draw the level of self-nullification (bittul) down below, into Malchus (sovereignty), so that there be the nullification of the yesh (something), the "blue light" (nehora techela).

אך שהתכלת הוא מבחי' גבורות דאבא. שמהם דוקא נמשך כח והמשכה זו להיות ביטול היש וכמו שכתוב ג"כ בשם הלק"ת [הלקוטי תורה (להאריז"ל)] בענין בואו חשבון והטעם כי כדי להוריד ולהמשיך להגיע הביטול גם במקום היש זהו על ידי בחי' הגבורה.

However, the techeles is from the level of the Gevuros (restraints) of Abba, from which specifically come the power and this drawing-down for there to be the nullification of the yesh, as is also written in the name of the Likkutei Torah of the Arizal on the subject of "Come to Cheshbon." The reason is that in order to bring down and draw down, so that the self-nullification reaches even the place of the yesh, this is through the level of Gevurah.

8 והוא כמבואר לעיל בביאור ע"פ קול דודי בשה"ש [בשיר השירים] שמהשפעת הגבורות נמשך בבחינת א"פ [אור פנימי] גם כן כמו המשכת החיות בהאבר וכמו כי הדם הוא הנפש

This is as explained above, in the explanation on "The voice of my beloved" in Shir HaShirim: that from the flow of the Gevuros, [light] is drawn in the manner of inner light as well, like the flow of life-force (chayus) into the limb, and as [in the verse] "for the blood is the soul."

מה שאין כן מבחינת חסדים נעשה בחי' מקיף לבד כמו שכתוב וימינו תחבקני כו' ע"ש.

From the level of the Chasadim (kindnesses), by contrast, there comes about only the level of an encompassing [light], as it is written, "and His right hand embraces me," etc. See there.

9 ולכן כדי להגיע הביטול במקום היש שהוא המשכה בבחינת פנימי' [פנימיות / פנימית] גם כן שיגע הביטול בתוכו ממש מקרב איש ולב עמוק זהו על ידי בחינת גבורות דאבא דייקא.

Therefore, for the self-nullification to reach the place of the yesh, which is a drawing-down in an inner manner as well, so that the self-nullification touches its very inside, from "the inward part of man and the deep heart," this is precisely through the level of the Gevuros of Abba.

ששרשו מח"ס [מחכמה סתימאה] שבו מלובש גבורה דעתיק כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ פנחס ע"פ שמע בני מוסר אביך.

Its root is from the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah), in which the Gevurah of Atik is enclothed, as the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) writes at the beginning of Parshas Pinchas, on the verse "Hear, my son, the discipline of your father."

10 ומשם מקור כח הבירורים שהוא ביטול היש. וכיון שכן שעיקר כוונה זו להגיע הביטול בבחינת פנימי' [פנימיות / פנימית] ממש לכך צ"ל ע"י חוט דתכלת.

From there is the source of the power of the birurim (refinements), which is the nullification of the yesh. Since this is so, that the main intent of this is for the self-nullification to reach in a truly inner manner, it must therefore be through a thread of techeles.

שעל ידי שהוא בבחי' חוט נמשך בבחי' א"פ [אור פנימי] ממש ועל דרך זה הוא ענין הקוצי דשערי הנמשכים מא"א [מאריך אנפין] כו'.

For by being in the form of a thread, it is drawn in the manner of truly inner light. Along these lines is the matter of the "locks of hair" drawn from Arich Anpin, etc.

מה שאין כן הטלית עצמו עם היותו כולו תכלת מכל מקום הוא עדיין רק בבחינת מקיף ולא נגע הביטול עדיין בפנימיותו כ"א על ידי החוטין כו'.

The tallis itself, by contrast, even though it is entirely techeles, is nevertheless still only in the manner of an encompassing [light], and the self-nullification has not yet touched its inner dimension (pnimiyus) except through the threads, etc.

11 ועיין מ"ש בד"ה והיה לכם לציצית. דהארת אהבה ויראה שהם בחי' תכלת ולבן שבציצית הן הנקרא תורת האדם. והטלית שהוא הלבוש והמקיף עצמו דתורה ומצות מעשיות הן הנקרא מצות ה'.

And see what is written in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis": that the illumination of love and awe, which are the level of the techeles and the white in the tzitzis, is what is called "the Torah of man." And the tallis, which is the garment and the encompassing [light] itself, of the Torah and the practical mitzvos: these are what is called "the mitzvos of Havayah."

ולפי שכל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו ע"כ צ"ל חוטין דייקא שהן המשכת אהוי"ר [אהבה ויראה] כו',

And since "whoever says, 'I have nothing but Torah,' does not have even Torah," therefore there must specifically be threads, which are the drawing-down of love and awe, etc.,

וע"י זה יזכור גדולת ומעלת הלבוש עצמו. ועיין מה שכתוב בד"ה קדש ישראל בפי' ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו וגו'.

and through this one will remember the greatness and eminence of the garment itself. And see what is written in the discourse beginning "Israel is holy," in the explanation of "And I taught Ephraim to walk, taking them upon His arms," etc.

וזהו גם כן ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ב [פרק ב'] דשבת דל"א סע"א [סוף עמוד א]) קבעת עתים לתורה כו' פלפלת בחכמה כו' ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא.

This is also the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory (chapter 2 of Shabbos, folio 31, end of side a): "Did you set fixed times for Torah? etc. Did you engage in keen analysis of wisdom? etc. And even so, if 'the fear of Havayah is his treasure,' yes; if not, no."

משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעליה הלך והעלה לו אמר ליה עירבת לי בהן קב חומטין אמר ליה לאו. אמר לו מוטב שלא העליתה.

A parable: a man said to his agent, "Bring up for me a kor of wheat to the loft." He went and brought it up for him. He said to him, "Did you mix into it for me a kav of chomtin?" He said to him, "No." He said to him, "It would have been better had you not brought it up."

והענין כי חטה הוא כ"ב אתוון דאורייתא. ולכן מתן תורה בשבועות בכורי קציר חטים וכמו שכתוב במ"א באריכות בד"ה וספרתם לכם כו' ע"ש. וקב חומטין פרש"י [פירש רש"י / פירוש רש"י] ארץ מלחה.

The explanation: wheat (chitah) is the twenty-two letters of the Torah. That is why the giving of the Torah is on Shavuos, "the first fruits of the wheat harvest," as is written elsewhere at length, in the discourse beginning "You shall count for yourselves," etc.; see there. And "a kav of chomtin," Rashi explains, is salty earth.

12 והנה כתיב ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך כו' ומבואר בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] שהמלח הוא ג' גבורות ממותקות ומלח אותיות לחם וגימ' [וגימטריא] מזלא והיינו ששרשו מגבורות דאבא

Now, it is written, "You shall not omit the salt of the covenant of your G-d from your meal-offering," etc. It is explained in the writings of the Arizal that salt is three sweetened Gevuros, that [the word] melach (salt) has the letters of lechem (bread), and that its numerical value is that of mazla; that is, its root is from the Gevuros of Abba.

וכנזכר מזה בקצרה בביאור על פי וידבר משה אל ראשי המטות ע"ש.

And this is mentioned briefly in the explanation on the passage "And Moshe spoke to the heads of the tribes." See there.

13 ולכן הוא מפליט הדם והפסולת מהבשר כי בחכמה אתבררו. ולכן צריך לערבו בחטים שהוא התורה ע"ד הנ"ל שלהיות ביטול היש נמשך מגבורות דאבא כו'

That is why it [salt] draws the blood and the waste out of the meat, for "in Chochmah (wisdom) they are refined." And that is why it must be mixed into the wheat, which is the Torah, along the lines mentioned above: that [the power] for there to be the nullification of the yesh is drawn from the Gevuros of Abba, etc.,

שע"י זה דייקא נמשך הכח להגיע הביטול גם בבחינת היש וגם משם נמשך בחינת יראה כנ"ל.

for precisely through this the power is drawn for the self-nullification to reach even the level of the yesh, and from there, too, the level of awe is drawn, as mentioned above.

14 וזהו שנזכר עירבת לי בהן קב חומטין דתיבת לי מיותר.

This is [the meaning of] what is mentioned, "Did you mix into it for me a kav of chomtin": for the word "for me" (li) is superfluous.

אלא דרצה לומר שעל ידי שיראת ה' אוצרו אזי התורה והחטים הם לי ונקרא תורת ה' וכמו שכתוב והייתם לי כו' כי לי בני ישראל כו' מה שאין כן תורה בלא יראה כו'.

Rather, it means to say that by virtue of "the fear of Havayah [being] his treasure," the Torah and the wheat are then "Mine" (li), and it is called "the Torah of Havayah," as it is written, "You shall be Mine," etc.; "For unto Me the children of Israel," etc. This is not so with Torah without awe, etc.

15 וכמו שכור חטים עם היותו יקר הערך אינו כלום בלא קב חומטין ומוטב שלא העליתה כך עד"ז טלית שכולה תכלת בלא חוטי הציצית כו'.

Just as a kor of wheat, precious as it is, is nothing without a kav of chomtin, and "it would have been better had you not brought it up," so, in the same way, [is] a tallis that is entirely techeles without the threads of tzitzis, etc.

ואין לתמוה שהתכלת הוא מגבורות דאבא ושכמ"כ [ושכמו כן] המלח שרשו משם כי כמה בחינות ומדרגות יש בגבורות דאבא

There is no need to wonder that the techeles is from the Gevuros of Abba and that the salt likewise has its root there, for there are many levels and gradations in the Gevuros of Abba.

וכה"ג [וכהאי גוונא] תש"י [תפילין של יד] הוא במל' וכן מזבח החיצון כו' והרי המזבח אינו עתה ומצות הנחת תש"י [תפילין של יד] קיימת. א"ו [אלא ודאי] כי כמה בחי' ומדרגות יש בכל ספירה כו'.

In the same way, the tefillin of the hand are in Malchus (sovereignty), and so too the outer altar, etc.; yet the altar does not exist now, while the mitzvah of putting on the tefillin of the hand endures. Rather, it must be that there are many levels and gradations in every Sefirah, etc.

16 ומ"מ יש להם קצת שייכות זל"ז [זה לזה] ולכן נאמר בכהונת אהרן ברית מלח עולם. שכרת עמו הקב"ה הברית על הכהונה במלח.

Nevertheless, they have some connection to each other. That is why it is said concerning the priesthood of Aharon, "an everlasting covenant of salt": the Holy One, blessed be He, made the covenant with him over the priesthood with salt.

להיות כמו שבחי' מלח הוא בחכמה אתברירו וכנ"ל בענין קב חומטין כו'. כך כהונת אהרן שזקן אהרן הוא המשכת הביטול לנש"י [לנשמות ישראל] וענין א' עם חוטי הציצית תכלת ולבן כנ"ל.

For just as the level of salt is "in Chochmah they are refined," as mentioned above concerning the kav of chomtin, etc., so it is with the priesthood of Aharon: the beard of Aharon is the drawing-down of self-nullification to the souls of Israel, and it is one matter with the threads of the tzitzis, techeles and white, as mentioned above.

ועמ"ש ע"פ בהעלותך את הנרות חייך שלך גדול כו' והיינו שהוא הממשיך כח ההעלאה להיות נר הוי' נשמת אדם כו' (וע' בזהר ויחי דרמ"א ע"ב מענין מלח ברית אלקיך ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם):

And see what is written on the verse "When you raise up the lamps," [concerning] "By your life, yours is greater," etc.: that is, he is the one who draws down the power of elevation, so that "the lamp of Havayah is the soul of man," etc. (And see in the Zohar, Vayechi, folio 241b, on the subject of "the salt of the covenant of your G-d," and in the Mikdash Melech there.)

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 14

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'

"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt" (Numbers 15:41)

1 אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'. אני ה' אלקיכם. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל מקום שנאמר אני ה' פי' אני הוא שנאמן לשלם שכר.

"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt," etc. "I am Havayah your G-d." Now, our Sages, of blessed memory, said that wherever it says "I am Havayah," the meaning is: "I am He who is faithful to pay reward."

ולהבין ענין הכפל שכפל לומר ב' פעמים אני הוי' כו' ועוד מפני מה לא נזכר זה רק בציצית.

And [we need] to understand the matter of the doubling, that it doubles, saying "I am Havayah" twice, etc.; and further, why this is mentioned only regarding tzitzis.

אך הנה כתיב היום לעשותם היינו היום בעוה"ז ולמחר לקבל שכרם היינו בג"ע [בגן עדן] ותחיית המתים ועיקר קיבול השכר הוא לזמן התחייה.

However, it is written, "Today, to do them": that is, today, in this world; "and tomorrow, to receive their reward": that is, in Gan Eden and at the Resurrection of the Dead. And the main receiving of the reward is at the time of the Resurrection.

2 וצ"ל מהו השכר והגמול שהנשמות היושבים בג"ע [בגן עדן] ומתענגים על ה' כמו נשמות האבות אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן וכיוצא בהם במה שיצטרכו להתלבש בגופים ולחיות ע"פ האדמה.

And we must understand: what is the reward and recompense for the souls who sit in Gan Eden and delight in G-d, such as the souls of the Patriarchs Avraham, Yitzchak and Yaakov, of Moshe and Aharon, and those like them, in that they will have to be clothed in bodies and to live upon the face of the earth?

גם מפני מה יש חילוקי מדרגות ג"ע עליון וג"ע [גן עדן] [וגן עדן] תחתון ויש כמה עליות עילוי אחר עילוי ותחיית המתים הוא בשוה לכל ישראל

Also: why are there distinctions of level, the upper Gan Eden and the lower Gan Eden, and several ascents, one elevation after another, while the Resurrection of the Dead is the same for all Israel,

כמאמרם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב [לעולם הבא] רק ואלו שאין להם חלק כו' הכופר בתח"ה [בתחיית המתים] מדה כנגד מדה הוא כפר כו'.

as [the Sages] said, "All Israel have a share in the World to Come," except "and these are the ones who have no share," etc., "one who denies the Resurrection of the Dead": measure for measure, "he denied," etc.

3 והנה בברכת המצות תיקנו לומר אשר קדשנו במצותיו כו' פי' אשר הוא לשון תענוג ואושר וכמו באשרי כו'

Now, in the blessing over the mitzvos [the Sages] instituted that we say, "Who (asher) has sanctified us with His commandments," etc. The meaning: asher is a term for delight and happiness (osher), as in "In my happiness (be'oshri)," etc.

והוא מקור המצות שמשם הם נמשכים [ועמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון].

And it is the source of the mitzvos, from which they are drawn. [And see what is written about this in the discourse beginning "And I was beside Him as a nursling."]

והענין כי הנה התענוג נמצא בכל גשמיות שבעולם השפל וכמו שאנו רואים שיש בחי' תענוג בכל חושי הנפש ראיה שמיעה ריח דבור וכמה מיני תענוגים יש בראיה מציורים ומראות כו'

The explanation is this: delight is found in all the physicality of the lowly world, as we see that there is the quality of delight in all the senses of the soul: sight, hearing, smell, speech; and how many kinds of delight there are in sight, from pictures and sights, etc.;

וכן בשמיעה מקול ערב כו' וכן חוש הטעם חיך יטעם אוכל כו' מתוק הוא לנפש וכה"ג [וכהאי גוונא] יש בחי' תענוג בכל חומר הגשמי שבעולם והוא בחי' פסולת התענוג העליון

and likewise in hearing, from a pleasant voice, etc.; and likewise the sense of taste: "the palate tastes food," etc., "sweet to the soul." And in this way there is the quality of delight in all the physical matter in the world; and it is the level of the refuse of the supernal delight.

והנה באמת בחינת התענוג הגשמי הוא נמשך מבחי' התענוג הרוחני ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו'

Now in truth, the level of physical delight is drawn from the level of spiritual delight, in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory: "There is no blade of grass below that does not have a constellation (mazal) above," etc.

והרי מתיקת העשב נמשך ונולד מן המזל המכהו ומגדלו ובאמת הוא רק פסולת מתענוג אלקות שהנשמות נהנין ומתענגין מזיו השכינה שהוא נפלא כו'

Thus the sweetness of the grass is drawn and born from the constellation that strikes it and makes it grow. And in truth it is only refuse from the delight of G-dliness in which the souls take pleasure and delight from the radiance of the Shechinah (Divine Presence), which is wondrous, etc.

כי העוה"ז הוא עולם השפל שהאלקות הוא בהעלם והסתר גדול עד"מ קליפת הפרי שמסתרת לפרי כך העוה"ז ומלואו מסתיר חיות אלקי ונראה הכל ליש ודבר.

For this world is the lowly world, where G-dliness is in great hiddenness and concealment, by way of analogy, like the peel of a fruit, which conceals the fruit. So this world and all that fills it conceal the G-dly life-force, and everything appears to be an existence and a thing [in its own right].

4 וע"כ לעתיד לבא כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב ג"כ השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה ועל שמים דכעת כתיב כי שמים כעשן נמלחו כו'

Therefore, of the Time to Come it is written, "And I will remove the spirit of impurity from the land"; and it is also written, "the new heavens and the new earth that I make"; and of the heavens of the present it is written, "For the heavens shall vanish like smoke," etc.

וכל בחי' התענוג שבו הוא מבחי' פסולת התענוג העליון כנ"ל והוא מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דתענית ד"י [די יסודות] ע"א) ח"ל [חוץ לארץ] שותה מתמצית אי"י [ארץ ישראל]

And all the delight in it is from the level of the refuse of the supernal delight, as mentioned above. And this is what our Sages, of blessed memory, said (in the first chapter of Taanis, folio 10a): "[What is] outside the Land drinks from the residue of the Land of Israel."

וזהו מ"ש וכל קרבי את שם קדשו כו' (בתלים סי' ק"ג)

And this is [the meaning of] what is written, "and all my innards [bless] His holy Name," etc. (in Psalms, chapter 103).

והיינו שיש מלאכים הנק' קרביים שמבררים השפעת התענוג ועד"מ הקרביים באדם שבהם יתברר המאכל והמובחר שנתברר נעשה ממנו דם בלב ומחיה את הגוף והפסולת נדחה לחוץ

That is, there are angels called "innards," who sift the flow of delight. By way of analogy, the innards in a person, in which the food is sifted: from the choice part that has been sifted out, blood is made in the heart, and it gives life to the body, while the refuse is pushed outside.

ככה למעלה יש מלאכים המבררי' [המבררים] השפעת התענוג הפנימי נמשך בג"ע [בגן עדן] והפסולת נמשך ע"י השתלשלות בהמזלות ומשתלשל למטה להתלבש בענינים גשמיים כסף וזהב כו' וזהו שנאמר יאר ה' פניו אליך כו' היינו מפנימיות תענוג עליון שמאיר בתורה ומצות.

So too above, there are angels who sift the flow of delight: the inner [part] is drawn into Gan Eden, and the refuse is drawn, by a chain of descent (hishtalshelus), into the constellations, and descends further below to be clothed in physical things, silver and gold, etc. And this is what is said, "May Havayah make His face shine to you," etc.: that is, from the inner dimension (pnimiyus) of the supernal delight, which shines in Torah and mitzvos.

5 ועיין מענין וכל קרבי בזח"א [בזהר חלק א] לך לך דפ"ז ע"א ובפרדס ערך קרביים,

And see on the matter of "and all my innards" in the Zohar, Part I, Lech Lecha, folio 87a, and in the Pardes, under the entry "Innards."

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בר' [ברבי] עקיבא כשראה כרך גדול של רומי מלא' [מלאה] כל טוב ובשלוה גדולה שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה כו' כי מזה דוקא יכולים להכיר איך שלגדולתו אין חקר ממש

And this is what our Sages, of blessed memory, said of Rabbi Akiva: when he saw the great city of Rome full of every good thing and in great tranquility, he laughed and said, "If for those who transgress His will it is so, for those who do His will, how much more so!" etc. For from this specifically one can recognize how truly "His greatness is unsearchable":

כי אם פסולת תענוג עליון שירד ונפל בקליפות הוא גדול כ"כ [כל כך] על אחת כו"כ [כמה וכמה] לעושי רצונו פנימיות תענוג העליון המאיר בתורה ומצות שהוא רב ועצום כו' [ועמ"ש ע"פ וישב יעקב וע"פ ויהי בשלח פרעה].

for if the refuse of the supernal delight, which descended and fell into the kelipos (husks), is so great, how much more so for those who do His will: the inner dimension of the supernal delight, which shines in Torah and mitzvos, which is vast and mighty, etc. [And see what is written on the verse "And Yaakov settled," and on the verse "And it came to pass, when Pharaoh sent out."]

אך מה שאפשר להן להגיע יניקה ושפע מתענוג העליון לעוברי רצונו יתי ויהיה איך שיהיה אפילו מפסולת תענוג שבו הוא כמאמר שלמה המלך ע"ה [עליו השלום] שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך.

But that it is possible for nurture and bounty from the supernal delight to reach them, those who transgress His will, may He be blessed, be it however it may, even from the refuse of the delight within it, is as King Shlomo, peace be upon him, said: "The spider grasps with [its] hands, yet it is in the king's palaces."

6 ועיין ברבות פ' תולדות ס"פ ס"ו. כחשכה כאורה ותכלית ירידה זו הוא כמ"ש כיתרון האור מן החשך דוקא [ע' [עיין] בזהר ס"פ תצוה דקפ"ז סע"א [סוף עמוד א] ובפ' תזריע דמ"ז ע"ב].

And see in the [Midrash] Rabbah, Parshas Toldos, at the end of section 66. "As the darkness, so the light." And the purpose of this descent is as it is written, "as the advantage of light from darkness," specifically. [See in the Zohar, at the end of Parshas Tetzaveh, folio 187, end of side a, and in Parshas Tazria, folio 47b.]

והיינו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בכל לבבך בשני יצריך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה עומדין כו' כי מן ההיפוך דוקא עד"מ שמתחלה נהנה מתענוגי עוה"ז תהיה אח"כ הצעקה יותר גדולה בחילא יתיר

And this is in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory, "'With all your heart': with both your inclinations," and as our Sages, of blessed memory, said, "In the place where baalei teshuvah (those who return) stand," etc. For it is from the opposite specifically: for example, when at first one took pleasure in the delights of this world, afterwards the outcry will be greater, "with greater strength,"

והוא בחי' מאדך בלי גבול וז"ש [וזהו שכתוב] נפשי אויתיך בלילה בעוה"ז שדומה ללילה בחי' חושך משם יהיה יתרון אור בבחי' אהבה רבה הנ"ל [וגם כמ"ש במ"א שיש שני מיני תענוג לפני המלך. האחד בעשיית המצות.

and it is the level of "[with all] your might" (me'odecha), without limit. And this is [the meaning of] what is written, "With my soul I have desired You in the night": in this world, which is likened to night, the level of darkness; from there will come an advantage of light, in the level of the great love mentioned above. [And also, as is explained elsewhere, that there are two kinds of delight before the King. The first is in the doing of the mitzvos.

7 והשני כשרואה את בנו בא מרחוק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את בנו נתמלא חדוה ותענוג וכך הנמשל בענין התשובה כו' ע"ש

The second is when he sees his son coming from afar, whom he has not seen for a long time; and when the king sees his son, he is filled with joy and delight. And so is the analogue, in the matter of teshuvah (return), etc. See there.

ועד"ז הוא ענין ירידת התענוג עליון למטה בשבה"כ [בשבירת הכלים] שמזה יומשך אח"כ בחינת התענוג השני ע"י התשובה כו' וזהו ירידה צורך עליה]

And in the same way is the matter of the descent of the supernal delight below in the shattering of the vessels, so that from this the level of the second delight will afterwards be drawn, through teshuvah, etc. And this is a descent for the sake of an ascent.]

ולמעלה ג"כ האופנים ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים הרי סבת הרעש הזה של האופנים הוא דייקא מצד הסתר האלקות

And above as well, "the Ofanim, with a great noise, raise themselves opposite the Seraphim." Thus the cause of this noise of the Ofanim is specifically the concealment of G-dliness.

משא"כ השרפים דאימא מקננא בכורסייא כו' שהוא בחי' גילוי אור א"ס המתגלה להיות מושג בעולם הבריאה ושם מעמד השרפים וע"כ הם עומדים בלי רעש ואומרים קדוש שמשיגים איך שהוא יתי' קדוש ומובדל

This is not so with the Seraphim, for "Imma (Binah) nests in the Throne," etc., which is the level of the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) that is revealed so as to be grasped in the World of Beriah (Creation), and there is the station of the Seraphim. Therefore they stand without noise and say "Holy," for they grasp how He, may He be blessed, is holy and set apart,

כמ"ש אני הוי' לא שניתי שאין שינוי בעצמותו כלל בין קודם בריאת העולם ובין לאחר בריאת העולם

as it is written, "I, Havayah, have not changed": there is no change at all in His essence between before the creation of the world and after the creation of the world.

לפי שמקור חיות כל העולמות הוא רק הארה ממנו בלבד ונק' אור א"ס עד"מ אור השמש שאינו פועל שינוי כלל כו'

For the source of the life-force of all the worlds is only a radiance from Him, no more, and it is called the Infinite Light; by way of analogy, the light of the sun, which brings about no change at all, etc.

ומ"ש בספרים כח הפועל בנפעל כו' הוא למטה בבחי' עשי' [עשיה] שנק' פעול כידוע

And what is written in the books, "the power of the Maker is in the made," etc., applies below, in the level of Asiyah (Action), which is called "made" (pa'ul), as is known.

[וכמ"ש במ"ח ובסידור האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] בפי' וידע כל פעול כי אתה פעלתו בתפלת ר"ה [ראש השנה] ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי בפי' על כל שבח מעשה ידיך].

[And as is written in Mishnas Chassidim and in the Siddur of the Arizal, in the explanation of "And let everything that has been made know that You made it," in the Rosh HaShanah prayer; and see what is written in Parshas Yisro, in the discourse beginning "In the third month," in the explanation of "for all the praise of the work of Your hands."]

אמנם האופנים וחיות הקדש שהם בעולמות שלמטה מבחי' כורסייא שאין שם גילוי אלקות בהשגה כ"כ [כל כך] הם ברעש גדול

However, the Ofanim and the holy Chayos, which are in the worlds below the level of the Throne, where there is not so much revelation of G-dliness in comprehension, are in great noise.

[ועמ"ש מזה בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה שחורה אני ונאוה] ועד"מ הצעקה בחילא יתיר וזהו שהתקינו שתים לפניה דהיינו קודם ק"ש [קריאת שמע] אחד ואהבת להיות בבחי' רעש כו':

[And see what is written about this in Shir HaShirim, in the discourse beginning "I am black, yet comely."] And by way of analogy, it is the outcry "with greater strength." And this is why [the Sages] instituted "two [blessings] before it," that is, before the Shema, [its] "One" and "And you shall love," so as to be in the level of noise, etc.

8 ב והנה באתערותא דלתתא בחי' רעש נמשך מלמעלה שער ויש שער בשין ימין ויש שער בשמאל שער בימין היינו כמ"ש זה השער לה'.

2. Now, through the arousal from below, the level of noise (ra'ash), there is drawn from above שער: there is שער with a right-hand shin (sha'ar), and there is שער with a left-hand [shin] (se'ar). שער with the right [shin] is as it is written, "This is the gate (sha'ar) of Havayah."

ובשמאל הוא כמ"ש ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא פי' עד"מ השערות שגידולי' [שגידולם] הוא מן המוח אבל הוא הארה חיצוניות ממנו עד שבהחתך השערה ממנו אינו מרגיש במוח

And on the left it is as it is written, "And the hair (se'ar) of His head [was] like pure wool." The meaning: by way of analogy, the hairs, whose growth is from the brain, yet they are an external radiance from it, so much so that when a hair is cut from it, it is not felt in the brain.

וכך למעלה התורה נקראת בשם בחי' שערות כמ"ש קווצותיו תלתלים תילי תילים של הלכות כי אורייתא מחכמה נפקת והמשכה זו מענג העליון מקור כל התענוגים נק' שערה

So too above, the Torah is called by the name of the level of "hairs," as it is written, "His locks are curled (taltalim)": "mounds upon mounds (tilei tilim) of halachos." For "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," and this drawing-down from the supernal delight, the source of all delights, is called a "hair."

כי מקור התענוג הוא בחי' עצמותו יתי' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שמתענג מאיזה דבר שמקבל ממנו התענוג ואפילו תענוג הנשמות בעוה"ב [בעולם הבא] הרי הם נהנין ומקבלים הענג מזיו השכינה כו'

For the source of delight is the level of His essence, may He be blessed. It is not like the delight below in a person, who delights in some thing from which he receives the delight; and even the delight of the souls in the World to Come: they enjoy and receive the delight from the radiance of the Shechinah (Divine Presence), etc.

משא"כ בו יתי' שאין לך דבר שחוץ ממנו והוא המדע כו' ובחי' התענוג שבו היינו בחי' עצמיות התענוג שהוא עצמו בחי' תענוג וזהו שנק' מקור התענוגים כי הוא מקור לכל בחי' התענוגי' [התענוגים] שלמטה.

This is not so with Him, may He be blessed, for there is nothing outside Him, and "He is the Knowledge," etc. And the delight that is in Him is the level of the very essence of delight, in that He Himself is the level of delight. And this is why He is called the source of delights, for He is the source of all the levels of delight below.

9 ואמנם גילוי והמשכת התענוג משם הוא ע"י צמצום שמתצמצמ' [שמתצמצמת] התענוג להיו' [להיות] מאיר בחכמת התור' [התורה] וזהו שנקרא בחי' שערות עד"מ בחי' צמצום חיות המוחין בשערה כו'.

However, the revelation and drawing-down of the delight from there is through tzimtzum (contraction): the delight contracts itself so as to shine in the wisdom of the Torah. And this is what is called the level of "hairs," by way of analogy, the level of the contraction of the life-force of the brain in a hair, etc.

וזהו ג"כ ענין תענוג הנשמות בג"ע [בגן עדן] שהוא ג"כ מהשגת התורה כו' כנודע שבג"ע [שבגן עדן] התחתון הוא הלימוד פנימית של התורה הנגלית לנו וג"ע [וגן עדן] העליון רזא דרזין כו' וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' שער רישי' [רישיה] כו' וכנודע

And this is also the matter of the delight of the souls in Gan Eden, which is also from comprehending the Torah, etc., as is known: in the lower Gan Eden there is the study of the inner [meaning] of the Torah that is revealed to us, and in the upper Gan Eden, "the secret of secrets," etc. And all this is the level of "the hair of His head," etc., as is known.

אמנם המצות שהם יותר נעלות דהיינו שנמשכים מעצמיות התענוג שלמעלה מגילוי התענוג המתצמצם ע"י שערות ונמשך בחכמה

However, the mitzvos are more exalted: that is, they are drawn from the very essence of delight, which is above the revelation of delight that contracts itself through "hairs" and is drawn into Chochmah (wisdom).

וכמ"ש מרב כל פי' למעלה מתענוג האלקי שהוא ג"ע [גן עדן] העליון שהוא בחי' צמצום ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו' (ועמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה ובד"ה ואתה תצוה את בני ישראל)

And as it is written, "more than the abundance of all": that is, above the G-dly delight, which is the upper Gan Eden, which is the level of tzimtzum: "with the yud the World to Come was created," etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "A menorah all of gold," and in the discourse beginning "And you shall command the children of Israel.")

ועליהם הוא שנאמר לבושי [לבושין / לבושים] כתלג חיור וכנודע שהמצות נקראים לבושים פי' עד"מ הלבוש שמעלים ומסתיר את האדם המלובש בו כך שורש המצות הוא מבחי' מקור התענוגים שהוא בבחי' העלם ואינו מתגלה בבחי' חכמה והשגה כו'

And it is of them that it is said, "His garments [were] white as snow," as it is known that the mitzvos are called "garments." The meaning: by way of analogy, a garment, which hides and conceals the person clothed in it; so too the root of the mitzvos is from the level of the source of delights, which is in a state of concealment and is not revealed in the level of Chochmah and comprehension, etc.

אבל הוא נמשך ע"י מצות מעשיות כי תרי"ג מצות דאורייתא עם שבע מצות דרבנן עולה תר"ך והם תר"ך עמודי אור עד"מ העמוד שמחבר כו'

But it is drawn down through the practical mitzvos. For the 613 mitzvos of the Torah, with the seven rabbinic mitzvos, add up to 620, and they are the 620 pillars of light; by way of analogy, a pillar, which connects, etc.

והיינו משום דנעוץ סופן בתחלתן וע"י קיום המעשה יכולים להמשיך ממקור התענוגים שהוא מה שאינו מתגלה בחכמה.

And this is because "their end is wedged in their beginning," and through the fulfillment of the deed one can draw down from the source of delights, which is what is not revealed in Chochmah.

10 וזהו ענין הקרבנות שהקרבת בהמה גשמיות מכפר על חטא האדם דכתיב אדם ובהמה תושיע ה' וכתיב והם הביאו את קרבנם לפני ה'.

And this is the matter of the offerings: the offering of a physical animal atones for a person's sin, as it is written, "Man and beast You save, Havayah," and it is written, "and they brought their offering before Havayah."

כי חלק ה' עמו וכשפוגם וחוטא הוא פוגם בשם הוי' עצמו כי הוי' היינו שמהוה וע"י החטא הוא ממשיך חיות המהווה למקום שאינו ראוי

For "Havayah's portion is His people"; and when one blemishes and sins, he blemishes the Name Havayah itself. For Havayah means that He brings into being, and through the sin one draws the life-force that brings into being to a place that is not fit.

והכפרה על זה הוא מבחי' לפני הוי' שהם י"ג מדות הרחמים נושא עון כו' וא"א להמשיך ולעו רר מבחי' זו זולת ע"י הקרבת בהמה גשמיות דוקא משום דנעוץ סופן כו'

And the atonement for this is from the level of "before Havayah," which are the Thirteen Attributes of Mercy, "bearing iniquity," etc. And it is impossible to draw down and arouse from this level except through the offering of a physical animal specifically, because "their end is wedged," etc.,

כידוע הכלל דכל הגבוה יותר בירידתו למטה הוא נשפל יותר

as the rule is known: whatever is higher falls lower in its descent below.

וכמו כן הבהמה שהיא למטה נמוכה במדרגה מן האדם שהוא בחי' מדבר הוא הוראה על עוצם רוממות שרשה למעלה רק שנפלה למטה ע"י שבה"כ [שבירת הכלים]

So too the animal, which is below, lower in level than man, who is the level of the speaking being: this indicates the great loftiness of its root above, only that it fell below through the shattering of the vessels.

והיינו כי הבהמה היא למטה מן הדעת אבל שרשה הוא מלמעלה מן הדעת ועמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו'.

That is, the animal is below Daas (knowledge), but its root is from above Daas. And see what is written about this on the verse "And Moshe spoke to the heads of the tribes," etc.

11 ואמנם ע"י הקרבתה ע"ג [על גבי] המזבח הוא מעורר וממשיך מבחי' שלפני הוי' כו'.

However, through its being offered upon the altar, one arouses and draws down from the level that is "before Havayah," etc.

וכמו כן במצות הצדקה כתיב והיה מעשה הצדקה שלום וענין השלום ידוע מענין עושה שלום במרומיו בין שר של מים ובין שר של אש כו'

So too regarding the mitzvah of charity (tzedakah) it is written, "And the work of charity shall be peace." And the matter of peace is known from the matter of "He makes peace in His heights": between the prince of water and the prince of fire, etc.,

דהיינו ע"י גילוי ההארה שלמעלה מההשתלשלות וכמו כן כל משפיע ומקבל הם ב' הפכים וע"י הצדקה עושה שלום וזהו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כו'

that is, through the revelation of the radiance that is above the chain of descending worlds (hishtalshelus). So too, every giver and receiver are two opposites, and through charity one makes peace. And this is "in the household above and in the household below," etc.

והפי' של לבושי' [לבושין / לבושים] כתלג חיור היינו עד"מ השלג שהוא מחלקי' [מחלקים] מקובצי' [מקובצים] ונקפים מעט מעט עד שנעשה רב כו'

And the meaning of "His garments white as snow" is, by way of analogy, snow, which is made of particles gathered together and congealed little by little until it becomes a great [mass], etc.

כך בצדקה כתיב וילבש צדקה כו' כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול וכן הוא בכל המצות מעשיות שמכמה ביחד נעשה לבוש א' והוא עד"מ הלבוש שהוא מכמה חתיכות בגד:

So too regarding charity it is written, "And He put on charity," etc.: "every single perutah (coin) adds up to a great sum." And so it is with all the practical mitzvos: from many together one garment is made; and it is, by way of analogy, like a garment that is made of many pieces of cloth.

12 ג והנה מצות ציצית היא שקולה כנגד כל המצות וכנודע ג"כ דציצית בגימ' [בגימטריא] ת"ר ועם ח' חוטין וה' קשרים תרי"ג

3. Now, the mitzvah of tzitzis is equal to all the mitzvos; and as is also known, tzitzis has the numerical value of 600, and with the eight threads and five knots, 613.

והענין כי בציצית יש מב' בחי' הנ"ל לבושי' [לבושין / לבושים] ושער רישי' [רישיה] כי הטלית עצמו פריסא דמלכא הוא בחי' לבושיה

The explanation is that in tzitzis there is [something] of both levels mentioned above, "His garments" and "the hair of His head." For the tallis itself, "the King's mantle," is the level of "His garments."

ובפ"ק [ובפרק קמא] דר"ה [דראש השנה] (די"ז ע"ב) מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור

And in the first chapter of Rosh HaShanah (folio 17b): "This teaches that the Holy One, blessed be He, wrapped Himself like a shliach tzibbur (prayer leader)."

כ' [כתב] מהרש"א [מהרש"א] בח"א [בחידושי אגדות] וז"ל [וזה לשונו] ובספר ישן מחכמת המקובלים מצאתי וז"ל [וזה לשונו] נתעטף הקב"ה באות' טלית לבנה שנתעטף בברייתו של עולם שעליו נאמר עוטה אור כשלמה שמבהיק מסוף העולם ועד סופו כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ועמ"ש בת"א [בתורה אור] בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות.

The Maharsha wrote in the Chiddushei Aggados, and these are his words: "And in an old book of the wisdom of the Kabbalists I found, and these are its words: 'The Holy One, blessed be He, wrapped Himself in that white tallis in which He wrapped Himself at the creation of the world, of which it is said, "He wraps Himself in light as in a garment," which shines from one end of the world to the other,' etc." End of his words. And see what is written in Torah Ohr, in the explanation of the verse "Let them bring royal apparel."

13 ועמ"ש מענין לבושיה כתלג בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר והציצית הם בחי' שערות כי ל"ב חוטין הם ל"ב נתיבות החכמה

And see what is written on the matter of "His garments as snow" in the explanation of the verse "For on this day He shall atone." And the tzitzis are the level of "hairs," for the thirty-two threads are the thirty-two paths of Chochmah (wisdom).

פי' עד"מ הנתיב שבהם עוברים ממקום למקום כך למעלה יש בחי' נתיבות שבהם נמשכו שפע התענוג בחכמה והוא בחי' שערות עליונות וכנ"ל בענין שער רישי' [רישיה] כו'

The meaning: by way of analogy, a path, on which one passes from place to place; so too above, there are levels of paths, through which the flow of delight is drawn into Chochmah. And this is the level of the supernal "hairs," as mentioned above regarding "the hair of His head," etc.

וזהו שנאמר בציצית למען תזכרו ועשיתם פי' שתהיו בחי' דכר שהוא בחי' משפיע כי בלא זה הרי כנ"י [כנסת ישראל] בחי' מקבל ואל אישך תשוקתך

And this is what is said regarding tzitzis, "So that you shall remember (tizkeru) and do": that is, that you shall be the level of a male (dechar), which is the level of a giver. For without this, the Community of Israel is the level of a receiver: "and your desire shall be to your husband."

אבל ע"י"ז תהיו בחינת דכר משפיע דהיינו שימשיכו אור א"ס ב"ה בתורה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על פסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו' אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה והעוסק בתורה נק' בעל תורה כמאמר הזהר מארי דאורייתא

But through this you shall be the level of a male who gives: that is, that they will draw the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into the Torah, as our Sages, of blessed memory, said on the verse "Moshe commanded us the Torah, an inheritance (morashah)," etc.: "Do not read morashah (inheritance) but me'orasah (betrothed)," for the Torah is called a bride, and one who occupies himself with Torah is called a ba'al (husband, master) of Torah, as the Zohar says, "masters of the Torah" (marei de'oraisa).

והיינוע"ד [והיינו על דרך] מ"ש במעיין החכמה דוד המלך ע"ה [עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה עם קוב"ה [קודשא בריך הוא] שהיה ממשיך השראת אור א"ס בחכמה וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשמה ממש לשם התורה עצמה.

And this is along the lines of what is written in Ma'ayan HaChochmah: King David, peace be upon him, would join the Torah above with the Holy One, blessed be He, for he would draw the indwelling of the Infinite Light into Chochmah. And this is the meaning of "one who occupies himself with Torah for its own sake (lishmah)": lishmah literally, for the sake of the Torah itself.

14 והיינו ע"ד הנ"ל בענין רעש ושער שמבחי' רעש נעשה שער ויש שער בימין זה השער להוי' לכניסה ויציאה שהמלך בעצמו יוצא ומתגלה ושער בשמאל שער רישי' [רישיה] כעמר כו'

And this is along the lines of what was mentioned above regarding ra'ash (noise) and שער: that from the level of ra'ash, שער is made. There is שער on the right, "This is the gate (sha'ar) of Havayah," for entering and going out, that the King Himself goes out and is revealed; and שער on the left, "the hair (se'ar) of His head like wool," etc.

והוא מ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני [ועמ"ש בפי' מקץ גבי ענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל שמזוזה היא בחי' המצות והיא בימין וזהו כענין שער בימין

And this is what is written, "His left hand is under my head, and His right hand embraces me." [And see what is written in Parshas Mikeitz concerning the matter of "the mezuzah on the right and the Chanukah lamp on the left": that the mezuzah is the level of the mitzvos, and it is on the right, and this is like the matter of שער (sha'ar) on the right;

ונר חנוכה היא המשכת התורה והיא משמאל וזהו כענין ושער רישיה שהוא שער בשמאל וע' מ"ש בביאור ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו'].

and the Chanukah lamp is the drawing-down of the Torah, and it is on the left, and this is like the matter of "and the hair of His head," which is שער (se'ar) on the left. And see what is written in the explanation on the saying of our Sages, of blessed memory, "When Israel put 'we will do' before 'we will hear,'" etc.]

15 ובתחלה אמר ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כו' כי כל דבר שמשתוקק אליו הוא נק' בחי' נוק' [נוקבא] ומקבל ואז נק' בחי' זונה דהיינו שיחפוץ בתענוגים גשמיים

And at first it says, "And you shall not stray," etc., "after which you go astray (zonim)," etc. For [with] anything that one longs for, one is called the level of Nukva (the feminine) and a receiver; and then one is called the level of a zonah (harlot), that is, that one desires physical pleasures,

ואז לא יוכל לקבל מתענוג העליון ומכ"ש [ומכל שכן] שלא יוכל להיות בחי' דכר [ועמ"ש מזה בד"ה והיה לכם לציצית] משא"כ כאשר ולא תתורו וכו' אז תזכרו ועשיתם כו' ודו"ל [ודי למבין].

and then one cannot receive from the supernal delight, and all the more so one cannot be the level of a male. [And see what is written about this in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis."] This is not so when "you shall not stray," etc.: then "you shall remember and do," etc. And this suffices for one who understands.

16 ועתה יובן ענין אני הוי' אלקיכם אני אותיות אי"ן והוא ע"ד מ"ש היש בה עץ אם אין [וע' בזהר שלח דקנ"ח ב' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם] פי' עץ הוא מלשון עצה והוא בבחי' חכמה שנק' עצה ותושיה

Now the matter of "I am Havayah your G-d" will be understood. Ani (אני, "I") has the letters of ayin (אין, "nothing"), and this is along the lines of what is written, "Is there a tree (etz) in it or not (ayin)?" [And see in the Zohar, Sh'lach, folio 158b, and in the commentary of the Ramaz there.] The meaning: etz ("tree") is from the term etzah ("counsel"), and it is in the level of Chochmah (wisdom), which is called "counsel and sound wisdom,"

כי העצה הוא התחכמות והשגות דבר מה ופי' אם אין היינו בחי' האין שמשם תמצא בחי' החכמה והוא בחי' סתימו דכל סתימין ואינו בגדר תפיסא והשגה

for counsel is wise deliberation and the comprehension of some matter. And the meaning of "or not (im ayin)" is the level of ayin ("nothing"), from which the level of Chochmah is found; and it is the level of "the most hidden of all hidden things," and it is not within the bounds of grasp and comprehension.

ואמנם הוי' הוא בחי' השתלשלות יו"ד צמצום ה"א התפשטות כו' והיינו ע"י בחינת צמצומים כנודע ואעפ"כ [ואף על פי כן] אמר אני הוי' שבחי' אני הוא ממש בחי' הוי'

However, Havayah is the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus): the yud is contraction, the hei is expansion, etc.; that is, through the level of contractions, as is known. Nevertheless it says, "I am Havayah": that the level of Ani is truly the level of Havayah,

כי הצמצום וההסתר אינו אלא בערכינו שוכני מטה אבל אצלו ית' כולא חד ממש בלא פרודא

for the contraction and the concealment are only relative to us, who dwell below; but with Him, may He be blessed, all is truly one, without separation.

וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי העוה"ז בכלל נק' מצרים ע"ש [על שם] המצרים וגבולים שהוא מוגבל מן הארץ לרקיע ת"ק שנה

And this is "who brought you out of the land of Egypt," for this world in general is called Mitzrayim (Egypt) on account of the straits (meitzarim) and limits, for it is bounded: from the earth to the firmament is [a journey of] five hundred years.

וע"י היציאה ממצרים וגבולין הללו דהיינו כנ"ל בענין הרעש בחילא יתיר כו' נמשך להיות לכם לאלקים אלקים הוא בחי' צמצום והוא המשכת התענוג בג"ע [בגן עדן] בבחי' שערות יושבין ונהנין כו'

And through the going out from these straits and limits, that is, as mentioned above regarding the noise "with greater strength," etc., there is drawn down "to be your G-d (Elokim)." Elokim is the level of tzimtzum (contraction), and it is the drawing-down of delight in Gan Eden in the level of "hairs": "[they] sit and enjoy," etc.

וזהו ענין כי אלקים קדושים הוא ובירושלמי רפ"ט דברכות דרכו בקדושה דברו בקדושה כו' היינו המשכות בחי' קדוש ממש רק שנמשך ע"י בחי' שערות וצמצומים

And this is the matter of "For He is a holy G-d (Elokim kedoshim)," and in the Jerusalem Talmud, at the beginning of the ninth chapter of Berachos: "His way is in holiness, His speech is in holiness," etc.: that is, drawings-forth of the level of "holy" itself, only that it is drawn through the level of "hairs" and contractions.

כי קדוש בוא"ו זהו בחי' המשכת קדש על שערה בחי' ו' כמו קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו משא"כ קדש העליון עצמו זהו למעלה מבחי' שערות והמשכות ולכן נק' בחי' זו להיות לכם לאלקים.

For kadosh ("holy") with a vav is the level of the drawing of kodesh ("holiness") onto a hair, the level of the vav, as in "He shall be holy; he shall let the locks of the hair of his head grow." This is not so with the supernal kodesh itself: it is above the level of "hairs" and drawings-forth. And therefore this level is called "to be your G-d (Elokim)."

וזהו ענין אלקים חיים עיין מ"ש בסידור בד"ה אדני שפתי תפתח ועיין במא"א [במאורי אור] אות א' סעיף פ"ג [דף פ"ג].

And this is the matter of "the living G-d (Elokim chayim)": see what is written in the Siddur, in the discourse beginning "Ado-nai, open my lips," and see in Me'orei Or, letter alef, section 83.

גם ע"ד מ"ש עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו (וע' זח"א [זהר חלק א] ד"ו סע"א [סוף עמוד א] וח"ג [וחלק ג'] פנחס דרס"ז ב')

Also along the lines of what is written, "No eye has seen, Elokim, except You, what He will do for one who waits for Him" (and see the Zohar, Part I, folio 6, end of side a, and Part III, Pinchas, folio 267b);

והגם שבגמרא פירשו זה על זמן התחייה מ"מ יש לפרשו ג"כ על ג"ע [גן עדן] עיין בפ' תרומה קמ"ב ב'

and although in the Gemara they explained this as referring to the time of the Resurrection, nevertheless it can also be explained as referring to Gan Eden; see in Parshas Terumah, [folio] 142b.

ועמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים דלקמן ואח"כ אני הוי' אלקיכם פעם ב' היינו על גודל השכר לזמן התחי' שהוא בחי' גילוי עצמות התענוג שאינו בגדר צמצום והתחלקות בחי' קדש העליון ממש

And see what is written in the discourse beginning "For as the new heavens," below. And afterwards, "I am Havayah your G-d" the second time refers to the greatness of the reward at the time of the Resurrection, which is the level of the revelation of the essence of delight, which is not within the bounds of contraction and division: the level of the supernal kodesh itself.

והוא כמ"ש לבושי [לבושין / לבושים] כתלג חיור שהוא בחי' תענוג שלמעלה מהתענוג המתגלה בבחי' פנימי [פנימיות / פנימית] הנקרא שער רישי [רישיה] והוא המתגלה לעתיד לבא והוא מתן שכרן של מצות כנ"ל.

And it is as it is written, "His garments white as snow," which is the level of a delight that is above the delight revealed in the level of the inner dimension (pnimiyus), which is called "the hair of His head." And it is this that will be revealed in the Time to Come, and it is the giving of the reward of the mitzvos, as mentioned above.

17 וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ענין העטרה הוא בחי' מקיף שלמעלה מן המוח שבראש ומכש"כ [ומכל שכן] מן השערות ועמ"ש במ"א ע"פ בעטרה שעטרה לו אמו

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "The righteous sit with their crowns on their heads." The crown is the level of an encompassing [light] (makif), which is above the brain in the head, and all the more so above the hairs. And see what is written elsewhere on the verse "With the crown with which his mother crowned him."

וז"ש [וזהו שכתוב] אני הוי' נאמן לשלם שכר כי תשלום שכר זה שהוא בחי' עצמיות התענוג הוא כעת למעלה מן ההשגה אלא רק בבחי' אמונה

And this is [the meaning of] "I am Havayah, faithful to pay reward," for the payment of this reward, which is the level of the essence of delight, is at present above comprehension, and is only in the level of faith.

והנה לכך נאמר ב' פעמים אני שהם כנגד ב' בחי' הנ"ל לבושי [לבושין / לבושים] ושער רישי [רישיה] כו' במצות ציצית דייקא כי בציצית יש ב' הבחי' כנ"ל.

Now, this is why "I" is said twice, corresponding to the two levels mentioned above, "His garments" and "the hair of His head," etc., in the mitzvah of tzitzis specifically, for in tzitzis there are both levels, as mentioned above.

18 וזהו הטעם שקבלת תענוג זה הוא דוקא ע"י תחיית המתים שהגוף דוקא יקום ויתענג כא' [כאחד] עם הנפש

And this is the reason that receiving this delight is specifically through the Resurrection of the Dead, when the body specifically will rise and delight together with the soul.

לפי שהתענוג זה שהוא מבחי' עצמיות התענוג שלמעלה מצמצום והתחלקות הוא נמשך ע"י מצות מעשיות משום דנעוץ סופן כו' ע"כ התגלותו לעתיד הוא בגוף דייקא

For this delight, which is from the level of the essence of delight that is above contraction and division, is drawn down through the practical mitzvos, because "their end is wedged," etc.; therefore its revelation in the Time to Come is in the body specifically.

משא"כ תענוג שבג"ע [שבגן עדן] השגת פנימית התענוג הוא הנשמות בלא גופים:

This is not so with the delight in Gan Eden, the comprehension of the inner dimension of the delight: it is [for] the souls without bodies.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 15

מעט ביאור ע"פ אני דפ' ציצית

A brief explanation on "I" in the section of tzitzis (Numbers 15:41)

1 מעט ביאור ע"פ אני דפ' ציצית

A brief explanation on "I" (Ani) in the section of tzitzis

2 הנה בענין ב"פ [בי פעמים] אני. עמ"ש בביאור ע"פ ויקרא. וי"ל [ויש לומר] דהראשון במל' דאצילות שנעשית עתיק לבריאה והוא בחי' שרש הג"ע [הגן עדן] העליון וג"ע [וגן עדן] התחתון.

Now, regarding the matter of "I" [being said] twice, see what is written in the explanation on the verse "And He called" (Vayikra). And it may be said that the first is in Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), which becomes Atik for [the World of] Beriah (Creation); and it is the level of the root of the upper Gan Eden and the lower Gan Eden.

והב' בכתר שהוא בחי' אין שממנו תמצא החכמה וגם במל' דאצילות היינו מה שמקבלת מבחינת ונהר יוצא מעדן שהוא חו"ב [חכמה ובינה] כו'

And the second is in Keser (the Crown), which is the level of Ayin (nothingness), from which Chochmah (wisdom) is found; and also in Malchus of Atzilus, that is, what it receives from the level of "And a river goes out of Eden," which is Chochmah and Binah (understanding), etc.

וכמ"ש בביאור ע"פ אז ישיר ישראל כו' עלי באר בענין מעין גנים כו' ע"ש.

And as is written in the explanation on the verse "Then Israel sang," etc., "Spring up, O well," on the matter of "a fountain of gardens," etc.; see there.

(ועו"ל [ועוד יש לומר] כי ב"פ [בי פעמים] אני שניהם בכתר אלא שהוא ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א ספ"ג [סוף פרק ג'] בפי' אני ראשון ואני אחרון

(And one may further say that both times "I" [is said] are in Keser, only that it is along the lines of what is written in Etz Chaim, Sha'ar 41, at the end of chapter 3, on the meaning of "I am the first and I am the last."

וז"ל [וזה לשונו] כי הכתר הוא ראשון והוא אחרון והוא אין והוא אני כי בבחי' מל' של המאציל אשר בו הוא אחרון ונק' אני שהוא המל' ובבחי' שרש הנאצלים אשר בו שהוא בחי' כתר הוא הראשון נק' אין אותיות אני עכ"ל [עד כאן לשונו].

These are his words: "For Keser is first and it is last, and it is Ayin (nothing) and it is Ani (I); for in the aspect of the Malchus of the Emanator that is in it, it is last and is called Ani, which is Malchus; and in the aspect of the root of the emanated [beings] that is in it, which is the level of Keser, it is the first, called Ayin, the letters of Ani." End of quote.

ולפ"ז [ולפי זה] י"ל [יש לומר] גם כאן דפי' אני הוי' אלקיכם. דפעם הראשון. היינו בחי' אין דהיינו שרש הנאצלים ומבחינה זו הוא שרש ההתגלות שבג"ע [שבגן עדן] ע"י בחי' ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא.

Accordingly, it may be said here too that the meaning of "I am Havayah your G-d," the first time, is the level of Ayin, that is, the root of the emanated [beings]; and from this level is the root of the revelation that is in Gan Eden, through the level of "and the hair of His head like pure wool."

אמנם מה שכפל עוד פעם ב' אני הוי' אלקיכם זהו התגלות בחי' מל' דא"ס שנק' אני והוא ההתגלות שיהי' [שיהיה] בתחה"מ [בתחיית המתים]

However, what it repeats once more, a second [time], "I am Havayah your G-d": this is the revelation of the level of Malchus of the Infinite One (Ein Sof), which is called Ani; and it is the revelation that will be at the Resurrection of the Dead.

וענין שגילוי זה הוא ע"י לבושיה כתלג חיור י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במבוא שערים ש"ג ח"ב [חלק ב'] פ"ב [פרק ב'] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] בהשמטות דדניאל בפי' לבושי' [לבושין / לבושים] כתלג פי' האריך הוא לבושיה דעתיק יומין. ושער רישיה של לבושיה הנזכר שהוא א"א הוא כעמר נקא עכ"ל [עד כאן לשונו].

And the matter that this revelation is through "His garment white as snow" may be explained according to what is written in Mevo She'arim, Sha'ar 3, Part 2, chapter 2, and in the Likkutei Torah of the Arizal, in the Hashmatos (omitted passages) on Daniel, on the meaning of "His garment as snow": "The meaning: Arich [Anpin] is the garment of Atik Yomin; and the hair of the head of the garment mentioned, which is Arich Anpin, is like pure wool." End of quote.

וא"כ לפ"ז [לפי זה] התורה שנק' שער רישיה היינו שער רישיה דא"א. והמצות שנק' לבושיה היינו א"א עצמו שע"י לבוש זה יומשך ויתגלה בחי' ע"י שהוא מל' דא"ס ממש וכנודע דשרש המצות בגלגלתא דא"א כו').

If so, accordingly, the Torah, which is called "the hair of His head," is the hair of the head of Arich Anpin; and the mitzvos, which are called "His garment," are Arich Anpin itself; for through this garment there will be drawn down and revealed the level of Atik Yomin, which is Malchus of the Infinite One itself, as is known that the root of the mitzvos is in the Gulgalta (skull) of Arich Anpin, etc.)

והנה במ"א נתבאר בענין כדכד כדין וכדין שלע"ל [שלעתיד לבוא] יהי' [יהיה] ג"כ בי' בחי' אופני הגילוי מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

Now, elsewhere it was explained, on the matter of kadkod, "like this and like this" (kedin ukedin), that in the Time to Come there will also be two levels, [two] modes of revelation: from above to below and from below to above.

וזהו ענין שהם וישפה שהם בחי' יוסף ובנימין ועפ"ז י"ל [יש לומר] דלכך י"א שיחיד המתפלל לעצמו חוזר תיבות אני ה' אלקיכם להשלים מנין רמ"ח תיבות דק"ש [דקריאת שמע]. נמצא כופל אני הב' שני פעמים.

And this is the matter of shoham and yashpeh, which are the levels of Yosef and Binyamin. And according to this it may be said that this is why some say that an individual who prays by himself repeats the words "I am Havayah your G-d," to complete the count of 248 words of the Shema. It follows that he doubles the second "I," [saying it] two times.

3 ומבואר למעלה דבחי' אני הב' זהו ענין נאמן לשלם שכר לע"ל [לעתיד לבוא] בתחה"מ [בתחיית המתים] והכפל היינו שגם לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה בגילוי זה ג"כ בי' בחי' כנ"ל מלמעלה למטה ומלמטה למעלה והיינו ג"כ מבחי' התורה ומבחי' המצות.

And it is explained above that the level of the second "I" is the matter of "faithful to pay reward" in the Time to Come, at the Resurrection of the Dead; and the doubling means that in the Time to Come, too, there will be in this revelation also two levels, as mentioned above, from above to below and from below to above; and this is also from the level of the Torah and from the level of the mitzvos.

ועיין מ"ש בד"ה המגביהי לשבת שהמצות הן מלמטה למעלה וכמ"ש וצדקה תרומם והתורה היא מלמעלה למטה כו' וכמ"ש ג"כ בד"ה נר חנוכה כו' כדי שתהא מזוזה מימין כו'.

And see what is written in the discourse beginning "Who is enthroned on high," that the mitzvos are from below to above, as it is written, "Charity exalts," and the Torah is from above to below, etc.; as is also written in the discourse beginning "The Chanukah lamp," etc., "so that the mezuzah will be on the right," etc.

ועיין עוד מענין ב"פ [בי פעמים] אני שנאמר במצות ציצית בגמרא (פ"ד דמנחות דף מ"ד ע"א) דשם פי' א' על שכר ואחד על עונש וכ"ה בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' אחרי דע"ח סע"ב [סוף עמוד ב].

And see further on the matter of "I" [said] twice in the mitzvah of tzitzis, in the Gemara (chapter 4 of Menachos, folio 44, side a), where it is explained that one is for reward and one for punishment; and so it is in the Zohar, Part III, Parshas Acharei, folio 78, at the end of side b.

והם ג"כ ב' בחי' חו"ג [חסד וגבורה] ומה שנאמר זה בציצית דוקא היינו לפי שע"ז מרמזים ב' בחי' תכלת ולבן שבציצית עמ"ש מזה בד"ה ויקח קרח.

And these too are two levels, Chesed (kindness) and Gevurah (restraint). And the reason this is said in tzitzis specifically is that the two levels of techeles (blue) and white that are in tzitzis allude to this; see what is written about this in the discourse beginning "And Korach took."

עוד יש להעיר ממ"ש ברבות מקץ [ר"פ צ'] ובפ' קדושים [ס"פ כ"ד] מן אני של בשר ודם אתה למד אני של הקב"ה כו'

One may further note what is said in the Midrash Rabbah, Miketz [at the beginning of section 90], and in Parshas Kedoshim [at the end of section 24]: "From the 'I' of flesh and blood you learn the 'I' of the Holy One, blessed be He," etc.:

ע"י שאמר פרעה ליוסף אני פרעה זכה לכל הכבוד הזה לכשיבוא אני של הקב"ה כו' אני ראשון ואני אחרון עאכו"כ [על אחת כמה וכמה].

"through Pharaoh's saying to Yosef, 'I am Pharaoh,' [Yosef] merited all this honor; when the 'I' of the Holy One, blessed be He, comes," etc., "'I am the first and I am the last,' how much more so."

4 והענין כי פי' אני הוי' היינו שבחי' אני הוא מהותו ועצמותו ית' והוי"ה הוא מה שמהוה ע"י צמצום יו"ד חכמה כו'

The explanation of the matter is this: the meaning of "I am Havayah" is that the level of Ani is His Being and Essence, may He be blessed; and Havayah is that which brings into being (mehaveh) through the tzimtzum (contraction) of the yud, Chochmah, etc.

והנה והחכמה מאין תמצא בחי' אין הוא אותיות אני והוא סתימו דכל סתימין כו' כנ"ל ונקרא אצלינו אין לרוב העלמו שאינו בגדר תפיסא והשגה ועיין מ"ש בד"ה שחורה אני ונאוה אש שחורה בפי' ישת חשך סתרו.

Now, "and wisdom is found from Ayin (nothing)": the level of Ayin has the letters of Ani, and it is "the most hidden of all hidden," etc., as mentioned above. And it is called Ayin in relation to us because of the greatness of its concealment, for it is not within the bounds of being grasped and comprehended. And see what is written in the discourse beginning "I am black and comely," [on] "black fire," on the meaning of "He made darkness His hiding place."

5 ומ"ש במ"א בענין כי אל דעות שמלמטה למעלה נקרא למטה היש ולמעלה אין לפי שאינו מושג אבל מלמעלה למטה הוא בהפך שלמעלה היש ולמטה אין משום דכולא קמיה כלא חשיב

And what is written elsewhere on the matter of "For a G-d of knowledges (de'os)" [is] that from below to above, what is below is called yesh (something) and what is above Ayin (nothing), because it is not grasped; but from above to below it is the reverse: above is the yesh and below is Ayin, because "all before Him is accounted as nothing."

ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיהיה גילוי אלקות הנה מבחי' אין והעלם יהיה בחי' אני אשר אני מורה על גילוי

And in the Time to Come, when there will be a revelation of G-dliness, then from the level of Ayin and concealment there will be the level of Ani, for Ani indicates revelation.

והיינו שיהיה גילוי בחי' אני דהיינו מה שלמעלה היש כו' ועמ"ש מזה סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה.

That is, there will be a revelation of the level of Ani, namely, that above is the yesh, etc. And see what is written about this at the end of the discourse beginning "When Israel put 'we will do' first."

6 וכמ"ש ראו עתה כי אני אני הוא בפי האזינו. ופי' בזח"ב [בזהר חלק ב'] משפטים ק"ח ב'. עתה ראו מה דלא תוכלו למיחמי מקודם לכן.

And as it is written, "See now that I, I am He," in Parshas Haazinu. And it is explained in the Zohar, Part II, Mishpatim, 108b: "Now see what you were not able to see before this."

ועמ"ש מזה בד"ה במדבר סיני באוהל מועד. וכן מבואר בגמרא (פ"ו דפסחים דס"ח סע"א [סוף עמוד א]) דקאי אלע"ל [על לעתיד לבוא]

And see what is written about this in the discourse beginning "In the wilderness of Sinai, in the Tent of Meeting." And so it is explained in the Gemara (chapter 6 of Pesachim, folio 68, at the end of side a), that it refers to the Time to Come,

דהיינו בעת תחיית המתים שע"ז נאמר אני אמית ואחיה וכ"ה בסנהדרין (דצ"א ע"ב)

that is, at the time of the Resurrection of the Dead, of which it is said, "I put to death and I bring to life"; and so it is in Sanhedrin (folio 91b).

וזהו לכשיבוא אני של הקב"ה כי אני הוא אותיות אין דהיינו מה שעכשיו בחי' העלם בתכלית ונקי' מלמטה למעלה בשם אין יומשך לע"ל [לעתיד לבוא] בבחי' גילוי

And this is [the meaning of] "when the 'I' of the Holy One, blessed be He, comes." For Ani has the letters of Ayin; that is, what is now the level of utter concealment, and is called, from below to above, by the name Ayin, will be drawn down in the Time to Come in a manner of revelation,

להיות הגילוי למטה ג"כ כמו שהוא למעלה להיות ראו עתה כי אני אני הוא כו'

so that the revelation will be below as well, just as it is above, so that it will be "See now that I, I am He," etc.

וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' והוא ע"ד לע"ל [לעתיד לבוא] הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כו' שלא יהיה נרתק והעלם לבחי' שמש הוי'.

And as it is written, "And it shall be said on that day, 'Behold, this is our G-d,'" etc. And this is along the lines of "In the Time to Come the Holy One, blessed be He, will take the sun out of its sheath," etc.: that there will be no sheath and concealment for the level of "the sun, Havayah."

גם כמ"ש במ"א בהא דכתיב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. דמשמע אני ממש מהותו ועצמותו יתי' וכתיב מלא כל הארץ כבודו.

Also, as is explained elsewhere on what is written, "Do I not fill the heavens and the earth?": that it implies Ani itself, His Being and Essence, may He be blessed; and it is written, "The whole earth is full of His glory."

7 וכבודו היינו זיו יקריה. והפי' דמה שמלובש בבחי' גילוי בהעולמות הוא רק זיו יקריה. ובחי' אני מלא הוא בבחי' העלם וסוכ"ע דסובב אין פי' מקיף מלמעלה כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פמ"ח.

And "His glory" means "the radiance of His glory" (ziv yekarei). The explanation: what is clothed in the worlds in a manner of revelation is only the radiance of His glory; and the level of "I fill" is in a manner of concealment, and [is] the light that encompasses all worlds (sovev kol almin); for "encompasses" does not mean surrounding from above, as is written in Sefer Shel Beinonim (Tanya), chapter 48.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיהיה בחינת סוכ"ע מאיר בבחי' גילוי ממש באור פנימי מה שעכשיו אני מלא בבחי' העלם ע"ז אמר לכשיבוא אני של הקב"ה.

And in the Time to Come, when the level of sovev kol almin will shine in a manner of actual revelation, as an inner light, what is now "I fill" in a manner of concealment: of this it says, "When the 'I' of the Holy One, blessed be He, comes."

8 ועד"ז נתבאר בת"א [בתורה אור] פ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה. אני דייקא עושה היינו המאציל העליון ב"ה שממנו נמשך התגלות נשמות חדשות כו' ע"ש

And along these lines it was explained in Torah Ohr, Parshas Bereishis, in the explanation on the verse "For as the new heavens and the new earth that I make." "I" specifically "make": that is, the Supreme Emanator, blessed be He, from Whom is drawn the revelation of new souls, etc.; see there.

וזהו ענין ב"פ אני ע"ד אני ראשון ואני אחרון היינו שיהיה הגילוי למטה ממש כמו למעלה [ב' פעמים] (כמ"ש בד"ה נאוו לחייך בתורים).

And this is the matter of "I" [said] twice, along the lines of "I am the first and I am the last": that is, that the revelation will be below truly as it is above (as is written in the discourse beginning "Your cheeks are comely with rows").

ועמ"ש בד"ה ראשי המטות בפי' אני ראשון ואני אחרון וזהו מן אני של בשר ודם אתה למד אני של הקב"ה

And see what is written in the discourse beginning "The heads of the tribes," on the meaning of "I am the first and I am the last." And this is [the meaning of] "From the 'I' of flesh and blood you learn the 'I' of the Holy One, blessed be He."

כי הנה אני פרעה מורה על רוממות והתנשאות שכל העם שפלים ובטלים לפניו והם עבדים אליו והוא המרומם מהם וזהו ענין אני פרעה בחי' רוממות

For behold, "I am Pharaoh" indicates loftiness and exaltation: that all the people are lowly and nullified before him, and they are servants to him, and he is exalted above them. And this is the matter of "I am Pharaoh": the level of loftiness.

ולכן מזה נמשך אשר ומבלעדיך לא ירים כו' ועיין מזה בבחיי ס"פ בהר

And therefore from this there followed "and without you no man shall lift up," etc. And see about this in [Rabbeinu] Bachya at the end of Parshas Behar.

א"כ מזה אתה למד אני של הקב"ה שהרי במדת מלכותו יתי' העולמות מתהוים ממש. שע"י מחשבת אנא אמלוך מזה לבד העולמות נתהוו.

If so, from this you learn the "I" of the Holy One, blessed be He, for through the attribute of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, the worlds actually come into being; for through the thought "I will reign" (ana emloch), from this alone the worlds came into being.

9 וזהו אני הוי' שבבחי' זו נמשך שרש התהוות כל הנבראים. א"כ עאכ"ו [על אחת כמה וכמה] שלמעלה היש וכולא קמיה כלא ממש חשיבא

And this is "I am Havayah": that from this level is drawn the root of the coming into being of all the created beings. If so, how much more so that above is the yesh, and "all before Him is accounted as truly nothing."

וזהו ענין הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. רק שהוא בבחי' העלם ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיהיה גילוי בחי' זו זהו לכשיבוא אני של הקב"ה.

And this is the matter of "Do I not fill the heavens and the earth?": only that it is in a manner of concealment. And in the Time to Come, when there will be a revelation of this level, this is "when the 'I' of the Holy One, blessed be He, comes."

(ועמ"ש בפי' הפסוק אני כברוש רענן בד"ה לבאר ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] ובד"ה שבת שבתון ובד"ה כי ביום הזה יכפר)

(And see what is written on the meaning of the verse "I am like a fresh cypress" in the discourse beginning "To explain the matter of Yom Kippur," and in the discourse beginning "A Shabbos of complete rest," and in the discourse beginning "For on this day He shall atone.")

והנה כתיב כי גאה גאה. ב"פ [בי פעמים] גאה היינו בחי' סוכ"ע ומה שלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע.

Now, it is written, "For He is exalted, exalted" (ga'oh ga'ah). "Exalted" [said] twice is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) and what is far above the level of sovev kol almin.

וזהו ענין ב"פ [בי פעמים] אני. וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י מעשה המצות שהם תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהם בי' פעמים יש כו'. שעי"ז נמשך מבחי' גאה גאה אדון הנפלאות כו'.

And this is the matter of "I" [said] twice. And all this is drawn down through the performance of the mitzvos, which are the 613 mitzvos of the Torah and the seven of the Rabbis: they are the 620 pillars of light, which are two times yesh, etc.; for through this there is drawn down from the level of ga'oh ga'ah, "Master of wonders," etc.

עוי"ל [עוד יש לומר] פי' לכשיבוא אני של הקב"ה ע"ד מ"ש ברבות ס"פ בא אבל לע"ל [לעתיד לבוא] אני לבדי כו' ע"ש:

One may further say that the meaning of "when the 'I' of the Holy One, blessed be He, comes" is along the lines of what is said in the Midrash Rabbah at the end of Parshas Bo: "But in the Time to Come, I alone," etc.; see there.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 16

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים...

"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt to be your G-d" (Numbers 15:41)

1 אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם. להבין הכפל למה כתיב ב"פ [בי פעמים] אני הוי' אלקיכם בראש הפסוק ובסופו.

"I am Havayah your G-d, who brought you out of the land of Egypt to be your G-d; I am Havayah your G-d." [We need] to understand the repetition: why is "I am Havayah your G-d" written twice, at the beginning of the verse and at its end?

וגם מה ענין פסוק זה לק"ש [לקריאת שמע] שהרי אמירת פסוק זה הוא משום הזכרת יצ"מ [יציאת מצרים] שמ"ע להזכיר יצ"מ [יציאת מצרים] כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך והוא מצוה בפ"ע [בפני עצמו],

And also: what does this verse have to do with the Shema? For the saying of this verse is on account of mentioning the Exodus from Egypt, since it is a positive commandment to mention the Exodus from Egypt, as it is written, "So that you remember the day you went out of the land of Egypt all the days of your life"; and that is a mitzvah by itself.

ועוד דהל"ל [דהוה ליה למימר] פסוק למען תזכור כו', וגם להבין איזה שייכות יש לפסוק זה לפ' ציצית.

And further, it should have said the verse "So that you remember," etc. And also [we need] to understand what connection this verse has to the section of tzitzis.

הנה נודע שנשמות ישראל היו מקודם ששת ימי בראשית שהרי בעשרה מאמרות נברא העולם ובדבר ה' שמים נעשו בחינת דבור ורוח פיו יתי וישראל עלו במחשבה

Now, it is known that the souls of Israel existed before the six days of Creation. For the world was created with ten utterances, and "by the word of Havayah the heavens were made": the level of speech, and "the breath of His mouth," may He be blessed; whereas Israel arose in [the Divine] thought,

שהוא בחי' שלמעלה מבחינת דבור. אלא שירדו למטה בעוה"ז להתלבש בגוף ונפש הבהמית ע"י דבור ומאמר נעשה אדם.

which is a level above the level of speech. But they descended below, into this world, to be clothed in a body and an animal soul, through the speech and utterance "Let us make man."

2 וירידה זו צורך עלייה היא. וצריך להבין מהו העלייה שתהיה אחר ירידה זו מימי שנותינו בעוה"ז כו'

And this descent is for the sake of an ascent. And we need to understand what the ascent is that will come after this descent of the days of our years in this world, etc.,

שתתעלה יותר ממה שהיתה כלולה במחשבה עילאה [ועמ"ש מזה ע"פ מי מנה עפר יעקב כו'].

such that [the soul] will be raised higher than [it was when] it was included in the supernal Thought. [And see what is written about this on the verse "Who has counted the dust of Yaakov," etc.]

הנה כתיב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים כו'

Now, it is written, "Your name shall no longer be called Yaakov, but Yisrael, for you have striven with Elokim," etc.

וגם הקב"ה אמר לו כן אח"כ במראה הנבואה. וענין ישראל הוא אותיות לי ראש שהם נעשים להקב"ה בחינת ראש כביכול.

And the Holy One, blessed be He, also told him so afterwards, in a prophetic vision. And the meaning of Yisrael is [that it has] the letters li rosh, "a head for Me": for they become, as it were, the level of a head for the Holy One, blessed be He.

ולהבין בחי' ראש למעלה לגבי הקב"ה שאין לו דמות הגוף ח"ו [חס ושלום] [ועמ"ש ע"פ צאינה וראינה].

And [we need] to understand the level of a "head" above, with regard to the Holy One, blessed be He, who has no bodily form, G-d forbid. [And see what is written on the verse "Go out and see."]

3 והנה נודע בספרי התנ"ך [התורה נביאים כתובים] ובספרי הקבלה כי הרצון נק' ראש וגלגלת ומקרא מלא נאמר והיה על מצחו תמיד לרצון, פי' עד"מ מבשרי אחזה שיש באדם בחי' רצון ובחי' תענוג ושכל, והן פנימית הרצון

Now, it is known from the books of Tanach and the books of Kabbalah that the will is called "head" and "skull"; and an explicit verse states, "And it shall be upon his forehead always, for goodwill (ratzon)." The explanation, by way of analogy, [as in] "from my flesh I behold": in a person there is the level of will, and the level of delight and intellect, and these are the inner dimension of the will.

שהרי הרצון מתעורר מחמת התענוג שלפי שיש לו תענוג מן הדבר ההוא על כן רוצה וחפץ הוא בכך או הרצון נמשך מחמת השכל שהוא ג"כ טעם לרצון שרוצה כן מפני שהשכל מחייב כן.

For the will is aroused by the delight: because he has delight in that thing, therefore he wants and desires it. Or the will is drawn from the intellect, which is also a reason for the will: he wants this because the intellect requires it.

4 והנה הרצון הוא בחינה המתגלה שמשיב לשואלו דבר כך אני רוצה ומצוה לזולתו לעשות רצונו

Now, the will is a level that is revealed: he answers whoever asks him something, "This is what I want," and he commands another to do his will;

אבל התענוג או השכל שמהם נמשך הרצון אינם מתגלים אלא כמוסים ונעלמים בתוך הרצון המעלימם ומכסה עליהם ולכן נק' הרצון גלגלתא שהרי זה דומה לעצם הגלגלת החופפת על המוח שבתוכה.

but the delight or the intellect from which the will is drawn are not revealed; rather, they are hidden and concealed within the will, which conceals them and covers over them. Therefore the will is called Gulgalta (the skull), for it resembles the bone of the skull, which covers over the brain inside it.

5 וכמ"כ [וכמו כן] הנמשל למעלה דבחי' הרצון נק' גלגלתא דחפיא על מוחא שגילוי הרצון חופה על השכל הנעלם או התענוג של רצון זה

So too in the analogue above: the level of will is called "the skull that covers over the brain," for the revelation of the will covers over the hidden intellect, or the delight, of this will,

שהם לאין קץ ותכלית ממש כנודע מענין וקדושים בכל יום יהללוך סלה שיש עליות אין קץ בהשגות כו'

which are truly without end or limit, as is known from the matter of "and holy ones praise You every day, Selah": that there are endless ascents in comprehension, etc.;

והם רק הארה בעלמא מבחי' חכמה עילאה וכמו שערה הנמשכת מן המוח וכטפה לגבי הים [אבל ח"ע [חכמה עילאה] הוא בחי' עדן עין לא ראתה כו'

and these are only a mere glimmer from the level of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), like a hair drawn out from the brain, and like a drop compared to the sea. [But the higher Chochmah is the level of "Eden," "no eye has seen," etc.,

והאי עדן אתמשך מעדן עילאה סתימאה דכל סתימין כמ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ע"א) והוא סתום ונעלם ע"י שבחי' הגלגלתא חפיא על מוחא שהיא בחי' עדן עילאה סתימאה דכל סתימין.

and this Eden is drawn from the supernal Eden, hidden of all hidden, as is written in the Idra Zuta (290a). And it is sealed and hidden because the level of the skull covers over the brain, which is the level of the supernal Eden, hidden of all hidden.

וזהו כענין שתוק כך עלה במחשבה. שבודאי יש טעם לדבר אלא שהטעם ההוא נעלם מאד ולא ניתן להשגה

And this is like the matter of "Be silent; so it arose in [My] thought": for there is certainly a reason for the thing, but that reason is very hidden and is not given to comprehension.

ולכן אמר להם שתוק כו' שא"א להתגלות רק הרצון שהוא בחי' גלגלתא אבל החכמה והטעם היא סתימאה ולא אתפתחא דהיינו שכמוסה בתוך גלגלתא כו'

Therefore He said to them, "Be silent," etc.: for nothing can be revealed but the will, which is the level of the skull; but the Chochmah and the reason are hidden and not opened up, that is, concealed within the skull, etc.

ועד"ז אפילו ברצון התחתון הנמשך מחכמה דאתפתחא מ"מ הרצון נמשך בגילוי משא"כ החכמה אינה מתגלה אלא בג"ע [בגן עדן] העליון וגם זה רק ע"י צמצוצים כנ"ל

And in the same way, even in the lower will, which is drawn from the Chochmah that is opened up, the will nevertheless is drawn forth in revelation, whereas the Chochmah is revealed only in the higher Gan Eden, and even this only through contractions, as mentioned above.

ולכן נק' הרצון גלגלתא ומצחא] וזהו מ"ש בזהר (ח"ג [חלק ג'] קכ"ט א') כתיב והיה על מצחו תמיד לרצון וגו'

Therefore the will is called Gulgalta and Mitzcha (the skull and the forehead).] And this is what is said in the Zohar (III, 129a): "It is written, 'And it shall be upon his forehead always, for goodwill,' etc.;

וההוא מצחא דאקרי רצון הוא גלוייא דכל רישא וגלגלתא, פי' גילוי הרצון נק' מצחא דהיינו כמו המצח שהוא פנוי משערות.

and that forehead which is called 'will' is the revelation of the whole head and skull." That is, the revelation of the will is called Mitzcha (the forehead): like the forehead, which is free of hair.

[ועמ"ש מענין מצחא בביאור ע"פ צאינה וראינה], וישראל נקי לי ראש שהם המעוררים וממשיכים בחי' רצון העליון, כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] רפ"ק [ריש פרק קמא] דברכות בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמו הגדול מבורך הקב"ה מנענע ראשו.

[And see what is written on the matter of the forehead in the explanation on the verse "Go out and see."] And Israel are called li rosh, "a head for Me," for it is they who arouse and draw down the level of the supernal will, as our Sages, of blessed memory, said at the beginning of the first chapter of Berachos: "When Israel enter the synagogues and the houses of study and respond, 'May His great Name be blessed,' the Holy One, blessed be He, nods His head."

ראשו הוא בחי' רצון העליון [וע' בזהר ח"ג [חלק ג'] דרפ"ח סע"א [סוף עמוד א] וע"ב] והנענוע הוא מלמעלה למטה בחינת המשכה כלומר שממשיך בחי' רצון העליון ב"ה להיות בגילוי למטה.

"His head" is the level of the supernal will [and see the Zohar, III, page 288, end of side a and side b]; and the nodding is from above to below, the level of drawing down; that is to say, [He] draws down the level of the supernal will, blessed be He, to be revealed below.

6 וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך פי' שיומשך מהעלם לגילוי בחי' שמיה רבא שהוא שמו הגדול.

And this is the meaning of "May His great Name be blessed (yehei shmei rabba mevarach)": that is, that the level of shmei rabba, which is His great Name, be drawn forth from concealment into revelation.

ופי' וענין שמו הגדול הוא כי יש כמה בחי' שמות שהם בבחי' השתלשלות דהיינו שהם הארות והמשכות אור א"ס להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

And the explanation and meaning of His great Name is this: there are several levels of Names that are at the level of the chain of descending worlds (hishtalshelus), that is, they are glimmers and extensions of the Infinite Light (Or Ein Sof) to be the light that fills all worlds (memalei kol almin);

וגם שם הוי' הוא בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] [וכמו שיתבאר לקמן בפי' והיה הוי' לי לאלקים].

and even the Name Havayah is at the level of memalei kol almin, as our Sages, of blessed memory, said, "With the yud the World to Come was created" [and as will be explained below, on the meaning of "and Havayah will be to me as Elokim"].

אבל שמו הגדול הוא מה שלמעלה מעלה מגדר ובחי' השתלשלות ואינו נמשך ומתלבש תוך עלמין כלל.

But His great Name is that which is far, far above the bounds and level of the chain of descending worlds, and it is not drawn forth and enclothed within the worlds at all.

7 ועם היות שגם הוא בבחי' שם לבד כמו השם שאינו ערוך לגבי עצמיות מ"מ הוא למעלה מהשגת הנבראים וגם למעלה אפי' [אפילו] מבחי' סובב.

And although it, too, is only at the level of a name, like a name, which bears no comparison to [one's] essence, it is nevertheless above the comprehension of created beings, and above even the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

וע"ז אנו מבקשים שיהיה שמו הגדול מבורך ונמשך לעלם ולעלמי עלמיא פי' לעלם לשון יחיד היינו בחי' אצילות

And for this we ask: that His great Name be blessed and drawn down "to the world and to the worlds of worlds" (le'alam ule'almei almaya). The meaning: "to the world" is singular, that is, the level of Atzilus,

כי שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ולעלמי עלמיא לשון רבים היינו בי"ע שהם בבחי' עלמא דפרודא כמ"ש ומשם יפרד כו' שבכולם יהיה המשכת והתגלות אור א"ס ב"ה שמו הגדול בכדי שיהא ביטול היש לאין

for there "He and His life-forces and His vessels are one in them"; and "to the worlds of worlds" is plural, that is, Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are at the level of "the world of separation," as it is written, "and from there it was divided," etc.: that in all of them there be the drawing down and revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, His great Name, so that there be the nullification of the "something" into "nothing."

כי מחמת הארת ההוי' שמהוה בהשתלשלות העולמות נתהוה מאין ליש וכל מה שמשתלשל ויורד למטה מטה נעשה בחי' יש ביותר עד שנתהוו עולמות הנפרדים ממש

For because of the radiance of Havayah, which brings into being in the chain of descending worlds (hishtalshelus), [the world] came into being from nothing to something; and whatever descends step by step and goes lower and lower becomes more and more a "something," until the truly separate worlds came into being.

אבל בהתגלות אור א"ס שלמעלה מהשתלשלות אזי יהיו העולמות בטלים מיש לאין [ועמ"ש בביאור ע"פ ראיתי והנה מנורת זהב.

But with the revelation of the Infinite Light that is above the chain of descending worlds, the worlds will then be nullified from "something" to "nothing." [And see what is written in the explanation on the verse "I saw, and behold, a menorah all of gold,"

8 ובשיר השירים ע"פ ששים המה מלכות בענין מ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] ומעין מבית ה' יצא כו'].

and in Shir HaShirim on the verse "There are sixty queens," on the matter of what is written of the Time to Come, "And a spring shall go forth from the House of Havayah," etc.]

ולכן כשישראל אומרים איש"ר [אמן יהא שמיה רבא] מברך הקב"ה מנענע בראשו כלומר שממשיך למטה גילוי בחי' ראשו הוא רצון העליון ב"ה שבתוכו מלובש ונעלם ענג העליון וחכמה עילאה כו'

Therefore, when Israel say "Amen, may His great Name be blessed," the Holy One, blessed be He, nods His head; that is to say, He draws down below the revelation of the level of His head, which is the supernal will, blessed be He, within which the supernal delight and the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah) are clothed and hidden, etc.,

(ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון בענין ואהיה שעשועים יום יום כו') להיות יורד ונמשך בבחי' גילוי למטה ונגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה ממש:

(and see what is written in the discourse beginning "And I was beside Him as a nursling," on the matter of "and I was a delight day by day," etc.) so that it descend and be drawn down in revelation below, and "the glory of Havayah will be revealed" below, truly as above.

9 ב והגורם להיות הקב"ה מנענע ראשו (הם ישראל לי ראש שהם הם בחי' הראש שלמעלה כביכול). והיינו ע"י כי שרית עם אלקים.

2. And what causes the Holy One, blessed be He, to nod His head (it is Israel, li rosh, "a head for Me," for it is they who are, as it were, the level of the head above). And this comes through "for you have striven with Elokim."

והענין כי המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והעלאת מ"ן [מיין נוקבין] בק"ש [בקריאת שמע] שמע ישראל שמע לשון הבנה ישראל לי ראש

The explanation is that this drawing down comes through an arousal from below (isarusa dilesata) and the raising of mayin nukvin (feminine waters) in the Shema. "Hear, O Israel": "hear" denotes understanding; "Israel" is li rosh.

דהיינו מאחר שאתה בבחי' זו שהוא לי ראש. שמע והבן איך שה' אחד. דכולא קמיה כלא חשיב ורק בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שבחינת מלכותו יתי' לבד מחיה כל העולמות שהוא כמשל המלך שאין עצמותו ומהותו מתפשט כלל בכל המדינות רק שמו נקרא עליהם כו'.

That is, since you are at this level, which is li rosh, hear and understand how "Havayah is One": that all before Him is considered as nothing, and [there is] only "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," for the level of His kingship (Malchus), may He be blessed, alone gives life to all the worlds; as in the analogy of a king, whose essence and being do not spread at all into all the provinces, but only his name is called upon them, etc.

10 ואי לזאת ואהבת את ה' בכל מאדך בלי שיעור וכמ"ש כלה שארי ולבבי

And therefore: "You shall love Havayah with all your might," without limit, as it is written, "My flesh and my heart pine away."

שארי זה הגוף שנק' שאר בשר ולבבי הוא דם שבלב שהנפש תלויה בו ומשכנו בחלל השמאלי שהוא מלא דם ושם היצה"ר [היצר הרע] וצ"ל בכל לבבך בשני יצריך.

"My flesh" (she'eri): this is the body, which is called she'er basar; and "my heart" is the blood in the heart, on which the soul depends, and its dwelling is in the left chamber, which is full of blood, and the evil inclination is there. And there must be "with all your heart (levavcha)": with both your inclinations.

דהיינו שגם כחות נפש הבהמית מנפש עד בשר יכלו בתשוקה וצמאון ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה מאחר שלבבו יבין אחדות ה' באמת לאמיתו כי אין עוד מלבדו ורק בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כו'.

That is, even the powers of the animal soul, "from soul to flesh," will pine away in longing and thirst to be nullified and included in the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, since his heart will understand the oneness of G-d in absolute truth, that "there is nothing else besides Him," and only "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever," etc.

11 וזהו ענין יציאת מצרים ולכן שייך הזכרת יצ"מ [יציאת מצרים] למצות ק"ש [קריאת שמע]. ובכל יום צ"ל יצ"מ [יציאת מצרים] כי הגם שהתפלל ואומר אחד ואהבת במס"נ [במסירות נפש] מ"מ אחר התפלה יוכל להתאוות לדברים זרים אשר לא להי' המה

And this is the meaning of the Exodus from Egypt; and therefore the mention of the Exodus from Egypt belongs to the mitzvah of the Shema. And every day there must be an Exodus from Egypt. For although he prayed and said "One" and "You shall love" with self-sacrifice (mesirus nefesh), nevertheless, after the prayer, he may come to desire foreign things that are not for G-d.

והיינו בחי' בינונים זה וזה שופטן אלא שמ"מ אמרו רק שופטן ולא מושלים ח"ו [חס ושלום]

And this is the level of the beinonim (intermediate people): "this one and that one judge him." Yet they said only "judge him," and not "rule [over him]," G-d forbid.

כי אין שליטה להרע ח"ו [חס ושלום] אלא שהוא רק כשופט האומר דעתו ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין הלכה כדבריו כי הוא יתי' יעמוד לימין אביון להושיעו כו'

For the evil has no dominion, G-d forbid; rather, it is only like a judge who states his opinion, and even so the law does not follow his words; for He, may He be blessed, "stands at the right hand of the needy, to save him," etc.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלמלא עוזרו כו' והיינו ע"י שמתעורר בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה כו' כי הבא לטהר אז מסייעין לו ולכן צ"ל יצ"מ [יציאת מצרים] בכל יום כו'.

And as our Sages, of blessed memory, said, "Were it not that He helps him," etc. And this is through his being aroused in the Shema and in prayer, etc., for "one who comes to purify himself" is then "helped." Therefore there must be an Exodus from Egypt every day, etc.

12 ויש כמה מדרגות ביצ"מ [ביציאת מצרים] דהיינו שגם בצדיקים יש בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] ממיצרים וגבולים המגבילים כו', וזה הוא בחי' העלאת מ"ן [מיין נוקבין] בלשון הקבלה ואתעדלי"ת [ואתערותא דלתתא] בלשון הזהר

And there are several levels in the Exodus from Egypt; that is, even among tzaddikim there is the level of an Exodus from Egypt, from the straits (meitzarim) and boundaries that limit, etc. And this is the level of the raising of mayin nukvin (feminine waters), in the language of the Kabbalah, and an arousal from below (isarusa dilesata), in the language of the Zohar;

דהיינו שעי"ז דייקא הוא בחי' המשכת רצון וענג העליון וכמ"ש צחוק עשה לי אלקים שבחי' שם אלהים המסתיר להיות בחי' יש מזה נעשה צחוק וגילוי תענוג העליון והיינו כשנעשה ביטול היש.

that is, through this specifically there is the drawing down of the supernal will and delight, as it is written, "Elokim has made laughter for me": from the level of the Name Elokim, which conceals so that there be the level of a "something," from this there comes laughter and the revelation of the supernal delight; and this is when the nullification of the "something" comes about.

וז"ש [וזהו שכתוב] לויתן זה יצרת לשחק בו (כמ"ש ע"פ אלה מסעי וע"פ צו את בנ"י [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי כו' ובפ' ויצא ע"פ ושבתי בשלום כו' וסד"ה ואהיה אצלו אמון בפי' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה כו')

And this is [the meaning of] what is written, "This Leviathan You formed to play with" (as is explained on the verse "These are the journeys," and on the verse "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread," etc., and in Parshas Vayeitzei on the verse "And I return in peace," etc., and at the end of the discourse beginning "And I was beside Him as a nursling," on the meaning of "From your dwellings you shall bring bread of waving," etc.):

שהשחוק נמשך מביטול היש לפי שזהו דבר חידוש כי מה שהנשמה קודם התלבשותה בגוף ונפש הבהמית היתה בבחי' ביטול אין זה חידוש כלל כי כל העולמות כולם הם באמת כטפה מים אוקיינוס וכלא חשיבי.

that laughter is drawn from the nullification of the "something," because this is a novelty. For that the soul was in a state of nullification (bittul) before being clothed in the body and the animal soul is no novelty at all, since all the worlds, all of them, are in truth like a drop of the waters of the ocean and are considered as nothing.

אבל מה שאח"כ בהתלבשות הנשמה בגוף גם הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] יש להם בחי' כלות הנפש להיות כלה שארי ולבבי להיות גם היש בטל כביטול טפה בים זהו העלאת מ"ן [מיין נוקבין].

But that afterwards, when the soul is clothed in the body, even the body and the animal soul have the level of kelos hanefesh (the soul's expiry in longing), to be "my flesh and my heart pine away," so that even the "something" is nullified like the nullification of a drop in the sea: this is the raising of mayin nukvin.

הגם שבאמת מהות הביטול דנה"ב [דנפש הבהמית] והגוף אינו ער וך למהות הביטול שבעולמות עליונים אבל לפי שהוא חידוש

For although in truth the nature of the nullification of the animal soul and the body bears no comparison to the nature of the nullification in the upper worlds, yet because it is a novelty —

וכמו עד"מ למטה לב מלכים אין חקר וכשרוצים להמשיך לבו להיות פונה לבקשת ההדיוט הוא ע"י שמביאים לפניו דבר חידוש כמו צפור המדברת כו'

as, by way of analogy, below: "the heart of kings is unsearchable," and when one wants to draw his heart to turn to a commoner's request, it is by bringing before him a novelty, like a talking bird, etc.;

הגם שבני אדם מדברים בבינה יתירה אלא שזה אינו חידוש אבל זה שהצפור מדברת הוא חידוש וממשיך לב המלך.

although human beings speak with superior understanding, that is no novelty; but that a bird speaks is a novelty, and it draws the king's heart.

כך מה שהיש מתבטל הוא דבר חידוש שמבהמה נעשה אדם וכמ"ש אדם ובהמה תושיע ה'

So too, that the "something" is nullified is a novelty: that from an animal a man is made; as it is written, "Man and beast You save, Havayah."

(ועי"ז דוקא מעורר למעלה מעלה היינו המשכת רצון ותענוג העליון כנ"ל ועמ"ש מזה ג"כ בפי' וישלח ע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה) וכמשל הבהמה שנושאת האדם הרוכב עליה למקום שלא יוכל להגיע שם בעצמו.

(And through this specifically one arouses [what is] far, far above, that is, the drawing down of the supernal will and delight, as mentioned above; and see what is written about this, too, in Parshas Vayishlach on the verse "And he took from what came to his hand a gift.") And it is like the analogy of the animal that carries the man riding on it to a place he could not reach by himself.

ולכן החיות פני אריה פני שור כו' נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא כו'. וגם זה אמת שמנושאות עם הכסא.

Therefore the chayos, "the face of a lion, the face of an ox," etc., carry the Throne, and also "the likeness as the appearance of a man" that is upon the Throne, etc. And this, too, is true: that they are carried with the Throne.

וזהו לא יעקב יאמר עוד שמך כי"א ישראל כי שרית עם אלקים כו' היינו שלהיות בבחי' ומדרגת ישראל היינו לי ראש כביכול

And this is [the meaning of] "Your name shall no longer be called Yaakov, but Yisrael, for you have striven with Elokim," etc.: that is, to be at the level and rank of Yisrael, that is, li rosh, as it were —

זה נמשך ע"י כי שרית עם אלקים שהוא להיות ביטול היש שעי"ז נמשך גילוי התענוג ורצון עליון שהוא בחי' ראש וכנ"ל בענין הקב"ה מנענע ראשו כו'

this comes through "for you have striven with Elokim," which is to bring about the nullification of the "something," through which there is drawn down the revelation of the delight and the supernal will, which is the level of the "head," as mentioned above on the matter of "the Holy One, blessed be He, nods His head," etc.

(וגם ישראל פי' שיר אל שהוא ג"כ ענין המשכת תענוג העליון ע"ד שנתבאר ע"פ שיר השירים וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י כי שרית עם אלקים.

(And also, Yisrael means shir El, "a song of G-d," which is also the drawing down of the supernal delight, along the lines of what was explained on the verse "The Song of Songs"; and all this is drawn down through "for you have striven with Elokim."

וזהו ובלילה שירה עמי שירו קרי דהיינו שעשועים של הקב"ה והיינו ובלילה ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא כו', ועיין ע"פ לא יעקב יאמר עוד שמך כי"א ישראל ברבות פ' וישלח פע"ח

And this is "and in the night shirah is with me," which is read shiro, "His song," that is, the delights of the Holy One, blessed be He; and this is "in the night": through the transformation of darkness into light, etc. And see on the verse "Your name shall no longer be called Yaakov, but Yisrael," in the Midrash Rabbah, Parshas Vayishlach, chapter 78,

ובפ' לך לך פמ"ו ובגמרא ובירושלמי ספ"ק [סוף פרק קמא] דברכות ובזח"א [ובזהר חלק א] בפ' וישלח קע"ג ב' קע"ד א' ובפ' משפטים ק"ה א' ובפ' תזריע מ"ה א' ובפ' פנחס דרמ"ד א' ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ שמיני בענין ישראל ע"ש):

and in Parshas Lech Lecha, chapter 46; and in the Gemara and in the Jerusalem Talmud, at the end of the first chapter of Berachos; and in the Zohar, Part I, Parshas Vayishlach, 173b and 174a; and in Parshas Mishpatim, 105a; and in Parshas Tazria, 45a; and in Parshas Pinchas, 244a. And see the Ramaz at the beginning of Parshas Shemini on the matter of Yisrael; see there.)

13 ג אך אין תכלית הכוונה בביטול זה וכלות הנפש זו שישאר כן ממש בבחינה זו ויכלה נפשו מקרב גופו

3. However, the ultimate intent of this nullification and this kelos hanefesh (the soul's expiry in longing) is not that one remain exactly so, at this level, and that one's soul expire from within one's body;

דהא כבר היתה כן קודם ירידתה בגוף אלא העיקר הוא שאחר כלות הנפש זו ימשיך מלמעלה למטה להיות גילוי אור א"ס למטה.

for it was already so before its descent into the body. Rather, the main thing is that after this kelos hanefesh one draw down from above to below, so that there be a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) below.

(וכמ"ש והוא ימשול בך. ועי' בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ חמשים). וז"ש [וזהו שכתוב] והיו הדברים האלה כו' תיכף לובכל מאדך כי ההמשכה הוא ע"י התורה

(As it is written, "and he shall rule over you"; and see Sefer Shel Beinonim, at the end of chapter fifty.) And this is [why] it is written, "And these words shall be," etc., immediately after "and with all your might": for the drawing down is through the Torah.

ולכן נקרא מקרא וקורא בתורה שקורא וממשיך. וכמ"ש מי יעלה בהר ה' כו' אשר לא נשא לשוא נפשו (תלים כ"ד).

And therefore it is called Mikra (Scripture), and one "reads" (korei) in the Torah: for one calls (korei) and draws down. And as it is written, "Who shall ascend the mountain of Havayah," etc., "who has not lifted up his soul (nafsho) in vain" (Psalms 24).

והקרי נפשי כי כשהוא רק בבחינת נפשו לבד היינו נפש האדם שהיא בבחינת עלייה מלמטה למעלה ע"ד מי יעלה בהר כו'

And the reading (kri) is nafshi, "My soul." For when it is only at the level of "his soul" alone, that is, the soul of the man, which is at the level of ascent from below to above, in the manner of "Who shall ascend the mountain," etc.,

שהוא בחי' התפלה ואינו עוסק בתורה ובמצות אח"כ להמשיך אור א"ס מלמעלה למטה נקרא לשוא

which is the level of prayer, and he does not afterwards engage in Torah and mitzvos to draw down the Infinite Light from above to below, it is called "in vain"

(וכמ"ש במ"א ע"פ הקל קול יעקב) אלא העיקר צ"ל אח"כ בחי' נפשי שהוא המשכת וגילוי אור א"ס למטה

(as is explained elsewhere on the verse "The voice is the voice of Yaakov"). Rather, the main thing is that afterwards there must be the level of nafshi, "My soul," which is the drawing down and revelation of the Infinite Light below.

(ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] נ"ה ב' מענין נפשי ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם ועו"ל [ועוד יש לומר] בפי' נפשי עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' כי תשא בטעמי מצות בענין ונתנו איש כופר נפשו כי א"א נפש כל האצילות והיינו כי נפש פירושו רצון כמו אין נפשי אל העם הזה) (בירמיה בסי' ט"ו)

(And see the Zohar, Part III, 55b, on the matter of nafshi, and the Mikdash Melech there. And one may further explain nafshi according to what is written in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Ki Sisa, in the reasons for the mitzvos, on the matter of "and each man shall give a ransom for his soul": that Arich Anpin is the nefesh (soul) of all of Atzilus; that is, because nefesh means will, as in "My soul (nafshi) is not toward this people") (in Jeremiah, chapter 15).

ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] נפשי רצוני וכן ת"י [תרגום יונתן] רעוא גם ע"ד משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשבת ס"פ הבונה דר"ת [דראשי תיבות] אנכי אנא נפשי כתבית יהבית.

And Rashi explains, "My soul: My will," and so too the Targum Yonasan [renders it] ra'ava, "will." Also along the lines of what our Sages, of blessed memory, said in Shabbos, at the end of [the chapter] HaBoneh, that Anochi ("I") is the initials of Ana nafshi kesavis yehavis, "I Myself wrote [and] gave."

וע' מזה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] פ' יתרו ע"פ אנכי ובמא"א [ובמאורי אור] אות א' סעיף ק"ג

And see on this in the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Yisro, on the verse "I (Anochi) am," and in Me'orei Or, letter alef, section 103.

והנה רש"י [רבי שלמה יצחקי] פי' אנא נפשי אני בעצמי ויש לפרש נפשי כתבית יהבית ע"ד מ"ש ברבות ר"פ תרומה בפי' ויקחו לי תרומה כביכול לי אתם לוקחים

Now, Rashi explains Ana nafshi as "I Myself"; yet one may explain nafshi kesavis yehavis along the lines of what is said in the Midrash Rabbah at the beginning of Parshas Terumah on the meaning of "And they shall take for Me an offering": "as it were, it is Me that you are taking."

גם ע"ד מ"ש כי בו שבת וינפש ות"א [ותרגום אונקלוס] ונח וע' בהרמב"ן [בהרבי משה בן נחמן] פ' תשא שם ובזוה"ב [ובזהר חלק ב'] ויקהל (דר"ד סע"ב [סוף עמוד ב])

Also along the lines of what is written, "for on it He rested and was refreshed (vayinafash)," and Targum Onkelos [renders it] "and rested" (venach); and see the Ramban on Parshas [Ki] Sisa, there; and the Zohar, Part II, Vayakhel (204, end of side b),

ובפ' נשא (קכ"ב ב') ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] גבי ונחה עליו רוח ה' ומ"ש במ"א פי' ריח ניחוחי.

and Parshas Nasso (122b); and see what is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," regarding "And the spirit of Havayah shall rest (venachah) upon him," and what is written elsewhere on the meaning of "My pleasing aroma (rei'ach nichochi)."

וז"ש [וזהו שכתוב] אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים שהתכלית המכוון של יציאת מצרים ממטה למעלה הוא כדי להיות לכם לאלקים שיומשך גילוי אור א"ס ב"ה למטה

And this is [the meaning of] what is written, "who brought you out of the land of Egypt to be your G-d": that the intended purpose of the Exodus from Egypt, from below to above, is in order "to be your G-d," that the revelation of the Infinite Light, blessed be He, be drawn down below.

וזהו להיות לכם כו' (וז"ש [וזהו שכתוב] שמות ג' י"ב בהוציאך כו' תעבדון כו' ועמ"ש במ"א ע"פ הסבי עיניך מנגדי כו')

And this is "to be your," etc. (And this is what is written, Exodus 3:12, "When you bring out," etc., "you shall serve," etc.; and see what is written elsewhere on the verse "Turn your eyes away from me," etc.)

וכן לאליהו הראו זה ג"כ שתכלית המכוון הוא ההמשכה כמ"ש (מלכים א' סי' י"ט) לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה'

And so too Eliyahu was shown this as well, that the intended purpose is the drawing down, as it is written (I Kings, chapter 19), "Havayah is not in the tumult (ra'ash); and after the tumult, fire; Havayah is not in the fire."

פי' כי הרעש הוא ענין האופנים וחיות שמתנשאים ברעש גדול מחמת השגתם שהוא ית' קדוש ומובדל.

The meaning: the tumult refers to the ofanim and chayos, who rise up with a great tumult because of their comprehension that He, may He be blessed, is holy and set apart.

והוי' צבאות אות הוא בצבא שלו. שמאות אחת בלבד משם הוי' מתהוים וחיים כל צבאי צבאות כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו'.

And "Havayah Tzeva'os" [means] "He is a sign (os) among His host (tzava)": from a single letter of the Name Havayah alone, all the hosts of hosts come into being and live, as our Sages, of blessed memory, said, "With the yud the World to Come was created," etc.

14 ולכן הם מרעישים ברעש גדול ועכ"ז [ועם כל זה] לא ברעש הוי'

Therefore they make a great tumult; and even so, "Havayah is not in the tumult."

פי' שאין גילוי הוי' נמשך ומתפשט ומתלבש בבחי' הרעש אלא הרעש הוא לה' ממטה למעלה להיות נכלל ובטל בבחי' הוי' אבל עכ"ז [עם כל זה] אין שם הוי' שורה ומתלבש ברעש.

That is, the revelation of Havayah is not drawn, spread out and enclothed in the level of the tumult; rather, the tumult is for Havayah, from below to above, to be included and nullified in the level of Havayah; but even so, the Name Havayah does not rest and is not enclothed in the tumult.

וכן ואחר הרעש אש הוא בחי' התלהבות והתלהטות של השרפים (ועמ"ש במ"א ע"פ שחורה אני שגם באדם יש ב' בחינות אלו רעש הוא חיצוניות הלב ואש הוא בחינת פנימית)

And likewise, "and after the tumult, fire": this is the level of the fervor and burning of the seraphim (and see what is written elsewhere on the verse "I am black," that in a person, too, there are these two levels: tumult is the outer dimension (chitzoniyus) of the heart, and fire is the level of the inner dimension (pnimiyus));

ועכ"ז [ועם כל זה] לא באש הוי' שאין שם הוי' מתגלה ומתלבש בבחי' האש רק שהאש הוא להוי' כנ"ל אלא ע"י ואחרי האש קול דממה דקה תמן קאתי מלכא

and even so, "Havayah is not in the fire": the Name Havayah is not revealed and enclothed in the level of the fire; only, the fire is for Havayah, as above. Rather, through "and after the fire, a still, small voice," "there the King comes,"

והיינו ע"י התורה שהיא המשכת וגילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה כמ"ש ואשים דברי בפיך כו'

and this is through the Torah, which is the drawing down and revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, from above to below, as it is written, "And I have put My words in your mouth," etc.

(ונק' קול דממה דקה ע"ד דברי חכמים בנחת נשמעים כמ"ש במ"א על הזהר פ' וירא) (דקי"ב ע"א ע"ש).

(And it is called "a still, small voice" in the manner of "The words of the wise are heard in quietness," as is explained elsewhere on the Zohar, Parshas Vayeira) (112a; see there).

ומ"מ צ"ל תחלה רעש ואש שאז ע"י ההעלאה שבתחלה נמשך אח"כ אור א"ס בעסק התורה וכמ"ש לעיל שמבחי' הרעש נעשה שער בשי"ן ימין ושער בשמאל שער בחי' שער רישיה כעמר נקא שהן הלכות התורה.

Nevertheless, there must first be tumult and fire, for then, through the ascent that comes first, the Infinite Light is afterwards drawn down in the study of Torah. And as is explained above: from the level of the ra'ash (tumult) there comes about sha'ar ("gate"), with a right shin, and se'ar ("hair"), with a left [shin]. Se'ar on the left is the level of "the hair of His head like clean wool," which are the laws of the Torah;

ושער בימין זה השער להי' בחינת מצות כו'. ועמ"ש ע"פ כי תשמע בקול

and sha'ar on the right is "This is the gate to Havayah," the level of mitzvos, etc. And see what is written on the verse "When you hearken to the voice."

ועיין בזהר פ' בלק (דקצ"ג ב') מענין קול דממה דקה ובפ' צו (ד"ל ע"ב) והוא בחי' קלא פנימאה הנז' [הנזכר] בזהר ואתחנן (דרס"א ע"א)

And see the Zohar, Parshas Balak (193b), on the matter of "a still, small voice," and in Parshas Tzav (30b). And this is the level of "the inner voice" mentioned in the Zohar, Vaeschanan (261a);

ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם גמרא חגיגה (דף ט"ז רע"א) ועי' מהרש"א [מהרש"א] שם בח"א [בחידושי אגדות] (פ"ט דברכות נ"ח א').

and see the commentary of the Ramaz there. Gemara, Chagigah (page 16, beginning of side a); and see the Maharsha there, in Chiddushei Aggados (chapter 9 of Berachos, 58a).

רבות בראשית (פכ"ד) תזריע (ר"פ ט"ו) בקהלת רבה (דף פ"ד א') בפסוק הולך אל דרום וזח"ג [זהר חלק ג] פנחס (דרכ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] דרכ"ז סע"ב [סוף עמוד ב]).

Midrash Rabbah, Bereishis (chapter 24); Tazria (beginning of chapter 15); in Koheles Rabbah (page 84a), on the verse "It goes toward the south"; the Zohar, Part III, Pinchas (end of 223b; end of 227b).

אולם כל ההמשכות הנמשכים הם כעת בבחי' העלם ועיקר הגילוי יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] בתחה"מ [בתחיית המתים] כשיתעלו כל נשמות ישראל

However, all the drawings-down that are drawn down are now in a state of concealment, and the main revelation will be in the Time to Come, at the Resurrection of the Dead, when all the souls of Israel will be elevated;

כי לא ידח ממנו נדח כתיב כולך יפה רעיתי ואזי יקויים מ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד כשכולנו כאחד אזי ברכנו כו'.

for "no one banished will be banished from Him"; it is written, "You are all fair, my beloved"; and then will be fulfilled what is said, "Bless us, our Father, all of us as one": when we are all as one, then "bless us," etc.

וכל מעשה המצות ועסק התורה שבעוה"ז הוא להמשיך אור א"ס אלא שכעת אינו מתגלה

And all the doing of the mitzvos and the study of the Torah in this world is to draw down the Infinite Light; only, now it is not revealed.

והוא כמו מתן בסתר, ולע"ל [ולעתיד לבוא] שכר מצוה יתגלה מן המצוה עצמה (ועמ"ש ע"פ הבאים ישרש יעקב).

And it is like "a gift in secret"; and in the Time to Come the reward of a mitzvah will be revealed from the mitzvah itself (and see what is written on the verse "Those who come, Yaakov will take root").

וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות מלשון וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שיהיה גילוי אור א"ס למטה בגופות דייקא במדרגה יותר גבוה גם מגע"ע [מגן עדן] העליון

And this is [the meaning of] "He sows righteousness and makes salvations (yeshuos) sprout": [yeshuos] in the sense of "And Havayah turned (vayisha) to Hevel and to his offering": that there will be a revelation of the Infinite Light below, in bodies specifically, at a level higher even than the higher Gan Eden;

שהרי אפילו הצדיקים הגדולים אברהם ומשה שהם ברום המעלות שבגע"ע [שבגן עדן] העליון יתלבשו בגופות ויקומו בתח"ה [בתחיית המתים] וכו',

for even the great tzaddikim, Avraham and Moshe, who are at the highest of heights in the higher Gan Eden, will be clothed in bodies and will rise at the Resurrection of the Dead, etc.;

והיינו מפני שבעוה"ז יכול להיות גילוי גדול יותר משום דנעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה עלה במחשבה תחלה. וזהו להיות לכם לאלקים להיות לעתיד:

and this is because in this world there can be a greater revelation, since "their end is wedged in their beginning," and "last in deed, first in thought." And this is "to be your G-d": "to be" in the Time to Come.

15 ד אני הוי' אלקיכם. הנה יעקב אמר ושבתי בשלום כו' והיה הוי' לי לאלקים

4. "I am Havayah your G-d." Now, Yaakov said, "And I return in peace," etc., "and Havayah will be to me as Elokim (le'Elokim)."

פי' ששם הוי' מורה על בחינת גילוי האור להוות ולהחיות יהי' [יהיה] גילוי זה נחשב אצלו רק כמו שם אלקים המעלים והמסתיר והיינו ע"י [על ידי] גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מבחינת שם הוי' וכמ"ש בפי' ויצא על פסוק זה.

That is, the Name Havayah, which denotes the revelation of the light to bring into being and to give life — this revelation will be considered by him only like the Name Elokim, which hides and conceals; and this is through the revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is far, far above the level of the Name Havayah, as is explained in Parshas Vayeitzei on this verse.

16 וכך לע"ל [לעתיד לבוא] שהוא יום שכולו ארוך דהיינו שאין בו ראש וסוף כלל מחמת גילוי בחינת א"ס שאין לו תחלה ותכלה

And so it is in the Time to Come, which is "a day that is entirely long," that is, it has no beginning or end at all, because of the revelation of the level of the Infinite One (Ein Sof), which has no beginning and no end.

לכן ע"ז נאמר אני הוי' אלקיכם ששם הוי' יהי' [יהיה] נחשב אז כמו בחינת שם אלקים מפני שיתגלה הארה גדולה ועצומה מאור א"ס ב"ה שלמעלה מבחינת שם הוי'

Therefore of this it is said, "I am Havayah your G-d (Elokeichem)": that the Name Havayah will then be considered like the level of the Name Elokim, because a great and immense radiance will be revealed from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which is above the level of the Name Havayah;

והיינו התגלות שמו הגדול (ואפי"ל [ואפשר לומר] שזהו מ"ש ב"פ [ב' פעמים] כי אם ישראל יהיה שמך היינו פעם הראשון שנאמר לו ע"י המלאך) (וישלח ל"ב כ"ט) זהו המכוון ענין גילוי שם הוי' שזהו בחי' כי שרית עם אלקים. וזהו הגילוי שהיה בהר סיני,

that is, the revelation of His great Name. (And one can say that this is why it says twice, "but Yisrael shall be your name": the first time, which was said to him by the angel) (Vayishlach 32:29), the intent is the revelation of the Name Havayah, which is the level of "for you have striven with Elokim"; and this is the revelation that took place at Mount Sinai.

ופעם שני שנאמר לו מהקב"ה בעצמו כי אם ישראל יהיה שמך (שם ל"ה י"ד) זהו המכוון גילוי בחי' גבוה יותר.

And the second time, which was said to him by the Holy One, blessed be He, Himself, "but Yisrael shall be your name" (ibid. 35:10), the intent is the revelation of a higher level.

כנודע שיש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא בינייהו כו' ושם הוי' דלעילא זהו ענין שמו הגדול יהא שמיה רבא מברך כו'

As is known, there are two Names Havayah, with a pause in the cantillation between them, etc.; and the upper Name Havayah is His great Name, "May His great Name be blessed," etc.;

וזהו הגילוי שיהי' [שיהיה] לע"ל [לעתיד לבוא] בב"א [במהרה בימינו אמן], ועי' במהרמ"א [במהרי"ם אלשיך] פ' וישלח שהעיר ג"כ מזה שנאמר לו כן ב"פ [ב' פעמים] וכן בעין יעקב ספ"ק [סוף פרק קמא] דברכות העירו קצת המפרשים מזה ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר].

and this is the revelation that will be in the Time to Come, speedily in our days, amen. And see the Alshich on Parshas Vayishlach, who also remarked on this, that he was told so twice; and likewise in the Ein Yaakov, at the end of the first chapter of Berachos, some of the commentators remarked on this; and according to what we have written, it is well resolved.

17 ומ"ש אלקיכם אלקים שלכם כי ישראל הם הממשיכים התגלות העצום ההוא שע"ז שם הוי' כאלקים חשוב וכמ"ש עד יעבור עמך הוי' והיינו ע"י ההעלאה דבחינת יציאת מצרים וההמשכה.

And as for what it says, "your G-d" (Elokeichem): Elokim that is yours; for Israel are the ones who draw down that immense revelation, through which the Name Havayah is considered like Elokim, as it is written, "until Your people pass over Havayah"; and this is through the ascent, the level of the Exodus from Egypt, and the drawing down.

ומ"מ כתיב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. כי גם כלות הנפש שממטה למעלה שהוא בחי' יציאת מצרים הוא ע"י אשר הוצאתי כו' כי אלמלא עוזרו כו' וכמ"ש כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו כו' וכנ"ל.

Nevertheless, it is written, "who brought you out of the land of Egypt": for even the kelos hanefesh from below to above, which is the level of the Exodus from Egypt, comes through "who brought out," etc., for "were it not that He helps him," etc., and as it is written, "for He stands at the right hand of the needy, to save him from those who judge his soul," etc., as mentioned above.

18 והנה על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח [גמילות חסדים]. פי' עבודה הוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] שמלמטה למעלה

Now, "on three things the world stands: on the Torah, on the service (avodah), and on acts of kindness (gemilus chassadim)." The meaning: service is the raising of mayin nukvin (feminine waters) from below to above,

דהיינו ביטול היש והוא ענין ק"ש [קריאת שמע] ויצ"מ [ויציאת מצרים] ותפלה כנ"ל ותורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] הן ההמשכות מלמעלה למטה שלאחר ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] התורה היא המשכה בבחינת פנימית כמ"ש ותורתך בתוך מעי וגמ"ח [וגמילות חסדים] הוא ההמשכה בחיצוניות כמ"ש בצדקה תכונני כו'.

that is, the nullification of the "something," which is the Shema, the Exodus from Egypt and prayer, as mentioned above. And Torah and acts of kindness are the drawings-down from above to below that come after the raising of mayin nukvin: the Torah is a drawing down in the inner dimension (pnimiyus), as it is written, "and Your Torah is within my innards," and acts of kindness are the drawing down in the outer dimension (chitzoniyus), as it is written, "Through righteousness (tzedakah) you shall be established," etc.

אמנם כתיב חסדי ה' כי לא תמנו. חסדי לשון רבים היינו ב' בחי' חסד

However, it is written, "The kindnesses of Havayah, that we are not consumed." "Kindnesses" is plural, that is, two levels of Chesed (kindness).

וכמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] (דקל"ג ב') אית חסד ואית חסד, האי הוא הבחי' חסד העליון שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] וע"ז נאמר וחסדי מאתך לא ימוש ונק' רב חסד.

As is said in the Zohar, Part III (133b): "There is Chesed and there is Chesed." The first is the level of the supernal Chesed, which will be revealed in the Time to Come, and of this it is said, "and My kindness shall not depart from you"; and it is called "abundant in kindness."

אמנם הרי אי אפשר שיהי' [שיהיה] ההתגלות אור מלמעלה אם לא שיהיה בחינת כלי ומכון לשבתו

But it is impossible for there to be the revelation of light from above unless there is the level of a vessel and "a place for His dwelling,"

והיינו בחי' חסד הב' דעליה אמרו וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא שהוא בחי' כלי לגילוי אור בחינת ורב חס ד הנ"ל

and this is the level of the second Chesed, of which they said, "And You have fashioned for them several bodies," etc., "Chesed, the right arm," which is the level of a vessel for the revelation of the light of the level of "and abundant in kindness" mentioned above.

(ועמ"ש בד"ה הוי' יחתו מריביו מענין ב' בחינת חסד כו' ועמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] בפי' וענין כי גדול יום יזרעאל)

(And see what is written in the discourse beginning "Havayah — those who contend with Him shall be broken," on the matter of the two levels of Chesed, etc.; and see what is written in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," on the meaning of "for great is the day of Yizre'el.")

וכלי זה למטה זהו ענין גמילות חסדים חסד דרועא ימינא וכל אברי הגוף נמשכין אחר הימין כו',

And this vessel below is acts of kindness: "Chesed, the right arm"; and all the limbs of the body follow the right, etc.

וכמ"כ [וכמו כן] יש ב' בחינות תורות היינו מ"ש בתורת הוי' חפצו ובתורתו יהגה פי' תורת ה' היא בחינת תורה שלמעלה חכמה עילאה ותתגלה לעתיד לבוא.

And likewise there are two levels of Torah, that is, what is written, "his desire is in the Torah of Havayah, and in his Torah he meditates." The meaning: "the Torah of Havayah" is the level of the Torah above, the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), and it will be revealed in the Time to Come;

19 וכלי ומכון לשבתה היא בחי' תורה שלמטה חכמה תתאה וע"ז נאמר ובתורתו יהגה. וזהו ענין ב"פ [ב' פעמים] אני הוי' אלקיכם הא' קאי על היום לעשותם

and the vessel and dwelling place for it is the level of the Torah below, the lower Chochmah (Chochmah Tata'ah), and of this it is said, "and in his Torah he meditates." And this is the meaning of "I am Havayah your G-d" twice: the first refers to "today, to do them,"

שהוא בחינת התורה שלמטה וחסד דרועא ימינא שחכמה וחסד זה הוא בחינת כלי לקבל גילוי תורת ה' וחסד דלגאו שיתגלו לע"ל [לעתיד לבוא] בב"א [במהרה בימינו אמן]

which is the level of the Torah below and "Chesed, the right arm": this Chochmah and Chesed are the level of a vessel to receive the revelation of "the Torah of Havayah" and of the inner Chesed, which will be revealed in the Time to Come, speedily in our days, amen;

שהוא ענין אני הוי' אלקיכם הנאמר שנית (וע' באדר"ר [באדרא רבא] דקל"ח ב') ולכן קבעו פסוק זה בק"ש [בקריאת שמע].

and that is the meaning of "I am Havayah your G-d" said the second time (and see the Idra Rabba, 138b). And therefore they set this verse in the Shema.

כי הנה מבואר למעלה דיצ"מ [דיציאת מצרים] שייך לק"ש [לקריאת שמע] כי יצ"מ [יציאת מצרים] זהו לצאת מהמצרים וגבולים להיות ביטול היש

For it has been explained above that the Exodus from Egypt belongs to the Shema, since the Exodus from Egypt means going out of the straits (meitzarim) and boundaries, to bring about the nullification of the "something,"

וזהו ענין למס"נ [למסירות נפש] באחד שבק"ש [שבקריאת שמע], וגם כי ע"י ביטול היש כי שרית עם אלקים עי"ז נמשך בחי' לי ראש שזהו ענין שמע ישראל כו',

and this is the self-sacrifice (mesirus nefesh) at "One" in the Shema. And also, through the nullification of the "something," "for you have striven with Elokim," through this the level of li rosh is drawn down, which is the meaning of "Hear, O Israel," etc.

והנה זהו בחינת עבודה שהיא בחינת ההעלאת מ"ן [מיין נוקבין] ואח"כ צ"ל תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] שהוא בחי' ההמשכות

Now, this is the level of service, which is the level of the raising of mayin nukvin; and afterwards there must be Torah and acts of kindness, which are the level of the drawings-down.

וכל ג' דברים אלו מרומזים בפסוק זה כי אשר הוצאתיך מארץ מצרים זהו ענין ההעלאה וב"פ [וב' פעמים] אני הוי' זהו ענין ההמשכות שע"י תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים] כנ"ל וע"כ קבעו פסוק זה דייקא.

And all three of these things are alluded to in this verse: "who brought you out of the land of Egypt" is the ascent, and "I am Havayah" twice is the drawings-down through Torah and acts of kindness, as mentioned above. Therefore they set this verse specifically.

20 וזהו ג"כ שייכות פסוק זה לפ' ציצית כי בציצית יש ב' בחי' ל"ב חוטין והטלית המקיף אשר הם כנגד ב' בחינת המשכות שע"י תורה וגמ"ח [וגמילות חסדים]

And this is also the connection of this verse to the section of tzitzis: for in tzitzis there are two aspects, the thirty-two threads and the encompassing tallis, which correspond to the two kinds of drawing down, through Torah and through acts of kindness.

כי התורה היא ההמשכה בבחינת פנימית וזהו ענין ל"ב חוטין והם ל"ב נתיבות חכמה וגמ"ח [וגמילות חסדים] חסד דרועא ימינא וימינו תחבקני כמו הטלית שהוא לבוש ומקיף כו' וכמ"ש במ"א.

For the Torah is the drawing down in the inner dimension (pnimiyus), and this is the thirty-two threads, which are the thirty-two paths of wisdom; and acts of kindness are "Chesed, the right arm," "and His right hand embraces me," like the tallis, which is a garment and encompasses, etc., as is explained elsewhere.

ועוד זאת כי הציצית רומזים ג"כ לאהוי"ר [לאהבה ויראה] כמ"ש לעיל בד"ה והיה לכם לציצית כו' אשר זהו בחינת עבודה.

And furthermore, the tzitzis also allude to love and awe, as is explained above in the discourse beginning "And it shall be for you as tzitzis," etc., and this is the level of service.

(וענין על שלשה דברים דייקא העולם עומד אפשר שיובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בזהר הרקיע ס"פ תרומה במ"ש בזהר שם) (דקס"ו ע"ב) כד מקבלא מבין ב' דרועין כו'

(And why the world stands on three things specifically can perhaps be understood according to what is written in the Zohar HaRakia, at the end of Parshas Terumah, on what is said in the Zohar there) (166b): "When she receives from between the two arms," etc.;

כי האצילות הקדוש נגמר בג' בחינות כו' כי אל או"א [אבא ואימא] קדמו ג' רישין כו' ע"ש שהאריך בזה.

for the holy [World of] Atzilus is completed in three levels, etc., for Abba and Imma were preceded by three heads, etc.; see there, where he elaborates on this.

ולכן כנגד זה על שלשה דברים העולם עומד כו' וממש"ש [וממה שכתוב שם] יובן ג"כ שייכות ג' דברים הנ"ל שהם ועל ידם נמשך בחי' הקב"ה מנענע ראשו כו' ועמ"ש ע"פ שיניך כעדר כו':

And therefore, corresponding to this, "on three things the world stands," etc. And from what is written there one will also understand the connection of the three things mentioned above: that it is they, and through them, that the level of "the Holy One, blessed be He, nods His head" is drawn down, etc. And see what is written on the verse "Your teeth are like a flock," etc.

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS SHELACH • MAAMAR 17

ביאור הדברים ע"פ אני כו' דפ' ציצית וענין...

An explanation of the words on "I am [Havayah your G-d]" in the section of tzitzis

1 ביאור הדברים ע"פ אני כו' דפ' ציצית וענין בשעה שישראל אומרים יהא שמיה רבא כו'.

An explanation of the words on "I am," etc., in the section of tzitzis, and of the matter of "When Israel say, 'May His great Name,'" etc.

להבין ענין הרצון שנתבאר שהוא בחי' חיצוניות נגד השכל דהלא הרצון גבוה מהשכל (כי הרצון הוא בחינת כתר והשכל הוא בחינת חכמה וזהו שמבקשים יהי רצון ועמ"ש בד"ה מה יפו פעמיך ובד"ה מזוזה מימין).

[We need] to understand the matter of the will, which was explained to be the level of the outer dimension (chitzoniyus) relative to the intellect: for is not the will higher than the intellect? (For the will is the level of Keser (the Crown), and the intellect is the level of Chochmah (wisdom); and this is why we ask, "Yehi ratzon (May there be will)." And see what is written in the discourse beginning "How beautiful are your steps," and in the discourse beginning "The mezuzah on the right.")

אך הענין כי יש ב' בחי' שכל. א' הוא בחי' חכמה אבא דאצילות שיונק ממזלא דאריך והוא למטה מהרצון

However, the explanation is that there are two levels of intellect. One is the level of Chochmah, Abba of the World of Atzilus (Emanation), which draws its nourishment from the mazla of Arich [Anpin]; and it is below the will,

שהרי יניקתו מבחי' שערות בלבד הנמשכות מבחינת גלגלתא שהוא רצון ואין ערוך השערות לגבי בחי' גלגלתא עצמה,

for its nourishment is only from the level of the hairs, which are drawn from the level of the Gulgalta (the skull), which is will; and the hairs bear no comparison to the level of the Gulgalta itself.

והב' הוא בחינת מוחא סתימאה שהוא בחינת שכל הנעלם מכל רעיון והוא למעלה מן הרצון כי בו הוא בחינת תענוג שהוא בבחי' א"ס ממש

And the second is the level of Mocha Stima'ah (the hidden brain), which is the level of "intellect hidden from all thought"; and it is above the will, for within it is the level of delight, which is at the level of the Infinite One (Ein Sof) itself.

(והרצון הוא בחי' חיצוניות של מו"ס [מוחא סתימאה] וכמו הגלגלת לגבי המוח שבתוכו, שבחינת מו"ס [מוחא סתימאה] הוא הפנימיות של הרצון שהוא הטעם הכמוס של הרצון, וכל זה מבואר בע"ח [בעץ חיים] (שער כ"ב פ"ה)

(And the will is the level of the outer dimension of Mocha Stima'ah, like the skull relative to the brain within it; for the level of Mocha Stima'ah is the inner dimension (pnimiyus) of the will, which is the hidden reason for the will. And all this is explained in Etz Chaim) (Sha'ar 22, chapter 5):

כי המוח הסתום שבכתר כו' בכתר יש בו בחי' פנימיות שהם מוחין שבו בעצמו כו' ע"ש,

"For the hidden brain that is in Keser," etc.; "in Keser there is a level of inner dimension, which is the intellect (mochin) within it itself," etc.; see there.

הרי מבואר מזה דבחי' מו"ס [מוחא סתימאה] זהו פנימית דגלגלתא שהיא חיצוניות שלו וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] גם כן במ"א בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה ונקרא סתימאה כי אינו בא לידי גילוי כלל.

Thus it is explained from this that the level of Mocha Stima'ah is the inner dimension of the Gulgalta, which is its outer dimension, as was also explained elsewhere, in the explanation on "For over all the glory, a canopy." And it is called Stima'ah (hidden) because it does not come to revelation at all.

מה שאין כן חכמה דאצילות דאתפתחא לל"ב שבילין וכמ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] (דקכ"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) שזהו ענין ונהר יוצא מעדן כו'.

Which is not so with Chochmah of Atzilus, which "opens up into thirty-two paths," as is written in the Zohar, Part III (end of 128b), that this is the meaning of "And a river goes out from Eden," etc.

והמשכת החכמה דאצילות מח"ס [מחכמה סתימאה] הוא על ידי שערות ועל זה נאמר וזרח משעיר למו (עמ"ש מזה בביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון וע"פ תורה צוה כו') שבחינת שערה א' בלבד נמשך להיות מושג ולהיות תענוג הנשמות בג"ע [בגן עדן] כו'.

And the drawing-down of Chochmah of Atzilus from the hidden Chochmah (Chochmah Stima'ah) is through hairs; and of this it is said, "And He shone forth from Seir to them" (see what is written on this in the explanation on "Then I was by Him as a nursling," and on "The Torah [that Moshe] commanded," etc.): for only the level of a single hair is drawn down to be comprehended and to be the delight of the souls in Gan Eden, etc.

וגם המשכת השערות ויניקתן מח"ס הוא ע"י בחי' גלגלתא שמכסה על מו"ס [מוחא סתימאה]

And also, the drawing-down of the hairs and their nourishment from the hidden Chochmah is through the level of the Gulgalta, which covers over Mocha Stima'ah;

דהיינו שהרצון מסתיר ומעלים את בחינת מו"ס [מוחא סתימאה] שלמעלה מהרצון ולהיות רק שערה לבד נמשכת על ידי הגלגלת כו',

that is, the will hides and conceals the level of Mocha Stima'ah, which is above the will, so that only a hair alone is drawn through the skull, etc.

ולכן מבואר בענין מנין הע"ס [העשר ספירות] דלפעמים הכתר נמנה במנין הע"ס [העשר ספירות] ופעמים הדעת נמנה ואז אין הכתר נמנה,

Therefore it is explained, regarding the count of the Ten Sefiros, that sometimes Keser is counted in the count of the Ten Sefiros and sometimes Daas (knowledge) is counted, and then Keser is not counted.

והיינו כי כשמונים בחינת חיצוניות הע"ס [העשר ספירות] אזי גם הכתר נמנה במנין הספירות, כי חיצוניות הכתר דהיינו הרצון נמנה בכלל עשר ספירות. אבל בבחינת פנימיות אין הכתר נמנה.

That is: when one counts the level of the outer dimension of the Ten Sefiros, then Keser too is counted in the count of the Sefiros, for the outer dimension of Keser, namely the will, is counted among the ten Sefiros. But at the level of the inner dimension, Keser is not counted.

כי פנימיות הכתר הוא מו"ס [מוחא סתימאה] שהוא בחינת א"ס ממש ואינו בכלל ע"ס [עשר ספירות] אלא שהוא מקור כו' ואז החכמה דאצילות היא הראשונה שבע"ס [שבעשר ספירות] ראשית חכמה.

For the inner dimension of Keser is Mocha Stima'ah, which is the level of the Infinite One itself, and it is not included among the Ten Sefiros; rather, it is [their] source, etc. And then Chochmah of Atzilus is the first of the Ten Sefiros: "reishis chochmah" (the beginning, Chochmah).

(ולפי זה מה שכתוב במ"א בדוכתי טובא בענין תורה ומצות בהא דלפעמים משמע שהתורה היא למעלה מהמצות ופעמים משמע שהמצות הם למעלה מהתורה שהענין הוא ששניהם אמת

(And according to this, what is written elsewhere, in many places, on the subject of Torah and mitzvos—that sometimes it is implied that the Torah is above the mitzvos, and sometimes it is implied that the mitzvos are above the Torah, and that the explanation is that both are true,

כי התורה היא מבחי' מוחא והמצות מבחי' גלגלתא ויש מעלה במוח שאינו בגלגלתא שהוא בחינת פנימית ויש מעלה בגלגלתא שהוא חיצונית עליון יותר כו'.

for the Torah is from the level of the Mocha (the brain) and the mitzvos from the level of the Gulgalta; and there is an advantage in the brain that is not in the Gulgalta, for it is the level of the inner dimension, and there is an advantage in the Gulgalta, for it is a higher outer dimension, etc. —

צ"ל לפי"ז [לפי זה] דהיינו לפי שהתורה נמשכת מחכמה דאצילות ולגבי חכמה דאצילות שייך לומר כן

must, according to this, be [understood] as follows: it is because the Torah is drawn from Chochmah of Atzilus, and with regard to Chochmah of Atzilus it is apt to say so:

שעם היותה בחינת פנימית וגלגלתא היא חיצוניות. אך לפי שהיא חיצונית הכתר לכן בבחינה זו היא גבוה יותר מהחכמה דאצילות ואף על פי כן בבחינה א' יש מעלה בחכמה יותר להיותה בחינת פנימית וגלגלתא היא בחי' חיצוניות.

that although it is the level of the inner dimension and the Gulgalta is the outer dimension, yet because [the Gulgalta] is the outer dimension of Keser, therefore in this respect it is higher than Chochmah of Atzilus; and even so, in one respect Chochmah has the advantage, being the level of the inner dimension, while the Gulgalta is the level of the outer dimension.

וכ"מ [וכן משמע] בע"ח [בעץ חיים] שם שכ"ב פ"ה ובפרק א' אות ב' במ"ש לכן בבחי' זו המוחין הם עיקרים כו' ע"ש.

And so it is implied in Etz Chaim there, Sha'ar 22, chapter 5, and in chapter 1, section 2, in what is written: "Therefore, in this respect the mochin are the main thing," etc.; see there.

אבל מו"ס [מוחא סתימאה] שהיא פנימית הכתר היא למעלה לגמרי מבחי' גלגלתא שהיא חיצוניות שלו. מאחר דמו"ס [דמוחא סתימאה] הוא הבחינה שבכתר שאינו במנין הע"ס [העשר ספירות] כלל פשיטא דבחי' זו הוא למעלה לגמרי מבחינה שבכתר שהוא במנין הע"ס [העשר ספירות]

But Mocha Stima'ah, which is the inner dimension of Keser, is entirely above the level of the Gulgalta, which is its outer dimension. Since Mocha Stima'ah is the level in Keser that is not in the count of the Ten Sefiros at all, it is obvious that this level is entirely above the level in Keser that is in the count of the Ten Sefiros;

כי הבחי' שאינו במנין הע"ס [העשר ספירות] היינו לפי שהיא בחינה תחתונה שבמאציל דאנת הוא חד ולא בחושבן וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] . ואע"ג [ואף על גב] דבע"ח [דבעץ חיים] שם איתא דזהו בחי' עתיק ומו"ס [ומוחא סתימאה] הוא בבחי' א"א,

for the level that is not in the count of the Ten Sefiros is so because it is the lowest level of the Emanator, for "You are One, but not in number," as is written in Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3. And although in Etz Chaim there it is stated that this is the level of Atik, while Mocha Stima'ah is at the level of Arich Anpin,

אך הרי ע"ז נתבאר כאן שבמו"ס [שבמוחא סתימאה] הוא בחי' תענוג שהוא בחי' א"ס ממש ור"ל [ורוצה לומר] דבחי' עתיק שהוא בחי' תענוג הוא מתגלה בח"ס [בחכמה סתימאה] בבחי' פנימית ממש. משא"כ בחי' גלגלתא שהיא חיצוניות וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שכ"ב פ"ה) באריכות,

yet regarding this it was explained here that in Mocha Stima'ah there is the level of delight, which is the level of the Infinite One itself. That is to say, the level of Atik, which is the level of delight, is revealed in the hidden Chochmah in the mode of the very inner dimension; which is not so with the level of the Gulgalta, which is the outer dimension, as is written in Etz Chaim) (Sha'ar 22, chapter 5) at length.

וע"כ מו"ס [מוחא סתימאה] אינו במנין ע"ס [עשר ספירות] ע"ד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שמ"א פ"ג [פרק ג']). ועיין מ"ש בביאור ע"פ שוש אשיש מבואר כמ"ש כאן.

And therefore Mocha Stima'ah is not in the count of the Ten Sefiros, along the lines of what is written in Etz Chaim (Sha'ar 41, chapter 3). And see what is written in the explanation on "I will greatly rejoice": it is explained [there] as is written here.

אמנם בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות מבואר דגם לגבי בחי' מו"ס [מוחא סתימאה] שייך לומר שיש בחי' בגלגלתא שהיא גבוה יותר

However, in the explanation on "Let them bring royal apparel" it is explained that even relative to the level of Mocha Stima'ah it is apt to say that there is an aspect in the Gulgalta that is higher;

כי מו"ס [מוחא סתימאה] היא חכמה שבכתר והוא מקור התורה וגלגלתא הוא כתר שבכתר והוא מקור המצות אלא שהיא חיצוניות כו'

for Mocha Stima'ah is the Chochmah within Keser, and it is the source of the Torah, and the Gulgalta is the Keser within Keser, and it is the source of the mitzvos; only that it is the outer dimension, etc.

וכן נת' [נתבאר] עוד במ"א, ולכאורה זהו נגד מ"ש בע"ח [בעץ חיים] (שכ"ב פ"ה) הנ"ל,

And so it was explained further elsewhere. And seemingly this contradicts what is written in Etz Chaim (Sha'ar 22, chapter 5), mentioned above.

ולפ"ז [ולפי זה] צ"ל שהפנימית דכתר שלמעלה לגמרי מגלגלתא הוא מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ו שהכתר שלו הוא אור רוחני מקיף עליו כו' אמנם החיצוניות שלו המתפשטים למטה כו' הוא הגלגלת כו' ע"ש,

And according to this it must be said that the inner dimension of Keser, which is entirely above the Gulgalta, is what is written in Etz Chaim, Sha'ar 22, end of chapter 6: that "its Keser is a spiritual light encompassing it," etc.; "however, its outer dimension, which spreads downward," etc., "is the skull," etc.; see there.

וזהו ענין רישא וגולגלתא ומוחי המבואר בזהר פ' אמור (דצ"ו ע"ב)

And this is the meaning of "the head, the skull and the brains" (reisha ve-gulgalta u-mochei), explained in the Zohar, Parshas Emor (96b);

ע"ש במק"מ [במקדש מלך] דפי' רישא הוא עיקר הכתר שהוא בסוד אור מקיף וגלגלתא הוא חיצוניות הכתר כו'

see there in the Mikdash Melech, which explains that reisha (the head) is the essence of Keser, which is in the mystery of the encompassing light, and gulgalta is the outer dimension of Keser, etc.

והרמ"ז [והרב משה זכות] כ' [כתב] רישא הוא פנימית הכתר גלגלתא הוא סיום חיצוניותו המתפשט ונעשה גלגלתא כמ"ש באי"י עכ"ל [בארץ ישראל] [עד כאן לשונו], וכוונתו ג"כ למ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספי"ו החיצוניות שלו המתפשטים כו',

And the Ramaz (Rabbi Moshe Zacuto) wrote: "Reisha is the inner dimension of Keser; gulgalta is the end of its outer dimension, which spreads and becomes the gulgalta, as is written in [the work he abbreviates as] A.Y." End of quote. And his intent too is [to] what is written in Etz Chaim, Sha'ar 22, end of chapter 6: "its outer dimension, which spreads," etc.

וא"כ לכאורה זהו סתירה למ"ש כאן דבחי' מו"ס [מוחא סתימאה] הוא הבחינה פנימית שבכתר שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] דאם כן הוא ודאי למעלה לגמרי מבחי' גלגלתא.

If so, this seemingly contradicts what is written here, that the level of Mocha Stima'ah is the inner level in Keser, which is not in the count of the Ten Sefiros; for if so, it is certainly entirely above the level of the Gulgalta.

אך באמת י"ל [יש לומר] דעכ"ז [דעם כל זה] אין משם סתירה למ"ש כאן כי הנה שני הדרושים דכאן ודשם מבוארים בע"ח [בעץ חיים],

But in truth it can be said that even so there is no contradiction from there to what is written here; for both discourses, this one and that one, are explained in Etz Chaim.

והיינו כי מ"ש ע"פ יביאו לבוש מלכות הוא על פי מה שכתוב בע"ח [בעץ חיים] (שער א"א פ"ג [פרק ג']) אשר שם מבואר דגלגלתא הוא למ עלה ממו"ס [ממוחא סתימאה] כי הוא כתר דא"א ומו"ס [ומוחא סתימאה] הוא חכמה דא"א.

That is: what is written on "Let them bring royal apparel" follows what is written in Etz Chaim (Sha'ar Arich Anpin, chapter 3), where it is explained that the Gulgalta is above Mocha Stima'ah, for it is the Keser of Arich Anpin, and Mocha Stima'ah is the Chochmah of Arich Anpin.

וכן כתב הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ אמור דפ"ח והוא מיוסד ע"פ מאמר האדר"ז [האדרא זוטא] (דרפ"ח סע"א [סוף עמוד א]).

And so wrote the Ramaz at the beginning of Parshas Emor, page 88, and it is founded on a statement of the Idra Zuta (end of 288a).

ועפ"ז [ועל פי זה] נת' [נתבאר] מ"ש דיש מעלה במצות הנמשכים מגלגלתא יותר מבתורה הנמשכת ממו"ס [ממוחא סתימאה] ומכל מקום יש מעלה בתורה הנמשכת ממו"ס [ממוחא סתימאה] יותר מבמצות כי מו"ס [מוחא סתימאה] הוא בחי' פנימית כו'.

And according to this it was explained what is written: that there is an advantage in the mitzvos, which are drawn from the Gulgalta, over the Torah, which is drawn from Mocha Stima'ah; and nevertheless there is an advantage in the Torah, which is drawn from Mocha Stima'ah, over the mitzvos, for Mocha Stima'ah is the level of the inner dimension, etc.

והנה מבואר שם בע"ח [בעץ חיים] שבתוך הגלגלת הזה יש בתוכו בחינת מוח סתום מאד מלבד מו"ס [מוחא סתימאה] דא"א כו',

Now, it is explained there in Etz Chaim that within this skull there is, within it, the level of a very hidden brain, apart from the Mocha Stima'ah of Arich Anpin, etc.;

ובפ"ד כתב שבחי' זו נמשך מבחי' רדל"א [רישא דלא אתידע] שלמעלה מגלגלתא שלא יכלה להתלבש באי"א ואחזי נהוריה בהאי רישא כו',

and in chapter 4 he wrote that this level is drawn from the level of Radla (the Unknowable Head), which is above the Gulgalta, which could not be enclothed in Arich Anpin, "and showed its light in this head," etc.;

ושם ספ"ז ביאר דהיינו ששם מתגלה הדעת דעתיק והיא נשמה דא"א משא"כ בגלגלתא מלובש חסד דעתיק

and there, at the end of chapter 7, he explained that this is because there the Daas of Atik is revealed, and it is the neshamah (soul) of Arich Anpin; whereas in the Gulgalta the Chesed (kindness) of Atik is enclothed,

שהוא מבחי' ז"ת [זי תחתונות] דעתיק והוא בחינת רוח דא"א שלמטה מבחינת נשמה כו' ע"ש, ועמ"ש בענין בחינה זו בביאור ע"פ החלצו מאתכם כו'.

which is from the level of the seven lower [Sefiros] of Atik, and it is the level of the ruach (spirit) of Arich Anpin, which is below the level of neshamah, etc.; see there. And see what is written on this level in the explanation on "Arm from among you," etc.

ועיין מכ"ז [מכל זה] בספר מבוא שערים (שער שלישי ח"ב [חלק ב'] פרק ג' ד') וע"ש פ"ה במ"ש וזה תבין איך לפעמים כו' ע"ש,

And see on all this in the book Mavo She'arim (Sha'ar 3, Part 2, chapters 3 and 4), and see there, chapter 5, in what is written: "And by this you will understand how sometimes," etc.; see there.

ומכ"ז [ומכל זה] יובן דאין מכ"ז [מכל זה] סתירה למ"ש כאן שהוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"ה כנ"ל כיון דעכ"פ [דעל כל פנים] יש בגלגלתא מוח סתום מאד ונקרא חכמתא עילאה סתימאה שהוא הפנימית כתר שבכתר אשר הגלגלתא הוא בחינת חיצוניות שלו,

And from all this it will be understood that there is no contradiction from all this to what is written here, which follows what is written in Etz Chaim, Sha'ar 22, chapter 5, as mentioned above; since, at any rate, there is in the Gulgalta a very hidden brain, which is called Chochmasa Ila'ah Stima'ah (the supernal hidden wisdom), which is the inner dimension of the Keser within Keser, of which the Gulgalta is the level of the outer dimension.

ולכן בחי' זו אינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כיון שהוא נמשך מבחי' רדל"א [רישא דלא אתידע] דאחזי נהורא בהאי אוירא

And therefore this level is not in the count of the Ten Sefiros, since it is drawn from the level of Radla, which "showed light in this avira (space)."

ורדל"א [ורישא דלא אתידע] הוא בחינה תחתונה שבמאציל שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'], וי"ל [ויש לומר] שזהו ענין רישא וגולגלתא ומוחי שבזהר פ' אמור הנ"ל

And Radla is the lowest level of the Emanator, which is not in the count of the Ten Sefiros, as is written in Etz Chaim, Sha'ar 41, chapter 3. And it can be said that this is the meaning of "the head, the skull and the brains" in the Zohar, Parshas Emor, mentioned above.

וגם לפי מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב ספ"ה יתפרש לשון הזהר היטב לפי מש"ש [מה שכתוב שם] מוחין שבו בעצמו כו' ומלבשת גם את המוחין הנקרא חב"ד [חכמה בינה ודעת] כו' ע"ש.

And also, according to what is written in Etz Chaim, Sha'ar 22, end of chapter 5, the wording of the Zohar will be well explained, according to what is written there: "the mochin within it itself," etc., "and it also enclothes the mochin called Chochmah, Binah and Daas," etc.; see there.

וזהו ענין רישא ומוחי שהגלגלתא מלבשתם כו'.

And this is the meaning of "the head and the brains," which the Gulgalta enclothes, etc.

עוד יש לומר דמש"כ [דמה שכתוב] הוא על פי מה שכתוב בזהר הרקיע (דקי"ט ע"א) בפי' הספרא דצניעותא מהאריז"ל [מהאר"י זכרונו לברכה] בפ"ק [בפרק קמא] דהביא שם מ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ע"א) ההיא חכמה דסתימא ביה בעתיקא קדישא

It can further be said that what is written [here] follows what is written in Zohar HaRakia (119a), in the commentary on the Sifra DiTzniusa by the Arizal, in the first chapter, where he brought what is written in the Idra Zuta (290a): "That wisdom that is hidden in it, in Atika Kadisha (the Holy Ancient One)";

ועל זה פי' היינו בראש הא' העליון כי כחה שם בדקות והעלם גדול כו' והיינו ברדל"א [ברישא דלא אתיידע] ממש וע' מזה לקמן,

and on this he explained: "That is, in the first, uppermost head, for its power is there in subtlety and great concealment," etc. And that is in Radla itself; and see on this below.

ועל דרך זה נת' [נתבאר] כאן בענין מו"ס [מוחא סתימאה] שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כו' כיון שהוא ברדל"א [ברישא דלא אתיידע] ממש.

And along these lines it was explained here regarding Mocha Stima'ah, that it is not in the count of the Ten Sefiros, etc., since it is in Radla itself.

2 והנה על פי זה יש לומר גם כן הטעם דהדעת דאצילות משלים למנין ע"ס [עשר ספירות] כשאין הכתר נמנה

Now, according to this one can also state the reason why Daas (knowledge) of Atzilus completes the count of the Ten Sefiros when Keser (the Crown) is not counted:

והיינו למנין ע"ס [עשר ספירות] בבחינת פנימית, דאלו בבחי' חיצוניות נמנה הכתר עצמו כדלעיל, רק בבחינת פנימית שפנימית הכתר אינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כנ"ל ואז הדעת משלים המנין והיינו לפי שהדעת הוא בחינת פנימית

that is, for the count of the Ten Sefiros at the level of the inner dimension (pnimiyus). For at the level of the outer dimension (chitzoniyus), Keser itself is counted, as above; only at the level of the inner dimension, since the inner dimension of Keser is not in the count of the Ten Sefiros, as mentioned above, Daas then completes the count. And that is because Daas is the level of the inner dimension,

וכמו שנת' [שנתבאר] גם כן ע"פ ואלה המשפטים בענין משה משה לא פסיק טעמא ובביאור על פ' מים רבים ועיין בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב פ"א אות ד' ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער הלולב פי"ג [פרק ג'] בד"ה להר"ר [להרחמים רבים] יוסף מערבי,

as was also explained on "And these are the ordinances," regarding "Moshe, Moshe"—"the cantillation does not separate [them]"—and in the explanation on the verse "Many waters." And see Etz Chaim, Sha'ar 22, chapter 1, section 4, and Pri Etz Chaim, Sha'ar HaLulav, chapter 3, in the passage beginning "To the Rav, Rabbi Yosef Ma'aravi."

וגם איתא בזהר הר קיע בפי' הזהר פרשה תרומה דקס"ו ע"ב שכנגד ג' רישין דע"ק [דעתיקא קדישא] הוא באצילות בחינת חב"ד [חכמה בינה ודעת] נמצא הדעת שרשו מרדל"א [מרישא דלא אתידע] כו' ע"ש וכן משמע בע"ח [בעץ חיים] שכ"ב שם.

And it is also stated in Zohar HaRakia, in the commentary on the Zohar, Parshas Terumah, page 166b, that corresponding to the three heads of Atika Kadisha there is in Atzilus the level of Chochmah, Binah and Daas; it follows that the root of Daas is from Radla (the Unknowable Head), etc.; see there. And so it is implied in Etz Chaim, Sha'ar 22, there.

ולכן הוא משלים למנין ע"ס [עשר ספירות] בבחינת פנימית כשאין הכתר נמנה דהיינו בחינת רדל"א [רישא דלא אתידע] שהוא בחינת פנימית הכתר שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] כנ"ל. ועמ"ש מענין הדעת בביאור ע"פ החלצו כו' הנ"ל.

Therefore it completes the count of the Ten Sefiros at the level of the inner dimension when Keser is not counted, that is, the level of Radla, which is the level of the inner dimension of Keser that is not in the count of the Ten Sefiros, as mentioned above. And see what is written on the subject of Daas in the explanation on "Arm," etc., mentioned above.

3 והנה זה פשוט דאע"ג [דאף על גב] דשרש הדעת עליון דאצילות נמשך מלמעלה מעלה מבחינה שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות] אעפ"כ [אף על פי כן] הוא נמנה במנין ע"ס [עשר ספירות]

Now, this is simple: although the root of the supernal Daas (knowledge) of Atzilus is drawn from very high above, from a level that is not in the count of the Ten Sefiros, it is nevertheless counted in the count of the Ten Sefiros;

כי המשכתו משם הוא ע"י כמה השתלשלות וצמצומים רבים ולכן אעפ"פ [אף על פי] שהמקור אינו נמנה בכלל ע"ס [עשר ספירות] מ"מ הדעת הוא נמנה כו',

for its drawing-down from there is through several stages of descent (hishtalshelus) and many contractions (tzimtzumim). Therefore, although the source is not counted among the Ten Sefiros, Daas is nevertheless counted, etc.

ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער א"א רפ"ח ובשער כ"ה דרוש ב' סי' ט"ו ובספר מבוא שערים שער חמישי ח"א [חלק א'] פ"ח [פרק ח'].

And see Etz Chaim, Sha'ar Arich Anpin, beginning of chapter 8, and Sha'ar 25, Derush 2, section 15, and the book Mavo She'arim, Sha'ar 5, Part 1, chapter 8.

כי הדעת העליון כו' הוא מזלא קדישא דדיקנא דא"א כו' וכ"ה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בישעיה ע"פ מי מדד כו'.

For the supernal Daas, etc., is the holy mazla of the beard of Arich Anpin, etc.; and so it is in the Arizal's Likkutei Torah on Isaiah, on "Who has measured," etc.

ועיין עוד בע"ח [בעץ חיים] שכ"ה דרוש ב' הנ"ל סי' י"ז י"ח ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' שמות ע"פ כי סר לראות ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ ויקרא ובפ' אמור (בדף צ"ט ע"א) ור"פ קרח

And see further Etz Chaim, Sha'ar 25, Derush 2 mentioned above, sections 17 and 18; and the Arizal's Likkutei Torah, Parshas Shemos, on "For he turned aside to see"; and the Ramaz at the beginning of Parshas Vayikra, and in Parshas Emor (on page 99a), and at the beginning of Parshas Korach.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי בענין חותמו של הקב"ה אמת ועי' בזח"ג [בזהר חלק ג] (דקל"ו א' ודרצ"א א') ע"פ ובדעת חדרים ימלאו.

And see what is written in the explanation on "These are the journeys," regarding "The seal of the Holy One, blessed be He, is truth." And see the Zohar, Part III (136a and 291a), on "And by knowledge (daas) are the chambers filled."

ומכ"ז [ומכל זה] יתבאר ענין הנז"ל [הנזכר לעיל] שהרצון עליון הוא בחי' חיצוניות לגבי הטעם והפנימית:

And from all this the matter mentioned above will be explained: that the supernal will is the level of the outer dimension (chitzoniyus) relative to the reason and the inner dimension (pnimiyus).

4 ב ועתה יש לבאר ענין ישראל לי ראש היינו שממשיכים הרצון עליון שבתוכו התענוג דהיינו בחינת גלגלתא וח"ס [וחכמה סתימאה] ע"י קיום רצון העליון ב"ה.

2. And now we can explain the matter of Yisrael [being] li rosh ("a head for Me"): that is, that they draw down the supernal will, within which is the delight—namely, the level of the Gulgalta and the hidden Chochmah (wisdom)—through fulfilling the supernal will, blessed be He.

כי הנה יש פלסופים המכחישים בהשגחה פרטית מפני שנלאו להשיג איך יתכן בחי' רצון אצלו ית' במעשה האדם בעוה"ז וכי כלום חסר כו'

For there are philosophers who deny individual Divine Providence, because they were at a loss to grasp how there could be the level of will in Him, may He be blessed, regarding the deeds of man in this world—and does He lack anything? etc.

שהרצון באדם אינו אלא למלאות מחסוריו משא"כ למעלה אנת הוא שלימותא דכולהו ומה חסר ח"ו [חס ושלום] עד שיהיה שייך רצון והשגחה אם מקיימים רצונו.

For will in man is only to fill what he lacks; whereas Above, "You are the perfection of them all," and what is lacking, G-d forbid, that will, and watching over whether His will is fulfilled, should apply [to Him]?

אמנם באמת הנה כך הוא הרצון עליון להיות בחי' ביטול היש והיינו כי באמת בחינת א"ס הוא בחינת תענוג כמ"ש כי עמך מקור חיים היינו מקור התענוגים

However, in truth, this is what the supernal will is: that there be the level of the nullification of the yesh (separate existence). That is, in truth the level of the Infinite One (Ein Sof) is the level of delight, as it is written, "For with You is the source of life"—that is, the source of delights;

אלא שנמשך ממנו להיות תענוג מביטול היש כי מטבע הטוב להטיב כו' ואז ממילא נמשך ג"כ בחי' רצון נתאוה הקב"ה כו' (היינו כדי להיטיב כו').

only that it was drawn from Him that there be delight from the nullification of the yesh, for "it is the nature of the Good to do good," etc.; and then, as a matter of course, the level of will is also drawn down: "The Holy One, blessed be He, desired," etc. (that is, in order to do good, etc.).

והרצון הוא תר"ך מצות תרי"ג דאורייתא עם ז' דרבנן שנקרא תר"ך עמודי אור פי' כמו העמוד שנמשך מן הגג לארץ והוא מחזיק הגג

And the will is the 620 mitzvos—the 613 of the Torah together with the seven of the Rabbis—which are called "the 620 pillars of light." The meaning is: like the pillar that extends from the roof to the ground and holds up the roof;

והיינו ע"י שעומד בקרקע ולפי שהקרקע היא קשה לכן מתקיים עמידתו בטוב משא"כ בעפר תיחוח כו',

and that is by its standing on the ground; and because the ground is hard, its standing is therefore firmly established, which is not so in loose earth, etc.

כמ"כ [כמו כן] תר"ך מצות הם העמודים הנמשכים מן הגג הוא בחי' תענוג עליון שנמשך ומתלבש בהמצות והן עצמן נשפלו למטה בקרקע עד"מ.

So too, the 620 mitzvos are the pillars that extend from the roof—which is the level of the supernal delight, drawn down and enclothed in the mitzvos—and they themselves were lowered down into the ground, by way of analogy.

דהיינו בעשי' [בעשיה] גשמיות ציצית מצמר כו' ומחמת שנעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה במחשבה תחלה (שהעשי' [שהעשיה] שרשה לעילא כמ"ש במ"א לכן הוא כמשל הקרקע הבריאה וחזקה שיש בכחה להחזיק העמודים כו') ע"כ עמידתם בטוב ויפה ויכולים להחזיק ולקבל המשכת התענוג עליון כו'

That is, in physical action—tzitzis from wool, etc. And because "their end is wedged in their beginning," and "last in deed, first in thought" (for action has its root Above, as is written elsewhere; therefore it is like the analogy of the firm and strong ground that has the power to hold the pillars, etc.), therefore their standing is good and fine, and they can hold and receive the drawing-down of the supernal delight, etc.

(וזהו ענין ותומכיה מאושר ע' [עיין] בזח"א [בזהר חלק א] ד"ח ע"א ועמ"ש ע"פ והארץ הדום רגלי).

(And this is the meaning of "and those who support it are made happy"; see the Zohar, Part I, page 8a; and see what is written on "And the earth is My footstool.")

וזהו ענין מנענע ראשו שעי"ז מתנענע ממילא גם המוח שבתוכו עד"מ וכך ע"י המשכת הרצון נמשך ג"כ התענוג שבתוכו

And this is the meaning of "He nods His head": through this the brain within it also moves as a matter of course, by way of analogy; and so, through the drawing-down of the will, the delight within it is also drawn down.

וזהו ענין יהא שמיה רבא מברך פי' שמיה הגדול היינו בחי' א"ס שלמעלה גם מבחי' כתר שהכתר הוא הארת הסובב

And this is the meaning of "Yehei shmei rabba mevarach (May His great Name be blessed)": the meaning is, His great Name—that is, the level of the Infinite One that is above even the level of Keser, for Keser is the radiance of the sovev (the light that encompasses all worlds).

(ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער השבת פכ"א וז"ל [וזה לשונו] סעודתא דעתיקא קדישא כו' לכן נקרא קדושה זו קדושא רבא בסוד שמיה רבא עכ"ל [עד כאן לשונו]. וע' בזהר פ' תרומה) (דקס"ה ב')

(And see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaShabbos, chapter 21, and these are his words: "The meal of Atika Kadisha, etc.; therefore this sanctification is called Kiddusha Rabba (the great Kiddush), in the mystery of 'shmei rabba' (His great Name)." End of quote. And see the Zohar, Parshas Terumah) (165b),

ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ועיין בזהר פ' משפטים (דק"ה א') ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם דפי' שמו הגדול הוא בינה וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הקדישים ספ"ב [סוף פרק ב'].

and the commentary of the Ramaz there; and see the Zohar, Parshas Mishpatim (105a), and the Mikdash Melech there, who explains that His great Name is Binah (understanding); and see Pri Etz Chaim, Sha'ar HaKaddishim, end of chapter 2.

אך כבר נתבאר זה במ"א בביאור דמזוזה מימין דהכל א' כי התגלות עתיק הוא בבינה

But this was already explained elsewhere, in the explanation of "The mezuzah on the right," that it is all one, for the revelation of Atik is in Binah.

ועמ"ש ע"פ תגל נפשי באלקי ובביאור ע"פ ועתה יגדל נא בענין אם עונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד כו' ועמ"ש ע"פ ראה אנכי.

And see what is written on "My soul shall exult in my G-d," and in the explanation on "And now, I pray, let [the power] be great," regarding "If You keep [account of] iniquities, Yah, Ado-nai, who could stand?" etc.; and see what is written on "See, I [set before you]."

5 ועמ"ש עוד מענין שמו הגדול ע"פ שיר השירים אשר לשלמה ולקמן ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון כו'

And see what is written further on the subject of His great Name on "The Song of Songs, which is Shlomo's," and below on "Therefore the moshlim (those who speak in parables) say, 'Come to Cheshbon,'" etc.;

ועמ"ש ע"פ ואלה שמות בנ"י [בני ישראל] ושם נתבאר דשם הוי' הוא שמו הגדולוע"ש ו יי"ל [יש לומר] עוד בענין שמו הגדול עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפ' בשלח ע"פ וירא ישראל את היד הגדולה שיש ב' שמות הוי' ע"ש

and see what is written on "And these are the names of the children of Israel," and there it was explained that the Name Havayah is the great Name; see there. And it can further be said, on the subject of the great Name, according to what is written in Parshas Beshalach on "And Israel saw the great hand," that there are two Names Havayah; see there.

ושמו הגדול יי"ל [יש לומר] דהיינו שם הוי' דלעילא ועמ"ש במ"א בפי' כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול כו' וי"ל [ויש לומר] דזהו ג"כ פי' ועתה יגדל נא כח כו' שיומשך בחי' שמו הגדול

And it can be said that the great Name is the Name Havayah that is Above. And see what is written elsewhere on the meaning of "Every peruta joins into a great sum," etc. And it can be said that this is also the meaning of "And now, let the power be great, I pray," etc.: that the level of His great Name be drawn down.

ועיין בר"ח [בראשית חכמה] שער היראה פ"א מענין זה דהגדול

And see Reishis Chochmah, Sha'ar HaYirah, chapter 1, on this subject of "the great."

וכדי להיות שמיה רבא מברך ונמשך למטה היינו ע"י שמנענע ראשו שהוא בחי' גלגלתא וממילא מתנענע ונמשך ג"כ בחי' א"ס המלובש בו כו'.

And for "His great Name" to be "blessed" and drawn down below—that is through His nodding His head, which is the level of the Gulgalta; and as a matter of course the level of the Infinite One (Ein Sof) that is enclothed in it is also moved and drawn down, etc.

(וע' מענין הנענוע בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הקדישים פ"ג [פרק ג'] בהג"ה [בהגהה] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] פ' פנחס בפי' הזהר) (דר"כ סע"א [סוף עמוד א]). גם יי"ל [יש לומר] דפי' נענוע זה הוא ע"ד מ"ש וישע ה' אל הבל כו'.

(And see on the subject of the nodding in Pri Etz Chaim, Sha'ar HaKaddishim, chapter 3, in a gloss, and in the Ramaz, Parshas Pinchas, in the commentary on the Zohar) (end of 220a). It can also be said that the meaning of this nodding is along the lines of what is written, "And Havayah turned to Hevel," etc.

והוא כענין מ"ש במ"א בפי' לשון צלותא שהוא לשון הטייה וכדלקמן בביאור ע"פ ע"כ יאמרו המושלים באו חשבון ע"ש.

And it is like the matter written elsewhere on the meaning of the word tzlosa (prayer), which is a term for inclining, and as [explained] below in the explanation on "Therefore the moshlim say, 'Come to Cheshbon'"; see there.

6 וזהו ענין הקדישים שבתפלה שהם להעלות העולמות כמו אצל הודו בין עשיה ליצירה אומרים קדיש שבזה הקדיש אנו מעלים העשיה ביצירה כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שם פ"א,

And this is the matter of the Kaddishes in the prayers, which are to raise up the worlds. For example, at Hodu, between the World of Asiyah (Action) and the World of Yetzirah (Formation), we say Kaddish, for with this Kaddish we raise Asiyah into Yetzirah, as is written in Pri Etz Chaim there, chapter 1.

והיינו כי א"א להיות עליית העולמות עשיה ליצירה אלא ע"י המשכה תחלה מיצירה בעשיה וההמשכה הוא ע"י אי"ר [אמן יהא שמיה רבא] שנמשך אור א"ס שביצירה כו' שזהו ענין מנענע ראשו,

That is, an ascent of the worlds, of Asiyah to Yetzirah, is impossible except through a drawing-down first from Yetzirah into Asiyah; and the drawing-down is through "Amen, yehei shmei rabba," through which the Infinite Light (Or Ein Sof) that is in Yetzirah is drawn down, etc., which is the meaning of "He nods His head."

והגם שעיקר המשכה זו דנענוע הראש הוא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] דק"ש [דקריאת שמע] שמע ישראל כו'

And although this drawing-down, the nodding of the head, comes mainly through the raising of mayin nukvin (feminine waters) of the Shema, "Hear, O Israel," etc.,

וכמ"ש כ"א ישראל יהיה שמך כי שרית עם אלקים שע"י בחינת ביטול היש שזהו ענין כי שרית עם אלקים ע"י"ז נמשך שישראל יהיה שמך בחינת לי ראש.

and as it is written, "But rather Yisrael shall be your name, for you have striven with G-d": that through the level of the nullification of the yesh (separate existence), which is the meaning of "for you have striven with G-d," through this it is drawn down that "Yisrael shall be your name," the level of li rosh ("a head for Me");

מ"מ צריך לומר ג"כ בדבור יהש"ר [יהא שמיה רבא] מברך כו'.

nevertheless, one must also say in speech, "Yehei shmei rabba mevarach (May His great Name be blessed)," etc.

(ויובן עוד בפי' וענין לי ראש עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במדרש ויקרא רבה פ"ב [פרק ב'] ובשוחר טוב פי"ט כל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם כו' ונתבאר הענין במ"א ע"פ וארשתיך לי כו',

(And the meaning and matter of li rosh will be further understood according to what is written in the Midrash Vayikra Rabbah, chapter 2, and in Shocher Tov, chapter 19: "Wherever it says li (to Me), it never moves," etc.; and the matter was explained elsewhere, on "And I will betroth you to Me," etc.:

דר"ל [דרוצה לומר] לפי שענין לי רומז לבחי' מהותו ועצמותו היינו בחי' עתיק שבו דייקא נאמר לא שניתי כי לית שמאלא בהאי עתיקא, וזהו פי' לי ראש שהם בבחי' ומדרגה עליונה זו דבחינת גלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימאה] דא"א ממש שלמעלה מעלה מבחינת ז"א

that is to say, because the term li alludes to the level of His essence and being, namely the level of Atik, of which specifically it is said, "I have not changed," for "there is no left in this Atika." And this is the meaning of li rosh: that they are at this supernal level and rank, the level of the Gulgalta and Mocha Stima'ah of Arich Anpin itself, which is far, far above the level of Z'eir Anpin.

וזהו ענין העליה שנעשה ע"י ירידת הנשמה בגוף וכנ"ל שלהיות בבחינת ישראל לי ראש הוא ע"י כי שרית כו' ביטול היש דוקא. ועמ"ש ע"פ ואלה שמות שיש ב' עליות מבחינת יעקב. הא' בבחינת ישראל זוטא. הב' בבחי' ישראל סבא.

And this is the ascent that comes about through the descent of the soul into the body; and as mentioned above, being at the level of "Yisrael—li rosh" is through "for you have striven," etc., the nullification of the yesh specifically. And see what is written on "And these are the names," that there are two ascents from the level of Yaakov: the first, at the level of Yisrael Zuta (the lesser Israel); the second, at the level of Yisrael Saba (the elder Israel).

ויש לפרש ענין ב' עליות אלו. הא' בבחי' גלגלתא ומוחא דז"א שנק' ישראל זוטא ונק' בחי' זו ג"כ לי ראש כי ז"א בעתיקא אחיד ותליא

And the matter of these two ascents may be explained [thus]: the first is at the level of the Gulgalta and Mocha of Z'eir Anpin, which is called Yisrael Zuta; and this level too is called li rosh, for "Z'eir Anpin is attached to and hangs on Atika,"

וגם כי בז"א הנה מבחי' מצחא ולמעלה הוא בחי' כי לא אדם הוא כמ"ש במ"א ע"פ צאינה וראינה כו', וגם כי לפעמים עולה ז"א עד שנמשך לו הכתר מא"א [מאריך אנפין] וע"י [ועתיק יומין] ממש כמבואר בענין חג השבועות ולכן גם בחי' ז"א נק' לי ראש.

and also because in Z'eir Anpin, from the level of the forehead (mitzcha) and above, it is the level of "for He is not a man," as is written elsewhere on "Go out and see," etc.; and also because sometimes Z'eir Anpin ascends until Keser (the Crown) is drawn to it from Arich Anpin and from Atik Yomin itself, as is explained regarding the festival of Shavuos; therefore the level of Z'eir Anpin too is called li rosh.

אכן עלייה השנית שיהיה לעתיד היינו בגלגלתא ומו"ס [ומוחא סתימאה] דא"א וזהו לי ראש ממש ואפשר לומר שעלייה זו זהו ענין ישראל סבא כי סבא הוא בחי' עתיק יומין כו'

However, the second ascent, which will be in the Time to Come, is into the Gulgalta and Mocha Stima'ah of Arich Anpin, and this is li rosh itself. And one may say that this ascent is the matter of Yisrael Saba, for Saba (the Elder) is the level of Atik Yomin, etc.

ועלייה זו ע"ד מ"ש בספר הגלגולים ספי"ז שהיה עולם האצילות עולה עד א"ק [אדם קדמון] כו' ע"ש.

And this ascent is along the lines of what is written in Sefer HaGilgulim, end of chapter 17, that the World of Atzilus (Emanation) ascended up to Adam Kadmon, etc.; see there.

ואפ"ל [ואפשר לומר] שלכן נאמר לו ב"פ [ב' פעמים] ישראל יהיה שמך. אי ע"י המלאך (וישלח ל"ב כ"ט) ב' (שם ל"ה י"ד) ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו ועמ"ש בפי' כל האזרח בישראל ישבו בסוכות בד"ה ה' לי בעוזרי,

And one may say that this is why it was said to him twice, "Yisrael shall be your name": once through the angel (Vayishlach, 32:29), [and] the second time (there, 35:10) through the Holy One, blessed be He, in His glory and His own Self. And see what is written on the meaning of "All the native-born in Israel shall dwell in sukkos," in the discourse beginning "Havayah is for me among my helpers."

וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י כי שרית כו' וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] ע"פ ואלה שמות שעליות אלו נמשכים ע"י הירידה תחלה בבחי' גלות מצרים ואז ע"י יצ"מ [יציאת מצרים] נעשים עליות אלו כו':

And all this is drawn down through "for you have striven," etc., as is written there, on "And these are the names": that these ascents are drawn down through the descent first, into the state of the exile of Egypt, and then, through the Exodus from Egypt, these ascents come about, etc.

7 ג והנה ההמשכות הם עכשיו בהעלם ולעתיד יתגלו. וזהו אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים.

3. Now, the drawings-down are at present in concealment, and in the Time to Come they will be revealed. And this is [the meaning of] "I am Havayah your G-d (Elokeichem), who brought you out of the land of Egypt to be Elokim to you."

פי' ע"ד מ"ש ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים שאצילות נקרא הוי' יו"ד חכמה ה' בינה וקוצו של יו"ד כתר.

The meaning is along the lines of what is written, "And I will return in peace to my father's house, and Havayah will be Elokim to me": for Atzilus (Emanation) is called Havayah—the yud is Chochmah (wisdom), the hei is Binah (understanding), and the tip of the yud is Keser (the Crown).

8 ואלקים הוא בחי' מל' שעיקר התהוות היש ודבר נפרד לגמרי היא ממלכות דאצילות. וזהו ענין שם אלקים המעלים להיות התהוות היש ונפרד שהן הנבראים דבי"ע מלאכים ונשמות

And Elokim is the level of Malchus (sovereignty), for the main bringing into being of the yesh (created existence) and of something entirely separate is from Malchus of Atzilus. And this is the matter of the Name Elokim, which conceals, so that there come into being the yesh and the separate—which are the created beings of Beriah, Yetzirah and Asiyah, angels and souls.

וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים דשם אלקים הוא מגן ונרתק לשם הוי' שמסתיר וזהו ענין הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה,

And as it is written, "For a sun and a shield is Havayah Elokim": for the Name Elokim is a shield and sheath for the Name Havayah, concealing [it]; and this is the matter of the parsa (partition) that separates Atzilus from Beriah.

משא"כ באצילות ששם הוא בחי' גילוי אור א"ס ב"ה ונק' אצילות הוי' לשון התהוות ע"ש [על שם] ההשפעות מכתר לחכמה ומחכמה לבינה מוחין דאבא מוחין דאימא הכל בחי' גילוי אור,

Not so in Atzilus, where there is the level of revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He; and Atzilus is called Havayah, a term of bringing into being, on account of the flows of influence from Keser (the Crown) to Chochmah (wisdom) and from Chochmah to Binah (understanding), the mochin of Abba, the mochin of Imma—all of it the level of revelation of light.

ופי' והיה הוי"ה לי לאלקים היינו שלעתיד יהיה הוי' זה נחשב כמו אלקים לפי שיתגלה בחי' א"ס שלמעלה מאצילות כמ"ש עד יעבור עמך הוי' כו' (ועמ"ש ע"פ האזינו השמים) והוא בחי' שמו הגדול.

And the meaning of "and Havayah will be Elokim to me" is that in the Time to Come this Havayah will be considered like Elokim, because the level of the Infinite One (Ein Sof) that is above Atzilus will be revealed, as it is written, "until Your people pass over Havayah," etc. (and see what is written on "Listen, O heavens"); and that is the level of His great Name.

ובהגלות נגלות בחינה זו אז שם הוי' כאלקים חשוב לגבי גילוי עצום הזה (ועמ"ש בביאור ע"פ שובה ישראל בד"ה איתא במ"ח במסכת יומא).

And when this level is revealed, then the Name Havayah is considered as Elokim relative to this immense revelation (and see what is written in the explanation on "Return, O Israel," in the discourse beginning "It is stated in Mishnas Chassidim, in Tractate Yoma").

וזהו פי' אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ"צ [מארץ מצרים] להיות לכם לאלקים שע"י יציאת מצרים יהיה גילוי זה עד שהוי' כאלקים חשוב.

And this is the meaning of "I am Havayah your G-d (Elokeichem), who brought you out of the land of Egypt to be Elokim to you": that through the Exodus from Egypt there will be this revelation, until Havayah is considered as Elokim.

כי הנה יציאת מצרים ישנו בכמה מדרגות. הא' העלי' [העליה] מבי"ע לאצילות ביטול היש לאין. ואמנם באצילות ג"כ שייך בחינת יצ"מ [יציאת מצרים], כי גם אצילות הוא בבחי' מיצרים וגבולים ונק' מדות מדת החסד כו'

For the Exodus from Egypt exists in several levels. The first is the ascent from Beriah, Yetzirah and Asiyah to Atzilus: the nullification of the yesh into ayin (nothingness). But in Atzilus too the level of the Exodus from Egypt applies, for Atzilus too is in the state of meitzarim (straits) and limits, and [its attributes] are called middos—the middah (measure) of Chesed (kindness), etc.—

שהם בבחי' מדה וגבול שאם היה החסד בלי גבול לא היה עונש לרשעים כלל כו', והיינו לפי שהאורות מלובשים בכלים שהם המגבילים לכן יש מצר עד כאן כו'.

which are in the state of measure and limit; for were Chesed without limit, there would be no punishment for the wicked at all, etc. And that is because the lights are enclothed in vessels, which are what limit; therefore there is a boundary, "up to here," etc.

(וז"ש [וזהו שכתוב] בפרקי היכלות רל"ו אלפים רבבות פרסאות הוא שיעור קומה והיינו בחינת כלים דאצילות שהן בבחינת גבול ותכלית ע' [עיין] באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה איהו וחיוהי בשם הע"ח [העץ חיים]). משא"כ למעלה מאצילות.

(And this is what is said in the Pirkei Heichalos: "236 thousand myriads of parasangs is the shiur komah (the measure of the stature)"; and that is the level of the vessels of Atzilus, which are in the state of limit and end. See Iggeres HaKodesh, the passage beginning "He and His life-forces," in the name of Etz Chaim.) Which is not so above Atzilus.

כי הנה עיקר בחינת המיצרים והגבולים זהו בעולם התיקון שהאורות מועטים והכלים מרובים ובתהו האורות מרובים מהכלים כו'

For the main [place] of the state of straits and limits is in the World of Tikkun (Rectification), where the lights are few and the vessels many; while in Tohu the lights are more than the vessels, etc.

אמנם א"ס ב"ה הוא למעלה מבחינת כלים לגמרי ואין שייך בחינת מיצר וגבול ולכן בחינת עלייה מאצילות בלמעלה מאצילות נקרא ג"כ יציאת מצרים כו'.

But the Infinite One, blessed be He, is entirely above the level of vessels, and the state of strait and limit does not apply; therefore the ascent from Atzilus into what is above Atzilus is also called the Exodus from Egypt, etc.

(וכמ"ש במ"א בביאור ע"פ אלה מסעי דלכך כל המ"ב מסעות עד ירדן יריחו נקרא הכל יצ"מ [יציאת מצרים] כי יריחו הוא בחי' ריח בגדיו בחינת מקיפים כו' שלמעלה מבחי' כלים ואור פנימי לכן עד בחי' זו נק' עדיין יצ"מ [יציאת מצרים].

(As is written elsewhere, in the explanation on "These are the journeys," that this is why all the forty-two journeys, up to the Jordan at Yericho, are all called the Exodus from Egypt: for Yericho is the level of "the fragrance (rei'ach) of his garments," the level of encompassing [lights] (makifim), etc., which is above the level of vessels and inner light; therefore, up to this level it is still called the Exodus from Egypt.

ולכן ג"כ כל זה נמשך ע"י בירור נה"ב [נפש הבהמית] ששרשה מעולם התהו ששם האורות מרובים כו'. וזהו ג"כ שיצ"מ [שיציאת מצרים] ישגם בצדיקים כו' ואפילו במרבע"ה [במשה רבינו עליו השלום] שהיה לו גילוי אציי ממש היה שייך בו מצות יצ"מ [יציאת מצרים] בכל יום והוא ע"ד הנז' [הנזכר].

And therefore, too, all this is drawn down through the refinement of the animal soul, whose root is from the World of Tohu, where the lights are many, etc. And this is also why the Exodus from Egypt applies even to tzaddikim, etc.; and even in Moshe our Teacher, peace be upon him, who had a revelation of Atzilus itself, the mitzvah of [remembering] the Exodus from Egypt every day applied, and it is in the manner mentioned.

ולקרב הדבר אל השכל בעבודה איך שייך מדרגות רבות מאד ביצ"מ [ביציאת מצרים]. הנה נת' [נתבאר] ע"פ במדבר סיני באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים כו' דלחדש השני וכן לשנה השנית ר"ל [רוצה לומר] שצ"ל בבחינה שנית מיציאת מצרים

And to bring the matter closer to the understanding in [terms of] divine service, how very many levels apply in the Exodus from Egypt: it was explained on "In the wilderness of Sinai, on the first of the second month, in the second year after their going out of the land of Egypt," etc., that "the second month" and likewise "the second year" mean that one must be in a second level of the Exodus from Egypt;

דהיינו אחר שיהיה סור מרע גמור בתכלית אז יוכל לבא לבחי' מדבר סיני שהוא ענין צאת הנפש מנרתקה לבושי נוגה כו' ע"ש.

that is, after there has been complete turning from evil, to the utmost, one can then come to the level of "the wilderness of Sinai," which is the matter of the soul's going out of its sheath, the garments of nogah, etc.; see there.

ובי בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] שנזכר כאן מבי"ע לאציי ומאציי למעלה זהו עוד למעלה מבי בחי' הנ"ל דהיינו שאחר צאת הנפש מלבושי נוגה שייך בחי' יצ"מ [יציאת מצרים] מבי"ע לאציי.

And the two levels of the Exodus from Egypt mentioned here—from Beriah, Yetzirah and Asiyah to Atzilus, and from Atzilus upward—are still higher than the two levels mentioned above; that is, after the soul has gone out of the garments of nogah, the level of the Exodus from Egypt from Beriah, Yetzirah and Asiyah to Atzilus applies.

וענין זה בנפש כי ב"ע הוא בחי' אהבה ויראה יש מי שאוהב כו' משא"כ אצילות זהו בחינת ביטול שלמעלה מבחי' אהבה וכמו ענין השתחוואות דשמו"ע [דשמונה עשרה] הוא למעלה מבחי' ואהבת דק"ש [דקריאת שמע] כו'.

And this matter in the soul: Beriah, Yetzirah and Asiyah are the level of love and awe—there is one who loves, etc.; whereas Atzilus is the level of self-nullification (bittul) that is above the level of love, like the matter of the bowings of the Shemoneh Esreh, which is above the level of "And you shall love" of the Shema, etc.

והנה בבחי' ביטול ג"כ יש דרך כלל ב' מדרגות זה למעלה מזה ביטול היש וביטול אמיתי דח"ע [דחכמה עילאה] וכמ"ש במ"א בענין שבת תתאה ושבת עילאה

Now, in the level of self-nullification too there are, in general, two levels, one above the other: the nullification of the yesh, and the true nullification of the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), as is written elsewhere on the subject of the lower Shabbos and the higher Shabbos,

שהם ב' בח' ביטול הנ"ל, ועד"ז יש ג"כ הפרש בין יחוד וביטול המדות דאצי' שנק' איהו וגרמוהי חד לבחי' ביטול דח"ע [דחכמה עילאה] שנק' איהו וחיוהי חד וכמ"ש במ"א.

which are the two levels of self-nullification mentioned above. And along these lines there is also a difference between the union and nullification of the emotive attributes (middos) of Atzilus, which is called "He and His vessels (ihu vegarmohi) are one," and the level of the nullification of the higher Chochmah, which is called "He and His life-forces are one," as is written elsewhere.

ועד"ז יובן ענין יצ"מ [יציאת מצרים] דמשה שהיה בו גילוי בחי' אצילות ואעפ"כ [ואף על פי כן] היה צ"ל בבחי' יצ"מ [יציאת מצרים] בכל יום דהיינו העלייה לבחי' ביטול אמיתי דחכמה עילאה ממש.

And along these lines the matter of Moshe's Exodus from Egypt will be understood: although there was in him a revelation of the level of Atzilus, nevertheless he had to be in the state of the Exodus from Egypt every day, that is, the ascent to the level of the true nullification of the higher Chochmah itself.

עוד יש לבאר ענין זה ע"ד מ"ש במ"א בענין דא מוחא לדא ודא קליפה לדא שבחי' אהבה דכי הוא חייך עם היותה מוחא עכ"ז נק' קליפה לגבי אהבת בכל מאדך בלי גבול כו'

This matter can be further explained along the lines of what is written elsewhere on the subject of "this is the kernel (mocha) to that, and that is the shell (kelipah) to this": that the level of love [of] "for He is your life," though it is a kernel, is nevertheless called a shell relative to the love "with all your might," without limit, etc.;

וכמ"ש ג"כ ע"פ מקושש עצים שבחי' זו נקרא עדיין בגמ' [בגמרא] בזמן שאין עושין רצונו של מקום ובחי' עושין רצונו של מקום זהו בחינת בכל מאדך כו' ע"ש.

and as is also written on "gathering wood," that this level is still called in the Gemara "at a time when they do not do the will of the Omnipresent," and the level of "doing the will of the Omnipresent" is the level of "with all your might," etc.; see there.

וכן בבחי' מאדך יש מדרגות אין קץ שמה שאצל זה נק' מאדך לפי שהוא למעלה מהכלי שלו הנה לגבי בחי' צדיק גדול יותר נחשב עדיין לבחי' גבול לפי ערך הכלי שלו שרחבה יותר

And likewise in the level of "your might" there are endless levels: for what is called "your might" for this one, because it is above his vessel, is still considered a level of limit relative to a greater tzaddik, according to the measure of his vessel, which is broader;

והמאדך שלו גבוה יותר וז"ש [וזהו שכתוב] לע"ל [לעתיד לבוא] וגבה מאד שבחי' בכל מאדך יהיה בבחי' גבוה הרבה יותר כו' וכמו שהוא באהבה כך ג"כ בביטול כי ביטול דבי"ע נק' יש וסיגים לגבי ביטול דאצי', וכעד"ז באצי' עצמו כו'.

and his "might" is higher. And this is what is written of the Time to Come, "and he shall be very high (gavah me'od)": that the level of "with all your might (me'odecha)" will be at a much higher level, etc. And as it is in love, so too in self-nullification: for the self-nullification of Beriah, Yetzirah and Asiyah is called yesh and dross relative to the self-nullification of Atzilus; and similarly in Atzilus itself, etc.

וזהו ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה את כו' כי ישראל הוא בחי' לי ראש שהוא מדרגה גבוה מאד כדלעיל והי' [והיה] מהראוי שא"א להגיע לבחי' זו כ"א אחרי עומק הביטול בתכלית

And this is [the meaning of] "And now, Israel, what does Havayah your G-d ask of you but to fear," etc.: for Yisrael is the level of li rosh ("a head for Me"), which is a very high level, as above; and it would have been fitting that one could not reach this level except after the depth of self-nullification to the utmost,

שהרי בחי' זו הוא למעלה מאצי' כנ"ל ואעפ"כ [ואף על פי כן] מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה כו' שהיא היראה המביאה לקיום מצותיו יתי' בסור מרע ועשה טוב.

since this level is above Atzilus, as mentioned above; and nevertheless, "what does Havayah your G-d ask of you but to fear," etc.: that is the awe that brings to the fulfillment of His mitzvos, may He be blessed, in "turn from evil and do good."

שהן הן בחינות ראשונות דיצ"מ [דיציאת מצרים] עכ"פ שעי"ז ג"כ יוכלו להגיע להיות בחינת לי ראש ועיין בבינוני' פמ"ב).

For these are the first levels of the Exodus from Egypt, at any rate; that through this, too, they can come to be at the level of li rosh. And see [Sefer shel] Beinonim, chapter 42.)

וזהו אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים שע"י יצ"מ [יציאת מצרים] נמשך גילוי בחי' אור א"ס שלמעלה מאצילות

And this is [the meaning of] "who brought you out of the land of Egypt to be Elokim to you": that through the Exodus from Egypt there is drawn down a revelation of the level of the Infinite Light that is above Atzilus,

והוא ענין עד יעבור עמך הוי' כנ"ל ואז שם הוי' שהוא בבחי' אצילות יהיה נחשב בבחי' שם אלקים כו' וכמ"ש יעקב והיה הוי' לי לאלקים.

and that is the matter of "until Your people pass over Havayah," as mentioned above; and then the Name Havayah, which is at the level of Atzilus, will be considered at the level of the Name Elokim, etc., as Yaakov said, "and Havayah will be Elokim to me."

9 והיינו דוקא ע"י ושבתי בשלום אל בית אבי. בחינת יצחק כדכתיב צחוק עשה לי אלקים שהתגלות התענוג עליון נמשך מבחי' ביטול היש לאין דהיינו בחי' כי שרית עם אלקים כו'.

And this is specifically through "And I will return in peace to my father's house": the level of Yitzchak, as it is written, "G-d has made laughter (tzchok) for me"; for the revelation of the supernal delight is drawn down from the level of the nullification of the yesh (separate existence) into ayin (nothingness), that is, the level of "for you have striven with G-d," etc.

וזה היה ענין יעקב שיצא מבאר שבע היינו מבחי' אצילות וילך חרנה בבי"ע לברר בירורים י"ב שבטים לאה ורחל שבירר כ"ז [כל זה] בזמן עשרים שנה שהיה אצל לבן חרנה.

And this was the matter of Yaakov, who went out from Be'er Sheva—that is, from the level of Atzilus (Emanation)—"and went to Charan," into Beriah, Yetzirah and Asiyah, to make refinements: the twelve tribes, Leah and Rachel; for he refined all this in the period of twenty years that he was with Lavan in Charan.

10 ואח"כ ושבתי בשלום אל בית אבי. בחינת עליות וביטול במדרגות עליונות מבתחלה כביטול שכל בשכל גדול יותר וכביטול העלול בעילתו כו' אז והיה לי לאלקים כנ"ל

And afterwards, "And I will return in peace to my father's house": the level of ascents and self-nullification (bittul) in higher levels than at first, like the nullification of an intellect in a greater intellect and like the nullification of the effect in its cause, etc.; then "and [Havayah] will be Elokim to me," as above.

וכך גם לעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כי יצחק הוא בחי' תענוג עליון לי' [לשון] צחוק עשה לי אלקים שיתגלה מבחינת ביטול היש כי אברהם לא ידענו כו'

And so too, in the Time to Come they will say to Yitzchak, "For you are our father"; for Yitzchak is the level of supernal delight, a term [related to] "G-d has made laughter (tzchok) for me," which will be revealed from the level of the nullification of the yesh; "for Avraham did not know us," etc.;

כי יצחק הוא בחי' כמעלת הזהב על הכסף גבורות שלמעלה מהחסדים כו' (ועמ"ש בפי' ויצא ע"פ ושבתי בשלום ובפי' תולדות ע"פ אלה תולדות יצחק):

for Yitzchak is the level [that is] like the superiority of gold over silver: the gevuros that are above the chassadim, etc. (And see what is written in Parshas Vayetzei on "And I will return in peace," and in Parshas Toldos on "These are the generations of Yitzchak.")

11 ד והנה אחר כך כתיב אני הוי' אלקיכם פעם ב' והוא כי כל הנ"ל בענין יציאת מצרים לצאת מן המיצרים וגבולים כל אחד ואי כפי עבודתו זהו בחי' עליות ממטה למעלה.

4. Now, afterwards it is written "I am Havayah your G-d" a second time. And this is because all that was said above regarding the Exodus from Egypt—going out of the straits and limits, each one according to his divine service—is the level of ascents from below upward.

אמנם עיקר תכלית המכוון הוא להיות המשכות אור א"ס ב"ה למטה דייקא. וכמו שכתוב לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה'.

However, the main and ultimate intent is that there be drawings-down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, below specifically. And as it is written, "Havayah was not in the tumult (ra'ash); and after the tumult, fire; Havayah was not in the fire."

ופי' בזהר (פי' צו דף ל' ע"א) דרעש היינו מ"ש ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול.

And the Zohar explains (Parshas Tzav, page 30a) that ra'ash refers to what is written, "Then a wind lifted me up, and I heard behind me the sound of a great tumult (ra'ash)."

והיינו בחי' אופנים וחיות שמתנשאים ברעש גדול. ואש היינו בחי' השרפים (וע"ש מ"ש המק"מ [המקדש מלך] אי"נ [אי נמי] י"ל [יש לומר] מ"ש רבי יצחק כו').

And that is the level of the ofanim and chayos, which rise up with a great tumult. And fire is the level of the seraphim (and see there what the Mikdash Melech wrote: "Alternatively, it can be said [that it is] what Rabbi Yitzchak said," etc.).

כי השרפים הם בבריאה והאש הוא לה' לעלות בבחינת אצילות. (עמ"ש בפ' בראשית בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים) ואינן רק עולים.

For the seraphim are in Beriah (Creation), and the fire is [directed] to Havayah, to rise to the level of Atzilus (Emanation) (see what is written in Parshas Bereishis, in the explanation on "For as the new heavens"); and they only rise.

אבל לא נמשך על ידם בחינת אצילות למטה בבריאה ממש וזהו לא באש הוי' שאין שם הוי' שהוא אצילות נמשך למטה בהאש שלהם דהיינו עולם הבריאה.

But the level of Atzilus is not drawn down through them below, into Beriah itself; and this is "Havayah was not in the fire": that the Name Havayah, which is Atzilus, is not drawn down below into their fire, that is, the World of Beriah.

וכן רעש דאופנים ג"כ לא נמשך שם הוי' ע"ז למטה וזהו לא ברעש הוי'. שהרי המלאכים בקשו שתנתן להם התורה שהיא בחי' המשכות אלקות

And likewise, through the tumult of the ofanim, too, the Name Havayah is not drawn down below; and this is "Havayah was not in the tumult." For indeed the angels asked that the Torah be given to them—it being the level of drawings-down of G-dliness—

ולא נתנה להם אלא לישראל דוקא שהם הן שיכולים להמשיך [עמ"ש מזה בפ' יתרו ע"פ זכור את יום השבת].

and it was not given to them but to Israel specifically, for it is they who are able to draw down. [See what is written on this in Parshas Yisro, on "Remember the Shabbos day."]

12 וגם שלמטה בעוה"ז הוא דוקא הכלי לזה ע"י ציצית ותפילין כו' כי נעוץ סופן כו'

And also, the vessel for this is specifically below, in this world, through tzitzis and tefillin, etc., for "their end is wedged," etc.;

וכנ"ל מענין תר"ך עמודי אור שהעמודעומד ע"ג [על גבי] קרקע דייקא כו' וכן החיות נושאות ומנושאות עם הכסא אבל לא נזכר שימשיכו למטה כו'.

and as mentioned above regarding the 620 pillars of light, that the pillar stands specifically on the ground, etc. And likewise, the chayos "carry and are carried" with the Throne, but it is not mentioned that they draw down below, etc.

13 וזהו ענין אני הוי' אלקיכם שנאמר פעם שנית אחר יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא ענין המשכת מ"ד [מיין דוכרין] ויצ"מ [ויציאת מצרים] הוא העלאת מ"ן [מיין נוקבין] ביטול היש כו'.

And this is the matter of "I am Havayah your G-d" being said a second time, after the Exodus from Egypt: it is the matter of the drawing-down of mayin duchrin (masculine waters), while the Exodus from Egypt is the raising of mayin nukvin (feminine waters), the nullification of the yesh (separate existence), etc.

וההמשכות הן ע"י ב' בחי' מ"ע [מצות עשה] ומל"ת [ומצות לא תעשה]. ביטול היש לאין בבחי' ועשה טוב ברמ"ח מ"ע [מצות עשה] והפרדת הרע ע"י סור מרע ע"י ל"ת [לא תעשה] לא תאכל חלב כו' שהם דברים שאין להם עלייה והם פנימיים ושעטנז מקיפים

And the drawings-down are through two levels, the positive commandments and the prohibitive commandments. The nullification of the yesh into ayin (nothingness) [is] at the level of "and do good," through the 248 positive commandments; and the separation of the evil is through "turn from evil," through the prohibitions: "You shall not eat cheilev (forbidden fat)," etc., which are things that have no ascent, and they are inner, while shaatnez [is] encompassing.

וכ"ז [וכל זה] הוא ע"י בחכמה אתברירו וכן בטומאה וטהרה יש דבר שמקבל טומאה כו' ויש דבר שאינו מקבל טומאה כו' אלא שהוא מבחי' דעת

And all this is through "they are refined in Chochmah (wisdom)." And likewise in impurity and purity: there is a thing that receives impurity, etc., and there is a thing that does not receive impurity, etc.; only that this is from the level of Daas (knowledge),

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] חכמה זה סדר קדשים [היינו בחכמה אתברירו כנ"ל] ודעת זה סדר טהרות [ועמ"ש מזה בביאור ע"פ שחורה אני ובפי' אחרי ע"פ לטהר אתכם כו' ועמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה למה נסמכה. ולזאת מטהרת הטמא כו'

as our Sages, of blessed memory, said: "Chochmah—this is the order of Kodashim [that is, 'they are refined in Chochmah,' as above], and Daas—this is the order of Taharos" [and see what is written on this in the explanation on "I am black," and in Parshas Acharei on "to purify you," etc.; and see what is written in Iggeres HaKodesh, in the passage beginning "Why was it placed next to": "And therefore it purifies the impure," etc.

וע' בזהר פ' פקודי (דרכ"ג ע"א) מענין חכמה ודעת ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דרצ"א א) ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בענין דעת].

And see the Zohar, Parshas Pekudei (223a), on the subject of Chochmah and Daas, and the Idra Zuta (291a); and see what is written above on the subject of Daas].

וכללות הענין שע"י ביטול היש לאין מעורר ג"כ למעלה המשכת אין האמיתי אור הכתר ביש דאצילות

And the matter as a whole is that through the nullification of the yesh into ayin one also arouses Above the drawing-down of the true Ayin, the light of Keser (the Crown), into the yesh of Atzilus (Emanation);

כי על חו"ב [חכמה ובינה] כתיב להנחיל אוהבי יש קנה חכמה קנה בינה ב"פ [ב' פעמים] קנה גימטריא יש וכתיב והחכמה מאין תמצא. מכלל שהיא עצמה אינה עדיין בחי' אין.

for of Chochmah and Binah (understanding) it is written, "to cause those who love me to inherit yesh," and "Acquire Chochmah, acquire Binah"—"acquire" (kneh) twice, the numerical value of yesh; and it is written, "And Chochmah is found from ayin." By implication, it itself is not yet the level of ayin.

וכמ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] (קכ"ט א') שזהו ענין מ"ש היש הוי' בקרבנו אם אין פי' אם ההארה הנמשכת להם משם הוי' הוא מבחי' יש שהוא חו"ב [חכמה ובינה] או מבחי' אין

And as is written in the Zohar, Part III (129a), that this is the meaning of what is written, "Is Havayah among us (ha-yesh), or ayin?"—meaning, whether the illumination drawn to them from the Name Havayah is from the level of yesh, which is Chochmah and Binah, or from the level of Ayin

(כי מה שנמשך בחו"ב [בחכמה ובינה] שייך בחי' השגה ולכן נקרא יש. משא"כ אין הוא מה דלית מחשבה תפיסא בי' [ביה]) והעיקר הוא ההמשכה כנ"ל:

(for in what is drawn into Chochmah and Binah, comprehension applies, and therefore it is called yesh; whereas Ayin is that which "no thought can grasp"). And the main thing is the drawing-down, as above.

14 וענין חסדי ה'. חסד עילאה הוא רב חסד שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] וזהו וחסדי מאתך לא ימוש כו' כמ"ש בזהר (ח"ג [חלק ג'] קל"ו ב').

And the matter of "the kindnesses of Havayah": the supernal Chesed (kindness) is rav chesed (abundant kindness), which will be revealed in the Time to Come; and this is "But My kindness shall not depart from you," etc., as is written in the Zohar (Part III, 136b).

אך הכלי לזה הוא חסד דאצילות שעליו אמרו וכמה גופין תקינת לון כו' חסד דרועא ימינא כו' והוא כגופא לגבי נשמתא לבחי' ורב חסד כו'

But the vessel for this is the Chesed of Atzilus (Emanation), of which they said, "And how many bodies You have prepared for them," etc., "Chesed is the right arm," etc.; and it is like a body relative to a soul, in relation to the level of "and abundant in kindness," etc.

(ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה וילבש צדקה. ובמ"א נת' [נתבאר] דפי' כמה גופין תקינת לון קאי על ע"ס [עשר ספירות] דבי"ע וחסד דרועא ימינא הוא חסד שבע"ס [שבעשר ספירות] דבריאה שהוא כלי לחסד דאצילות שנק' נשמתא

(And see Iggeres HaKodesh, the passage beginning "And He donned righteousness." And elsewhere it was explained that the meaning of "How many bodies You have prepared for them" refers to the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah, and "Chesed is the right arm" is the Chesed in the Ten Sefiros of Beriah, which is a vessel for the Chesed of Atzilus, which is called the soul (nishmasa),

כמו שהגוף הוא כלי לנשמה ועד"ז ג"כ חסד דאצילות הוא כלי לגבי רב חסד שהוא בחי' נשמתא לנשמתא כו'.

just as the body is a vessel for the soul; and along these lines, the Chesed of Atzilus too is a vessel relative to rav chesed, which is the level of a soul to the soul, etc.

ועד"ז יש לפרש מ"ש בזהר ח"ג [חלק ג'] שם וחסד דקשוט לאו בחיי גופא אתמר אלא בחיי דנשמתא, פי' חסד דאצי' נק' חיי גופא שהוא חיות ומקור לע"ס [לעשר ספירות] דבי"ע שנקרא גופא כנ"ל וחסד דאצי' הוא נשמה להן כנשמה המחיה את הגוף

And along these lines one can explain what is written in the Zohar, Part III, there: "And the Chesed of truth is not said of the life of the body but of the life of the soul." The meaning is: the Chesed of Atzilus is called "the life of the body," for it is the life-force and source for the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah, which are called "body," as above; and the Chesed of Atzilus is a soul to them, like the soul that gives life to the body;

משא"כ בחי' רב חסד לא שייך כלל שיהיה אפי' [אפילו] נשמה לע"ס [לעשר ספירות] דבריאה יצירה עשייה אלא שהוא נשמה המחיה חסד דאצי' וזהו חיי דנשמתא כו' וכנ"ל שהוא בחי' נשמה לנשמתא כו').

whereas for the level of rav chesed it does not apply at all that it be even a soul to the Ten Sefiros of Beriah, Yetzirah and Asiyah; rather, it is a soul that gives life to the Chesed of Atzilus. And this is "the life of the soul," etc., and as mentioned above, that it is the level of a soul to the soul, etc.)

וענין בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה שיש ב' תורות. תורת ה' ותורתו. הנה למטה היינו תשב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] (ועמ"ש ע"פ נאוו לחייך בתורים).

And the matter of "In the Torah of Havayah is his desire, and in his Torah he meditates": that there are two Torahs, "the Torah of Havayah" and "his Torah." Below, this is the Written Torah and the Oral Torah (and see what is written on "Your cheeks are lovely with circlets").

אך באמת הנה יש ב' תורות, והוא מ"ש בספר הבהיר (נ"א [נוסחא אחרינא] במעין חכמה) דוד המלך ע"ה [עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה

But in truth there are two Torahs; and this is what is written in Sefer HaBahir (another version: in Ma'ayan HaChochmah): "King David, peace be upon him, would join the Torah that is Above with the Holy One, blessed be He."

פי' תורה שלמעלה היא ג"כ המשכות אלא שהמה ע"פ אופן אחר לגמרי. ולא נתגלה אלא להאבות אברהם ויצחק חפרו בארות ויעקב היה עובדא שלו במקלות.

The meaning is: the Torah that is Above is also drawings-down, only that they are in an entirely different manner. And it was revealed only to the Patriarchs: Avraham and Yitzchak dug wells, and Yaakov's work was with rods.

והוא ענין אחד עם תפילין שלנו (כמבואר בזהר ויצא דקס"ב א') ואם אחד מישראל דעתה יעשה זאת לא יפעל כלום.

And it is one matter with our tefillin (as is explained in the Zohar, Vayetzei, 162a); and if one of Israel were to do this now, he would accomplish nothing.

וכן חנוך היה תופר מנעלים ועל כל תפירה כו' היינו מפני שהמשכתם היה כמו בתורה שלמעלה

And likewise, Chanoch would stitch shoes, and on every stitch, etc. That is because their drawing-down was as in the Torah that is Above.

(ועמ"ש קצת כעין זה ע"פ וישלח יעקב וע"פ ויקח מן הבא בידו מנחה) משא"כ תורת משה שהיא מורשה קהלת יעקב היא איך ומה שימשיך כל אדם כו'

(And see what is written somewhat similar to this on "And Yaakov sent" and on "And he took from what came to his hand a gift.") Whereas the Torah of Moshe, which is "the heritage of the congregation of Yaakov," is how and what every person shall draw down, etc.

(ועמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ע"ש) וזהו ענין תורת ה' ובתורתו. והיא חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר. וחכמה תתאה.

(And see what is written on "If you walk in My statutes"; see there.) And this is the matter of "the Torah of Havayah" and "his Torah": and it is the higher Chochmah (Chochmah Ila'ah), which is above even Keser (the Crown), and the lower Chochmah.

(ועמ"ש בפי' יתרו ע"פ וכל העם רואים בענין אל תאמרו מים מים כו', ופי' וענין חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר יי"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בפי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] לספרא דצניעותא בפ"ק [בפרק קמא] והוא בזהר הרקיע) (דקי"ט ע"א)

(And see what is written in Parshas Yisro on "And all the people saw," regarding "Do not say, 'Water, water,'" etc. And the meaning and matter of the higher Chochmah that is above even Keser can be explained according to what is written in the Arizal's commentary on the Sifra DiTzniusa, in the first chapter, which is in Zohar HaRakia) (119a),

שהביא שם מ"ש באדר"ז [באדרא זוטא] (דר"צ ע"א) ע"פ אלקים הבין דרכה כו' וז"ל [וזה לשונו] א"נ [אי נמי] מקומה היינו מו"ס [מוחא סתימאה] עצמה ודרכה היינו הראש הב' שמשם יצאה למקום מו"ס [מוחא סתימאה].

where he cites what is written in the Idra Zuta (290a) on "G-d understood its way," etc.; and these are his words: "Alternatively, its place is Mocha Stima'ah itself, and its way is the second head, from which it went out to the place of Mocha Stima'ah.

וכ"ש [וכל שכן] ההיא חכמה דסתימא ביה בע"ק [בעתיקא קדישא] היינו בראש הא' העליון כי כחה שם בדקות והעלם גדול כו' עד נמצינו למדין דמו"ס [דמוחא סתימאה] ראשיתה דיליה סתום בעתיקא כי שם שורשה כו' עכ"ל [עד כאן לשונו],

And 'all the more so that wisdom that is hidden in it, in Atika Kadisha': that is in the first, uppermost head, for its power is there in subtlety and great concealment," etc., up to: "We find ourselves learning that Mocha Stima'ah—its own beginning is hidden in Atika, for there is its root," etc. End of quote.

והיינו ברד ל"א ממש אשר שם העצמות העליון כמבואר שם והובא ג"כ כ"ז [כל זה] בספר הדרת מלך על סד"צ [ספרא דצניעותא] (דרט"ז ע"ב)

And that is in Radla (the Unknowable Head) itself, where the supernal Essence is, as is explained there; and all this is also cited in the book Hadras Melech on the Sifra DiTzniusa (216b).

וזהו ענין חכמה עילאה שלמעלה גם מכתר והיינו לפי שהיא שרש החכמה שברדל"א [שברישא דלא אתיידע] ממש שהוא מל' דא"ס שלמעלה מגלגלתא דא"א שהוא הכתר כו'

And this is the matter of the higher Chochmah that is above even Keser: that is, because it is the root of Chochmah, [the root] that is in Radla itself, which is the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), which is above the Gulgalta of Arich Anpin, which is Keser, etc.

וזהו ג"כ ענין הנז' [הנזכר] בביאור ע"פ כי אתה נרי בענין התורה שמקורה ושרשה הוא במו"ס [במוחא סתימאה]

And this is also the matter mentioned in the explanation on "For You are my lamp," regarding the Torah, whose source and root is in Mocha Stima'ah,

והיינו בחי' חכמה שבכתר ע"פ קבלת מהרמ"ק [מהרבי משה קורדובירו] וע"פ קבלת האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] הוא הגבה למעלה במל' דא"ס וע"ש שמקור זה נמשך בתורה שלפנינו בגשמיות נעוץ תחלתן בסופן דייקא כו'.

that is, the level of the Chochmah within Keser, according to the Kabbalah of the Ramak (Rabbi Moshe Cordovero); and according to the Kabbalah of the Arizal it is higher, above, in the Malchus of the Infinite One. And see there, that this source is drawn into the Torah before us, in physicality: "their beginning is wedged in their end," specifically, etc.

15 והנה כנגד ב' בחי' שנתבאר שיש חסד דקשוט שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] וכן תורת ה' והכלי לזה הוא בחי' גמ"ח [גמילות חסדים] ותורה צוה לנו כו'

Now, corresponding to the two levels that were explained—that there is the Chesed (kindness) of truth that will be revealed in the Time to Come, and likewise the Torah of Havayah, and the vessel for this is the level of acts of kindness (gemilus chassadim) and "The Torah [that Moshe] commanded us," etc.—

כנגד זה נאמר בפי' ציצית ב"פ [ב' פעמים] אני הוי' אלקיכם. הא' נגד הכלי והב' נגד מה שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] בחי' חסד דקשוט ותורת ה'.

corresponding to this, "I am Havayah your G-d" is said twice in the section of tzitzis: the first corresponding to the vessel, and the second corresponding to what will be revealed in the Time to Come, the level of the Chesed of truth and the Torah of Havayah.

ולכן נאמר פסוק זה בפי' ציצית דוקא כי בציצית יש ב' בחי' המשכת ל"ב חוטין ל"ב נתיבות חכמה והטלית שהוא המקיף שרומזין לשני בחי' תורה ומצות והם כלים להמשכת הנ"ל:

And therefore this verse is said specifically in the section of tzitzis, for in tzitzis there are two levels: the drawing-down of the thirty-two threads, the thirty-two paths of Chochmah (wisdom), and the tallis, which is the encompassing [garment]; and they allude to the two levels, Torah and mitzvos, and they are vessels for the drawing-down mentioned above.

16 ה ולתוספת ביאור מעט בענין שנאמר ב"פ [ב' פעמים] אני הוי' אלקיכם. הנה מתחלה יש להקדים מ"ש בזהר פ' וישלח דף קע"ד א' כמה דקב"ה [דקודשא בריך הוא] לזמנין אתקרי הוי' ולזמנין אתקרי אלקים. ה"נ [הכי נמי] לזמנין אקרי ישראל.

5. And to add a little explanation regarding [the fact] that "I am Havayah your G-d" is said twice: first we must preface what is written in the Zohar, Parshas Vayishlach, page 174a: "Just as the Holy One, blessed be He, is sometimes called Havayah and sometimes called Elokim, so too, sometimes he is called Yisrael

17 ולזמנין אקרי יעקב. וכלא בדרגין ידיען.

and sometimes he is called Yaakov; and all is in known levels."

והענין כמ"ש במ"א ע"פ ויברא את האדם בצלמו בצלם אלקים ב"פ [בי פעמים] בצלם כנגד ב' בחי' שיש בנשמה הא' המתפשטת ומתלבשת בגוף כו' ובחי' הב' היא בחי' הנשמה שעומדת למעלה בבחי' מקיף כו'.

And the matter is as is written elsewhere on "And He created man in His image, in the image of G-d": "in the image" twice, corresponding to two levels that are in the soul: the first, which spreads out and is enclothed in the body, etc.; and the second level is the level of the soul that stands above, as an encompassing [light] (makif), etc.

וזהו ג"כ ב' השמות דיעקב וישראל שהן כנגד ב' בחי' הנ"ל שבנשמה. ושרשן מב' שמות הוי' אלקים ועיין בזהר ר"פ במדבר.

And these are also the two names Yaakov and Yisrael, which correspond to the two levels in the soul mentioned above; and their root is from the two Names Havayah [and] Elokim. And see the Zohar, beginning of Parshas Bamidbar.

18 והנה נודע ענין יחוד הוי' אלקים וכמ"ש לעיל פ' וארא ע"פ וידבר אלקים כו' אני הוי' ע"ש.

Now, the matter of the union of Havayah [and] Elokim is known, as is written above in Parshas Va'era on "And Elokim spoke," etc., "I am Havayah"; see there.

וכך נמשך גילוי אלקות מבחי' הנשמה שלמעלה מן הגוף בתוך הנשמה המלובשת בגוף

And so a revelation of G-dliness is drawn from the level of the soul that is above the body into the soul that is enclothed in the body,

וכמ"ש גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה נפלה עליהם וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] משום דמזלייהו חזי שחלק הנשמה שלמעלה מהגוף נק' מזל ע"ש שממנו נוזל ונמשך בחלק הנשמה שבגוף,

as is written regarding Daniel's companions: "But a great trembling fell upon them"; and our Sages, of blessed memory, said, "Because their mazal saw." For the part of the soul that is above the body is called mazal, since from it [light] flows (nozel) and is drawn into the part of the soul that is in the body.

וזהו לא יקרא שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך שמאיר ונמשך מבחי' ישראל בבחי' יעקב ועמ"ש בפ' בלק ע"פ לא הביט און ביעקב כו' שבשבת הוא גילוי ובחי' ישראל ממש.

And this is "Your name shall not be called Yaakov, but Yisrael shall be your name": that it shines and is drawn from the level of Yisrael into the level of Yaakov. And see what is written in Parshas Balak on "He has not beheld iniquity in Yaakov," etc., that on Shabbos there is the revelation and the level of Yisrael itself.

19 וזהו אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים פי' ע"י ששם הוי' נמשך להיות הוא ממש אלקיכם

And this is [the meaning of] "I am Havayah your G-d (Elokeichem), who brought you out of the land of Egypt": the meaning is, through the Name Havayah being drawn down to be itself Elokeichem (your G-d),

שיאיר בבחי' גילוי בשם אלקים ועי"ז מאיר בחי' ישראל ממש בבחי' יעקב ועי"ז נמשך להיות יציאת מצרים לצאת מהמיצרים וגבולים המסתעפים מההסתר דשם אלקים כו',

so that it shines in a revealed way in the Name Elokim; and through this the level of Yisrael itself shines in the level of Yaakov; and through this it is drawn down that there be the Exodus from Egypt, going out of the straits and limits that branch out from the concealment of the Name Elokim, etc.;

שמחמת התגלות שם הוי' נמשך יצ"מ [יציאת מצרים] להיות כלה שארי ולבבי כו', וזהו להיות לכם לאלקים.

for because of the revelation of the Name Havayah, the Exodus from Egypt is drawn down, so that there be "my flesh and my heart pine away," etc. And this is "to be Elokim to you."

והענין דהנה מבואר באדרא דנשא (דקל"ח ב') ובפי' האריז"ל [האר"י זכרונו לברכה] שם שכשנאמר ב' שמות הוי' בפסוק א' אזי חד רומז לז"א וחד לע"ק [לעתיקא קדישא].

And the matter is: it is explained in the Idra of Naso (138b), and in the Arizal's commentary there, that when two Names Havayah are said in one verse, one alludes to Z'eir Anpin and one to Atika Kadisha.

וכמ"כ [וכמו כן] הפי' גם כאן בפסוק זה דאני הוי' שנאמר תחלה היינו ז"א דאצילות אשר הוא אלקיכם שנמשך בגילוי בשם אלקים הוא מל' דאצילות והיינו ע"י התומ"צ [התורה ומצות] שעי"ז ממשיכים גילוי שם הוי' ממש.

And likewise the meaning here, in this verse: "I am Havayah," which is said first, is Z'eir Anpin of Atzilus (Emanation), which is Elokeichem (your G-d), drawn down in revelation in the Name Elokim, which is Malchus (sovereignty) of Atzilus; and that is through the Torah and mitzvos, through which one draws down the revelation of the Name Havayah itself.

20 ועכ"ז [ועם כל זה] התומ"צ [התורה ומצות] הם רק בחי' כלים לגילוי תורת ה' ורב חסד שיתגלה לע"ל [לעתיד לבוא] דהיינו בחינת שם הוי' הב' שהוא בחי' ע"ק [עתיקא קדישא] ולגבי גילוי זה נק' שם הוי' דז"א רק כמו שם אלקים כו'.

Nevertheless, the Torah and mitzvos are only the level of vessels for the revelation of the Torah of Havayah and the rav chesed (abundant kindness) that will be revealed in the Time to Come, that is, the level of the second Name Havayah, which is the level of Atika Kadisha; and relative to this revelation, the Name Havayah of Z'eir Anpin is called only like the Name Elokim, etc.

21 וז"ש [וזהו שכתוב] להיות לכם לאלקים כלומר שע"י יציאת מצרים יומשך גילוי בחי' סוכ"ע שהוא בחי' ע"ק [עתיקא קדישא] שלגבי גילוי זה נק' הגילוי דהוי' דז"א רק בחי' אלקים בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

And this is what is written, "to be Elokim to you": that is, through the Exodus from Egypt there will be drawn down a revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is the level of Atika Kadisha; relative to this revelation, the revelation of the Havayah of Z'eir Anpin is called only the level of Elokim, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ואח"כ נאמר אני הוי' אלקיכם פי' שם הוי' דעתיק יאיר ויתגלה ממש בז"א דהיינו להיות הוי' ממש אלקיכם בבחי' גילוי,

And afterwards it is said, "I am Havayah your G-d (Elokeichem)": the meaning is, the Name Havayah of Atik will shine and be truly revealed in Z'eir Anpin, that is, that Havayah itself be Elokeichem in a revealed way.

וכנ"ל בענין יחוד ב' שמות הוי' אלקים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] דאצי' שהיחוד הוא שלא יהי' [יהיה] שם אלקים מסתיר אלא דשם הוי' ית גלה ממש להיות הוי' ממש אלקיכם.

And as mentioned above regarding the union of the two Names Havayah [and] Elokim of Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus (Emanation): that the union is that the Name Elokim should not conceal, but rather the Name Havayah should be truly revealed, so that Havayah itself is Elokeichem.

22 וכך עד"ז למעלה יותר שז"א נק' שם אלקים לגבי ע"ק [עתיקא קדישא] שנקרא הוי' וזהו ענין שמו הגדול

And so, along these lines, higher up: Z'eir Anpin is called the Name Elokim relative to Atika Kadisha, which is called Havayah, and that is the matter of His great Name.

וא"כ ג"כ פי' אני הוי' אלקיכם שלא יהיה בחי' הכלים דז"א מסתירים על גילוי ע"ק [עתיקא קדישא] שהוא בחי' סוכ"ע כי אם בחי' סוכ"ע יומשך ויאיר בגילוי ממש כו' ועמ"ש במ"א ע"פ לעשות הישר בעיני ה' אלקיך וע"פ וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו':

And if so, the meaning of "I am Havayah your G-d" is also that the vessels of Z'eir Anpin should not conceal the revelation of Atika Kadisha, which is the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), but rather that the level of the light that encompasses all worlds be drawn down and shine in actual revelation, etc. And see what is written elsewhere on "to do what is right in the eyes of Havayah your G-d," and on "Know this day," etc., "that Havayah is Elokim in the heavens above and on the earth below," etc.

23 וי"ל [ויש לומר] עוד דהנה נודע שבכתר יש ב' בחי' ע"י [עתיק יומין] וא"א

And it can further be said: it is known that in Keser (the Crown) there are two levels, Atik Yomin and Arich Anpin.

והנה פי' להיות לכם לאלקים ודאי היינו גם נגד התגלות בחי' א"א. שע"ז אמרו דז"א בעלותו לגבי עתיקא דהיינו א"א שנק' ג"כ עתיקא כנודע. כאלקים חשוב.

Now, the meaning of "to be Elokim to you" certainly applies also with respect to the revelation of the level of Arich Anpin; for of this they said that Z'eir Anpin, in its ascent relative to Atika—that is, Arich Anpin, which is also called Atika, as is known—"is considered as Elokim."

אך שיהיה אני הוי' אלקיכם שיתגלה שם הוי' דא"א ממש בז"א להיות הגילוי בז"א ממש מבחי' א"א. הנה צ"ל ההמשכה מלמעלה יותר.

But for there to be "I am Havayah your G-d"—that the Name Havayah of Arich Anpin itself be revealed in Z'eir Anpin, so that the revelation in Z'eir Anpin itself be from the level of Arich Anpin—the drawing-down must be from higher still.

24 וכמו יחוד שם הויה אלקים דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] הוא ע"י ההמשכה מאו"א [מאבא ואימא] כו', וכך עד"ז שיהיה גילוי א"א ממש בשם אלקים דלעתיד דהיינו בז"א הוא ע"י המשכה גדולה ועצומה מבחי' עתיק ממש שלמעלה מא"א [מאריך אנפין].

And just as the union of the Name Havayah [and] Elokim of Z'eir Anpin and Nukva is through the drawing-down from Abba and Imma, etc., so too, along these lines, that there be a revelation of Arich Anpin itself in the Name Elokim of the Time to Come, that is, in Z'eir Anpin, comes about through a great and immense drawing-down from the level of Atik itself, which is above Arich Anpin.

וע"ד מ"ש במ"א בענין הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסייא יאיר בגילוי גמור ממש בעלמא דאתגליא הוא ע"י שנמשך מבחי' כי גאה גאה שלמעלה מבחי' סוכ"ע כו'.

And it is along the lines of what is written elsewhere on the matter of "He turned the sea into dry land": that the hidden world (alma de'iskasya) will shine in complete revelation in the revealed world (alma de'isgalya), [and] that is through a drawing-down from the level of "for He is highly exalted," which is above the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

ועד"ז נאמר כאן תחלה להיות לכם לאלקים ואח"כ ע"י גילוי בחי' עתיק ממש נאמר אני הוי' אלקיכם כו':

And along these lines it is said here first, "to be Elokim to you," and afterwards, through the revelation of the level of Atik itself, it is said, "I am Havayah your G-d," etc.

LIKKUTEI TORAH · PARSHAS SHELACH · MAAMAR 18

וישלח יהושע מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש...

"And Yehoshua sent out from Shittim two men as spies, secretly" (Joshua 2:1)

1 וישלח יהושע מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו וראו את הארץ ואת יריחו וגו׳.

"And Yehoshua sent out from Shittim two men as spies, secretly (cheresh), saying: Go and see the land and Yericho," etc.

והנה בודאי לא עשה יהושע מדעתו רק שהשי״ת [שהשם יתברך] ציוהו ע״כ. ובמרגלים ששלח משה כתיב שלח לך ואמרו רז״ל [רבותינו זכרונם לברכה] לדעתך אני איני מצוה לך.

Now, Yehoshua certainly did not do this on his own initiative; rather, G-d, may He be blessed, commanded him to do so. Yet regarding the spies whom Moshe sent, it is written, "Send for yourself," and our Sages, of blessed memory, said: "At your discretion; I do not command you."

להבין ענין זה שבכל א״י [ארץ ישראל] לא ציוה השי״ת [השם יתברך] לשלוח מרגלים רק ביריחו שהיתה מנעולה של א״י [ארץ ישראל] כמ״ש ויריחו סוגרת וכו׳.

[We need] to understand this matter: that in the whole Land of Israel G-d, may He be blessed, did not command that spies be sent, except to Yericho, which was the lock of the Land of Israel, as it is written, "And Yericho was shut up," etc.

2 ובה היו דרין מכל האומות כמ״ש החתי האמורי וגו׳ כל בעלי יריחו כו׳. שנתכללו בה שהיתה כללות א״י [ארץ ישראל].

And in it dwelt [people] of all the nations, as it is written, "The Hittite, the Amorite," etc., all "the citizens of Yericho," etc.; for they were included in it, since it was the general and collective expression (klalus) of the Land of Israel.

ולהבין ענין זה איך ענין זה הוא נמצא בכל ישראל שבבחי' יריחו שלו הוא צריך מרגלים ובבחי' שאר א"י [ארץ ישראל] שלו אין צריך מרגלים. הנה כתיב ואברהם זקן בא בימים כו'.

And [we need] to understand how this matter is found in every Jew: that in the level of his Yericho he needs spies, while in the level of the rest of his Land of Israel he does not need spies. Now, it is written, "And Avraham was old, come into days (ba bayamim)," etc.

3 ופי' בזהר שנתלבש בימים שהימים הם בחי' לבושין הניתן להנשמה וכל א' ניתן לו שני חייו כפי מה שצריך ללבושין.

And the Zohar explains that he clothed himself in the days; for the days are the aspect of garments given to the soul, and each person is given the years of his life according to what he needs for garments.

כמ"ש ימים יוצרו והיינו ע"י תורה ומצות שאדם עוסק בימיו וכל יום שביטל תורה ומצות חסר מהנשמה הלבוש כפי ערך ביטולו.

As it is written, "Days were formed": that is, through the Torah and mitzvos with which a person occupies himself in his days. And for every day in which he neglected Torah and mitzvos, the garment is missing from the soul, in proportion to his neglect.

ולהבין ענין הלבושין ולמה צריכה הנשמה ללבושין שלא תהיה ערומה וגם למה נכתב ענין זה בתורה להודיענו זאת:

And [we need] to understand the matter of the garments: why does the soul need garments, so that it not be naked? And also, why was this matter written in the Torah, to let us know this?

4 והענין הוא דהנה אנחנו אומרים בכל יום נקדישך. ולכאורה הוא נפלא לומר כן על הש"ת [השם יתברך] שהוא קדוש ומקודש בעצמו ואיך אנו אומרים שאנחנו מקדישים אותו.

The explanation is this. We say every day, "We will sanctify You (nakdishcha)." At first glance it is astonishing to say this about G-d, may He be blessed, who is holy and sanctified in Himself: how do we say that we sanctify Him?

וגם למה אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש במספר זה דוקא.

Also: why do we say "Holy" three times, precisely this number?

אך הנה התורה ניתנה לנו בשלשה דברים שהם מחשבה דבור ומעשה שכמה מצות תלוים בדיבור לבד וכמה מצות תלוים במחשבה לבדה וכמה מצות תלוים במעשה לבד.

However, the Torah was given to us in three things, which are thought, speech and action: for several mitzvos depend on speech alone, several mitzvos depend on thought alone, and several mitzvos depend on action alone.

5 ולכאורה יטעה האדם לומר שאין בחי' גילוי אלקות המתגלה בבחי' מעשה שוה לבחינת גילוי אלקות המתגלה בבחי' דבור ומחשבה שבחי' מעשה הוא מתעבה ומתגשם יותר גם בבחי' דומם כמו כסף ונחושת ממעשה הצדקה.

At first glance a person might err and say that the level of the revelation of G-dliness that is revealed in the level of action is not equal to the level of the revelation of G-dliness that is revealed in the level of speech and thought; for the level of action is coarser and more corporeal, even in the level of the inanimate, such as the silver and copper of the act of charity.

אך באמת אינו כן כי הכל שוה אצלו ית' כי כולא קמיה כלא חשיב ואין הפרש אצלו בין עליונים לתחתונים כיון שהכל כאין נגדו כי הוא ית' א"ס ואין ערוך אליו ית'.

But in truth it is not so, for all is equal before Him, may He be blessed; for "all before Him is considered as nothing," and there is no difference for Him between the upper beings and the lower beings, since all is as nothing before Him; for He, may He be blessed, is the Infinite One (Ein Sof), and nothing can compare to Him, may He be blessed.

6 וזהו מה שאומרים והקדוש בשמים ובארץ [ועמ"ש מזה בפ' ראה ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו כו'] כלומר שבחינת שמים ובחי' ארץ שוה אצלו כי הוא קדוש ומובדל מהם

And this is what we say, "And holy in heaven and on earth" [and see what is written about this in Parshas Re'eh, on the verse "After Havayah your G-d shall you walk, and Him shall you fear," etc.]: that is to say, the level of heaven and the level of earth are equal before Him, for He is holy and separate from them.

אף שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם החיות הוא בבחי' רצוא ושוב כו'.

Although He gives life to them all and brings them all into being, the life-force (chayus) is in the aspect of "running and returning," etc.

7 והנה המשכת החיות מקדושתו יתי נעשה ע"י ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. פי' שאפילו בארץ מתחת ממשיכים בחי' אחד.

Now, the drawing down of the life-force from His holiness, may He be blessed, is accomplished through Israel, as it is written, "And who is like Your people Israel, one nation on earth." The meaning: even on the earth below they draw down the level of One.

ולכן אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש להמשיך קדושתו בג' בחי' אלו מחשבה דבור ומעשה שהן ג' בחי' הנשמה נר"נ [נפש רוח נשמה] (ועמ"ש מזה לעיל ע"פ ועתה יגדל נא) שבכולם נמשך בחי' קדוש

Therefore we say "Holy" three times: to draw His holiness into these three levels, thought, speech and action, which are the three levels of the soul, nefesh, ruach and neshamah (and see what is written about this above, on the verse "And now, please, let [the power of Ado-nai] be great"), so that into all of them the level of "Holy" is drawn;

דהיינו ע"י עסק התורה ומצות בג' בחי' שהם בחי' לבושין להנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה דהיינו להכלל באחד,

that is, through occupation with Torah and mitzvos in the three levels, which are the aspect of garments for the soul, so that it can enjoy the radiance of the Shechinah (Divine Presence), that is, to be included in the One;

משא"כ כשהיא ערומה בלא לבוש אינה יכולה להתכלל באחד מאחר שהיא בחי' נברא וכל נברא הווה ונפסד ורחוק מאד מבחי' אחד

whereas when it is naked, without a garment, it cannot be included in the One, since it is the level of a created being, and every created being comes into being and passes away, and is very far from the level of One.

ולכן צריך ללבושין היינו מחשבות תורה ומצות שהן בחי' לבושין שמלבישין הנשמה ומקיפין אותה מראשה ועד רגלה והם נמשכים מבחי' אחד שעי"ז יוכלו נשמות להכלל באחד

Therefore it needs garments, namely the thoughts of Torah and mitzvos, which are the aspect of garments that clothe the soul and surround it from its head to its foot; and they are drawn from the level of One, so that through this souls can be included in the One.

וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' (בש"א [בשער א'] סי' כ"ה כ"ט), דהיינו כמו שאדם צורר כספו בחרט כך תהיה נפשו צרורה בצרור החיים

And this is "And the soul of my lord shall be bound up in the bundle of life with Havayah" (in I Samuel, chapter 25, [verse] 29): that is, just as a person ties up his money in a pouch, so shall his soul be bound up in the bundle of life;

דהיינו שיקיפנו וילבישנו לבוש וצרור החיים להכלל באחד את ה'

that is, that the garment and the bundle of life will surround him and clothe him, to be included in the One, "with Havayah."

[ועיין מענין צרורה בצרור כו' בגמרא פ"ב דחגיגה (די"ב סע"ב [פרק ב'] [סוף עמוד ב]) ערבות שבו כו' ועמ"ש בביאור ע"פ זאת חנוכת המזבח. פ' בת' דשבת קנ"ב ב' רבות ס"פ האזינו. נשא ס"פ י"א גבי וישמרך.

[And see on the matter of "bound up in the bundle," etc., in the Gemara, chapter 2 of Chagigah (folio 12, end of side b): "Aravos, in which...," etc. And see what is written in the explanation on the verse "This is the dedication of the altar." The last chapter of Shabbos, folio 152, side b. Rabbah, end of Parshas Haazinu. Nasso, end of section 11, regarding "and guard you."

בקהלת רבה בפסוק מי יודע רוח בני האדם העולה. זח"א [זהר חלק א] ויר"א ק"ו ב' תרומה קמ"ב סע"ב [סוף עמוד ב] קע"ח סע"ב [סוף עמוד ב] ויקרא כ"ה א' מצורע נ"ה א' אחרי ע"א ב'. בפרדס ערך צרור. במא"א [במאורי אור] אות צדיק ס"כ]:)

In Koheles Rabbah, on the verse "Who knows the spirit of men that ascends." Zohar, Part I, Vayera, folio 106, side b; Terumah, folio 142, end of side b, [and] folio 178, end of side b; Vayikra, folio 25, side a; Metzora, folio 55, side a; Acharei, folio 71, side b. In the Pardes, the entry "Tzror" (bundle). In Me'orei Or, the letter Tzaddik, section 20.]

ב והארה והמשכה זו היא בחי' ריח כמ"ש והריחו ביראת ה'

2. And this illumination and drawing down is the level of scent (rei'ach), as it is written, "And his scenting shall be in the fear of Havayah."

והוא למשל כמו שהריח אינו עצמיות הדבר אלא הארה והמשכה ממנו כך הארה זו מתפשטת מאור א"ס ב"ה

It is, by way of analogy, like the scent, which is not the essence of the thing but an illumination and extension from it: so this illumination spreads forth from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He.

ונקרא מדה זו אריך אנפין כמ"ש אאריך אפי ותהלתי אחטם לך,

And this attribute is called Arich Anpin, as it is written, "I will lengthen My anger (a'arich api), and [for] My praise I will hold [it] back (echetom) for you";

כמ"ש באדרא דנשא [ק"ל ע"ב] לבעל החוטם אני מתפלל ולבעל החוטם אני מתחנן שהארה זו נקרא בחינת חוטם והוא בחי' ריח והקב"ה נקרא בעל החוטם שהוא עצמיות ומקור ההארה המתפשטת ממנו

as is said in the Idra of Nasso [folio 130, side b]: "To the Master of the nose (chotem) I pray, and to the Master of the nose I make supplication"; for this illumination is called the level of the nose, and it is the level of scent. And the Holy One, blessed be He, is called the Master of the nose, for He is the essence and source of the illumination that spreads forth from Him.

והארה זו ארוכה מארץ מדה ומתפשטת ממקום גבוה מאד דהיינו א"ס ב"ה שהוא בלי גבול בבחי' מטה מטה מאד מקום הגבול,

And this illumination is "longer than the earth in measure," and it spreads forth from a very high place, namely the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, who is without limit, into the level of the very, very low, the place of limitation.

[ואפי"ל [ואפשר לומר] שלכן פירשו ברבות במדבר ס"פ ה' אחטם לך לשון חותם כמו שימני כחותם שזהו ענין המשכת האור למטה ועמ"ש מענין חותמו של הקב"ה אמת בביאור ע"פ אלה מסעי].

[And one can say that this is why they explained in Rabbah, Bamidbar, end of section 5, "echetom lach" as a term for a seal (chotam), as in "Set me as a seal"; for this is the drawing of the light downward. And see what is written on the matter of "The seal of the Holy One, blessed be He, is truth" in the explanation on the verse "These are the journeys."]

8 ולכן נקרא א"א אריכא דאנפין שמתארך בבחי' ריח הנ"ל להלביש הנשמה בבחינות מחשבה דבור ומעשה המצות והתורה

Therefore Arich Anpin is called aricha de'anpin, "long of countenance," for it lengthens itself in the level of scent mentioned above, to clothe the soul in the levels of thought, speech and action of the mitzvos and the Torah.

[ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי כו' בענין ירדן יריחו. וע' בזהר בלק דקפ"ו א' בריחא דלבושייכו כו' ומ"ש סד"ה ועתה יגדל נא כו'].

[And see what is written about this on the verse "These are the journeys," etc., on the matter of "the Jordan [at] Yericho." And see the Zohar, Balak, folio 186, side a: "By the scent of your garments," etc.; and what is written at the end of the discourse beginning "And now, please, let [the power of Ado-nai] be great," etc.]

9 והנה בחינת הלבושין הם נמשכים ע"י בחי' ימים שיש שס"ה ימים שהם שס"ה המשכות, כמו למשל שס"ה גידין שהדם והחיות היוצא מן הלב לכל האברים נמשך דרך הגידים [עמ"ש בד"ה לסוסתי בשיר השירים]

Now, the level of the garments is drawn down through the level of days: for there are 365 days, which are 365 drawings-down; as, by way of analogy, the 365 sinews, for the blood and the life-force that go out from the heart to all the limbs are drawn through the sinews [see what is written in the discourse beginning "To My mare," in Shir HaShirim],

שהם בחי' גבורות שצריך האדם התגברות להתגבר לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא] בג' בחי' אלו שיהיו כל בחי' אלו דהיינו מחשבתו ודבורו ומעשיו לעבודת ה' לבד.

and they are the level of gevuros (might); for a person needs a mighty effort (hisgabrus) to prevail, to subdue the sitra achra (the other side) in these three levels, so that all these levels, namely his thought, his speech and his actions, will be for the service of G-d alone.

[ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] פנחס (דף רמ"ט ע"ב) ע"פ משכו וקחו מאי משכו כמאן דמשיך מאתר אחרא לאתר דא משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין יומין עילאין אינון שס"ו כחשבון משכו כו' ע"ש.

[And see the Zohar, Part III, Pinchas (folio 249, side b), on the verse "Draw forth and take": "What is 'draw forth'? As one who draws from another place to this place: draw forth the supernal days toward the lower days. The supernal days are 366, the numerical value of mishchu (draw forth)," etc.; see there.

ועי' בפרדס ערך ימי עולם ובזוהר"א [ובזהר חלק א] ויחי (דף רמ"ז ע"א) גבי שבעת ימים ושבעת ימים ובפי' מקץ (דר"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפי' בראשית (דנ"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' קמ"א].

And see the Pardes, the entry "Yemei Olam" (days of the world); and the Zohar, Part I, Vayechi (folio 247, side a), regarding "seven days and seven days"; and in Parshas Miketz (folio 204, end of side b); and in Parshas Bereishis (folio 51, end of side b); and in Sefer Hadras Melech, section 141.]

כללא דמילתא שישים האדם מחשבתו להתבונן אשר במחשבתו הקדושה ממשיך עליו מלמעלה בחינת לבוש להנשמה ולא שתהא כוונתו ע"מ [על מנת] לקבל פרס רק שעי"ז יוכלל באחד כנ"ל.

The upshot of the matter: a person should set his mind to contemplate that through his holy thought he draws upon himself, from above, the aspect of a garment for the soul; and his intention should not be in order to receive a reward, but only that through this he will be included in the One, as mentioned above.

10 ובזה יהיה תמיד רצונו שלא ליפרד מאחדותו יתי' ויתבונן ג"כ בזה לעו"ז [לעומת זה] דהיינו מחשבות רעות שהם לבושים טמאים להנשמה ולא כטעות הפתיים שקל בעיניהם לחשוב מחשבות חוץ מאחר שאינו למעשה כלל.

And in this his will should always be not to be separated from His unity, may He be blessed. And he should also contemplate this regarding the opposing side, namely evil thoughts, which are impure garments for the soul; and not as the error of the simple-minded, in whose eyes it is a light thing to think extraneous thoughts, since it does not come to action at all.

11 וגם אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ומכש"כ [ומכל שכן] הרהורים רעים [נ"א [נוסחא אחרינא] בטלים] שאינם אפילו בכלל מחשבה רעה.

Also, our Sages, of blessed memory, said, "An evil thought, the Holy One, blessed be He, does not join to the deed"; and all the more so evil musings [another reading: idle], which are not even in the category of an evil thought.

אבל באמת לאמיתו המחשבה בעצמה הנה היא לבוש הטומאה שמלבישה ומקיפה להנשמה מראשה ועד רגלה ואינה יכולה להכלל באחדותו

But in very truth, the thought itself is a garment of impurity that clothes and surrounds the soul from its head to its foot, and [the soul] cannot be included in His unity.

ולכן יהיה בעיניו מחשבת חוץ כעבודת כוכבים היותר חמורה ממש מאחר שבזה נפרד מאחדותו יתʼ ויהיה ממארי דחושבנא לחשוב בכל יום ויום ממש כמה וכמה מחשבות שעברו בו ביום שהמחשבות הם לבושין כנ"ל.

Therefore an extraneous thought should be in his eyes like the most severe idolatry, literally, since through it he is separated from His unity, may He be blessed. And he should be one of the "masters of accounting" (marei d'chushbena), reckoning every single day, literally, how many thoughts passed through him that day; for the thoughts are garments, as mentioned above.

וזהו ימים יצרו ולא אחד בהם (בתלים סיʼ קל"ט ט"ז)

This is [the meaning of] "Days were formed, and not one among them" (in Psalms, chapter 139, [verse] 16).

שאמר אדם הראשון אחר שאכל מעץ הדעת גלמי ראו עיניך. פיʼ שראיתי א"ע [את עצמו] ערום בלי לבוש כמו גולם כמ"ש כי עירום אנכי.

Adam, the first man, said [this] after he had eaten from the Tree of Knowledge: "Your eyes saw my unformed mass (golmi)." The meaning: I saw myself naked, without a garment, like a golem, as it is written, "For I am naked."

ואמר ימים יצרו. פיʼ שנתת לי ימים בחיʼ לבושין להלביש בהם הנשמה להמשיך על ידם בחיʼ אחד, אבל ולא אחד בהם פיʼ שאני הוא שלא המשכתי בהם בחיʼ אחד

And he said, "Days were formed": meaning, You gave me days, the aspect of garments in which to clothe the soul, to draw down through them the level of One; but "and not One (echad) in them": meaning, it is I who did not draw down the level of One into them.

(ועיין מענין הפסוק גלמי פ"ד דסנהדרין) (דל"ח אʼ) רבות בראשית (רפ"ח פכ"ד) תזריע פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] זח"א [זהר חלק א] בראשית (נ"ה בʼ) לך (ד"צ ע"ב).

(And see on the matter of the verse "my unformed mass," chapter 4 of Sanhedrin) (folio 38, side a); Rabbah, Bereishis (beginning of section 8; section 24); Tazria, section 14; Zohar, Part I, Bereishis (55b); Lech (folio 90, side b).

ימים יצרו וירא (צ"ט אʼ) חיי (קכ"א ע"ב). ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם ויחי (דרכ"ד סע"א [סוף עמוד א] דרל"ג בʼ).

[On] "Days were formed": Vayera (99a); Chayei (folio 121, side b). And in the Ramaz there. Vayechi (folio 224, end of side a; folio 233, side b).

וזהו בחי' מרגלים ששלח יהושע לרגל את יריחו דהיינו בחינת ריח הנ"ל לרגל ולהבחין בחי' הלבושין שמבחינת ריח הנ"ל (ועמ"ש בפ' חיי שרה בד"ה עיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"ט פ"ה).

And this is the level of the spies whom Yehoshua sent to spy out Yericho, namely the level of scent (rei'ach) mentioned above: to spy out and to discern the garments that come from the level of scent mentioned above. (And see what is written in Parshas Chayei Sarah, in the discourse beginning [...]; see Etz Chaim, Sha'ar 49, chapter 5.)

ובחי' מרגלים ששלח משה לתור את ארץ כנען דהיינו לבחון את מהות אהוי"ר [אהבה ויראה]

And the level of the spies whom Moshe sent to scout out the land of Canaan is, namely, to examine the essential nature of love and awe.

וזהו א"א אלא בבחי' משה בחי' חמה שהוא מחכמה כמאמרם ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונם לברכה] פני משה כפני חמה ואינו שוה לכל נפש

And this is impossible except in the level of Moshe, the level of the sun (chamah), which is from Chochmah (wisdom), as [the Sages], of blessed memory, said, "The face of Moshe was like the face of the sun"; and it is not within the reach of every soul.

ולכן לא היה צווי ע"ז לכל אדם כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אני איני מצוה לך (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק י"ד)

Therefore there was no command about this for every person, as our Sages, of blessed memory, said, "I do not command you" (and see Sefer Shel Beinonim [Tanya], chapter 14);

משא"כ בחי' המרגלים ששלח יהושע יש לכל אדם לרגל ולחשוב שלא תהיה נשמתו ערומה בלי לבושין שהן מחשבות התורה והמצות כנ"ל

whereas [regarding] the level of the spies whom Yehoshua sent, every person must spy out and consider that his soul not be naked, without garments, which are the thoughts of the Torah and the mitzvos, as mentioned above.

(וברבות נזכר ענין וישלח יהושע ר"פ שלח. ברות ריש פרשה ב' המה היוצרים אלו המרגלים ההי"ד [הדא הוא דכתיב] וישלח יהושע כו' זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ תרומה בספד"צ [בספרא דצניעותא] ספ"ד [ספרא דצניעותא] ח"ג [חלק ג'] אחרי) (ד"ס ע"ב ודס"ב ב')

(And in Rabbah the matter of "And Yehoshua sent" is mentioned at the beginning of Parshas Shelach. In Ruth [Rabbah], at the beginning of section 2: "They are the potters (hayotzrim): these are the spies, as it is written, 'And Yehoshua sent,'" etc. Zohar, Part II, end of Parshas Terumah, in the Sifra deTzniusa, end of chapter 4. Part III, Acharei) (folio 60, side b, and folio 62, side b);

פ' שלח (ק"ס ע"ב) וע' בשל"ה [בשני לוחות הברית] פ' בשלח (דף שי"ד ב') סד"ה אמנם יש מה שפי' מאמר הזהר הנ"ל.

Parshas Shelach (folio 160, side b). And see in the Shelah, Parshas Beshalach (folio 314, side b), at the end of the passage beginning "However, there is," what he explained of the above-mentioned statement of the Zohar.

ואפשר לומר פי' הרבות המה היוצרים ע"פ מ"ש למעלה שהם מרגלים לבחי' ימים יצרו

And one may say [that] the meaning of the Rabbah's "They are the potters (hayotzrim)" is according to what was written above: that they are spies for the level of "Days were formed (yutzaru),"

גם לבחינת וייצר ה' אלקים את האדם וייצר בשני יודין שפירשו ברבות בראשית ר"פ י"ד ב' יצירים יצר טוב ויצר הרע וצ"ל היצה"ר [היצר הרע] כפוף ובטל ליצ"ט [ליצר טוב]

and also for the level of "And Havayah Elokim formed (vayyitzer) the man": vayyitzer with two yuds, which [the Sages] explained in Rabbah, Bereishis, beginning of section 14: two inclinations, the good inclination and the evil inclination. And the evil inclination must be bent and nullified before the good inclination;

ולכן אחד מן היודין נקוד ונרגש והשני נסתר רמז שחפץ ה' שיצה"ר [שיצר הרע] יהיה נכלל ביצ"ט [ביצר טוב] ונכפף לו. כ"כ [כל כך] הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' תזריע (דמ"ו ע"ב)

therefore one of the yuds is vocalized and sounded and the other is hidden, an allusion that G-d desires that the evil inclination be included in the good inclination and bow to it. So writes the Ramaz in Parshas Tazria (folio 46, side b).

והכנעה זו זהו ע"י שמירת המחשבה דבור ומעשה כמ"ש בבינונים וע"ז אמר המה היוצרים שהם המרגלים ושלוחים להבחין בחי' הלבושים דמחודומ"ע [דמחשבה דבור ומעשה].

And this subjugation comes through guarding thought, speech and action, as is written in [Sefer Shel] Beinonim. And of this it says, "They are the potters": they are the spies and emissaries to discern the garments of thought, speech and action.

ולפי פשוטו של הרבות דפי' המה היוצרים מלשון יוצר כלי חרש כמ"ש מרגלים חרש. י"ל [יש לומר] ע"פ מ"ש במא"א [במאורי אור] אות פ' סעי' [סעיף] נ'.

And according to the plain sense of the Rabbah, which explains "They are the potters" in the sense of a potter (yotzer) of earthenware vessels (cheres), as it is written, "spies, cheresh," it can be explained according to what is written in Me'orei Or, the letter Pei, section 50:

פכים קטנים שחזר עליהם יעקב הם ניצוצים שנפלו בשבירת הכלים מעולם התהו וידוע שע"י המצות מעלים הניצוצים הנ"ל שנפלו לשרשן וע"כ המה היוצרים כלים הנ"ל.

the small jugs for which Yaakov went back are sparks that fell in the breaking of the vessels from the World of Tohu; and it is known that through the mitzvos one raises to their root the aforementioned sparks that fell. Therefore "they are the potters" of those vessels.

12 וגם כמ"ש אנחנו החומר ואתה יוצרנו ועיין מזה ברבות כי תשא פמ"ו ועיין ברבות בראשית פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] ע"פ ככלי יוצר וזהו המה היוצרים כו'

And also, as it is written, "We are the clay, and You are our Potter (yotzrenu)"; and see on this in Rabbah, Ki Sisa, section 46; and see in Rabbah, Bereishis, section 14, on the verse "like a potter's vessel." And this is "They are the potters," etc.

מיהו שם אמר ככלי חרס אין כתיב כאן אלא ככלי יוצר א"כ א"א לומר כן פי' מרגלים חרש. אך פי' חרש לשון מחשבה כמו אל תחרוש על רעך.

However, there it says, "It is not written here 'like an earthenware vessel (cheres),' but 'like a potter's vessel'"; if so, it is impossible to explain "spies, cheresh" this way. Rather, cheresh is a term for thought, as in "Do not devise (tacharosh) against your fellow."

היינו כי צריך להיות ממארי דחושבנא ולחשוב מחשבות להזהר בלבושי הנפש מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] שתהיינה בבחי' ריח ניחוח לה' כנ"ל.

That is, one must be of the "masters of accounting" and think thoughts, to take care with the garments of the soul, thought, speech and action, that they be in the level of "a pleasing scent to Havayah," as mentioned above.

13 ועמ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים בואו חשבון כו' גם חרש ענין שתיקה כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] ע"ד מ"ש ברבות פ' וישב פ"ד ע"פ מאלמים אלומים משתוקיתא דאימא קמה וכן ברבות באסתר ע"פ אין אסתר מגדת. ישפה יש פה ושותק כו'

And see what is written in the discourse beginning "Therefore the rulers say: Come to Cheshbon," etc. Cheresh is also a term for silence, as Rashi explains, along the lines of what is said in Rabbah, Parshas Vayeshev, section 84, on "binding sheaves (me'almim alumim)": "The silence of the mother arose"; and likewise in Rabbah on Esther, on "Esther did not tell": "Yashfeh: yesh peh (there is a mouth), yet he is silent," etc.

ועיין בפי' המשניות להרמב"ם ספ"ק [להרבי משה בן מימון] [סוף פרק קמא] דאבות על המשנה ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה:

And see the Rambam's Commentary on the Mishnah, end of the first chapter of Avos, on the mishnah, "I have found nothing better for the body than silence."

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/shelach/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok